

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

**HERODOTI
HISTORiarUM LIBRI IX.**

GRAECE ET LATINE.

TOMVS III.

Liber VI. et VII. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI
MUSAE
SIVE
HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM
DENUO RECENSUIT
LECTIONIS VARIETATE
CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
ADNOTATIONIBUS
WESSELINGII ET VALCKENARII
ALIORUMQUE ET SUIS
ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

TOMUS TERTIUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS
APUD TREUTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.
MDCCXVI.

SPERM

HERODOTI HISTORiar.

T. III. P. I.

LIBER VI. ET VII.

GRAECE ET LATINE.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Ἑ Ρ Α Τ Ω.

ἈΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὐ-
τω τελευτᾷ. Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος, μεμε-
τιμένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν εἰς Σάρδεις. ἀπιγμένον δὲ
αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἶρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων
ὑπάρχος, κατὰ κοῖον τι δοκέει Ἴωνας ἀπεστάναι. ὁ δὲ
οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθώμαζέ τε τὸ γεγονός, ὥς οὐδὲν δῆ-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER SEXTUS.

Ε Ρ Α Τ Ο.

(1.) **A**RISTAGORAS igitur, quo auctore Ionia defe-
cerat, hoc modo vitam finivit. *Histiaceus* vero,
Mileti tyrannus, a Dario dimissus, Sardes erat pro-
fectus: quo ubi Susis pervenit, interrogavit eum *Ar-
taphernes*, Sardium praefectus, *qua re inductos*
putaret Ionas a rege defecisse. Id quum ille se
Herod. T. III. P. I. A 2

4 HERODOTI HISTOR. VI.

297 τῶν παριόντων πραγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρ-
 ταφέρνης ὀρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρα-
 κίην τῆς ἀποστάσιος· „Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ
 „ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραιψας 10
 2 „μὲν σὺ, ὑπέδησατο δὲ Ἀρισταγόρης.“ Ἀρταφέρνης
 μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε. Ἰστιαῖος δὲ,
 δέισας ὡς συνιέντα Ἀρταφέρνηα, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελ-
 θούσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλῆα Δα-
 ρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδῶν ἦσον τὴν μεγίστην ὑπο- 5
 δεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγε-
 μοίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον,
 ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνασθεὶς πρὸς αὐτέων νεότερα
 πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑαυτούς ἐκ Δαρείου. μαθόντες
 μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βα- 10
 3 σιλέϊ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεύμενος ὑπὸ

ignorare diceret, mirareturque factum, quasi nihil
 de rebus praesentibus compertum haberet, artificii
 utentem videns Artaphernes ait: *Ita tibi, Histiaeae,*
haec res habet: calceum hunc tu proiecisti, et
induit eum Aristagoras. (2.) Hoc quum Arta-
 phernes, ad defectionem quod adtinet, dixisset;
 metuens eum Histiaeus, utpote intelligentem quid
 rei esset, protinus prima nocte ad mare profugit:
 qui, quum Dario pollicitus esset Sardiniam maxi-
 mam insulam imperio illius subiiciendam, decepto
 rege, clam auctor Ionibus fuerat belli adversus illum
 suscipiendi. Sed Chium transgressus, in vincula a
 Chiis coniectus est, suspectum eum habentibus quasi
 res novas adversus ipsos regis nomine molientem.
 Mox tamen, cognita rei veritate, hostem esse regi,

τῶν Ἰώνων ὁ Ἰστιαῖος, κατ' ὅτι προθύμως οὕτω ἐπέ-
 στειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ
 κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενο-
 5 μένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ
 σφι, ὡς „βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλευσατο, Φοίνικας
 μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ
 ἐν τῇ Φοινίῃ καὶ τούτων εἵνεκα ἐπιστείλει.“ οὐδὲν
 τι πάντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἰδυμᾶτου
 10 τοὺς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύ- 4
 μενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτῳ, τοῖσι ἐν Σάρδισι
 εἰσὶν Περσέων ἐπεμπε βυβλία, ὡς προλεσσχηνυμέ-
 νων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρμιππος πρὸς τοὺς
 5 μὲν ἀπεπέμβθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνχειρίσει τὰ βυ-
 βλία Ἀρταφέρνηϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέ-
 λευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι

vinculis eum Chii solverunt. (3.) Ibi vero interro-
 gatus *Histiæus* a Ionibus, *cur ita studiose Ari-*
stagoræ, ut a rege deficeret, mandasset, veram illis
causam nequaquam expromsit; sed, *regem Darium,*
ait, constituisse Phoenices sedibus suis excitos in
Ioniam transferre, Ionas autem in Phoenicen:
ed causâ se istud mandasse. Ita Ionas terruit,
 quum nihil umquam tale rex animo agitasset. (4.)
 Post hæc internuncio Hermippo usus *Histiæus*,
 homine Atarnita, ad Persas nonnullos, qui Sardibus
 erant, epistolas misit, ut qui secum antea de defectio-
 ne sermones miscuissent. At Hermippus eis, ad quos
 missus erat, non reddidit epistolas, sed *Artapherni*
 tradidit. Ille vero, re omni cognita, iussit Hermip-
 pum eis epistolas reddere ad quos datae erant, sibi

6 HERODOTI HISTOR. VI.

Φέροντα τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ
 τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ, ἑαυτῷ δοῦναι.
 τούτων δὲ γενομένων Φανεράων, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πελ- 10
 λους Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. περὶ Σάρδεις μὲν δὴ ἐγί-
 5 νετο ταραχή. Ἰστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς
 ἐλπίδος, Χίῳι κατῆγον εἰς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου
 δεσθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι, ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ
 Ἀρισταγόρῳ, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τύραννον
 δεκῆσθαι εἰς τὴν χώραν, οἳα τε ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ 5
 δὴ, νυκτὸς γὰρ εὐσῆς βῆ ἐπειράτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος
 εἰς τὴν Μίλητον, τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μι-
 λησίων. Ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωστός τῆς ἑαυτοῦ γίνεται,
 ἀπικνέεται ὀπίσω εἰς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ
 ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑαυτῷ δοῦναι νέας, διέβη εἰς 10
 Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ,

vero tradere illas, quas Persae vicissim ad Histiaeum
 perferendas ipsi dedissent. Quo facto postquam illi
 comperti fuerunt, de multis Persarum supplicium
 sumsit Artaphernes. Atque ita tumultus Sardibus ex-
 stitit. (5.) Ea spe frustratum *Histiaeum* Chii, ro-
 gante ipso, Miletum deduxere. At Milesiis, luben-
 ter Aristagora etiam liberatis, neutiquam volupe erat
 alium tyrannum terrâ suâ recipere, quippe qui liber-
 tatem gustassent. Itaque, quum noctu per vim in-
 trare Miletum conatus esset, repulsus est, atque etiam
 ab aliquo ex Milesiis in femore vulneratus. Reiectus
 a patria Chium rediit: inde vero, quum Chiis ut
 sibi naves darent persuadere non potuisset, Mityle-
 nen traiecit; et Lesbiis, ut naves sibi darent, per-
 suasit. Hi igitur, instructis octo triremibus, cum

πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρας, ἔπλεον ἅμα Ἰστιαίῳ ἐς
Βυζάντιον· ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκ-
πλωύσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων
15 Ἰστιαίῳ ἔφασαν ἐτοῖμοι εἶναι πείσεσθαι.

Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίουν ταῦτα. 6
ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν
στρατὸς προσδύκιμος. συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ
τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον
5 ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσου-
νος ποιησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἔσαν προ-
θυμότεροι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κα-
τεστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. Οἱ μὲν 7
δὲ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον.
Ἴωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπεμπον προβούλους
σφέν αὐτέων ἐς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοις

Histiæo Byzantium navigarunt: ibique in insidiis stantes, naves ex ponto navigantes vi ceperunt, exceptis eorum navigiis qui se paratos esse Histiaeo parere profiterentur.

(6.) Dum hæc Histiaeus et Mitylenaci agebant, interim ad ipsam *Miletum* ingens et navalis et pedestris expectabatur exercitus. Nam Persarum duces, iunctis viribus et in unum exercitum collatis, adversus Miletum, insuper habitis minoribus oppidis, proficiscebantur: et navalium copiarum promississimi erant Phoenices: cum his autem militabant et Cyprii, nuper subacti, et Cilices, atque Aegyptii.
(7.) Quos ubi Iones intellexerunt adversus Miletum reliquamque Ioniam proficisci, miserunt de suis ad Panionium, qui de rebus ad se pertinentibus deli-

ἐς τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε περὶ 5
 μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίστον Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ
 τείχηά ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πλη-
 ροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν· πληρώσαντας
 δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λαδὴν, προναυμα-
 χήσαντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λαδὴ ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ 10
 8 τῇ πόλει τῇ Μιλησίῳ κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πε-
 πληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες· σὺν δὲ σφι
 καὶ Αἰολέων οἱ Λέσβον νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὥδε.
 τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας
 παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνεῖς 5
 δώδεκα νηυσὶ, καὶ Μυούσιοι τρισὶ νηυσὶ· Μυουσίῳ
 δὲ Τηίῳ εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ· Τηίῳ δὲ εἶχοντο
 Χίοι ἑκατὸν νηυσὶ· πρὸς δὲ τούτοις Ἐρυθραῖοι τε ἐτάσ-

berarent. Quibus praedicto loco congregatis, habito
 consilio, placuit, ut pedestris exercitus, qui oppo-
 neretur Persis, nullus cogeretur, sed muros defen-
 derent ipsi per se Milesii; classis autem, nulla ex-
 cepta navi, rebus omnibus instrueretur, atque ita
 instructa quam primum ad Laden occurreret, et pro
 Mileto pugna navali decerneret. Est autem *Lade*
 parva insula, urbi Milesiorum obversa. (8.) Post
 haec, ubi *instructis navibus* adfuere *Iones*, cum
 eisque *Aeolenses* Lesbium incolentes, *aciem* in hunc
 modum ordinarunt. Cornu ad orientem spectans
 ipsi tenebant *Milesii*, naves praebentes octoginta:
 his contigui erant Prienenses cum duodecim navi-
 bus, et Myusii navibus tribus: Myusiis proximi
 stabant Teii, septemdecim navibus: Teiis proximi
 Chii, navibus centum: iuxta hos locati Erythraei et

10 σοντο καὶ Φωκαεῖς· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὅκτῳ νέας παρε-
 χόμενοι, Φωκαεῖς δὲ τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχοντο Λέσ-
 βιοι νηυσὶ ἐβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχον-
 τες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας, Σάμιοι, ἐξήκοντα νηυσί.
 Πασέων δὲ τούτων ὁ σύμπας αἰριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς
 καὶ πενήκοντα καὶ τριηκόσiai τριήρεις. αὗται μὲν Ἰώ-
 νων ἔσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἔσαν 9
 5 ἐξακόσiai. ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκато πρὸς τὴν Μιλη-
 σίην, καὶ ὁ πεζὺς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περ-
 σέων στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν,
 καταφρόνησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι,
 καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἕωςι ἐξελεῖν, μὴ οὐκ
 ἔόντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυνεύσῳσι κα-
 κὸν τι λαβεῖν. Ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν
 Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρῳ μὲν τοῦ Μι-

Phocacenses, quorum illi octo contulerant naves, hi
 vero tres. Phocacensibus contigui erant Lesbii, na-
 vibus septuaginta. Postremi locati Samii, cornu te-
 nentes occidenti obversum, navibus sexaginta. Uni-
 versus harum omnium numerus fuit, triremes tre-
 centae quinquaginta tres. Et hae quidem Ionum
 erant. (9.) Navium vero numerus, quas *barbari*
 habebant, erant sexcentae. Quae ubi et ipsae ad *Mi-*
lesiorum fines pervenere, simulque pedestres uni-
 versae aderant copiae, ibi tum duces Persarum, co-
 gnita Ionicarum navium multitudine, veriti sunt
 ne superare has non possent, adeoque nec Miletum
 possent capere, mari non potentes, atque ita pericu-
 lum incurrerent poenas dandi Dario. Haec secum
 reputantes, convocarunt Ionum tyrannos, qui ab

λησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων, ἔΦευγον εἰς Μήδους, 10
 ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον,
 τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρόντας συγκαλέσαντες,
 ἔλεγον σφι τάδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ
 „ποιήσας Φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ ἐν-
 „τοῦ ἑκάστος ὑμέων πολιήτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ 15
 „τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προῖσχύμενοι δὲ ἐπαγγεί-
 „λασθε τάδε, ὡς πείσονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν
 „ἀπόστασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμ-
 „πεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδὲν, ἢ πρότε-
 „ρον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως 20
 „διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζον-
 „τες, τὰ περ σφέας κατέξει· ὡς ἐσωθέντες τῇ μάχῃ,
 „ἑξάνδραποδιεῦνται, καὶ ὡς σφῶν τοὺς παῖδας ἐκτο-

IX. 16. ἐπαγγείλασθε. Rectius forsan ἀπαγγ.

Aristagora Milesio imperiis deiecti ad Medos profu-
 gerant, iamque cum illis adversus Miletum milita-
 bant. Ex horum igitur numero convocatos, quot-
 quot praesentes erant, in hunc modum sunt adlocuti:
Nunc, viri Iones, quisque vestrum palam faciat,
de Regis domo se bene velle mereri. Unusquisque
nempe vestrum det operam, ut populares suos a
reliquorum abstrahat societate. Proponite igitur
illis, nunciateque, nihil triste illos ob defectionem
passuros, nec aedes eorum vel sacras vel privatas
iri incensum, nec duriore conditione, quam ante,
futuros. Sin a societate non recesserint, sed uti-
que pugnae periculo rem commiserint, haec mini-
tantes illis praedicite, quae ipsis sint eventura:
nos praelio victos in servitutem rapturos, pueros

„μίας ποιήσωμεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάστους ἐς
 25 „Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν.“
 Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι 10
 διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑαυτοῦ ἐξαγγελλό-
 μενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγ-
 γελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν
 5 προδοσίην· ἑαυτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκειον μόνουσι ταῦτα
 τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰδέως ἀπι-
 κομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο.

Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, 11
 ἐγίνοντο ἀγοραί· καὶ δὴ κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγοροῶντο,
 ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων
 τάδε· „Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρῆ-
 5 „γματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι,
 „καὶ τούτοις ὡς δρηπέτησι. νῦν ὦν ὑμεῖς, ἣν μὲν βού-

eorum castraturos, virgines Bactra abducturos, et terram aliis tradituros. (10.) Quae quum illi dixissent, Ionium tyranni noctu ad populares suos unusquisque dimisit qui haec eis renunciarent. At Iones, ad quos hi nuncii pervenere, tenaciter in proposito suo perstiterunt, nec admiserunt proditio- nem: et quique sibi solis haec a Persis edici existi- mabant. Et haec quidem protinus, ex quo ad Mile- tum Persae pervenerant, peracta sunt.

(11.) Deinde vero, ubi in Lade insula Iones con- venire, conciones sunt habitae; et quum alii apud eos verba fecere, tum Phocacensium dux *Diony- sius* sic est locutus: *Nunc, quum in novaculae acie sint res nostrae, ut vel liberi simus, vel servi, et ii quidem velut fugitivi; siquidem volueritis,*

„λησθε τάλαιπωρίας ἐνδέεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν
 „πόνος ὑμῖν ἔσται, οἳ τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμε-
 „νοι τοὺς ἐναντίους, εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε
 „καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε, οὐδεμίην ὑμέων ἔχω ἐλπίδα 10
 „μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος.
 „ἀλλ' ἐμοὶ τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέ-
 „ψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέ-
 „κομαι ἢ οὐ συμμίσξιν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγον-
 12 „τας, πολλὸν ἐλασσώσεσθαι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες 15
 οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ,
 ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅπως τοῖσι ἐρέτῃσι
 χρήσαιτο, διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλληλέων,
 καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας τὰς 5
 νέας ἔχισκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρεῖχε τε τοῖσι Ἴωσι πό-

*viri Iones, labores suscipere, erit id quidem in
 praesentia vobis molestum, sed poteritis supera-
 tis hostibus esse liberi: sin disciplinā militari in-
 super habitā, mollitiei vos dedideritis; nullam
 equidem spem habeo, poenam defectionis regi dan-
 dam effugere vos posse. Sed me audite, mihique
 vos permittite: et vobis ego, si modo dii aequa
 dederint, recipio, aut pugnae aleam non subitu-
 ros esse hostes, aut, si nos adgressuri sunt, ma-
 gnam cladem accepturos. (12.) His auditis, Dio-
 nysio se permiserunt Iones. Tum ille quotidie, na-
 vibus longo ordine eductis, postquam remiges in
 discurrendo singulis navibus per binas alias exer-
 cuisset, et classarios iussisset armatos in ponte stare,
 reliquam dici partem in ancoris naves tenebat; atque
 ita toto die laborem Ionibus exhibebat, Et illi qui-*

νον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτά ἐπιύθοντό τε
καὶ ἐποίουν τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ Ἰω-
νῆς, οἳ ἀπαθείες ὄντες πόνων τοιούτων, τετρυμένοι τε
10 „ταλαιπωρήσιν τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑαυτοὺς τάδε·
„Τίνα δαιμόνων παραβάντες, τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵ-
„τις παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου,
„ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπι-
„τρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν. ὁ δὲ, παραλαβὼν
15 „ἡμέας, λυμαίνεται λύμησι ἀνηκέστοις· καὶ δὴ πολ-
„λοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασιν, πολλοὶ δὲ ἐπί-
„δοξοι τὰντὸ τοῦτο πείσεσθαι εἰσι. πρό τε τούτων τῶν
„κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὅ τι ὦν ἄλλο παθεῖν ἐστὶ,
„καὶ τὴν μέλλουσαν δουληίην ὑπομῆναι, ἥτις ἔσται,
20 „μᾶλλον ἢ τῇ παρούσῃ συνέχεσθαι. Φέρετε, τοῦ λοι-
„ποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ.“ Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ με-

dem ad septimum usque diem ei parebant, manda-
taque exsequebantur; insequente vero die, quum in-
patientes essent talium laborum, molestiis et solis
ardore vexati, hosce inter se sermones miscere: Quo
tandem numine laeso hos exhaurimus labores? qui
desipientes, et de statu mentis deiecti, homini
Phocaensi, vano iactatori, qui tres naves in
commune contulit, nos totos permisimus. Et ille
nos, sibi traditos, miseriis intolerabilibus vexat;
ita ut nostrum multi in morbos inciderint, et
multis item aliis eadem sors imminere videatur!
Quanto nobis praestat, quidvis aliud, quam haec
mala, pati, et futuram servitutem potius tole-
rare, qualiscumque illa fuerit, quam hanc prae-
sentem, qua constricti sumus! Agite, ne porro

τὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε· ἀλλ', οἷα
στρατιῇ, σκηπὰς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκητρο-
φίοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐβέλεισκον ἐς τὰς νῆας, οὐδ'
13 ἀναπυρᾶσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα ἐκ
τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ'
Αἰάκειος τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε
λόγους ὁ Αἰάκης, κελευόντων τῶν Περσίων, δέομενός
σφεν ἐκλυπῆν τὴν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὦν, 5
ὁράοντες ἅμα μὲν εὐῶσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώ-
νων, ἐδίκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι
εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλῆος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι·
εὐ τε ἐπιστάμενοι, ὥς, εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερ-
βαλοῖατο τοῦ Δαρείου, ἄλλο σφι παρόσται πενταπλή- 10
σιον. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεὶ τε τάχιστα ἔ-
δον τοὺς Ἰωνὰς ἀρνευμένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδει

huic homini pareamus! Haec dixerant, et extemplo
nemo amplius mandata facere voluit: sed, tamquam
pedestris exercitus, tentoriis in insula fixis debebant in
umbra, naves conscendere exercerique nolentes. (13.)
Quae ubi a Ionibus fieri viderunt *Samiorum* duces;
tum vero, quos sermones iubentibus Persis ad eos
deferendos prius curaverat Aeaces, Sylosontis filius,
deserere eos iubens Ionum societatem, hos tunc ser-
mones animis admittebant Samii, spretum ab Ioni-
bus militarem omnem videntes disciplinam, simul-
que intelligentes superari non posse regis potentiam;
satis quippe gnari, etiamsi praesentes navales copias
superarent Darii, alias quintuplices contra se adfu-
turas. Adripientes igitur occasionem, simulatque Io-
nas viderunt negantes in officio se futuros, lucro

ἐποיעῦντο περιποῖσθαι τὰ τε ἱρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτε τοὺς λόγους ἐδέκοντο
 15 οἱ Σάμιοι, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος· τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρῳ ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν, κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

Τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀντ- 14
 ἀῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράφαι, ὅτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο
 5 ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ καταπιῶνται. Λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, αἰεράμενοι τὰ ἰστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος εἰς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν. τούτων δὲ οἱ τριήραρχοι παρήμενον καὶ

sibi duxerunt servare res suas et sacras et privatas. Erat autem *Aeaces* ille, cui morem Samii gesserunt, filius Sylosontis, Aeacis nepos: qui, quum tyrannus fuisset Sami, ab Aristagora Milesio exutus fuerat imperio, quemadmodum reliqui Ioniae tyranni.

(14.) Tunc igitur, ubi *Phoenices* cum classe contra progressi sunt, *Iones* etiam naves suas longo ordine eduxerunt. Ut vero prope invicem fuerunt, commiseruntque praelium, deinde quinam ex Ioni- bus aut ignavi in hac *navali pugna* aut fortes viri fuerint, adcurate scribere non possum: nam alii alios in vicem culpant. Dicuntur autem tunc *Samii*, ut convenerat cum Aeace, sublati velis, deserta acie, *Samum* navigasse, undecim navibus exceptis. Harum enim praefecti manserunt, pugnaveruntque spreto

16. HERODOTI HISTOR. VI.

ἐναυμάχιον, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καὶ 10
 σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα,
 ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι
 γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. Ἰδέ-
 μενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας Φεύγοντας, τῶν-
 τὸ ἐποίεον τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ καὶ οἱ πλεῦνες τῶν 15
 15 Ἰώνων ἐποίεον τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ παραμεινάν-
 των ἐν τῇ ναυμαχίᾳ περιέφθησαν τρηχύτατα Χῆοι, ὡς
 ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐβελοκακέον-
 τες. παρείχοντο μὲν γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέθη,
 νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων ἀνδρας τεσσερά- 5
 κοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας. ἐρέοντες δὲ
 τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδίκαιεον
 γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοῖοι· ἀλλὰ μετ' ὀλί-
 γων συμμάχων μεμυνωμένοι, διεκπλώνοντες ἐναυμάχιον,

ducum suorum imperio: hisque commune Samiorum,
 ob hoc factum, honorem habuit, ut nomina eorum
 cum paternis nominibus columnae inscriberentur, ut
 qui probi fortesque viri fuissent: et est haec columna
 in foro. *Lesbii* vero, proximos profugere videntes,
 idem fecerunt quod *Samii*: eorumque exemplum ma-
 ior pars Ionum secuta est. (15.) Ex his vero qui in
 praelio substituerunt, pessime accepti sunt *Chii*, prae-
 claris quidem factis nobilitati, et nequitiam, ut alii,
 de industria cessantes. Contulerant enim, quemad-
 modum ante etiam dictum est, naves centum; et in
 earum unaquaque erant quadraginta selecti ex civi-
 bus propugnatores. Qui ubi plerosque socios prodere
 rem communem viderunt, noluerunt pravorum esse
 similes; sed cum paucis e sociis soli relictī, pugna-

- 10 ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχναῖς, ἀπέβαλον τῶν
σφετέρων νεῶν τὰς πλευνάς. Χίοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι
τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἑαυτῶν. "Οσοῖσι δὲ τῶν 16
Χίων ἀδύνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ,
ὥς ἐδιώκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην.
νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ
5 δὲ περὶ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον
ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χίοι, νυκτός τε ἀπικέα-
το ἐς αὐτὴν, καὶ ὄντων τῇσι γυναῖξι αὐτοῖσι θεσμοφο-
ρίων ἐμβαῦτα δὴ οἱ Ἐφεσίοι, οὔτε προακηκοότες ὥς
εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν
10 ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶ-
πας, καὶ ἵεναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθεον πανδη-
μει, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι

runt discurrentes per hostium naves, easque per-
rumpentes; donec, postquam plures naves cepissent,
ipsi suarum maiorem partem amiserunt. Chii igitur
cum reliquis e suis navibus domum profugerunt.
(16.) Quibus vero ex Chiorum numero invalidae na-
ves erant ob accepta vulnera, hi, quum hostis eos
persequeretur, ad Mycalen profugerunt: et relictis
ibi navibus in brevibus eiectis, pedibus per continen-
tem redire instituerunt. Ut vero Ephesiorum fines
ingressi sunt redeuntes Chii, noctuque ad eum lo-
cum pervenerunt ubi tunc mulieres Thesmophoria
celebrabant; ibi tunc Ephesii, quum quo pacto res
Chiorum se haberent ante non audivissent, viderent
autem militum multitudinem fines suos invadentem,
prorsus persuasi fures hos esse, qui mulieribus insi-
diarentur, universi ad vim arcendam procurrerunt,

17 περιέπιπτον τύχησι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεὶ τε ἔμαθε τῶν Ἰόνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἔλων τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε εἰς μὲν Φωκαίαν οὐκέτι, εὐ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ· ὁ δὲ ἰσθῶς, ὡς εἶχε, ἔπλεε εἰς Φοινίκην. γαύλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλεε εἰς Σικελίην· ὁρμώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστὴς κατεστήκει, Ἑλλήνων μὲν οὐδένος, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. 5

18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τεῖχη, καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες, αἰρέουσι κατ' ἄκρης, ἔκτω ἔτι ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρῳ καὶ ἡνδραπο- 5

et Chios interfecerunt. Ac Chii quidem tali utrimque fortuna usi sunt. (17.) *Dionysius* vero Phocaensis, perditas res esse intelligens Ionum, captis tribus hostium navibus, abiit non iam Phocacam navigans, satis gnarus eam cum reliqua Ionia in servitutem iri redactum; sed e vestigio rectà in Phoenicem contendit. Ibi quum onerarias multas naves demersisset, multaque pecunia et aliis rebus pretiosis esset potitus, in Siciliam inde vela fecit: ex qua coortus, praedatoriam exercuit; Graecanicae quidem nulli navi insidiatus, sed Carthaginensibus ac Tyrrhenis.

(18.) *Persae*, victis pugna navali Ionibus, terra marique *Miletum* oppugnarunt, et, suffossis muris, admotisque cuiusque generis machinis, cum ipsa arce ceperunt, sexto a defectione Aristagorae anno; captamque in servitutem redegerunt. Ita ea ipsa cala-

δίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσιεῖν τὸ πάθος τῷ χρη-
στηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ 19

Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι παρὶ σωτηρίας τῆς πόλιος τῆς
σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐ-
τοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς
5 Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὶ αὖ
κατὰ τοῦτο γένηται τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι· τὰ
δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεῖσι ἔχρησε, ἔχει ὥδε·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
πυλῶσι δειπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ·

10 σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νύψουσι κομήταις·
νηῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε
ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόν-

mitate defuncta Miletus est, quae in illam ab oraculo
praedicta erat. (19.) Nam quum Argivi Delphis ora-
culum de suae urbis salute consulissent, editum
est promiscuum effatum, unum quidem ad Argivos
spectans, sed huic immixtum aliud ad Milesios per-
tinens. Et illud quidem, quod Argivos spectabat,
deinde referam, quum ad illum narrationis locum
pervenero; quae vero Milesiis, tunc non praesenti-
bus, praedixit deus, ita habent:

*Tunc quoque, commentrix operum Milete ma-
lorum,*

per multis coena et praestantia munera fies,

crinitisque pedes tua pluribus abluet uxor;

templi alius nostri in Didymis sua cura manebit.

Tunc igitur haec Milesiis acciderunt, quando viro-
rum maior pars interfecta est a Persis longos capillos

των κομητιών, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων
λόγῳ ἐγίνοντο· ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὁ νηὸς τε καὶ 15
τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπερατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ
τούτῳ χρημάτων παλλάκις μῆμην ἐτέρῳ τι τοῦ λόγου
20 ἐποίησά μην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζῶγρηθέντες τῶν Μιλησίων
ἤγοντο εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφεας Δαρεῖος, κακὸν
οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεο-
μένη θαλάσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλει, παρ' ἣν Τίγρης ποτα-
μὸς παραρρέων, εἰς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίης 5
χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ
τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδωσαν Κερσὶ Πηδάσεῦσι
21 ἐκτῆσθαι. Παρθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περ-
σίων, οὐκ ἀπέδωσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον
τε καὶ Σκίδρον οἴκειον, τῆς πόλιος ἀπιστορημένοι. Συ-

alentibus, et mulieres et liberi mancipiorum loco
sunt habiti, et templum Didymis, aedes et oraculum,
exspoliatum deflagravit. Pecuniae rerumque pretiosa-
rum, quae in hoc templo depositae erant, saepe alibi
in hac narratione mentionem feci. (20.) Inde, quot-
quot Milesii viri capti erant, Susa sunt ducti: quibus
rex Darius, nullo alio malo adfectis, sedes adsigna-
vit ad Rubrum quod vocatur mare, in Ampe oppido,
iuxta quam praeterfluens Tigris fluvius in mare evol-
vitur. Agri vero Milesii eam partem, quae prope ur-
bem et in planitie sita est, Persae tenuerunt; colles
et montana Caribus Pedasensibus possidenda de-
dere. (21.) Milesiis, his calamitatibus afflictis a
Persis, parem gratiam non retulerunt Sybaritae,
qui patria urbe exuti Laum et Scidrum incolebant.
Nam Sybari a Crotoniatis capti Milesii universi, nulla

447, 63.

βαριος γὰρ αἰλούσης ὑπὸ Κροτωνητέων, Μιλήσιοι πάν-
 5 τες ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέ-
 γα προέθηκαντο· πόλεις γὰρ αὐταὶ μάλιστα δὴ τῶν
 ἡμεῖς ἴμεν, ἀλλήλοισι ἐξενώθησαν. Οὐδὲν ὁμοίως καὶ
 Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐπαίησαν ὑπεραχθε-
 σθέντες τῇ Μιλήτου αἰλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ
 10 δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυγίῳ δράμα Μιλήτου ἄλωσιν,
 καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θῆτρον, καὶ ἐξη-
 μίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήτῃα κακὰ, χιλῖσι
 δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τού-
 τῳ τῷ δράματι.

Μιλήτος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσι 22
 τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν
 τῶν σφετέρων ποιηθὲν, οὐδαμῶς ἤρσκα. ἐδόκει δὲ μετὰ
 τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς

excepta aetate, capita raserant, et ingentem prae se
 tulerant luctum: haec enim civitates maxime omnium,
 quas novimus, hospitii inter se iura coluerant. Secus
 fecere Athenienses. Hi enim et aliis multis modis tes-
 tatum fecerunt, quantum ex Mileti expugnatione lu-
 ctum perceperint; et, quum *Phrynichus* drama scri-
 psisset docuissetque, *Mileti expugnationem*, in la-
 crymas eruperunt spectatores omnes, et mille drach-
 mis multatus est poeta, quod domesticarum calami-
 tatum memoriam refrixisset; legeque cautum est, ne
 quis amplius hoc dramate uteretur.

(22.) Ita Miletus viduata est Milesiis. *Samiorum*
 vero his, qui aliquid in bonis habebant, minime
 placuit id quod ab ipsorum ducibus in gratiam Me-
 dorum erat factum. Itaque statim a navali pugna

τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεια, ἐς ἀποικίην 5
ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας Μήδοισι τε καὶ Αἰάκει δου-
λεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ, οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν
χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπι-
καλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐ-
τόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ κα- 10
λεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνὴν τετραμ-
μένη τῆς Σικελίης. τούτων ὧν ἐπικαλεομένων, οἱ Σά-
μιοι μούνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων
23 οἱ ἐκπεφευγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνήντικε γενέ-
σθαι. Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ἐν
Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί
τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὐνομα ἦν Σκύθης, πε-
ρικατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν, ἐξελθὼν βουλόμενοι. 5
μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλειος, τότε

deliberantes decreverunt, prius quam in ipsorum ter-
ram advenisset Aeaces tyrannus, navibus in colo-
niam emigrare, nec manere dum Medis et Aeaci ser-
vire cogerentur. Etenim per idem tempus *Zanclaei*
ex Sicilia nuncios miserant in Ioniam, qui Ionas ad
Calactam invitarent, ubi Ionicam condi urbem Zan-
claei cupiebant. Est autem haec *Cale acte* quae voca-
tur, [*Pulchrum littus* latine diceret] Siciliae tractus,
Tyrrheniae obversus. His igitur invitantibus, soli
ex Ionibus Samii in coloniam abierunt, cum eisque
Milesii, qui patriae calamitatem effugerant. (23.)
Interim res accidit huiusmodi. *Samii*, dum Siciliam
petunt, in Locris erant Epizephyriis; et *Zanclaei*
cum rege ipsorum, cui nomen erat Scythas, urbem
aliquam Siciliae obsidebant, quam expugnare cupidi

εὐὼν διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίζας τοῖσι Σα-
 μίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὸν εἶη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν
 ἐπλεον, εἰὼν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, εὐοῦσαν
 10 ἐρῆμον ἀνδράων. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόν-
 των τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο
 ἐχομένην τὴν πόλιν ἐωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκα-
 λέοντο Ἱπποκράτεια, τὸν Γέλῃς τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι
 αὐτὸς σύμμαχος. ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης
 15 σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέν, Σκύθην μὲν τὸν μούναρ-
 χον τῶν Ζαγκλαίων, ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπ-
 ποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογέ-
 νεια, εἰς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγ-
 κλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὅρκους
 20 δοὺς καὶ δεξάμενος, προέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημέ-
 νος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀν-

erant. Ea re cognita, Anaxilaus Rhegii tyrannus, in-
 fensus tunc Zanclaeis, cum Samiis egit, monens eos
*omittendam esse, quam peterent, Calactam; occu-
 pandamque Zanclam, viris vacuum.* Et Samii, dicto
 audientes, Zanclam tenuere. Zanclaei, ut occupatam
 suam urbem audivere, ad opem ferendam adcur-
 runt, advocato etiam Hippocrate, Gelae tyranno,
 quicum illis societas erat. At Hippocrates, postquam
 cum exercitu tamquam opem illis laturus advenit,
 ipse Scytham Zanclaeorum monarcham, qui urbem
 amiserat, fratremque eius Pythogenem, compedibus
 vinctos in oppidum Inycum misit; reliquos autem
 Zanclaeos, foedere cum Samiis inito, et fide data ac-
 ceptaque, prodidit. Merces ei a Samiis haec erat sti-
 pulata, ut omnium quae moveri possent mancipio-

δραποδῶν τὰ ἡμίσεα μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πέλει, τὰ
 δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἱπποκράτεα λαγχάνειν. τοὺς
 μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ εἶχε δῆσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκο- 25
 σίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μὲν ται
 24 οἱ γὰρ Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ, ὁ τῶν
 Ζαγκλαίων μούναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδήσκει ἐς
 Ἱμέρην· ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη
 παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάν-
 των ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' 5
 ἐωυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλῆα,
 ἐς Σικελίην ἀπῆκετο· καὶ αὐτὶς ἐκ τῆς Σικελίης ὁπίσσω
 παρὰ βασιλῆα, ἐς ὃ γῆραϊ μέγα ὄλβιος ἔων ἐτελεύ-
 τησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ, ἀπαλλαχθέντες Μή-
 δων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιβεβλήα 10

rumque, quae in urbe essent, dimidiam partem Hip-
 pocrates acciperet; quae vero in agris essent, ea cun-
 cta sortiretur. Igitur Zanclaeorum plerosque ipse man-
 cipiorum loco in vinculis habuit, eminentiores au-
 tem illorum trecentos Samiis tradidit interficiendos:
 at ab hac quidem culpa Samii abstinuere. (24.) Scy-
 thas vero, Zanclaeorum monarcha, ex Inyco Hyme-
 ram profugit; indeque in Asiam profectus, ad regem
 Darium adscendit. Et hunc Darius iustissimum iudi-
 cavit virorum omnium, qui ex Graecia ad ipsum ad-
 scenderant: nam veniā a rege impetratā in Siciliam
 redierat, rursusque ex Sicilia ad regem erat reversus.
 Denique senex et beatus apud Persas e vita disces-
 sit. Ita igitur Samii, procul a Medis profecti, nullo
 labore pulcerrima urbe Zancla sunt potiti. (25.)

το. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενο- 25
 μένην, Φοίνικες, κελευσάντων Περσέων, κατήγον ἐς Σά-
 μον Αἰάκεια τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενό-
 μένον σφισι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σα-
 5 μίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου, διὰ τὴν
 ἐκλείψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις,
 οὔτε τὰ ἱερά ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ αἰλούσης, αὐτίκα
 Καρὴν ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐβελοντὴν τῶν πολίων
 ὑπακυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν
 10 δὴ οὕτω ἐγίνετο.

Ἰστιάῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον, καὶ 26
 συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὀλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ
 Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γινόμενα. τὰ
 μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτράπει
 5 Βισάλτῃ, Ἀπολλοφάνεος παιδί, Ἀβυδηνῷ· αὐτὸς δὲ

Post peractam pro Mileto navalem pugnam, Phoenices ex Persarum mandato *Aeacem*, Sylosontis filium, Samum reduxerunt; utpote qui utilissimam illis egregiamque operam praestitisset. Et solis, ex omnibus qui a Dario defecerant, Samiis neque urbs neque templa incensa sunt, propterea quod naves eorum in pugna navali socios deseruerant. Captâ vero Mileto, protinus *Caria* in potestatem venit Persarum, aliis oppidis ultro sese dedentibus, aliis vi ad obsequium redactis. Atque ita hae res gestae sunt.

(26.) Circa Byzantium versante *Histiæo Milesio*, et Ionum onerarias naves e Ponto venientes intercipienti, adfertur nuncius de rebus ad *Miletum* gestis. Itaque, rebus ad Hellespontum *Bisaltæ Abydeno* permissis, *Apollophanis* filio, ipse secum sum-

ἔχων Λεσβίους, εἰς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων Φρουρῇ, οὐ
 προσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοις καλομένοις τῆς
 Χίης χώρας. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συγχροῦς· καὶ τῶν
 λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κακακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίας,
 ὁ Ἰσθιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολί- 10
 27 χης τῆς Χίων ὀρμεῶμενος. Φιλέει δὲ κατὰ προσημαί-
 νειν, εὐτ' αὖ μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλις ἢ ἔθνη ἔσε-
 σθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημεῖα μεγάλα ἐγέ-
 νετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι εἰς Δελφοὺς χρόνῳ νη-
 νιῶν ἑκατὸν, δύο μῶνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ 5
 ὀκτώ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπὸ
 νεῖκε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλει τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον,
 ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίας, παισὶ γράμματα διδάσκο-
 μένοισι ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἰκοσι

tis Lesbiiis *Chium* navigavit. Ubi quum non recipe-
 ret eum Chiorum praesidium, acie cum his congres-
 sus in *Coelis* [i. e. *Cavis*] quae vocantur Chiaë ter-
 rae, multos eorum interfecit: moxque reliquos etiam
 Chios, quippe navali pugna misere adflictos, sub po-
 testatem suam Histiaeus, Lesbiiis adiutus, redegit, ex
 Polichna Chiorum oppido impetu facto. (27.) Solet
 autem deus ante significare, quando magna mala ci-
 vitati aut populo cuipiam imminet: atque etiam
 Chiis ante has calamitates *ingentia signa* acciderant.
 Primum enim, quum centum iuvenum chororum Del-
 phos misissent, non nisi duo ex his redierant, cae-
 teris octo et nonaginta peste absumtis: tum per idem
 tempus, haud multo ante navalem pugnam, super
 puerorum capitibus literas discentium tectum corruet-
 rat, ut de centum et viginti pueris unus solus evaserit.

10 παίδων εἰς μῶνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ
 θεὸς προέδειξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχία ὑπολαβοῦ-
 σα, εἰς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίᾳ ἐπε-
 γένητο Ἰστιαῖος, Λεσβίους ἄγων· κεκακωμένων δὲ τῶν
 Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτέων ἐποίησατο. Ἐν 28
 δευτέρῳ δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσῳ, ἄγων Ἰω-
 νων καὶ Αἰολέων συγχούς. περικατημένῳ δὲ οἱ Θάσον
 ἦλθε ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μι-
 5 λῆτις ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θά-
 σον μὲν ἀπέρθητον λείπει, αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Λέσβον ἤπει-
 γετο· ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ, λι-
 μαυρούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρ-
 νείος ὡς ἀμῆσων τὸν σῖτον, τὸν τε ἐνθεῦτεν, καὶ τὸν ἐκ
 10 Καίκοι πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν. Ἐν δὲ τούτοις τοῖσι
 χωρίοις ἐτύγχανε ἐὼν Ἀρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρα-
 τηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὅς οἱ ἀποβαίντι συμβαλὼν,

*Hæ signis a Deo ante ostensis, deinde secuta pugna
 navalis in genu proiecit civitatem; post pugnam vero
 navalem supervenit Histiaeus cum Lesbii, et Chios
 iam ante adtritros facile oppressit. (28.) Inde Thaso
 arma Histiaeus intulit, magnam Ionum et Aeolen-
 sium manum secum ducens. Dum vero Thasum cir-
 cumsidet, adfertur ei nuncius, Phoenices Mileto pro-
 fectos reliquam Ioniam navibus petere. Quo cognito,
 Thasum inexpugnatam relinquens, Lesbum conten-
 dit, universis copiis secum ductis. Lesbo vero, quum
 fame laboraret exercitus, in continentem traiecit,
 frumentum demetere et ex Atarneo cogitans, et ex
 Caico campo Misyæ ditionis. At fuit forte in ea
 regione Harpagus Persa, haud exigui dux exercitus:*

αὐτὸν τε Ἰστιαῖον ζωγρὴν ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐ-
τοῦ τὸν πλεῶν διέφθειρε.

- 29 Ἐξωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἑλ-
ληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρντίδος χώ-
ρης, οἱ μὲν συνέστανσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος
ὑστέρων ὀρμηθεῖσα ἐπικίπτει τοῖσι Ἑλλήσι. τότε δὴ ἔρ-
γον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο· καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλ- 5
λήνων, ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέσθαι ὑπὸ βασι-
λῆος διὰ τὴν παροῦσαν ἀμαρτάδα, Φιλοψυχίην τωήνδε
τινὰ ἀναιρείται· ὡς Φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀν-
δρὸς Πέρσῃ, καὶ ὡς κατατρεφόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἔμελλε
συγκλητθῆσι, Περσίδα γλῶσσαν μετεῖς κατα- 10
30 μνήμι ἐαυτὸν, ὡς εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν
νυν, ὡς ἐξωγρήθη, ἄχθῃ ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δα-

qui, cum illo in terram egresso, commissâ pugnâ, et
ipsum Histiaeum vivum cepit, et maiorem copiarum
illius partem interfecit.

(29.) *Captus* est autem *Histiaeus* hoc modo.
Commisso Graecos inter et Persas praelio in Malena
agri Atarnensis, per satis longum tempus aequo
marte pugnatum est. Ad extremum vero immissus
Graecis equitatus negotium confecit: et in fugam
versis Graecis, Histiaeus, sperans se ob admissam
culpam non supplicio adfectum iri a rege, talem
quemdam vitae amorem concepit. Quum fugientem
adsecutus esset homo Persa, qui iam in eo erat ut
deprehensum confoderet, Persico ille sermone ho-
minem adloquens, *esse se Histiaeum Milesium* in-
dicavit. (30.) Qui si in vita fuisset servatus, et ad
Darium regem adductus, puto equidem nihil mali

ρεῖον, ὁ δὲ οὐτ' αὖ ἔπαθε κακὸν οὐδέν, δοκέειν ἐμοί, ἀπῆ-
κέ τ' αὖ αὐτῷ τὴν αἰτίην. νῦν δέ μιν, αὐτέων τε τούτων
5 εἵνεκα, καὶ ὥα μὴ διαφυγῶν, αὐτὶς μέ γας παρὰ βα-
σιλεῖ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὑπαρχος,
καὶ ὁ λαβὼν Ἄρπαγος, ὡς ἀπῆκετο ἀγόμενος ἐς Σάρ-
δεις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀποσταύρωσαν,
τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεικαν παρὰ βασι-
10 λῆα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα,
καὶ ἐπατησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ
ζῶντα ἀνήγαγον ἐς ὅψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν
Ἰστιάου λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντάς εὖ ἐντείλα-
το θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι
15 εὖσεργέτω. Τὰ μὲν περὶ Ἰστιάων οὕτω ἔσχε.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας περὶ 31
Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε, αἰρέει εὐπε-

fuisse cum passurum, remissurumque ei culpam fuisse regem. Nunc hanc ipsam ob causam, ne salvus evaderet, iterumque magnus fieret apud regem, *Artaphernes* Sardium praefectus, et qui illum captivum fecerat *Harpagus*, ut Sardes adductus est *Histiaeus*, corpus illius suspenderunt e cruce, caput autem, sale conditum, Susa ad Darium regem miserunt. Quibus rebus cognitis *Darius*, vituperatis his qui hoc fecerunt, quod non vivum illum in suum conspectum adduxissent, caput *Histiaei* lotum et benecuratum iussit sepeliri, ut viri de se et de Persis praeclare meriti. Hoc igitur fato functus Histiaeus est.

(31.) Iam *navalis Persarum exercitus*, postquam circa Miletum hyemaverat, sequenti anno inde profectus, insulas facile cepit haud procul a continente

30 HERODOTI HISTOR. VI.

τίως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας, Χίον
 καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λαῖβοι τινὰ τῶν νή-
 σων, ὡς ἐκάστην αἰρόντες οἱ βάρβαροι ἐσαγῆνευσον τοὺς 5
 ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀν-
 δρὸς ἀψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορρῆς
 ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νή-
 σου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. Αἶψον δὲ
 καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐ- 10
 τὰ· πλὴν οὐκ ἐσαγῆνευσον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἱά
 32 γ' ἦν. Ἐνθαῦτα Περσίων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο
 τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπύλησαν τοῖσι Ἰωσι στρατοπε-
 δευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν
 πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδιστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέ-
 ταμνον, καὶ ἐποίουν αὐτὶ εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους· καὶ 5
 παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπάστους παρὰ

sitas, *Chium et Lesbum et Tenedum*. Quarum insu-
 larum ut quaque potiti erant barbari, incolas omnes
 indagine cinctos capiebant. *Indagine* autem *cingunt*
 hoc modo. Vir virum manu prehensens, a mari sep-
 temtrionali ad australe pertinentes, totam pervadunt
 insulam, atque ita homines veluti feras venantur.
 Pariter vero etiam Ionicas in continente ceperunt ci-
 vitates, nisi quod ibi homines non indagine cinctos
 venati sunt, neque enim fieri id poterat. (32.) Tunc
 vero Persarum duces vera praestiterunt ea, quae mi-
 nati Ionibus erant, quum illi ex adverso castra ha-
 berent. Postquam enim urbibus potiti sunt, selectos
 puerorum formosissimos castrarunt, ex viris eunu-
 chos facientes; et virgines forma praecellentes ab-
 duxerunt ad regem; simulque urbes cum ipsis tem-

βασιλῆα ταῦτά τε δὴ ἐποίουν, καὶ τὰς πόλεις ἐνέπιμ-
 πρasan αὐτοῖσι τοῖσι ἱεροῖσι. Οὕτω δὲ τὸ τρίτον Ἴωνες
 κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἔπε-
 10 ξῆς τότε ὑπὸ Περσῶν. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσό- 33
 μένος ὁ ναυτικὸς στρατός, τὰ ἐπ' αἰσπερὰ ἐσπλέοντι
 τοῦ Ἑλλησπόντου αἶρει πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιά αὐ-
 τοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἡπειρον.
 5 Εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶθε τοῦ Ἑλλησπόντου· Χερσό-
 νησός τε, ἐν τῇ πόλεις συγγαῖ ἐνεῖσι, καὶ Πέρινθος,
 καὶ τὰ τεῖχεα τὰ ἐπὶ Θρηκῆς, καὶ Σηλυβρίη τε, καὶ
 Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν, καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκεδό-
 νιοι, αὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ'
 10 ὄχχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην, ἔσω ἐς τὸν Εὐξείνιον
 πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν. οἱ δὲ

plis incendio cremarunt. Atque ita *tertio in servi-
 tutem Iones redacti* sunt: primum a Lydiis, et his
 deinceps tunc a Persis. (33.) Post haec, relicta Ioni-
 a, navalis exercitus omnia *Hellesponti loca*, quae
 ad sinistram sunt intranti, subegit: nam, quae a dextra
 sunt, ea Persae iam ipsi per se, terrâ adgressi, suam
 in potestatem redegerant. Sunt autem ad Hellespon-
 tum in Europa loca haec: *Chersonesus*, in qua com-
 plura insunt oppida, tum *Perinthus*, et castella
 Thraciam spectantia, et *Selybria*, et *Byzantium*.
 Iam *Byzantii* quidem, et his ex adverso oppositi
Chalcedonii, [quos aliâs *Calchedonios* nominat No-
 ster,] ne exspectarunt quidem Phoeniciae classis ad-
 ventum; sed, relictis suis sedibus, introrsus in Pon-
 tum Euxinum se receperunt, ibique urbem condi-
 derunt *Mesembriam*. Phoenices vero, incensis his

Φοίνικες κατακρύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς κατα-
 λεχθείσας, τράπονται ἐπὶ τε Προκόννησον, καὶ Ἀρτά-
 κην· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλων αὐτὶς ἐς
 τὴν Χερσονήσον, ἐξαιρήσαντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πο- 15
 λίων, ὅσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. Ἐπὶ
 δὲ Κυζικὸν οὐδὲ ἔπλωσαν ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ
 ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βα-
 σιλεῖ, Οἰβαρεῖ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν
 Δασκυλείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρ- 20
 δῆς πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοί-
 νικες.

- 34 Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κί-
 μωνος τοῦ Στησαγόρει, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην
 πρότερον Μιλτιάδω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιῷδε. Ἔχον
 Δόλογχοι Θρηῖκες τὴν Χερσονήσον ταύτην. οὗτοι ὦν οἱ

quae nominavi locis, contra *Proconnesum* et *Artacam* se converterunt: quibus et ipsis igni datis, ite-
 rum in *Chersonesum* navigarunt, reliquas urbes ex-
 pugnaturi, quas superiori adpulsu non evertierant.
 Adversus *Cyzicum* vero cursum omnino non direxe-
 runt: nam *Cyziceni* ipsi iam ante *Phoenicum* adven-
 tum in obsequio erant *Persarum*, deditione cum *Oe-*
bare facta, *Megabazi* filio, *Dascylei* praefecto. *Cher-*
sonnesi vero, una *Cardia* excepta, reliquis omnibus
 urbibus potiti sunt *Phoenices*.

(34.) *Tyrannus* tunc *Chersonesi Miltiades* erat,
Cimonis filius, *Stesagorae* nepos: quod regnum pri-
 mus olim susceperat *Miltiades*, *Cypseli filius*, hoc
 modo. Tenebant hanc *Chersonesum Dolonci* *Thra-*
ces. Hi, bello pressi ab *Absinthiis*, reges suos mise-

5 Δόλογοι πεισθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινβίων, εἰς Δελ-
 Φους ἐπεμψαν τοὺς βασιλέας, περὶ τοῦ πολέμου χρη-
 σομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφί ἀνείλε, „οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι
 ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον, ὃς ἂν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ
 ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ.“ Ἰόντες δὲ οἱ Δόλογ-
 και τὴν ἱερὴν ὁδόν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦϊσαν·
 καὶ σφεας ὡς αὐτοὶ ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθη-
 νέων. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνῃσι τῆνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν 35
 κράτος Πεισίστρατος, αἰτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης
 ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεβριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκα-
 θεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ θεάτε-
 5 ρα Ἀθηναῖος Φιλαίου, τοῦ Αἰάντος παιδός, γεγομένου
 πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. Οὗτος ὁ Μιλτιά-
 δης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροις τοῖσι ἐωυτοῦ, ὁρέων
 τοὺς Δολόγους παριόντας, ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἔγχεω-

rant Delphos, qui de hoc bello oraculum consule-
 rent; quibus Pythia respondit, *coloniae condito-
 rem in hanc regionem secum adducerent eum, qui
 ipsos. postquam templo egressi essent, primus ad
 hospitium vocasset*. Rediere Dolonci sacrâ viâ, per
 Phocenses et Boeotos: ubi quum nemo eos vocasset,
 Athenas deflectunt. (35.) Erat tunc Athenis summa
 potestas penes *Pisistratum*: caeterum dominabatur
 etiam *Miltiades Cypseli filius*, e familia quadrigas
 alente; originem quidem generis ab Aeaco ex Aegina
 repetens, sed recentiori memoria civis Atheniensis;
 Philaeus enim, Aiakis filius, primus ex hac familia
 in civium Atheniensium numerum erat receptus. Hic
Miltiades, in vestibulo aedium suarum sedens, quum
 praetereuntes conspiceret *Doloncos*, vestem gestan-
Herod. T. III. P. I.

34 HERODOTI HISTOR. VI.

ρίην καὶ αἰχμὰς, προσβόσαστο· καὶ σφι προσελθοῦσι,
ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, 10
καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαν-
τήϊον· ἐκφῆναντες δὲ, εἶδόντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθε-
σθαι. Μιλτιάδεα δὲ, ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε
ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ
βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη εἰς Δελ- 15
Φούς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιοίη τὰ περ αὐ-
36 τοῦ οἱ Δολόγκοι προσδέοντο. Κελευούσης δὲ καὶ τῆς
Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια
ἀναιρητῶς πρότερον τούτων τεθρίπῳ, τότε παραλαβὼν
Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου,
ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοις, καὶ ἔσχε τὴν χώραν· καὶ 5
μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. Ὁ δὲ

tes extraneam et lanceas, inclamavit illos; accedenti-
busque diversorium et hospitalia officia obtulit. Tum
illi, accepta conditione, hospitio ab eo recepti, to-
tum hospiti effatum oraculi aperuerunt, rogaruntque
eumdem ut Deo obsequeretur. Quorum audito ser-
mone, protinus persuasus Miltiades est, quippe aegre
ferens Pisistrati imperium, et procul ipse abesse cu-
piens. Itaque extemplo Delphos profectus, consuluit
oraculum, *an faceret quod eum Dolonci rogas-
sent?* (36.) Quod ubi etiam Pythia facere iussit,
ita *Miltiades Cypseli filius*, qui ante id tempus qua-
drigae curriculo victoriam Olympiae reportaverat,
tunc, adsumtis quicumque ex Atheniensibus profe-
ctionis esse socii voluerant, unā cum Doloncis na-
vigavit: et, postquam terram illam tenuit, ab his
ipsis qui eum adduxerant *tyrannus* est constitutus.

πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ
Καρδίας πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ
Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ
10 οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ
τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσονήσος εἰς ὧ πᾶσα ἐστὶ στα-
δίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτειχίσας 37
ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς
Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὠσάμενος, τῶν λοιπῶν πρῶ-
τοις ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψα-
5 κηνοὶ λοχήσαντες αἰρέουσι ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης
Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς· πυθόμενος ὦν ὁ
Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακη-
νοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρό-
πον ἀπέλκε ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακη-
10 νῶν ἐν τοῖσι λόγοις, τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τό σφι

Is igitur primo isthmum Chersonesi muro interceptit,
ex Cardia urbe usque Pactyam; ne possent Absinthii
incursionibus vastare regionem. Est autem latitudo
isthmi stadia sex et triginta; longitudo vero Cherso-
nesi ab isthmo introrsum est quadrigentorum et vi-
ginti stadiorum. (37.) Faucibus Chersonesi muro
interceptis, eaque ratione expulsis Absinthiis, pri-
mis caeterorum Lampsacenis arma *Miltiades* intulit:
quo bello a *Lampsacenis*, structis insidiis, *vivus*
captus est. Erat autem Miltiades Croeso Lydo fami-
liaris. Itaque re cognita, *Croesus* praecone misso
edixit Lampsacenis, *salvum dimitterent Miltiadem:*
id ni fecissent, minatus est, *pinus arboris in mo-*
dum se illos excisurum. Incertis Lampsacenis, dis-
ceptantibusque inter se quid sibi vellet hoc verbum,

ἀπειλήσων ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κατὰ μαθῶν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐόν, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πάντων, ἐκκοπέῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δέισαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν 15

38 Μιλτιάδεια. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει· μετὰ δὲ, τελευτᾷ ἅπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδούς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίῳ. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικὸν 5 ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. Πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεια κατέλαβε ἀποθανεῖν ἅπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανίῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐ-

quod ipsis minatus Croesus esset, pinus in modum se illos excisurum, postremo tandem seniorum quispian verum docuit, scilicet pinum solam ex cunctis arboribus, postquam excisa sit, nullum amplius germen edere, sed funditus perire. Et Croesum metuentes Lampsaceni Miltiadem solutis vinculis liberum dimiserunt. (38.) Hic igitur, postquam propter Croesum salvus evasit, deinde sine liberis obiit, regno et rebus suis omnibus Stesagorae relictis, Cimonis filio, fratris sui eadem matre nati. Et ei vitâ functo sacra faciunt Chersonitae, uti mos est conditori facere; et equestre gymnicumque in illius honorem certamen celebrant, in quo nulli Lampsacenorū certare fas est. Dum vero bellum geritur cum Lampsacenis, accidit ut Stesagoras quoque sine liberis vitâ discederet, securi caput percussus in prytæ-

10 τομέλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποβεβημέν-
ρου τῷ ἔργῳ.

Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρειν τρόπον τοιῷδε, 39
ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρειν δὲ τοῦ
τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγ-
ματα, ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Πεισι-
5 στρατίδαι· οἳ μὲν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίουν εὖ, ὥς οὐ συν-
ειδότες ᾔθην τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον,
τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημαίω ὥς ἐγένετο. Μιλτιά-
δης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους,
τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεια δηλαδὴ ἐπιτιμῶν. οἱ δὲ
10 Χερσονησῖται, πυνθανόμενοι ταῦτα, συνέλεχθησαν ἀπὸ
πασῶν τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῶ
δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὥς συλλυπηθῆσόμενοι, ἐδέθησαν
ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεν-

neo ab homine, qui in speciem transfuga, revera
autem ferventior hostis erat.

(39.) Ita mortuo etiam Stesagora, deinde *Miltia-*
dem, Cimonis filium, mortui Stesagorae fratrem,
ad suscipiendum imperium cum triremi Chersonesum
miserunt Pisistratidae; qui Athenis etiam eundem
beneficiis promeruerant, quasi non conscii fuissent
caedis patris illius Cimonis; quæ quo pacto patrata
fuerit, in alia narrationis parte exponam. Miltiades
postquam Chersonesum pervenit, domi se tenuit,
tamquam mortui fratris Stesagorae memoriam hono-
rans. Quod ubi rescivere Chersonesitæ, congressi
principes ex omnibus undique civitatibus, quum com-
muni consilio simul omnes ad eum condolendi caussa
convenissent, in vincula ab illo coniecti sunt. Atque

τακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ
 40 Θρηίκων βασιλῆος θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος 15
 δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθει εἰς τὴν
 Χερσονήσον· κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν
 κατεχόντων πραγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ
 ἔτει τούτων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες 5
 ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, συνειστέρας καὶ
 ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόν-
 τας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε ἀπὸ Χερσο-
 νήσου. εἰς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ μιν οἱ
 Δόλογοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει 10
 41 πρότερον ἐγεγόνει τῶν τότε μιν κατεχόντων. Τότε δὲ,
 πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληράσας
 τριήρας πέντε χρημάτων τῶν παρεόντων, ἀπέπλεε εἰς
 τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὠρμήθη ἐκ Καρδίας πόλιος,

ita Miltiades Chersonesum tenuit, quingentos alens
 auxiliares; et uxorem duxit filiam Olori Thracum
 regis Hegesipylam. (40.) Hic igitur *Cimonis* filius
Miltiades recentiori memoria in Chersonesum vene-
 rat: cui, ex quo advenit, alia acciderunt praesenti-
 bus graviora. Tertio enim ab his rebus anno Scythas
 fugiens in exsilium abiit. Nempe Scythae Nomades,
 a Dario rege irritati, iunctis viribus usque in hanc
 Chersonesum invaserunt: quorum adventum expecta-
 re non ausus Miltiades, e Chersonneso profugit; do-
 nec, regressis Scythis, Dolonci eum reduxerunt. Haec
 igitur tertio anno ante ea quae nunc ei acciderunt,
 acta sunt. (41.) Nunc vero, ubi Phoenices in Te-
 nedo esse cognovit, quinque triremibus ex his, quae
 ad manus erant, pecunia et aliis rebus pretiosis im-

5 ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν
 Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηυσί.
 αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν
 καταφεύγει εἰς Ἴμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν
 κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυ-
 10 χε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μη-
 τίохος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκος ἐὼν θυγατρὸς,
 ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοί-
 νικες. καὶ μιν πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνή-
 γαγον παρὰ βασιλῆα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην κα-
 15 ταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν
 τοῖσι Ἴωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε οἱ
 Σκύθαι προσδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδὴν, ἀσπλέειν
 εἰς τὴν ἑωυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν

pletis, Athenas navigavit. Dum vero, ex Cardia urbe profectus, per sinum Melana navigans, praetervehitur Chersonnesum, occurrunt navibus eius Phoenices. Et ipse quidem *Miltiades* cum quatuor navibus Imbrum effugit; quintam vero persequentes Phoenices ceperunt, cui navi praefectus erat Miltiadis filius natus maximus *Metiochus*, non ex Olori quidem Thracis filia natus, sed ex alia uxore: atque hunc simul cum navi ceperunt Phoenices. Qui, ut resciverunt Miltiadis esse filium, ad regem eum abduxerunt, ingentem existimantes gratiam se inituros propter sententiam quam in Ionum concilio dixerat Miltiades, quum illos hortaretur obtemperare Scythis rogantibus, ut pontem solverent Iones domumque navigarent. At Darius postquam ad eum Phoenices Metiochum Miltiadis filium adduxerunt, nihil Metiocho

Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μη-
τιόχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν 20
ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγέν-
ετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέεται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ
Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

- 42 Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ
πλέον ἐγένετο τούτων, ἐς νεῖκος Φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ
τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ
ἔτους. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος, μεταπεμψά-
μενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολιῶν, συνθήκας σφίσι αὐ- 5
τοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιεῖσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν,
καὶ μὴ ἀλλήλους Φέροιεν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγ-
κασε ποιεῖν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ
παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα
στάδια· κατὰ δὴ τούτους μετρήσας, Φόρους ἔταξε ἐκά- 10

mali fecit, sed multa in eum beneficia contulit: nam
et domum et possessiones ei dedit, et Persicam uxorem,
ex qua ei nati sunt filii, qui Persarum ordini
sunt adscripti. Ex Imbro vero Miltiades Athenas per-
venit.

(42.) Atque eo anno nihil amplius hostile adversus
Ionas a Persis susceptum est; immo vero haec
utilia Ionibus hoc anno contigere. *Artaphernes*, Sar-
dium profectus, arcessitis legatis ex civitatibus, coëgit
Ionas, ut pactiones mutuas facerent de litibus ex
iuris formula dirimendis, nec porro vi et armis in-
ter se agerent. Et hoc eos facere coëgit, et terras eo-
rumdem per *parasangas* dimensus, (sic Persae men-
suram vocant triginta stadiorum) tributa quibusque
imposuit, quae ab illo inde tempore constanter ad

στοισι, οἱ κατὰ χώραν διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ
 χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρ-
 ρης· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρό-
 τερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. Ἄμα δὲ 43
 τῷ ἑαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βα-
 σιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασ-
 σαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος,
 5 πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἔων, καὶ νεωστὶ γε-
 γαμηκῶς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστην.
 ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τούτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεὶ τε ἐγέ-
 νετο ἐν τῇ Κιλικίᾳ, αὐτὸς μὲν ἐπιβάς ἐπὶ νεὸς, ἐκομί-
 ζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν
 10 ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκατο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰω-
 νίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα εἶδεν τοῖσι μὴ ἀποδεκο-

meam usque aetatem eadem manent, sicut ab Arta-
 pherne constituta sunt: constituta autem ab illo sunt
 fere eadem conditione atque prius fuerant. Et haec
 quidem pacata illis contigerunt. (43.) Primo autem
 vere, reliquis imperatoribus domum dimissis a rege,
Mardonius Gobriae filius ad mare descendit, ingen-
 tem et pedestrem exercitum ducens, et navalem. Aeta-
 te iuvenis is erat, et nuper regis Darii filiam Arta-
 zostram duxerat uxorem. Huic igitur exercitui prae-
 fectus Mardonius, postquam in Ciliciam pervenit,
 navem ipse conscendit, et cum reliquis navibus est
 profectus; pedestrem vero exercitum alii duces ad
 Hellespontum duxerunt. Quum vero Asiam praeter-
 navigans Mardonius ad Ioniam pervenisset, rem hic
 ego dicam maxime miram eis Graecis, qui sibi per-

μένοισι Ἑλλήνων, Περσίων τοῖσι ἐπὶ τὰ Ὀτάνα γνώ-
 μην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας·
 τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰόνων καταπαύσας πάντας ὁ 15
 Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦ-
 τα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ
 πεζὸς πολλὸς στρατός, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλ-
 λήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ 20
 44 ἐπὶ τε Ἐρετρίαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὦν σφι πρό-
 σχημα ἔσαν τοῦ στόλου. αἱτάρ, ἐν νύκτι ἔχοντες ὅσας
 ἂν πλείστας δύναιτο καταστρέφειν τῶν Ἑλληνίδων
 πολέων, τοῦτο μὲν δὴ, τῇσι νηυσὶ Θασίους, οὐδὲ χεῖ- 5
 ρας ἀνταξιφαιμένους, κατεστρέψαντο· τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ
 Μακεδόνας, πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι, δούλους προσεκλή-

suaderi non patiuntur, Otanen unum e septem illis
 Persis pro sententia dixisse, *populare imperium
 apud Persas debere institui*. Namque *Mardonius*,
 abrogato tyrannorum omnium inter Ionas imperio,
 popularem statum in civitatibus instituit. Eo facto
 in Hellespontum properavit. Ut vero coacta est ma-
 gna vis navium, et collectus ingens pedestris exerci-
 tus, navibus superato Hellesponto, per Europam iter
 fecerunt: proficiscebantur autem adversus *Eretriam*
 et *Athenas*. (44.) Nempe, contra has dirigi expe-
 ditionem, verbis prae se ferebant. Caeterum, quum
 constitutum haberent quam plurimas possent ex Grae-
 cis civitatibus subigere, primum *Thasios* classe ad-
 gressi, qui ne manus quidem contra illos sustulerant,
 sibi subiecerunt; tum pedestri exercitu *Macedonas*,
 post illos qui iam Persis serviebant, sub iugum mi-

σαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνη πάντα σφι ἦν
 ἢ ὑποχείρια γεγονότα. Ἐκ μὲν δὲ Θάσου διαβαλόν-
 τες πέραν, ὑπὸ τὴν ἡπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου·
 10 ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὀρμειώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπι-
 πεισὼν δὲ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος, μέγας τε καὶ
 ἄπορος, κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθει πολλὰς τῶν
 νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ
 τρηκασίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ
 15 δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ Θηριωδιστάτης
 εὐρύτης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ
 μὲν ὑπὸ τῶν Θηρίων διεφθείροντο ἀρπάζομενοι· οἱ δὲ,
 πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέειν οὐκ
 ἐπιστέατο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ, ῥύγι.
 20 οἱ μὲν δὲ ναυτικοὶ στρατὸς οὕτω ἔκρησσε. Μαρδονίῳ 45
 δὲ, καὶ τῷ πεζῷ, στρατοπεδευσμένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυ-

scrunt: nam qui cis Macedoniam habitant populi,
 iam cuncti illis subiecti erant. Dein navibus a Thaso
 continentem versus transvecti, secundum oram per-
 rexerunt navigare usque Acanthum: tum Acantho
 profecti, *Athon* montem circumvehi instituerunt. Sed
 dum circumvehuntur, ingruens ventus boreas ingens,
 et contra quem eluctari nulla arte poterant, maximum
 navium numerum ad montem impulsas misere affli-
 xit. Aiunt enim ad trecentas ex navibus periisse, et
 hominum amplius viginti millia. Etenim quum bel-
 luis frequens admodum sit hoc circa *Athon* mare, alii
 a belluis rapti pericre; alii vero ad petras adlisi; alii,
 quum natare non didicissent, hoc ipso periire; alii
 gelu. Haec clades classem afflixit. (45.) *Mardo-*
nium vero et pedestrem exercitum, quum in Macedo-

κτὸς Βρύγοι Θρήϊκες ἐπεχείρησαν· καὶ σφεων πολλοὺς
 Φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι.
 οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέθουγον πρὸς Περ- 5
 σέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων του-
 τέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφεας ὑποχειρίου ἐποιήσατο.
 Τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατὴν
 ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύ-
 γους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. Οὗτος 10
 μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχυρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη
 ἐς τὴν Ἀσίην.

46 Δευτέρω δὲ ἔτι τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θα-
 σίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγεϊτόνων, ὡς ἀπόστα-
 σιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευέ σφεας τὸ
 τεῖχος περιαιρεῖν, καὶ τὰς νῆας ἐς Ἀβδηρα κομίζειν.
 οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου 5
 πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουσέων μεγάλων, ἐχρέον-

nia castra haberet, noctu adgressi *Brygi* Thraces, magnum militum numerum occiderunt, ipsumque vulnerarunt Mardonium. At ne hi quidem servitutem a Persis imminentem effugere: etenim non prius ex his regionibus discessit Mardonius, quam in potestatem illos redegisset. Verumtamen, subactis his, retro duxit exercitum, quippe et terrâ clade a *Brygis* accepta, et mari maximam calamitatem ad *Athon* passus. Ita hae copiae, turpiter re gesta, in *Asiam* redierunt.

(46.) Altero vero ab his rebus anno primum *Thasios*, a vicinis insimulatos quasi defectionem moli-
 rentur, misso nuncio iussit *Darius* diruere murum, et naves suas *Abdera* devehere. *Thasii* enim, ex quo ab *Histiaco* *Milesio* fuerant obsessi, quum magni illis

το τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς, καὶ
 τεῖχος ισχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδος σφι
 ἐγένετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ
 10 μὲν γὰρ τῶν ἐν Σκαπτῇ Ἰλῇ τῶν χρυσεῶν μετάλλων,
 τὸ ἐπίπαν ὀγδώκοντα τάλαντα προσῆλθε· ἐκ δὲ τῶν ἐν
 αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τουτέων, συχνὰ δὲ οὕτω,
 ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασίοισι, εὐοῦσι καρπῶν αἰτέλεσι, προσ-
 ῆλθε ἀπὸ τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων, ἕτερος ἐκά-
 15 στου, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε,
 τριηκόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα. 47
 καὶ μακρῶ ἦν αὐτέων θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες
 ἀπεῦρον, οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην·
 ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου, τοῦ Φοίνικος, τὸ οὐνο-
 5 μα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα, ἔστι

essent reditus publici, pecuniis suis utebantur ad
 construendas naves longas, et ad validiorem murum
 urbi suae circumducendum. Erant autem illis redi-
 tus et ex continente et ex metallis. Certe ex his
 quae in *Scapte-hyle metalla* sunt, quae sunt aurī
 fodinae, omnino octoginta redibant talenta; ex his
 vero quae in ipsa Thaso, aliquanto quidem minus,
 sed tamen tantum, ut, quum essent vectigalium im-
 munes fructuum nomine pendendorum, ex conti-
 nente et ex metallis redirent Thasiis omnino quot-
 annis ducenta talenta, et, quando plurimum redi-
 bat, trecenta. (47.) Vidi etiam ipse haec metalla:
 quorum maxime admiranda mihi visa sunt ea, quae
 a *Phoenicibus* fuerant inventa, qui cum *Thaso* in-
 sulam hanc condiderunt, quae nunc ab hoc Thaso
 Phoenice nomen traxit. Sunt autem *Phoenicia* haec

τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου καὶ Κοινύρων, ἀπὸ τῆς Σαμοθρίκης ὄρος μέγα, ἀνστραμμένον ἐν τῇ ζήτησει. τοῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατέϊλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς 10 Ἀβδῆρα.

- 48 Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμῆεν ἑαυτῶ, ἢ παραδίδοναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὧν κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα 5 ἐπέμπε ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑαυτοῦ δασμοφόρους πόλεις τὰς παραβαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιεῖν 49 σθαί. Οὗτοί τε δὴ παρισκευάζοντο ταῦτα καὶ τοῖσι

metalla inter duo Thasi loca, quorum alteri Aenyra nomen est, alteri Coenyra, adversus Samothraciam: ingens mons est, quaerendis metalli venis susque deque versus. Et haec quidem huiusmodi sunt. Caeterum *Thasii*, regis imperio parentes, et murum suum diruerunt, et naves cunctas devexerunt Abdera.

(48.) Post haec tentare *Graecorum* animos *Darius* instituit, cogniturus utrum secum bellum gesturi, an se ipsi tradituri essent. Igitur praecones per Graeciam, alios alio, dimisit, qui regis nomine terram et aquam a Graeciae populis poscerent. Dum vero hos in Graeciam mittit, simul alios praecones per maritimas civitates sibi tributarias dimisit, qui eas iuberent naves longas aliasque transvehendis equis comparare. (49.) Hac igitur comparabant im-

ἤκουσι εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἡπειρωτέων
 εἰδίδωσαν τὰ προΐσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ οἱ
 κησῶνται, εἰς τοὺς ἀπικαίωτο αἰτήσαντες. Οἳ τε δὴ ἄλ-
 5 λοι κησῶνται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ
 καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα, ἰθέως Ἀθη-
 ναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγι-
 νήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρα-
 τύνονται· καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπιλάβοντο, φοιτέον-
 10 τές τε εἰς τὴν Σπάρτην, κατηγορεῖν τῶν Αἰγινητέων τὰ
 πεποιήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ 50
 τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδῃ, βασιλεὺς
 ἰὼν Σπαρτιητέων, διέβη εἰς Αἶγιναν, βουλόμενος συλ-
 λαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειράτο
 5 συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν

peratas naves: qui vero in Graeciam venerunt legati,
 his multi quidem in continente populi ea, quae ipsis
 rex proposuerat postulaveratque, dedere; insulani
 vero omnes, ad quoscumque legati cum eisdem po-
 stulatis pervenerunt. Igitur quum alii insulani ter-
 ram et aquam regi dederunt, tum vero etiam *Aegi-
 netae*. Qui quum hoc fecissent, protinus eis immine-
 bant *Athenienses*, rati adversus se tendere illud Ae-
 ginetarum factum, ut simul cum Persis bellum sibi
 inferrent. Itaque cupide arripientes hanc occasionem,
 Spartam misere legatos, qui accusarent Aeginetas
 huius facti caussâ, quod ad proditionem pertineret
 Graeciae. (50.) Qua audita accusatione, *Cleomenes*
Anaxandridae filius, rex Spartanorum, *Aeginam* tra-
 iecit, comprehensurus hos ex Aeginetis qui eius rei
 maxime fuissent auctores. Ut vero comprehendere

Αἰγινήτων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα·
 ὃς „οὐκ, ἔφη, αὐτὸν οὐδένα ἄξιον χαίροντα Αἰγινήτων·
 ἄνευ γὰρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιεῖν ταῦτα,
 ὑπ’ Ἀθηναίων ἀναγνώσθοντα χοήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν
 τῷ ἐτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν.“ ἔλεγε δὲ 10
 ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημάρχου. Κλεομένης δὲ,
 ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἶρετο τὸν Κριὸν ὅτι οἱ
 εἴη τὸ ὄνομα· ὁ δὲ τὸ ἐὼν ἔφρασε οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης
 πρὸς αὐτὸν ἔφη· „Ἦδη νῦν καταχάλκῳ, ὦ Κριε, τὰ
 51 „κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.“ Ἐν δὲ τῇ 15
 Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρχος ὁ Ἀρί-
 στωνος, διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ
 οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεεστέρης· κατ’

cos est adgressus, quum alii Aeginetarum ei restite-
 runt, tum in his maxime *Crius*, Polycriti filius;
 qui, non impune, ait, illum quemquam ex Aegine-
 tis esse abducturum: non enim publico Spartanor-
 um consilio eum hoc facere, sed pecunia corrup-
 tum ab Atheniensibus; alioqui simul cum altero
 rege venturum fuisse ad hos comprehendendos.
 Dixit autem haec ex Demarati mandato. *Cleome-
 nes* igitur, Aeginâ abire coactus, ex *Crio* quaesivit,
 quodnam ei nomen esset? Qui quum verum respon-
 disset, dixit ei Cleomenes: *Nunc igitur, Aries!* [id
 significat Graecum nomen:] *cornua tua aere muni,*
quippe magnum in malum incursurus. (51.) Cleo-
 menem vero per id tempus Spartae calumniabatur
Demaratus, Aristonis filius, qui domi manserat, rex
 et ipse Spartanorum, sed ex familia inferiore; non
 quidem ob aliam causam inferiore, nam ab eodem

5 ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης· ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γε-
γόνاسι· κατὰ πρεσβυγενεῖν δὲ κως τετίμηται μάλ-
λον ἢ Εὐρυσθένης.

Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδὲν ποιη- 52
τῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου,
τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ἵλλου, βασιλεύοντα ἀγαγεῖν
σφῆας εἰς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ' οὐ
5 τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλόν,
Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὐνομα εἶναι Ἀρ-
γεῖν· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος,
τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος· ταύ-
την δὲ τεκεῖν διδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ
10 τέκνα, νούσῳ τελευτᾷν. Λακεδαιμονίους δὲ, τοὺς τότε
εἶοντας, βουλευῆσαι κατὰ νόμον βασιλῆα τῶν παίδων

progenitore oriundi erant, nisi quod propter primo-
genituram magis in honore erat *Eurysthenis* pro-
sapia.

(52.) Etenim *Lacedaemonii*, contra quam a
poëtis omnibus memoratur, aiunt, non Aristodemi
filios, sed ipsum *Aristodemum*, Aristomachi filium,
Cleodaei nepotem, Hylli pronepotem, quum rex esset
Lacedaemoniorum, duxisse illos in hanc regionem
quam nunc ipsi obtinent. Haud multo vero interie-
cto tempore uxorem Aristodemi, cui nomen fuisse
Argiam; fuisse autem eandem aiunt filiam *Autesio-*
nis, neptin *Tisameni*, proneptin *Thersandri*, abne-
ptin *Polynicis*; hanc, inquam, peperisse gemellos:
et *Aristodemum*, postquam vidisset pueros, morbo
decessisse. *Lacedaemonios* autem, qui tunc fuissent,
decrevisse regem ex legis praescripto nominandum

Herod. T. III. P. I.

D

50 HERODOTI HISTOR. VI.

τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι. οὐκ ἄν δὴ σφέας ἔχειν ἑκά-
τερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων εἶναι οὐ δυ-
ναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν
τεκοῦσαν. τὴν δὲ „οὐδὲ αὐτὴν, Φάναι, διαγινώσκει“ 15
εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάττα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ
εἰ κως ἀμφοτέροι γενοίαιτο βασιλῆες. Τοὺς ὦν δὴ Λα-
κεδαιμονίους ἀπορέειν· ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν εἰς Δελ-
φοὺς, ἐπειρησμένους ὅτι χρῆσονται τῷ πρήγματι. τὴν
δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρα τὰ παιδιά· ἡγή- 20
σασθαι βασιλῆας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον.
τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν· τοῖσι δὲ Λακε-
δαιμονίοις, ἀπορέουσι οὐδὲν ἔσσαν ὅπως ἐξεύρωσι αὐτῶν
τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσηνίον, τῷ οὐνό-
μα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τὰ 25

ex pueris eum qui maior esset natu. Quum vero ne-
scirent, utrum ex illis eligerent, ut qui similes inter
se et aequales essent; quumque nec nunc, nec ante
cognovissent uter prior esset, interrogasse matrem.
At illam dixisse, *ne se quidem ipsam internoscere*:
et potuisse quidem illam utique verum dicere, sed
cupivisse utrumque (si fieri forte posset) regem no-
minari. Lacedaemonios itaque, incerti quum essent,
Delphos misisse, quid facto opus esset consulentes:
Pythiamque eos iussisse, *ut puerum utrumque re-
gem haberent, sed magis honorarent natu maio-
rem*. Quo accepto responso, quum nihilo minus in-
certi fuissent Lacedaemonii, quo pacto reperirent,
uter eorum maior natu esset, consilium eis dedisse
hominem Messenium, cui nomen fuisse Panitae. Sua-
sisse igitur Lacedaemoniis hunc Paniten, ut obser-

δε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, Φυλάξαι τὴν γειναμένην, ὁκό-
 τερον τῶν παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ, ἣν μὲν
 κατὰ τὰ αὐτὰ φαίνεται αἰεὶ ποιῶσα, τοὺς δὲ πᾶν
 ἔχειν ὅσον τι καὶ δίζηται καὶ θέλουσι ἔξευρεῖν· ἣν δὲ
 30 πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἐναλλάξ ποιῶσα, δῆλόν σφι
 ἔσθαι ὥς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε· ἐπ' ἄλλην τέ
 σφας τράπεσθαι ὁδόν. Ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας,
 κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, Φυλάξαντας τὴν
 μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατὰ τὰ αὐ-
 35 τὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ
 εἰδῶσαν τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παι-
 δῖον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης, ὥς ἐν πρότερον,
 τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὖνομα τεθῆναι Εὐρυ-
 σθένεα, τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρῶ-

*varent matrem, viderentque utrum puerorum lavaret
 priorem, priorique cibum praeberet. Quod si illa
 deprehenderetur in hoc constanter eundem servare
 tenorem, habituros illos totam rem quam quae-
 rant et reperire cupiant: sin fluctuet illu, et modo
 hunc, modo illum priorem curet, satis illos intel-
 ligere posse, ne ipsam quidem matrem exploratam
 rem habere; et tunc quidem aliam ineundam fore
 rationem. Iam illos, iuxta Messenii monitum ob-
 servantes matrem filiorum Aristodemi, ignorantem
 ipsam cuius rei caussa observaretur, deprehendisse
 constanter eam et in cibo praebendo et in lavando
 praeferebant puerorum priorem. Sumsisse igitur La-
 cedaemonios hunc a matre alteri praelatum, ut natu
 maiorem, eumque in loco publico aluisse; nomen-
 que ei impositum fuisse Eurysthenis, minori vero*

θέντας, αὐτοὺς τε, ἀδελφεοὺς εἶντας, λέγουσι διαφό- 40
 ρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆς ἀλλήλοισι, καὶ
 53 τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελέειν. Ταῦ-
 τα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μόνον Ἕλληνας. τὰ δὲ
 δὲ, κατὰ ταῦτα λεγόμενα ὑπὸ Ἕλληνας, ἐγὼ γράφω
 τούτους γὰρ ὃν τοὺς Δωριέων βασιλῆας μέχρι μὲν Περ-
 σέος τοῦ Δανάης, τοῦ θεοῦ ἀπέναντος, καταλεγόμενους 5
 ὀρθῶς ὑπὸ Ἕλληνας, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσι Ἕλ-
 ληνες· ἥδη γὰρ τήνκαῦτα εἰς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον.
 ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέ-
 καθεν ἐτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίῃ Περσέϊ οὐ-
 δεμὴν πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρύων. 10
 ἥδη ὦν ὀρθῶ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρ-
 θῶς εἴρηται μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης, τῆς Ἀκρίσιου, κα-
 ταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, Φαινοῖατο

Proclis. Et hos ipsos fratres, postquam adolevis-
 sent, per omne vitae tempus discordes inter se fuisse
 aiunt, et pari modo constanter animatos esse illorum
 posteris. (53.) Haec quidem soli ex Graecis Lace-
 daemonii narrant. Iam vero, quaec ommuni consensu
 a Graecis memorantur, haec dicam: scilicet *Dorien-*
sium hos *reges* usque ad Perseum, Danaae filium,
 praetermisso dei nomine, recte recenseri a Graecis,
 et esse illos *Hellenas* [id est *Graecos*] adfirmari: iam
 tunc enim Hellenibus hi accensebantur. Dixi au-
 tem *usque ad Perseum*, neque altius repetii eorum
 genus, hac caussâ, quoniam Persei pater mortalis
 nullus nominatur, quemadmodum Herculis Amphi-
 tryo. Itaque recte et idonea de caussa dixi, *usque ad*
Perseum. Sin a Danaë, Acrisii filia, per patres ad-

461, 25.

ἀν ἑόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἔθαγε-
 15 νές. ταῦτα μὲν νυν, κατὰ τὰ Ἕλληες λέγουσι, γε-
 γενεολόγηται. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐ- 54
 τὸς ὁ Περσεὺς, ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ'
 οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρίσιου γε πατέ-
 ρας, ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσέϊ οὐδὲν, τού-
 5 τους δὲ εἶναι, κατὰ περ Ἕλληες λέγουσι, Αἰγυπτίους.
 Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρησθῶ. ὅτι δὲ, ἐόν- 55
 τες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι, ἔλαβον τὰς Δω-
 ριέων βασιλῆας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν εἴρηται,
 εἰάσομεν αὐτά. τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτων
 μνήμην ποιήσομαι.

Γέρεα δὲ δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῇται δεδά- 56
 κασι· ἱρωσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαιμόνος, καὶ Διὸς
 Οὐρανίου· καὶ πόλεμον γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν αὖ βούλων-

scendendo repetere genus velimus, reperiemus Do-
 riensium duces origine Aegyptios fuisse. Haec igitur,
 ex Graecorum ratione, illorum genealogia est.
 (54.) Ut vero Persarum fert traditio, ipse Perseus,
 Assyrius quum esset, Graecus est factus, non vero
 Persei maiores: Acrisii vero progenitores generis
 propinquitate ad Perseum nihil pertinere, sed esse,
 quemadmodum Graeci dicunt, Aegyptios. (55.) Et
 haec quidem de his dicta sufficiant. Cur vero, et
 quibus rebus gestis, Aegyptii quum essent, Doriensium
 reges evaserint, omitto memorare, quum ab
 aliis haec exposita sint. Quae vero alii non occupa-
 runt, eorum mentionem faciam.

(56.) Nempe honores et privilegia, regibus a Spartaniis tributa, haec sunt. Sacerdotia duo, Iovis La-

ται χώρην· τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακυ-
 λυτήν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγῃ ἐνέχεσθαι. στρατευο- 5
 μένων δὲ, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλῆας, ὑστάτους δὲ
 ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἀνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς Φυ-
 λάσσειν αὐτοὺς. προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξο-
 δίῃσι, ὁκόσοισι ἂν ὧν ἐβέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάν-
 των τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. 10
 57 ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα, τὰ εἰρη-
 ναῖα, κατὰ τὰδε σφι δέδοται. ἣν θυσίην τις δημοτελῆ
 ποιῆται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔξειν τοὺς βασιλῆας,
 καὶ ἀπὸ τούτων πρώτον ἀρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας
 ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι· καὶ 5
 σπονδαρχίας εἶναι τούτων, καὶ τῶν τυθέντων προβά-
 των τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας, καὶ ἐβδό-

cedaemonii, et Iovis Coelestis: tum *belli inferendi potestas* in quamcumque velint terram; cui potestati intercedere nemo Spartanus potest, quin piaculari se crimine obliget. Quum in bellum proficiscuntur, primi incedunt *reges*, postremi redeunt: et centum delecti viri in exercitu eos custodiunt. Victimis utuntur in expeditionibus, quotcumque volunt; et omnium immolatarum pecudum et pelles et terga ipsi accipiunt. Haec sunt, quae ad bellum pertinent. (57.) In pace hi eisdem honores et praemia concessa. Si quis publicum facit sacrificium, primi in coena sedent *reges*, et ab his fit distribuendorum ciborum initium, ita quidem ut utrique regi de rebus omnibus duplex portio tribuatur, quam caeteris convivis: libamina etiam hi auspiciantur, iidemque mactatarum pecudum pelles accipiunt. Ad haec, singulis no-

- μας ἵσταμένου τοῦ μηνός, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου
 ἱερῆιον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον αἰλ-
 10 φίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικὴν· καὶ ἐν ταῖσι
 ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαιρέτους· καὶ προξένους ἀπο-
 δεικνύναι τούτοις προσκεῖσθαι τοὺς ἀν' ἐβέλωσι τῶν
 ἀσπῶν, καὶ Πυθίους αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύ-
 θιοι, εἰςὶ Θεοπρόποι ἐς Δελφούς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν
 15 βασιλῆων τὰ δημόσια. μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι
 ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφί ἐς τὰ οἰκία αἰλφί-
 των τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· πα-
 ρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι· τῶντ' οὖν τοῦτο καὶ
 πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ
 20 μαντήϊας τὰς γινομένας, τούτους Φυλάσσειν· συνειδέ-
 ναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μόνους τοὺς βα-

viluniis; et septimo cuiusque mensis die, utrique re-
 gum ex publico datur perfecta victima in Apollinis
 templo mactanda, et farinae medimnus, et vini quar-
 tarius Laconicus. In omnibus ludis publicis sedes
 primarias et praecipuas habent. Proxenos civitatibus
 iidem nominant e civibus quoscumque voluerint; et
 uterque duos nominat Pythios: sunt autem *Pythii*,
 cives qui Delphos mittuntur ad consulendum oracu-
 lum; hique publice cum regibus aluntur. Quando
 ad coenam non veniunt reges, utrique domum mit-
 tuntur duo choenices farinae, et vini cotyla: prae-
 sentibus vero tribuitur de omnibus rebus duplex
 portio; idemque illis honos habetur, quoties a pri-
 vato homine ad coenam vocantur. Edita vaticinia hi
 custodiunt, sed ita ut eorumdem conscii sint Pythii.
 Iudicant soli reges de hisce solum rebus: de virgine

σιλήας πσάδε μούνα· πατρύχου τε παρθένου πέρι,
 ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἣν μὴ περ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυή-
 σῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιῶν πέρι. καὶ ἦν τις θετὸν παῖδα
 ποκέσθαι ἐθέλλῃ, βασιλῆων ἐναντίον ποκέσθαι. καὶ πα- 25
 ρίζειν βουλευούσι τοῖσι γέροισι, εὐοῖσι θυῶν δέουσι τρή-
 κοντά· ἣν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστα σφι τῶν γερόν-
 των προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλῆων γέρεα, δύο
 58 ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν. Ταῦτα μὲν
 ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτι-
 τέων· ἀποδακῶσι δὲ, τὰδε. ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ
 γεγονός κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν· κατὰ δὲ τὴν πό-
 λιν γυναῖκες περιιῶσαι, λέβητα κροτέουσι, ἐπεὰν ὧν 5
 τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἐκάστης ἐλευ-
 θερούς δύο καταμαίνεισθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ
 ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαί ἐπιπέαται. νόμος·

paternorum omnium bonorum haerede, cui illa nu-
 bere debeat, nisi iam a patre fuerit desponsata; et de
 viis publicis. Tum, si quis adoptare voluerit filium, is
 coram regibus id facere tenetur. Adsident reges de-
 liberantibus senatoribus, qui sunt numero duodetri-
 ginta: quod si in senatum non veniunt, hi ex sena-
 toribus qui proxime illos cognatione adtingunt, re-
 gum habent honores, et duo suffragia conferunt,
 praetereaque tertium, suum ipsorum. (58.) Ista igitur
 viventibus *regibus Spartanis* publice tribuuntur:
 mortuis vero, haecce. Nunciant equites *obitum regis*
 per universam Laconicam; in urbe vero circumeuntes
 mulieres lebetem pulsant. Quo facto, necesse est ut
 ex quaque domo duo liberi homines, mas et foemina,
 luctu squalcant: id ni faciunt, gravem mulctam incur-

- δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλῆων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὡτός καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέωνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλῆων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῶ τῶν περιόικων ἀναγκαστοὺς εἰς τὸ κῆδος ἰέναι. τούτων ὧν καὶ τῶν εἰλωτέων καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλληχθῶσι εἰς ταῦτο πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονται τετὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ· Φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλῆων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὅς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλῆων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένη ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορῇ δέκα ἡμερῶν οὐκ ἴσταται σφι, οὐδ'

runt. Est autem mos Lacedaemoniorum in regum obitu idem qui Barbarorum in Asia: plerique enim barbari in obitu regum suorum eodem utuntur instituto. Mortuo enim rege Lacedaemoniorum, non Spartani solum, sed et ex tota Laconica circum habitantium certus quidam numerus ad prosequendum funus convenire tenetur. Hi igitur, et hilotae, et Spartani ipsi, postquam multa millia numero convenere, promiscue cum mulieribus frontes gnaviter plangunt, immensaue edunt lamenta, *postremum* semper *ex regibus optimum fuisse* dicentes. Quod si in bello mortuus rex est, eius simulacrum effingunt, et pulcre strato lectulo impositum efferunt. Sepulto rege, per decem dies nec populi concio instituitur, nec magistratuum consessus, sed per hos dies continuos lu-

- ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας.
- 59 Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον Φέρον μετίει πάσῃσι 5
- 60 τῇσι πόλιν. Συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρώϊας τέχνας· καὶ αὐλητῆς τε αὐλητεία γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κήρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφῆας 5 παρακληίουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.
- 61 ΤΟΤΕ δὲ τὸν Κλεομένεα, ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημά-

gent. (59.) Etiam in hoc Lacedaemoniis convenit eum Persis, quod *defuncti regis successor* in regnī sui auspiciis aere alieno liberat quemlibet Spartanum, qui vel regi vel publico aliquid debuit. Similiter enim apud Persas recens constitutus rex civitatibus omnibus tributum, quod nondum persolverunt, remittit. (60.) Cum Aegyptiis vero hoc commune Lacedaemonii habent, quod apud illos *praecones et tibicines* et *coqui* in patrias artes succedunt; et tibicen filius est tibicinis, coquus coqui, praeco praekonis: neque praekonis filium alius, ob vocis claritatem munus hoc ambiens, excludit; sed quilibet negotium suum patrio more exsequitur. Atque haec quidem ita se habent.

(61.) ΚΛΕΟΜΕΝΕΜ ἰgitur, Aeginae tunc versan-

ρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινήτων οὕτω κηδόμενος, ὥς Φθό-
 νῳ καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ, νοστήσας ἀπ'
 5 Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρχον παῦσαι τῆς βασι-
 λείης, διὰ πῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν εἰς αὐτὸν ποιούμε-
 νος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι
 γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγένοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγι-
 νώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυ-
 10 ναῖκα· ὧδε δὲ γαμέει. Ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτητέων
 ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων.
 ταύτῃ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε εἶσα γυνὴ καλλίστη μακροῦ
 τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη
 ἐξ αἰσχίστης γενομένη. Εὐῶσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος Φλαύ-
 15 ρην, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέ-
 ρα, καὶ δυσειδέα εὐῶσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς

tem, et communi Graeciae bono navantem operam,
 quum accusasset *Demaratus*, non Aeginetis ille stu-
 dens, sed invidia et odio ductus; tum verò Cleome-
 nes, ex Aegina reversus, regiam dignitatem abrogan-
 di Demarato consilium cepit; cuius exsequendi con-
 sili haec res ei ansam occasionemque praebeuit. *Ari-*
stoni, Spartae regi, quum duas deinceps uxores du-
 xisset, liberi ex his nulli prognati erant. Cuius rei
 non suam esse culpam existimans, tertiam duxit ux-
 orem: duxit autem hoc modo. Erat illi amicus civis
 Spartanus, quo civium omnium familiarissime *Ari-*
ston utebatur. Hic vir uxorem habuit longe formo-
 sissimam omnium quae Spartae erant mulierum: et
 ea quidem *formosissima ex deformissima* evaserat.
 Etenim quum turpis fuisset adspectu, nutrix illius,
 puellam ita deformem videns esse hominum opu-

γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα
 ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφράζεται τοιαύδε. ἐφόρει αὐτὴν
 ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν· τὸ δ' ἔστι ἐν
 τῇ Θεράπνῃ καλυμένη, ὕπερθε τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ. ὅπως 20
 δὲ ἐνείκειε ἡ τροφός, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴστα, καὶ ἐλίσ-
 σето τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον.
 καὶ δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα
 λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαι μιν
 ὅ τι φέροι ἐν τῇ ἀγκάλῃ· καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον 25
 φορεῖ. τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπει-
 ρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γεναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι·
 τὴν δὲ πάντως ἑωυτῇ κελεύειν ἐπιδείξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν
 γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ιδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν

lentorum filiam, vidensque parentes illius in magna
 calamitate ponere turpem filiolarum formam, haec
 animadvertens nutrix, tale inivit consilium. Quoti-
 die gestabat eam in *Helenae templum*, quod est in
 loco qui Therapna vocatur, supra Phoebeum tem-
 plum. Quoties autem puellam eo gestasset, statuebat
 illam ante deae simulacrum, supplexque rogabat
 deam, ut *deformitate liberare puellam vellet*. Iam
 die quodam, quum templo egrederetur nutrix, ad-
 paruisse ei dicitur mulier, quaerens ex ea *quid esset*
quod in ulnâ gestaret? Cui quum illa respondisset,
puellam se gestare, rogasse mulierem, ut *sibi mon-*
straret puellam. Neganti nutrici, dicentique *veti-*
tum sibi a parentibus esse ne cuiquam eam mon-
straret, etiam atque etiam hanc institisse, ut *sibi*
ostenderet. Tum nutricem, ut vidit plurimum inter-
 esse mulieris videre puellam, ita denique illi osten-

30 τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παι-
 διου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι, ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν
 ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρας
 μεταπεσείν τὸ εἶδος. Γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμου ὥρην
 ἀπικομένην Ἄγῃος ὁ Ἀλκείδῃ, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἐκνιζε ἄρα τῆς γυ- 62
 πακὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιάδε. αὐτὸς τε
 τῷ ἐταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὐτῇ, ὑποδέκεται δατίνην δώ-
 σιν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἐν τῷ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔλθαι,
 5 καὶ τὸν ἐταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην δι-
 δόναι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὀρέων
 ἐσῶσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα· ἐπὶ
 τούτοις δὲ ὅρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτὸς τε ὁ Ἀρί-
 στων ἔδωκε τοῦτο, ὅτι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κειμηλίων
 10 τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἀγῃος· καὶ αὐτὸς, τὴν ὁμοίην ζητέων

disse; et hanc, tacto puellae capite, dixisse, *formae
 praestantiâ superaturam eam Spartanæ omnes
 mulieres*. Atque inde ab illo ipso die mutatam esse
 eius formam. Hanc igitur, ubi nubilis facta est, in
 matrimonium duxit Agetus, hic quem dixi Ariston-
 nis amicus. (62.) Cuius mulieris amore urgens *Ari-*
ston, talem iniit rationem. Amico, cuius haec uxor
 erat, recipit ipse, *dono ei se daturum quamcum-*
que rerum suarum omnium ille selegisset, iubet-
 que amicum, ut *parem sibi referat gratiam*. Et ille,
 nihil de uxore sua veritus, quum videret esse etiam
 Aristoni uxorem, in conditionem consensit: atque in
 hoc ipsum mutuis se iuramentis ambo obligarunt.
 Deinde *Ariston* dedit illi pretiosissimum nescio quod
 cimeliorum suorum, quod selegerat Agetus: et ipse,

Φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μούνου τὰ ἄλλα, ἔφη, καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μὲν τοι τῷ τε ὄρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπίει ἀπάγε-
 63 σθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρό-
 ναὶ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ
 γυνὴ αὕτη, τίττει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρητον· καὶ τις οἱ
 τῶν οἰκετέων ἐν Θάκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, 5
 ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμενός τε
 τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων
 συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας· „Οὐκ
 ἂν ἐμὸς εἴη.“ Τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι· πρῆγμα
 μέντοι οὐδὲν ἐποίησαντο τὸ παραυτίκα. ὁ δὲ παῖς αὗξε- 10
 το, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ

par ab illo sibi referri postulans, ibi tunc uxorem amici conatus est secum abducere. At ille, *in omnia alia, hoc uno excepto, se consensisse*, ait: verum tamen quum iuramento esset obstrictus, doloque circumventus, abduci eam passus est. (63.) Ita igitur tertiam uxorem, repudiata secundâ, *Ariston* duxit. Eique haec eadem mulier intra tempus iusto brevius, decimo nondum expleto mense, peperit hunc, de quo hic agitur, *Demaratum*: et Aristoni tunc in consensu ephorum sedenti unus e famulis nunciavit, *natum ei esse filium*. At ille, memor temporis quo duxerat uxorem, et digitis numerum iniens mensium, interposito iureiurando ait, *Hic meus esse non potest*. Idque audiverant ephori: nec tamen statim curae admodum illis fuerat id verbum. Post-

τὸν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ ὄνομα ἔθετο, διὰ τὸδε· πρότερον τούτων, πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκίμεοντι
 15 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλῶν τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μὲν οἱ τὸ ὄνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ προϊόντος, 64 Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιλῆην. ἔδεε δὲ, ὡς εἴοικε, ἀνάπυστα γεγόμενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιλείης, διὰ τὰ Κλεο-
 5 μῆνι διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε, ὃ Δημάρητος, ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε, ἐπ' Αἰγινήτων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένηος. Ὁμηθεὺς ὦν ἀποτίνυσθαι ὃ Κλεομένης, συντίθεται Λευ- 65
 τυχῇ τῷ Μενάρῃ τοῦ Ἁγίου, ἐόντι οἰκίῃ τῆς αὐτῆς

quam vero adolevit puer, dicti poenituit Aristonem; etenim quam maxime suum esse filium Demaratum existimabat: et nomen *Demaratum* [id est, *Votis populi expetitur*] hac causa ei imposuit, quod antea Spartani publice susceptis pro Aristone votis, ut viro omnium ante id tempus regum probatissimo, deos erant precati, ut filius ei nasceretur. (64.) Succedente tempore e vita discessit Ariston, et *Demaratus* regnum suscepit. Fuisse autem videtur in fatis, ut ista res, quum comperta fuisset, regno exueret Demaratum, eo quod magnum in odium incurrerat Cleomenis, primum, exercitu Eleusi abducto, deinde (ut dixi) tunc, quum Cleomenes in Aeginam traiecisset adversus hos qui cum Medis sentiebant. (65.) Itaque ulcisci eum cupiens *Cleomenes*, paciscitur cum *Leotychide*, Menaris filio, Agidis nepoti, in hanc

Δημαρήτω, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσει βασιλεῖα
 ἀντὶ Δημαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευ-
 τυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονὸς διὰ 5
 πρῆγμα τοιοῦτον. ἀρμολογούμενου Λευτυχίδει Πέρκαλον
 τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημαρῆτος
 ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου, Φθά-
 σας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας, καὶ σχὼν γυναῖκα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἡ ἐς τὸν Δημά- 10
 ρητον ἐγγράφει· τότε δὲ, ἐκ τῆς Κλεομένηος προθυμίας,
 ὁ Λευτυχίδης κατοικνύται Δημαρήτου, Φας, „αὐτὸν αἰκ-
 ῖνον μέναι βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἔοντα παῖδα
 Ἀρίστωνος.“ μετὰ δὲ τὴν καταμοσίνην ἐδίωκε, ἀνασώ- 15
 ζων ἐκείνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγ-
 γειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλόμε-

conditionem, ut ille, suâ operâ rex creatus in locum
 Demarati, ipsum sequeretur adversus Aeginetas. Eua-
 rat autem *Leotychides* inimicus Demarati, hac ma-
 xime de caussa; quod, quum Percalum, Chilonis
 filiam, neptin Demarmeni, sibi desponsasset, Dema-
 ratus per insidias nuptiis illis frustratus erat *Leoty-*
chidem, praereptamque illi Percalum ipse duxerat
 uxorem. Haec quum fuisset inimicitiarum *Leoty-*
chidis adversus Demaratum origo, tunc a Cleomene
 sollicitatus *Leotychides*, iurat contra *Demaratum*,
 dicens, non legitime illum regem esse *Spartano-*
rum, nec enim filium esse *Aristonis*. Deinde, post
 interpositum hoc iuramentum, iudicio eum est per-
 secutus, in memoriam revocans verbum istud, quod
 Aristoni tunc exciderat, quum ei famulus recens na-
 tum renunciasset filium; ubi numero inito mensium

467, 100.

νος τοὺς μῆνας, ἀπόμοσε, Φᾶς „οὐκ ἐωυτοῦ εἶναι.“
 τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέ-
 Φανε τὸν Δημόμαχον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε
 20 ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρ-
 τυρας παρεχόμενος κείνους, οἱ τότε ἔτυχον παρόδρoί τε
 ἑόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δέ, 66
 ἑόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπείρε-
 σθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι „εἰ Ἀρίστωνος εἴη
 παῖς, ὁ Δημόμαχος.“ Ἀνωίστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίας
 5 τῆς Κλεομένους ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται
 Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελ-
 φοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν
 τῇ πρόματιν ἀναπεῖθει, τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγε-
 σθαι, λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτῶντων τῶν Θεο-

iurans dixerat, *non esse illum filium suum*. Huic
 verbo insistens *Leotychides* declaravit *Demaratum*
nec Aristone genitum, nec legitime regnantem
Spartae; testes advocans eosdem ephoros, qui tum
 cum illo sederant in consilio, et verbum istud ex
 ore Aristonis audierant. (66.) Postremo, quum ea
 de re exstitissent rixae, placuit Spartanis ex Delphi-
 co oraculo quaerere, *an Aristonis filius esset De-*
maratus? Quod quum de industria ita decernendum
 curasset *Cleomenes*, ut de ea re ad Pythiam referre-
 tur; tum vero idem *Cleomenes* Cobonem sibi concii-
 liavit, *Aristophanti* filium, virum maxima apud Del-
 phenses auctoritate; qui *Periallae* prophetissae per-
 suasit, ut ea diceret, quae *Cleomenes* dici volebat.
 Ita igitur interrogantibus his, qui ad consulendum
 oraculum missi erant, respondit *Pythia, non esse*
Herod. T. III. P. I. E

πρόπαν, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. 10
Τότερ' αὖ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ
Κάβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρό-
μαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

- 67 Κατὰ μὲν δὴ Δημαρήτου τὴν κατάπαυσιν τῆς βα-
σιλείης οὕτω ἐγένετο. Ἐφευγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρ-
της εἰς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος. μετὰ τῆς βασι-
λείης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἤρχε αἰρέβεις ἀρ-
χήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαῖδιαι· θεωμένου δὲ τοῦ Δη- 5
μαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονώς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς
αὐτ' ἐκείνου, πέμψας τὸν Θεράποντα, ἐπὶ γέλῳτί τε
καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρητον „ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἀρ-
χεῖν μετὰ τὸ βασιλεύειν.“ ὁ δὲ, ἀλγῆσας τῷ ἐπειρω-
τήματι, εἶπε Φὰς „αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆ- 10
σθαι, κείνον δὲ, οὐ· τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἀρ-

Aristonis filium Demaratum. Attamen postero tem-
pore comperta ea fraus est, et Cobon Delphis profu-
git, prophetissae vero abrogatum est munus.

(67.) Hoc igitur modo abrogata Demarato regia
dignitas est. Deinde vero, relictâ Spartâ, ad Medos
profugit *Demaratus*, ob contumeliam huiusmodi.
Postquam regno fuit exutus, ad gerendum magistra-
tum erat electus. Quumque esset solenne ludicrum,
quod *Gymnopaedias* vocant, *Leotychides*, rex iam
creatus in Demarati locum, risus et contumeliae caus-
sa misso famulo ad *Demaratum*, qui et ipse spe-
ctator aderat, quaesivit ex eo, *quale-nam illi vide-*
retur, hunc gerere magistratum post regiam di-
gnitatem? Cui ille, indignatus interrogatione, re-
spondit, *se quidem utrumque esse expertum, nec*

Ξειν Λακεδαιμονίοισι ἡ μυρίας κακότητος, ἡ μυρίας εὐ-
δαιμονίης.“ Ταῦτα δὲ εἰπας, καὶ κατακαλυψάμενος,
ἦϊε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἐαυτοῦ οἰκία· αὐτίκα δὲ πα-
15 ρασκευασάμενος, ἔβυε τῷ Διὶ βοῦν· θύσας δὲ, τὴν
μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθλὴς ἐς τὰς 68
χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχχνων, κατικέτευε, λέγων τοιαῦτα·
„ὦ μήτηρ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἱκε-
„τεύω, καὶ τοῦ Ἐρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν
5 „ἀληθείην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶ λόγῳ. Λευτυχι-
„δης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, κνέουσάν σε
„ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωνα·
„οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, φασὶ σε
„ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὄνοφορβόν, καὶ ἐμὲ εἶναι
10 „ἐκείνου παῖδα. Ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν,

*vero illum: caeterum interrogationem hanc La-
cedaemoniis aut infinitae calamitatis, aut in-
finitae felicitatis fore initium. His dictis, velatâ
facie theatro egressus, domum suam abiit: ibique
protinus, praeparatis rebus necessariis, Iovi bovem
immolavit, et eo mactato vocavit matrem. (68.)
Quae postquam advenit, datâ in manus illius extorum
parte victimae, supplex eam Demaratus adlocutus est
his verbis: Mater, et alios omnes deos testatus, et
hunc Herceum [id est, domus nostrae praesidem]
Iovem, oro te atque obsecro, ut verum mihi dicas,
quis ex rei veritate pater sit meus. Leotychides
enim in litis contentione dixit, gravidam te ex
priori viro congressam esse cum Aristone: qui
vero contumeliosiore rumore sequuntur, aiunt
cum servo asinario te esse congressam, et illius*

„εἰπὺν τῶληθές. οὔτε γὰρ, εἴ περ πεποιήκας τι τῶν
 „ λεγομένων, μούνη δὴ πεποιήκας, μετὰ πολλέων δέ·
 „ ὅ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρ-
 „ μα παιδοποιὸν οὐκ ἔθην· τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προ-
 69 „ τέρας γυναῖκας.“ Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ 15
 „ ἀμείβετο τοῖσδε· „ ὦ παῖ, ἐπεὶ τε με λιτῇσι μετέρ-
 „ χσαι εἰπὺν τὴν ἀληθινήν, πᾶν εἰς σὲ κατειορήσεται
 „ τῶληθές. ὡς με ἡγάγετο Ἀρίστων ἐς ἐαυτοῦ, ἵνυκτι
 „ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι Φάσμα εἰδόμενον 5
 „ Ἀρίστωνι. συνευνηθὲν δὲ, τοὺς στεφάνους, οὓς εἶχε,
 „ ἐμοὶ περιετίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἥκε δὲ μετὰ ταῦ-
 „ τα Ἀρίστων. ὡς δὲ με εἶδε ἔχουσιν στεφάνους, εἰρά-
 „ τα τίς εἶπ' ὅ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἐΦάμην, ἐκάων. ὁ δὲ
 „ οὐκ ὑπέδεκτο· ἐγὼ δὲ καταμνήμην, Φαμένη αὐτὸν 10

me esse filium. Quare te ego per Deos obsecro, verum mihi dicas. Nam et, si quid tale, quale dicunt, fecisti, non tu sola fecisti, sed multis cum aliis mulieribus: et pervulgata quoque Spartaefama est, prolificum semen non fuisse Aristoni; alioqui priores etiam uxores parituras fuisse. Haec igitur ille dixit. (69.) Cui mater his verbis respondit. Fili, quoniam me supplex oras ut verum dicam, omnem tibi rem ex vero aperiam. Postquam me pater tuus domum duxit, tertiâ nocte a primâ venit ad me simulacrum simile Aristoni: quod quum mecum concubuisset, coronas mihi, quas habebat, imposuit. Illud postquam abiit, venit deinde Ariston; qui me videns coronis ornatam, interrogavit quis illas mihi dedisset: et ego dixi, ipsum. Quod ubi abnuitt ille, iurata

„οὐ καλῶς ποιέειν ἀπαρνεύμενον· ὀλίγον γὰρ τι πρό-
 „τερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στέ-
 „φανούς. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε
 „ὡς θεῖον εἶη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ στέφανοι
 15 „ἐφάνησαν ἔοντες ἐκ τοῦ ἡρώϊου τοῦ παρὰ τῇσι θύρῃσι
 „τῇσι αὐλείῃσι ἰδρυμένου. (τὸ καλέουσι Ἀστραβάκου)
 „τοῦτο δὲ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναιρεῖον
 „εἶναι. Οὕτω δὴ, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βού-
 „λαι πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τῷ ἥρωος τούτου γέγονας,
 20 „καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἥρωας, ἢ Ἀρίστων·
 „ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. Τῇ δέ σευ μά-
 „λιστα κατάπτονται οἱ ἐχθροί, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ
 „Ἀρίστων; ὅτε αὐτῷ σὺ ἡγγέλης γεγενημένος, πολ-
 „λῶν ἀκούοντων οὐ Φήσεί σε ἑαυτοῦ εἶναι· τὸν χρόνον

*equidem respondi, non recte eum facere qui rem
 perneget; paullo enim ante venisse ipsum, mecum-
 que concubuisse, ac deinde has mihi coronas dedis-
 se. Tum me videns Ariston iureiurando rem con-
 firmare, intellexit divinitus haec accidisse. Nam
 et coronas illas adparebat esse ex herois aedícula
 quæ est ad ianuam aulae nostrae; (Astrabaci aedem
 vocant:) et, esse hunc ipsum Heroëm, pronun-
 ciarunt vates. Ita igitur, fili, rem totam habes,
 quam scire cupis. Nam, aut ex hoc heroë genitus
 es, et pater tuus Astrabacus heros est, aut Ari-
 ston: ea ipsa enim nocte te concepì. Caeterum,
 quo argumento te maxime adgrediuntur inimici,
 dicentes, ipsum Aristonem, quum ei te natum esse
 nunciaretur, audientibus multis negasse suum te
 esse filium, quoniam iustum tempus decem men-*

„γὰρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδέ κω ἐξήκειν ἀνδρηίῃ τῶν 25
 „τοιούτων κῆνος τοῦτο ἀπέριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ
 „γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶ-
 „σαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ,
 „ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ
 „μετὰ πολλὸν χρόνον, ὡς ἀνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦ- 30
 „το. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεαυτοῦ μῆ-
 „δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ
 „ὄνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέ-
 „γουσι τίκτοιεν αἱ γυναῖκες παῖδας.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα
 70 ἔλεγε. Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια
 λαβὼν, ἐπορεύετο εἰς Ἥλιν· τῷ λόγῳ Φᾶς, ὡς εἰς Δελ-
 Φούς, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, πορεύεται. Λακιδαι-
 μόνιοι δὲ, ὑποτοπηθέντες Δημόδοκον δεσμῶ ἐπιχειροῦν,

LXIX. 30. ἀνοίῃ. ἀγνοίῃ corrigunt viri docti.

sium nondum esset completum; id verbum illi in-
scitiā talium rerum exciderat. Pariunt enim mu-
lieres etiam novem mensium foetus, atque etiam
septem mensium, neque cunctae decimum complent
ensem: et ego te, fili, septimo mense peperī.
Agnovitque etiam paullo post ipse Ariston, per
inscitiam sibi verbum illud excidisse. Alios autem
de natiuitate tua rumores procul habe: nam veris-
sima omnia audivisti. Ex asinariis vero Leoty-
chidi ipsi et aliis, qui hoc narrant, liberos pa-
riant uxores. Haec mater locuta est. (70.) Dema-
ratus vero, postquam quae voluerat cognovit, sumto
viatico, Elidem profectus est; speciem prae se ferens
tamquam Delphos petens, ubi consuleret oraculum.
Lacedaemonii vero, suspicati fugam capessere De-
maratum; persecuti sunt eum. Sed, priusquam hi

- 5 ἐδίακον. καὶ κως ἔφθη εἰς Ζάκυνθον διαβαῖς ὁ Δημάρ-
 τος ἐκ τῆς Ἡλίδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι,
 αὐτοῦ τε ἄπτοντο, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαι-
 ρέοντο. μετὰ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδίδosan αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι,
 ἐνέειπεν διαβαίνει εἰς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον.
 10 ὁ δὲ ὑπεδέξατο τε αὐτὸν μεγαλῶσι, καὶ γῆν τε καὶ
 πόλιν ἔδωκε. Οὕτω ἀπίκετο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάρτος,
 καὶ τοιαύτη χρησάμενος τύχῃ· ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι
 συχνὰ ἔργοισι τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ
 δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι, ἀνελόμενος τεθρίπῳ, προσέ-
 15 βαλε, μῦθος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασι-
 λῶν ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημάρτου καταπαυ- 71
 σθέντος, διεδέξατο τὴν βασιλείην. καὶ οἱ γίνεται παῖς
 Ζευξίδης, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητέων

Elidém pervenerunt, Zacynthum ille traiecerat. Quo
 quum etiam Lacedaemonii traiecissent, et ipsi De-
 marato iniecerunt manus, et famulos ei abstraxerunt.
 At ille, quum non dedidissent eum Zacynthii, in Asi-
 am deinde ad regem *Darium* transgressus est: et rex
 eum munifice excepit, et terrâ et oppidis donavit.
 Ista igitur ratione, et tali fortunâ usus, in *Asiam*
 pervenit *Demaratus*, postquam et aliis multis factis
 pariter atque consiliis inter Lacedaemonios claruis-
 set, et Olympicâ victoriâ, quam quadrigarum curri-
 culo reportavit, civitatem ornasset, unus ex omni-
 bus Spartaë regibus cui id contigerit.

(71.) *Leotychides* vero, Menaris filius, in regnum
Demarato successit. Cuius filius *Zeuxidemus*, quem
Spartanorum nonnulli *Cyniscum* nominabant, reg-

ἱκάλεον. αὐτός ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης·
 πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχιδή- 5
 μον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξίδημου, γαμέει δευ-
 τέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, εὐῶσαν Μενίου μὲν ἀδελφεὴν,
 Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔφυν μὲν γίνεται
 οὐδέν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτῶ· τὴν Ἀρχιδήμος ὁ Ζευ- 10
 ξίδημος γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδα. Οὐ μὲν ἴο
 οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν
 τοιήνδε τινα Δημαρήτω ἐξέτισε. ἐστρατήγησε Λακεδαι-
 μονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρὸν δὲ οἱ ὑποχέρια πάντα
 ποιήσασθαι, ἐδώκε δὲ ἀργύριον πολὺ. ἐπ' αὐτοφώρῳ 5
 δὲ αἰλούς, αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χει-
 ρὶ πλήϊ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστή-
 ρον ὑπαχθεὶς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ

num Spartae non est adeptus: obierat enim ante Leo-
 tychidem, relicto filio *Archidamo*. Mortuo autem
 Zeuxidemo, alteram uxorem duxit Leotychides Eu-
 rydamen, Menii sororem, Diactoridis filiam: ex qua
 quidem nulla ei mascula proles nata est, sed filia,
 nomine *Lampito*; quam duxit *Archidamus*, Zeuxi-
 demi filius, a Leotychide sibi elocatam. (72.) Nec
 vero Spartae senectutem traduxit *Leotychides*, sed
 talem quamdam poenam dedit Demarato. Quum dux
 esset copiarum Laconicarum in Thessalia, potuisset-
 que omnia armis subigere, ingentibus pecuniis cor-
 rumpi se passus est. Cuius criminis compertus, quum
 in ipsis castris insidens manicae pecunia plenae esset
 deprehensus, in iudicium delatus exsilio multatus
 est, et aedes eius in urbe dirutae: itaque Tegae

471, 19.

ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγέ-

10 μετο χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει εὐωδῶθη τὸ ἐς τὸν Δημά- 73
ρητον πῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδα, ἥϊε
ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προ-
πηλακισμόν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινήται, ἀμφο-
5 τέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς, ἐδικαίουν ἐτι
ἀντιβαίνειν· ἐκεῖνοί τε, ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγι-
νητέων, τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτω καὶ γένει,
ἦγον, καὶ ἄλλους, καὶ δὴ καὶ Κριὸν τε τὸν Πολυκρι-
του, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ εἶχον μέ-
10 γιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφίρας ἐς γῆν τὴν Ἀττι-
κὴν, παραθήκην παρατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινή-
τησι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεια, ἐπαί- 74

exsulavit, ibique vitam finivit. Sed haec quidem po-
stero tempore acta sunt.

(73.) Tunc vero, postquam *Cleomeni* ex senten-
tia successerat res in Demaratum suscepta, protinus
ille, adsumto *Leotychide*, adversus Aeginetas ire
contendit, propter illatam sibi contumeliam vehe-
menter illis iratus. Iam igitur *Aeginetae*, quum ambo
simul reges adversus illos venissent, non amplius re-
pugnandum sibi esse existimarunt: et illi selectos ex
Aeginetis decem viros, divitiis et genere prae cae-
teris eminentes abduxerunt, in his *Crium* Polycriti
filium, et Casambum Aristocratis, qui plurimum po-
testate valebant. Hos igitur, in Atticam terram ab-
ductos, veluti depositum tradiderunt *Atheniensibus*,
acerrimis hostibus Aeginetarum. (74.) Sed post
haec *Cleomènes*, quum compertae interim fuissent

στον γενόμενον κακοτεχνήσαντα εἰς Δημάρτητον, δέῖμα
 ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπέξέσχε εἰς Θεσσαλίην. ἐν-
 δεῦτεν δὲ ἀπικόμενος εἰς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔπρησσε
 πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, 5
 ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, ἥ μὲν εἴψεσθαί σφεας
 αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγῇται· καὶ δὴ καὶ εἰς Νῶνακρον πόλιν
 πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστέατας ἀγνέων,
 ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγε-
 ται εἶναι ὑπ' Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ 10
 ἔστι τοιόνδε τι. ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης
 στάζει εἰς ἄγκος· τὸ δὲ ἄγκος αἵμασις τις περιθεῖ
 κύκλος. ἡ δὲ Νῶνακρῖς, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει
 75 εἶδον, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ. Μα-
 θόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα,
 κατήγον αὐτὸν, δείσαντες, ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἰς Σπάρ-

malae artes, quibus adversus Demaratum usus erat,
 metu Spartanorum in Thessaliam secessit. Inde vero
 in Arcadiam reversus, novas res moliens, *Arcadas*
 adversus Spartanos sollicitavit, quum aliis iuramen-
 tis illos adstringens, *ut se, quocumque duceret, se-*
querentur, tum etiam in animo habens proceres Ar-
 cadum, in Nonacrin oppidum ductos, iureiurando
per Stygis aquam adigere. Nam in hoc ipso oppido
 perhibent Arcades esse Stygis aquam. Est autem illa
 huiusmodi: exigua adparet aqua, ex petra stillans in
 locum concavum, maceriâ undique cinctum. *No-*
nacris autem, in qua hic fons conspicitur, Arcadiae
 oppidum est prope Phenenum. (75.) Lacedaemonii
 vero, ubi cognoverunt quid moliretur *Cleomenes*,
 veriti rei exitum, Spartam eum revocarunt, et in

την, τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. Κατελθόντα δὲ αὐτὸν,
 5 αὐτίκα ὑπέλαβε μανίη νοῦσος, ἔοντα καὶ πρότερον ὑπο-
 μαργότερον ὅπως γὰρ τεω ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέ-
 χραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιῶντα δὲ αὐτὸν
 ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες
 ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεθείς, τὸν Φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν
 10 ἄλλων, αἶτεε μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα
 τοῦ Φυλάκου δίδοναι, ἀπείλῃ τὰ μιν αὐτὶς ποιήσεις·
 ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπείλας ὁ Φύλακος, ἦν γὰρ τῶν τις
 εἰλωπτῶν, δίδοι οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλα-
 βὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑαυτὸν λωβώ-
 15 μενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προῦ-
 βαντε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν
 ἐς τε τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέ-

pristinam restituerunt dignitatem. At post reditum
 brevi interiecto tempore, quum iam antea haud
 sana admodum mente fuisset, *furor morbus* eum
 invasit; nam quoties Spartanus quispiam obviam ei
 veniret, huic sceptrum in faciem infligebat. Quae
 quum ille faceret, et alienata esset mente, vinxerunt
 illum propinqui, et ligno illigaverunt. At ille, ita
 vinctus, ubi vidit unum custodem, digressis aliis,
 solum relictum, cultrum sibi dari postulavit: quem
 quum ei statim dare nollet custos, minatus est ho-
 mini quae deinde illi factururus esset; donec territus
 ille minis, (erat enim unus ex hilotis) cultrum ei
 porrexerit. Tum vero, sumto ferro, *Cleomenes*, initio
 a cruribus facto, misere *se ipse laceravit*: carnem
 enim secundum longitudinem incidens, a cruribus
 ad femora petrexerit, et a femoribus ad ilia et lumbos:

ῥᾷ ὑπὲρ, καὶ ταύτην καταχορδεύων, ἀπέθανε τρό-
 πῳ τοιούτῳ· ὥς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἕλληνας, ὅτι
 τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρετον γένομενα λέ- 20
 γειν· ὥς δὲ Ἀθηναῖοι μῶνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα
 ἐσβαλὼν, ἔκαιρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὥς δὲ Ἀργεῖοι,
 ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτέων τοῦ Ἀργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόν-
 τας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ
 τὸ ἄλλος ἐν ἀλογίᾳ ἔχων ἐνέπρησε. 25

76 Κλεομένει γὰρ, μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη
 Ἄργος αἰρήσειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπῆκετο
 ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥεῖν ἐκ τῆς Στυμ-
 Φηλῆς λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην, ἐς χάσμα
 ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθεῦ- 5
 τιν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέε-

postremo, ubi ad ventrem pervenit, hunc etiam dis-
 secuit, donec animam efflavit. Atque tali modo ille
 mortuus est, ut quidem plerique ex Graecis dicunt,
 quoniam Pythiae persuaserat ista dicere quae ad
 Demaratum spectabant; ut vero soli aiunt Athenien-
 ses, quoniam, quo tempore Eleusin invasit, lucum
 excidit deabus sacrum; ut vero Argivi, quoniam
 Argivos, qui e pugna in lucum *Argo* sacrum confu-
 geraht, inde abductis trucidavit, ipsumque lucum
 spreſa religione incendit.

(76.) Scilicet *Cleomeni*, Delphicum oraculum con-
 sulenti, redditum erat responsum, *capturum illum*
Argos. Postquam vero cum Spartanorum exercitu ad
 fluvium pervenit *Erasinum*, quem aiunt ex *Stym-*
phalio lacu effluere: dicunt enim, hunc lacum,
 postquam in caecam voraginem se infudit, rursus

σθαι ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν
 τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλ-
 λήρεε διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔΦη τοῦ Ἐρασίνου
 10 οὐ προδιδόντος τοὺς πολίτας, Ἀργεῖους μέντοι οὐδ' ὥς
 χαλεπήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας, τὴν στρατιὴν
 κατήγαγε ἐς Θυρέην· σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσ-
 σῃ ταῦρον, πλοίοισι σφεας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τίρυνθιν
 χώραν καὶ Ναυπλῖην. Ἀργεῖοι δ' ἐβόηθον, πυρρὰν 77
 μὲν ταῦτα, ἐπὶ θάλασσαν. ὥς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγί-
 νοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σή-
 5 πεια οὐνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἴζοντο
 ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀργεῖοι τὴν
 μὲν ἐκ τοῦ Φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δό-
 λῳ αἰρεθῆναι. καὶ γὰρ δὴ σφί ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε

LXXVII. 3. Σήπεια. Σίπεια alii.

adparere in Argolide, et exinde *Erasinum* hanc
 aquam ab Argivis nominari: ad hunc igitur fluvium
 postquam Cleómenes pervenit, hostias flumini immo-
 lavit: quumque minime bene ei cessurum transitum
 portenderent exta, *laudare se*, ait, *flumen*, *quod*
cives non proderet suos; sed ne sic quidem salvos
evasuros Argivos. Post haec retrogressus, Thyream
 duxit exercitum; et, tauro mari immolato, navibus
 eundem duxit in Tirynthium et Nauplium agrum.
 (77:) Ea re cognita, ad mare properant Argivi, opem
 suis laturi. Ut vero prope Tirynthum fuerunt, eo in
 loco cui nomen est Sepia, castra castris Lacedaemo-
 niorum, haud magno spatio in medio relicto, oppo-
 suerunt. Ibi nimirum pugnam ex aperto non vere-
 bantur Argivi, sed ne dolo caperentur. Etenim ad

τὸ χρηστήριον, τὸ ἐπίκοινα ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοις τε καὶ Μιλησίοις, λέγον ὥδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ Θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει
ὥς ποτὲ τις ἔρρει καὶ ἐπεσσομένων ἀνθρώπων,
δαίνος ὅφιν τριέλκτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

10

Ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοις φόβον 15
παρεῖχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρῳ τῶν
πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίουν τοιόνδε ὅκως
ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαίνει τι Λακεδαιμονίοις,
78 ἐποίουν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὰντὸ τοῦτο. Μαθὼν δὲ ὁ
Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργεῖους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος
κήρυξ σημήνει, παραγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κή-
ρυξ ποιέεσθαι ἀρίστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα,

hanc rem spectabat oraculum illud, quod promiscue
et his et Milesiis Pythia ediderat his verbis:

*Verum, quando marem praevertet foemina vi-
ctrix,*

*inter et Argivos referet praelustris honorem;
tunc Argivarum reddet plerasque gementes,
ut venturorum aiat quis quandoque virorum:
telo saevus obiit sinuoso corpore serpens.*

Quae quum tunc omnia concurrissent, metum Argi-
vis incusserunt. Proinde consilium ceperunt utendi
hostium praecone: idque ita exsecuti sunt, ut, quo-
ties Spartanus praeco signum aliquod dedisset, *Ar-
givi* etiam id ipsum facerent. (78.) Quos ubi *Cleo-
menes* cognovit idem exsequi, quod ipsius praeco
significasset; imperat suis, ut, *quando prandii*

5 χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα
ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιευμένοις τοῖσι
Ἀργείοις ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο· καὶ πολλοὺς
μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῶ δ' ἐτι πλεῦνας ἐς τὸ
ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιζόμενοι ἐφύλασ-
σαν. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίησε τοιοῦδε· ἔχων αὐ- 79
τομάλους ἄνδρας, καὶ πυνθανόμενος τούτων, ἐξεκάλεε
πῆμπαν κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν
τῷ ἱερῷ ἀπεργμένους· ἐξεκάλεε δὲ, Φας αὐτέων ἔχειν
5 τὰ ἀποινα. ἀποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοις δύο μνῆαι
τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνει. κατὰ
πυττήκοντα δὲ ὦν τῶν Ἀργείων, ὡς ἐκάστους ἐκκαλεῦ-
μενος, ὁ Κλεομένης ἐκτείνει. ταῦτα δὲ καὶ γνώρινα
ἐλελήθες τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῇ τεμένει· ἀπὸ γὰρ πυ-

*signum edidisset praeco, tunc omnes Argivi et
Argivos adorirentur. Et fecerunt hoc Cleomenes
nii. Nam, dum Argivi ex praeconis praedum
capiēbant, subito illos adorirentes eosdem
interfecerunt, multo plures vero, qui in Argi luco
confugerant, circum sedentes ibi custodiverunt.
(79.) Deinde hoc fecit Cleomenes. Quum e transfu-
gis quibusdam cognosset, quinam essent ex Argivis
qui in sacro luco essent inclusi, misso praecone
nominatim evocavit singulos; dicens, se pretium
redemptionis illorum accepisse. Statutum autem apud
Peloponnesios est pretium redemptionis, duo minae
pro singulis captivis pendendae. Igitur quinquaginta
fere ex Argivis, ut quemque evocaverat, interfecit Cleo-
menes; et reliquos, qui inibi erant, latebat factum:
quum enim densus esset lucus, qui intus erant, non*

κνοῦ ἐντός τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὥρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, 10.
 ὅτι ἔπρησσαν· πρὶν γὰρ δὴ αὐτέων τις ἀναβαῖς ἐπὶ δέν-
 δρος, κατεῖδε τὸ ποιούμενον. οὐκ ἄν δὴ ἔτι καλεόμενοι
 80 ἐξήσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινα
 τῶν εἰλωτέων περιnéειν ὕλη τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειθομέ-
 νων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν
 τινα αὐτομέλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη
 Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, 5
 εἶπε· „ὦ Ἀπολλὼν χρηστήριε, ἢ μεγάλως με ἠπά-
 „τηκας, Φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξ-
 81 „ἤκειν μοι τὸ χρηστήριον.“ Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομέ-
 νης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι εἰς Σπάρτην·
 χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστεάς, ἦε εἰς τὸ Ἡραῖον
 θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ

videbant quid facerent hi qui extra essent. Postremo
 vero unus illorum conscensa arbore vidit quid gere-
 retur: atque exinde non amplius egrediebantur vo-
 cati. (80.) Tum vero Cleomenes hilotas omnes ius-
 sit materiam circa lucum congerere: et, postquam hi
 imperata fecerunt, lucum incendit. Iamque ardebat
 lucus, quum ille ex transfugarum quopiam quaesivit,
cui deo sacer lucus esset. Qui ubi respondit, *Argi*
lucum esse; hoc audito *Cleomenes*, ingentem edens
 gemitum, ait: *O fatidice Apollo, sane magnopere*
me decepisti, quum Argos me capturum diceres.
Suspitor enim, exisse mihi id vaticinium. (81.)
 Post haec, maiore exercitus parte Spartam dimissa,
 ipse cum mille fortissimis ad Iunonis templum se
 contulit, sacra facturus. Quum autem in eo esset ut
 super ara sacrificaret, vetuit eum sacerdos, *nefas esse*

6 ἱεὺς ἀπηγόρευε, Φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν.
 ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἵλατας ἀπὸ τοῦ
 βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε· ποιή-
 σας δὲ ταῦτα, ἀπήϊε εἰς τὴν Σπάρτην. Νοστήσαντα 82
 δέ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, Φάμενοί μιν
 δωροδοκῆσαντα, οὐκ ἐλέειν τὸ Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως
 μιν ἐλεῖν. Ὁ δὲ σφι ἐλέξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ
 5 ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἐλέξε δ' ὧν Φά-
 μενος „ἐπεὶ τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἴλε, δοκέειν οἱ ἐξε-
 ληλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ Θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δι-
 καιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱροῖσι χρησθῆται,
 καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ Θεὸς παραδιδῶι, εἴτε οἱ ἐμποδῶν
 10 ἔστηκε. καλλιερευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλ-
 ματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ
 αὐτὸς οὕτω τὴν ἀρεκμήην, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ

*dicens peregrino sacra ibi facere. At Cleomenes, iussis hilotis abductum ab ara sacerdotem flagris caedere, ipse sacra fecit; eoque facto Spartam abiit. (82.) Quo ubi rediit, inimici eum apud ephoros reum egerunt; dicentes, pecuniâ corruptum Argos non cepisse, quum capere facile potuisset. At ille respondit; verumne dicens, an mentiens, definire nequeo; respondit certe, postquam lucum Argo sacrum cepisset. visum sibi esse exisse effatum dei: quare non tentandam sibi existimasse urbem, quin prius sacris factis cognovisset, utrum traditurus sibi eam Deus esset, an impedimento futurus. Liti-
 tanti autem sibi in Iunonis templo, ex simulacri pectore effulsisse ignis flammam: unde liquido se intellexisse, non capturum se esse Argos: nam,
 Herod. T. III. P. I.*

μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε,
αἰρέειν αὖ κατ' ἀκρῆς τὴν πόλιν· ἐκ τῶν δὲ στηθέων λάμ-
ψαντος, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ Θεὸς ἐβούλετο γενέ- 15
σθαι.“ Ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκεε
Σπαρτιήτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώ-
83 κοντας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχρηώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦ-
λοι αὐτέων ἔσχον πάντα τὰ πρῆγματα, ἄρχοντες τε
καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖ-
δες. ἔπειτ' ὅφρα οὗτοι, ἀνακτῶμενοι ὀπίσω ἐς ἐαυτοὺς
τὸ Ἄργος, ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχη 5
ἔσχον Τίρυνθα. Τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλή-
λους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέαν-
δρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς
δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότησι. ἐκ τούτου

*si ex capite simulacri effulsisset flamma, captu-
rum se urbem cum arce fuisse; quum vero e pec-
tore effulserit, perfecta a se esse omnia quae
fieri Deus voluit.* Haec dicens, credibilia et con-
sentanea dicere visus est Spartanis, et longe maiore
parte suffragiorum est absolutus. (83.) Urbs vero
Argos ita viris viduata est, ut res illorum omnes
penes servos essent, omnia gubernantes administran-
tesque; donec eorum filii, qui perierant, ad virilem
pervenerunt aetatem. Tunc hi, Argos sibi rursus
vindicanes, illos eiecerunt: et servi, urbe pulsi,
praelio facto Tirynthem tenuere. Deinde aliquamdiu
pacatae inter utrosque res fuere: sed postea venit ad
servos vir fatidicus, nomine Cleander, genere Phiga-
lensis Arcas; qui illis, ut denuo arma inferrent do-
minis, persuasit. Inde bellum illis exortum est, quod

10 δὲ πόλεμος σφί ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά Φασι μανέν-84
τα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί Φασι ἐκ
δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύδῃσι δὲ
ὁμιλήσαντά μιν, ἀκροτοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου
5 μανῆναι. Σκύδας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ τε σφί Δα-
ρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονόναι
μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμα-
χίην τε ποιέεσθαι, καὶ συντίθεσθαι, ὡς χρεὼν εἴη αὐτοῖς
μὲν τοὺς Σκύδας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν περᾶν ἐς τὴν
10 Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κε-
λεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα
ἐς τὰντὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν

diu duravit, donec tandem aegre servos debellarunt Argivi.

(84.) Argivi igitur ista de causa aiunt in furorem actum Cleomenem misere periisse. At ipsi Spartani contendunt, non a deo quopiam in furorem actum fuisse *Cleomenem*, sed *ex consuetudine cum Scythis contraxisse merum bibendi morem, eaque de causa in furorem incidisse*. Scythas enim Nomades, postquam terram ipsorum Darius bello invasisset, consilium deinde cepisse poenas ab illo repetendi: itaque missis legatis societatem voluisse cum Spartanis contrahere, hac conditione, ut ipsi Scythae iuxta Phasin fluvium conarentur in Medicam terram irrumpere; Spartani vero, Epheso profecti, in superiorem Asiam contenderent, ac deinde utrique eodem in loco convenirent. Cleomenem igitur, aiunt,

Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως· ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνευμένου, μαθεῖν τὴν ἀκροποσὶν παρ' αὐτέων· ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῇ- 15
ται. ἕκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βού-
λωνται πιεῖν, ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὲ Σπαρ-
τιῇται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τί-
σιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρῆτῳ ἐκτίσαι.

- 85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινή-
ται, ἔπεμπον εἰς Σπάρτην ἀγγέλους καταβασομένους
Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ὀμήρων ἐχομένων. Λα-
κεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν πε- 5
ριῦβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καὶ μιν κατέ-
κριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι εἰς Αἰγίαν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι
ἐχομένων ἀνδρῶν. Μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινήτεων

quum Scythae hanc ob causam Spartam venissent, familiarius, quam par erat, cum illis conversantem, merum bibere ab eisdem didicisse; atque inde cum in furorem incidisse existimant Spartani. Et ab illo tempore, aiunt, si quis meracius bibere cupit, dicere hunc famulo, *Scythico more infunde!* Haec apud Spartanos de Cleomene fama est. Mihi vero Cleomenes videtur hanc poenam Demarato dedisse.

(85.) Cognita Cleomenis morte, *Aeginetae* Spartam legatos miserunt, qui *Leotychidem* propter obseques Athenis retentos accusarent. Et Lacedaemonii, constituto iudicio, pronunciarunt *iniuriose cum Aeginetis Leotychidem egisse*; cumque condemnarunt, ut *illis dederetur, Aeginam abducendus loco virorum Athenis detentorum*. Quum vero in eo essent *Aeginetae* ut abducerent *Leotychidem*, dixit

476, 98.

τὸν Λευτυχίδα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεις, ἐὼν
ἐν Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ. „Τί βούλεσθε ποιέειν, ἄν-
10 „δρες Αἰγινήται, τὸν βασιλῆα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδο-
„τον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ
„χρεώμενοι ἐγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέ-
„ρης μὴ τι ὑμῖν, ἢ ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κα-
„κὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλωσι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ
15 Αἰγινήται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς· ὁμολογίῃ δὲ ἐχώσαν-
το τοιῇδε, ἐπιστόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦ-
ναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἀνδρας. Ὡς δὲ ἀπικέμενος Λευ- 86
τυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπαίτεε τὴν παρακαταθήκην,
οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἶλον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι·
Φάντες, δύο σφέας ἑόντας βασιλῆας παραθέσθαι, καὶ οὐ
5 δικαιοῦν τῷ ἐτέρῳ ἄνευ τοῦ ἐτέρου ἀποδιδόναι. Οὐ φα- (1)
μένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξε σφι Λευτυχι-

eis Theasides, Laoprepis filius, vir Spartae spectatus:
Quid facturi estis, viri Aeginetae? regem Spartanorum, vobis a civibus suis traditum, vultis abducere? Quod si nunc iracunde cum illo agere decreverunt Spartani, videte ne iidem posthac, si hoc feceritis, exitiosum malum vestram in terram inferant. His auditis, abducere illum omiserunt Aeginetae, pactique cum eo sunt in hanc conditionem, ut unā cum ipsis Athenas se conferret Leotychides, et Aeginetis viros illos restitueret. (86.) Athenas postquam *Leotychides* pervenit, repetiitque depositum; tum vero tergiversari Athenienses, reddere nolentes; dicereque, *a duobus regibus viros illos apud se depositos fuisse, nec sibi aequum videri. alteri eos reddere absque altero.* (86. 1.) Ita quum

δης τάδε· „ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὲν ὁπότ' ἐρα βούλεσθε
 „αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιέετε ὅσια· καὶ μὴ
 „ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτων. Ὀκοῖον μέντοι τι ἐν
 „τῇ Σπάρτῃ συνηνείχθη γενέσθαι περὶ παρακαταθήκης, 10
 „βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. Λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιάται,
 „γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαίμονι, κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν
 „ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικυδέος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄν-
 „δρα φασὲν τὰ τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα,
 „καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα, δικαιοσύνης πέρι, πάντων 15
 „ὅσοι τὴν Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. συνε-
 „νειχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἰκνευμένῳ τάδε λέγομεν. Ἄν-
 „δρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον εἰς Σπάρτην, βούλεσθαι οἱ
 „ἐλθεῖν εἰς λόγους, προῖσχύμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μι-
 „λήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, βουλόμενος δικαιο- 20

se reddituros illos negarent Athenienses, haec apud
 eos verba *Leotychides* fecit: *Facite, Athenienses,*
utrum volueritis. ipsi: nam, si reddideritis,
pie sancteque feceritis; si non reddideritis, con-
tra. Verumtamen commemorare vobis volo, quale
quid circa depositum acciderit Spartaе. Dicimus
nos Spartani, fuisse Lacedaemone, tertiā ante me
generatione, Glaucum Epicydіs filium. Huic viro
dicimus et omnia alia contigisse praecipua, et
singulari iustitiae famā eundem fuisse celebra-
tum prae omnibus qui per id tempus Lacedaemo-
nem habitabant. Huic insequente tempore haec
dicimus accidisse. Virum Milesium venisse Spar-
tam, illum convenire cupientem, et haecce ei ex-
ponentem. Sum ego, inquit, civis Milesius, ad te-
que veni, Glauce, tuā frui iustitiā cupiens. Quan-

- „σύνῃς ἀπολαῦσαι. ὥς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλ-
 „λην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην, τῆς σῆς δικαιο-
 „σύνης ἦν λόγος πολλὸς, ἐμειωτῶ λόγους ἐδίδουν, καὶ
 „ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ κοτε ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόν-
 25 „νησος ἀσφαλέως ἰδρυμένη καὶ διότι χρήματα οὐδα-
 „μᾶ τοὺς αὐτοὺς ἐστὶ ὁρᾶν ἔχοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπι-
 „λεγομένῳ, καὶ βουλευομένῳ, ἔδοξε μοι, τὰ ἡμίσεια
 „πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα, θέσθαι παρὰ σέ,
 „εὖ ἐξεπισταμένῳ ὥς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα.
 30 „σὺ δὲ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ τὰδε τὰ σύμ-
 „βολα σῶζε λαβών· ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτή-
 „τούτῳ ἀποδοῦναι. Ὁ μὲν δὲ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξεῖ- 86
 „νος τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παρακα- (2)
 „ταθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. Χρόνου δὲ πολλοῦ
 35 „διελθόντος, ἦλθον εἰς τὴν Σπάρτην τοῦτου τοῦ παραβε-

doquidem enim, ut per universam Graeciam, ita et per Ioniam, eximia est fama tuae iustitiae; reputavi mecum, in periculo semper versari Ioniam, Peloponnesum contra in tuto locatam, et numquam apud nos pecunias diu in eiusdem hominis possessione permanere. Haec apud me reputanti deliberantique visum est mihi, bonorum meorum dimidium, in pecuniam redactum, apud te deponere, bene gnaro apud te mihi saluum illud collocatum iri. Accipe igitur has pecunias, et has accipe servaque tesserarum; quas qui secum ferens repetet pecunias, ei illas reddes. (86. 2.) Haec quum hospes dixisset Milesius, accepit Glaucus depositum praedicta conditione. Multo vero interiecto tempore, Spartam venire filii huius hominis, qui

- „μένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους
 „τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαί-
 „τεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο, ἀντυποκρινόμενος
 „τοιαύδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με περι-
 „φέρει οὐδὲν εἶδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε· βούλο- 40
 „μαί τε, ἀναμνησθεῖς, ποιεῖν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ,
 „εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ, εἴ γε ἀρχὴν μὴ ἔλα-
 „βον, νόμοις τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦ-
 „τα ὦν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα
 86 „ἀπὸ τούδε. Οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι, 45
 (3) „ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστερημένοι τῶν χρημάτων.
 „Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς, χρησόμενος τῷ
 „χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὀρ-
 „κῶ τὰ χρήματα λήισεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε
 „τοῖσι ἐπέσι·

illas deposuerat pecunias; qui quum convenissent Glaucum, exhibitis tesseris pecunias ab illo repeterunt. At ille recusans, haec respondit: Non memini equidem hanc rem quam narratis, nec animum meum subit ulla eius cogitatio. Volo autem, si quidem in memoriam revocavero, facere quod iustum est: nam, si accepi, recte vobis restituum; si omnino non accepi, ex Graecorum legibus vobiscum agam. Igitur in quartum ab hoc mensem vos reiicio, quo tempore haec effecta vobis dabo. (86. 3.) Lamentantes discedunt Milesii, tamquam defraudati pecuniis. Glaucus vero, Delphos profectus, consulit oraculum, quaeritque ex illo, an interposito iureiurando pecuniam praedaretur. Quem his verbis Pythia adgreditur:

- „Γλαῦκ' Ἐπικυδεΐδῃ, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω,
 „ὄρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λήσασσθαι.
 „Ὅμνυ' ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐορκὸν μένει ἄνδρα.
 „Ἄλλ' Ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρες,
 55 „οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
 „συμμάρψας ὀλέσει γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα.
 „Ἄνδρὸς δ' εὐορκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
 „Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμῃ τὸν θεὸν πα-
 „ραιτέετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἔφη,
 60 „τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον δύνα-
 „σθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμφάμενος τοὺς Μιλη-86
 „σίους ξείνους, ἀποδοῖ σφι τὰ χρήματα. Τοῦ δὲ εἶνε-⁽⁴⁾
 „κα ὁ λόγος ὅδε, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀρμήβῃ λέγεσθαι εἰς
 „ύμεας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονόν

*Glauce Epicydide! sane expedit ad breve tempus
 iurando vicisse, intervertisseque nummos.*

Iura: iurandi memorem quia mors quoque tollit.

*At iuramento quaedam est sine nomine proles,
 trunca manus, et trunca pedes; tamen impete
 magno*

*advenit, atque omnem vastat stirpemque do-
 mumque.*

Sancti sed hominis florebit sera propago.

*His auditis, Deum oravit Glaucus, ut veniam
 sibi eorum quae dixisset daret. At Pythia respon-
 dit, perinde esse, tentare Deum, atque rem ipsam
 peragere. (86. 4.) Tunc igitur Glaucus quidem ho-
 spites arcessivit Milesios, et pecunias illis reddidit.
 Cuius vero rei causa hunc ad vos, Athenienses,
 sermonem facere adgressus sim, dicam. Glauci*

90. HERODOTI HISTOR. VI.

ἔστι οὐδὲν, οὐτ' ἰστίη οὐδεμὴ νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· 65
 ἔκτετριπταί τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. Οὕτω ἀγαθόν,
 καὶ μηδὲ διανοέσθαι περὶ παρακαταθήκης ἄλλο γι, ἢ
 86 ἁπαλαιότων ἀποδιδόναι. Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦ-
 (5) τα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλ-
 λάσσειν.

87 Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦ-
 ναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χα-
 ριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε. Μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναί-
 σι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέσθαι, ὡς τιμωρησόμενοι τοὺς
 Ἀθηναίους παροσκευάζοντο· καὶ, ἣν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθη- 5
 ναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ, λοχῆσαντες ὦν, τὴν θεω-
 ρίδα νῆα εἶλον πλήρη ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων.
 88 λαβόντες δὲ τοὺς ἀνδρας, ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόν-
 τες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ

*huius nulla hodie propago superest, nec domus
 illa quae Glauci fuisse existimetur: a stirpe enim
 excisus e Sparta est. Adeo expedit, de deposito
 nihil aliud ne cogitare quidem, nisi ut repentibus
 reddas. (86. 5.) His dictis Leotychides, quum ne sic
 quidem morem ei gererent Athenienses, discessit.*

(87.) *Aeginetae, priusquam superiorum iniuria-
 rum, quas Thebanorum in gratiam intulerant Athe-
 niensibus, poenas darent, hoc etiam admiserant. Suc-
 censeses Atheniensibus, a quibus iniuria se adfectos
 arbitrabantur, ad ulciscendos eos se compararunt: et
 quum Atheniensium sacra quinquereimis, Delo re-
 diens, ad Sunium staret, huic navī insidiati sunt, et
 repletam viris primariis Atheniensium ceperunt, ca-
 ptosque in vincula coniecerunt. (88.) Hacc ab Aegi-*

479, 87.

τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι. καὶ, ἦν γὰρ Νικόδρομος Κνωίου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ αὐτῆς δέκιμος, οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρῃ ἐαυτοῦ ἐξέλασιν ἐκ τῆς ἡσους, μαβῶν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναστημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, Φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἡμετέραν δεήσει βοηθόντας.

10 μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνθήματα ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πέλιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον. οὐ γὰρ ἔτι- 89 χον εἶδους νέες σφι αξιόμαχοι τῇσι Αἰγινήταις συμβαλέειν ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαι σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πηγήματα. οἱ δὲ Κορινθιοί, ἔσαν 5 γὰρ σφι τούτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθη-

netis passi Athenienses, non ultra differendum putarunt, quin adversus illos, quidquid possent, machinarentur. Erat tunc in Aegina vir spectatus, Nicodromus nomine, Cnoethi filius, infensus Aeginetis quod ab illis olim insulâ pulsus fuisset: hic ubi intellexit Athenienses ad male faciendum Aeginetis sese accingere, prodicionem Aeginae cum illis perciscitur, certum diem constituens, quo et ipse rem adgressurus sit, et illos oporteat praesidio sibi adesse. His ita constitutis, Nicodromus, ut ei cum Atheniensibus convenerat, veterem quam vocant urbem occupat. (89.) Sed *Athenienses* ad constitutum diem non adfuerunt. Etenim navium numerus tunc maxime non ad manus illis fuerat idoneus ad pugnam cum *Aeginetis* ineundam: et, dum a Corinthiis naves sibi accommodandas petunt, interim perditâ res est. Co-

ναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πεντα-
 δραχμούς· ἀποδόμενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἔξῃν
 δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς
 σφετέρας, πληρώσαντες ἐβδομήκοντα νέας τὰς ἀπά-
 σας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἴγιναν· καὶ ὑστέρισαν ἡμέρῃ μιᾷ 10
 90 τῆς συγκεκλιμένης. Νικοδόρμος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς
 τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβάς, ἐκδιδρῆσκει
 ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δὲ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινήτων
 ἔσποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδωσαν. ἐνθεῦ-
 τεν δὲ οὗτοι ὀρμεῶμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ 5
 91 νήσῳ Αἰγίνῃ. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγι-
 νητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφίμα
 Νικοδόρμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτ' αὖ σφεας χειρώσα-

rinthii, quum per id tempus quam maxime amici
 essent Atheniensium, rogantibus illis triginta dedere
 naves; dederunt autem quinque drachmis eas commo-
 dantes, nam gratis dare per legem non erat licitum.
 His igitur acceptis navibus, adiectisque suis, septua-
 ginta omnino navibus instructis, adversus Aeginam
 navigarunt: sed postridie eius diei, qui constitutus
 erat, advenerunt. (90.) Nicodromus, ut ad diem
 non adfuerunt Athenienses, conscensa navi ex Aegi-
 na profugit, eumque alii etiam ex Aeginetis sunt se-
 cuti; quibus Athenienses Sunium habitandum dedere:
 unde illi impetum facientes, res Aeginetarum, qui in
 insula erant, agebant ferebantque. Sed hoc quidem
 postero tempore factum. (91.) Tunc vero, qui opi-
 bus inter Aeginetas valebant, superata plebe quae
 cum Nicodromo insurrexerant, hos qui in ipsorum
 venerant potestatem, ad sumendum de eis supplicium

μενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι
 ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχα-
 5 νώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νή-
 σου, ἢ σφι ἱέων γενέσθαι τὴν θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ
 δὴ τοῦ δήμου ζωγήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες. εἰς
 δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμά, καταφεύγει πρὸς
 πρέβυρα Δήμητρος θεσμοφόρου· ἐπιλαμβανόμενος δὲ
 10 τῶν ἐπισπαστήρων, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε μιν ἀποσπά-
 σαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐ-
 τοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω· χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυ-
 κυῖαι ἔσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας 92
 αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἥκουσι
 ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα· ἐσωθέντες δὲ τῇ ναυ-
 μαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον,
 5 Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθεοῦσι, μέμ-

eduxerunt. Quo tempore etiam piaculum admisere,
 quod nulla ratione nullisque sacrificiis potuerunt ex-
 piari, sed prius insulâ exciderunt, quam propitia illis
 reddita Dea est. Nam, quum captos septingentos ex
 plebe ad supplicium eduxerunt, unus eorum, e vin-
 culis elapsus, ad vestibulum confugit Cereris Legi-
 feræ, et prehensos annulos, quibus adtrahitur porta,
 firmiter tenuit. Tum vero illi, quum abstrahere ho-
 minem non valerent, manus ei pracciderunt, atque
 ita eduxerunt: et manus illae annulis inhaerebant.
 (92.) Haec in se invicem *Aeginetae* patrabant. Supè-
 perati vero pugna navali ab *Atheniensibus*, qui cum
 septuaginta advenerant navibus, auxilium petierunt
 ab eisdem quos olim invocaverant *Argivis*. At hi
 quidē iam auxilio non venterunt, quippè offensi eo

Φόρμονοι ὅτι Αἰγινᾶται νέες, ἀνάγκη λαμβεῖσθαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώραν, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτί- 10
σαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μὲν νυνὶ συ-
γνόττες ἀδικῆσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκ-
τίσαντες, ἀζήμιοι εἶναι. Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκον-
το, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὲ ᾧ σφι ταῦτα δεομέ-
νοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἐτί ἐβοήθεε, 15
ἐθέλονται δὲ ἐς χιλίους· ἤγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ
ᾧ ὄνομα Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας. τούτων
οἱ πλεῖνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν
ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυ-

quod naves Aeginenses, vi quidem coactae a Cleome-
ne, ad Argolidem adpulerant terram, et Aeginetae
unà cum Lacedaemoniis exscensionem fecerant. In
eadem autem incursione simul etiam *Sicyonii* suis
e navibus exscenderant. Quare ambobus Argivi mul-
ctam irrogarunt, mille talenta, utrique populo quin-
genta. Et Sicyonii quidem, agnoscentes iniuste se
fecisse, pacti sunt cum Argivis, ut, solutis centum ta-
lentis, reliqua summa ipsis remitteretur: *Aeginetae*
vero culpam non agnoscentes, pertinaciter detrectave-
runt mulctam. Quam ob causam nunc illis, auxilia
rogantibus, publico nomine nulla ab Argivis missa
sunt, sed voluntarii eis suppetias venire mille ad-
modum; quibus dux praefuit vir strenuus, nomine
Eurybates, qui quinquertium exercuerat. Horum
tem plerique non redierunt, sed ab Atheniensibus

20 βάτης, μουνυμαχήν ἐπασκίων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρέπον
 τοιούτῳ πτείνει, ὑπὲρ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνιος τοῦ
 Δικελέος ἀποθήσκει. Αἰγινῆται δὲ, εὐῶσι ἀτάκτοις 93
 Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καὶ σφῶν
 κίας τέσσαρας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινῆτας. 94
 Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἑαυτοῦ ἐποίει, ὥστε ἀναμνησκον-
 τός τε αἰεὶ τοῦ Θεράποντος, μεμῆσθαί μιν τῶν Ἀθη-
 ναίων, καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων, καὶ δια-
 5 βαλλόντων Ἀθηναίους· ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος,
 ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσις, καταστρέφειν τῆς
 Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρ-
 δόνιον μὲν δὴ, Φλαύρως πηξάντα τῷ στόλῳ, παρα-
 λύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας,
 10 ἀπέστειλε ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δαῖτίν τε, ἐόν-

Aegina sunt interfecti: in his dux Eurybates, postquam singulari certamine tres occidisset adversarios, ipse a quarto, Sophane Deceliensi, interfectus est. (93.) Aeginetae vero, suis navibus Athenienses in-compositos adorti, superarunt illos, et quatuor naves cum ipsis viris ceperunt.

(94.) Ita dum bellum geritur Athenienses inter et Aeginetas, interim Persa suum persecutus est institutum. Nam et famulus eum admonebat, ut remisceretur Atheniensium, et Pisistratidae instabant et calumniabantur Athenienses: simul vero ipse Darius cupiebat, arrepta hac occasione, illos e Graecis subigere, qui terram et aquam ipsi non darent. Itaque, Mardonio ab imperio remoto, qui cum classe male rem gesserat, alios nominavit in-

τα Μῆδον γένος, καὶ ἈρταΦέρνεα τὸν ἈρταΦέρνεος παῖ-
 दा, ἀδελφιδέον ἑαυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξ-
 ανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑαυτῷ ἐς
 95 οἷσιν τὰ ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀπο-
 δεχθέντες, πορευόμενοι παρὰ βασιλῆος, ἀπίκοντο τῆς Κι-
 λικίης ἐς τὸ Ἀλκίον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι πρὸς στρατὸν
 πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδεύ-
 ομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχ- 5
 θείς ἐκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππαυγῶγιοι νέες,
 τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑαυτοῦ δασμοφόροις
 Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. Ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύ-
 τας, καὶ τὸν πρὸς στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας,
 ἔπλεον ἑξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ 10
 παρὰ τὴν ἡπείρον ἔχον τὰς νέας ἰβὺ τοῦ τε Ἑλλησπόν-

peratores, qui adversus Eretriam et Athenas profici-
 sccrentur, *Datin*, Medum genere, et *Artuphernem*,
Artaphernis filium, suum consobrinum: quos misit
 dato mandato, ut *Athenas Eretriamque* sibi subiici-
 cerent, et capta inde mancipia in suum adduce-
 rent conspectum. (95.) Hi nominati imperatores,
 quum a rege digressi in Aleium pervenissent cam-
 pum Ciliciae, exercitum pedestrem ducentes nume-
 rorum et bene instructum; ibi quum castra posuis-
 sent, accesserunt eis universae copiae navales, ut cui-
 que populo imperatae erant: accesseruntque etiam
 naves equis transvehendis, quas superiori anno *Da-
 rius* suis tributariis edixerat parandas. Equis in hip-
 pagines impositis, et omni pedestri exercitu naves
 conscendere iusso, *sexcentis triremibus* in Ioniam
 navigarunt. Inde vero non littus legentes rectā ver-

του καὶ τῆς Θρηάκης· ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεώμενοι, πα-
 ρά τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόνον ἐποιεῦντο· ὡς
 μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ
 15 Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιούμενοι ταύτῃ τὴν κομι-
 δὴν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δέ, καὶ ἡ Νάξος
 σφίας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ αἰλουῖσα. Ἐπεὶ δέ, ἐκ 96
 τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι, προσέμιξαν τῇ
 Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπέιχον στρατεύε-
 σθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι
 5 πρὸς τὰ οὖρεα οἴχοντο Φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δέ
 Πέρσαι, ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων,
 ἐνέπησαν καὶ τὰ ἱερά καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δέ ποιή-
 σαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Δῆλιοι, ἐκλιπόντες 97

sus Hellespontum et Thraciam direxerunt classem;
 sed Samo profecti, per Icarium mare et secundum
 insulas cursum tenuerē; metuentes maxime, ut mihi
 videtur, montis Atho circuitum, in quo circumna-
 vigando superiori anno ingentem passi erant calami-
 tatem; insuper vero etiam, ut hac irent, Naxus in-
 sula eos cogebat, quae superiori tempore non erat
 subacta. (96.) Ubi per mare Icarium transvecti
 contra *Naxum* venire, (hanc enim primam omnium
 adoriri in animo habebant Persae, memores eorum
 quae prius acciderant) non sustinentes hostem *Natū*,
 procul abeuntes in montes confugerunt. *Persae* vero,
 in servitutem redactis quōtquot illorum comprehen-
 dissent, et templa et urbem incenderunt. Quo factō,
 adversus reliquas insulas navigare pergebant.

(97.) Qui dum id faciunt, *Delii* etiam; relicta in-
Herod. T. III. P. I. G

καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἷχοντο Φεύγοντες ἐς Τήνον. τῆς
 δὲ στρατῆρος καταπλεύσης, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ
 ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πύ-
 ρην ἐν τῇ Ῥηνῇ· αὐτὸς δὲ, πυθόμενος ὥα ἔσαν οἱ Δῆ- 5
 λιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγόρευε σφί τε ταῦτα· „ Ἄνδρες
 „ ἱεοὶ, τί Φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτηδεᾶ καταγνώπεις
 „ κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσούτῳ γε Φρο-
 „ νέω, καὶ μοι ἐκ βασιλῆος ᾧδε ἐπέσταλται· ἐν ἣ χώ-
 „ ρῃ οἱ δύο Θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε 10
 „ αὐτὴν τὴν χώραν, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ἂν
 „ καὶ ἅπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέ-
 „ μασθε.“ Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι·
 μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας
 98 ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιή-
 σας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα,

sula, profugiunt Tenum. *Datis* autem, ubi in vici-
 niam Delì cum exercitu pervenit, ipse navi sua prae-
 gressus, non passus est classem ad insulam adpellere,
 sed ad Rheneam ex adverso sitam: et postquam co-
 gnovit quo se Deli recepissent misso caduceatore,
 haec eis edixit: *Quid fugà abitis, viri sancti! male*
de me, nec pro meo merito, iudicantes. Ego enim
et ipse in tantum certe sapio, et a rege hoc mihi
mandatum est, ut, qua in terra hi duo dii nati
sunt, eam nec ipsam laedam, nec eius incolas.
Quare redite vestras ad sedes, et insulam habitate!
 Haec postquam per caduceatorem edixit, trecenta
 thuris talenta super aram congesta adolevit. (98.)
 His rebus gestis, *Datis* cum exercitu primum adver-
 sus Eretriam navigavit, simul et Ionas et Aeolenses

ἄμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. Μετὰ δὲ τοῦ-
 τον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὥς ἔλεγον οἱ
 5 Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμοῦ σισιθεῖσα.
 καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων
 εἶσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ Θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ
 Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρταξέρ-
 ξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπέξης γενεῶν, ἐγένετο
 10 πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς ταῖς
 πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐ-
 τῇ γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυθαίων, περὶ
 τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν αἰεὶς κινήσθαι
 Δῆλον, τὸ πρὶν εὐῶσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γε-
 15 γραμμένον περὶ αὐτῆς ὥδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ εὐῶσαν.

secum ducens. Post illius autem ex hac regione di-
 gressum, *commota tremuit Delus*; quod nec ante
 id tempus, ut aiunt Delii, nec post, ad meam usque
 aetatem, factum est. Et hoc quidem prodigium edi-
 dit Deus, quo imminetia hominibus mala signifi-
 caret. Nam regnante *Dario* Hystaspis filio, et *Xerxe*
Darii, et *Artaxerxe* Xerxis, per tres has continuas
 generationes plura mala affligerunt Graeciam, quam
 per viginti alias generationes quae ante *Darium* ex-
 stiterunt; alia quidem, a Persis illi illata; alia vero,
 ab ipsorum Graecorum coryphaeis, de principatu
 inter se bellum gerentibus. Itaque non praeter caus-
 sam commota est Delus, quum ad illum diem im-
 mota fuisset. Et in vaticinio de illa ita scriptum est:

Et Delum, quamvis sit adhuc immota, movebo.

Δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνό-
ματα Δαρεῖος, ἐρξίης Ξέρξης, ἀρήιος Ἄρτα-
ξέρξης, μέγας ἀρήιος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλῆας
ὥδε αὖ ὁρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἕλληνες 20
καλέοιεν.

- 99 Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσί-
σχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμ-
βανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον.
ὡς δὲ, περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κά-
ρυστον, (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδί- 5
δουσαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγείτονας στρατεύε-
σθαι, λέγοντες Ἐρετριάν τε καὶ Ἀθήνας,) ἐμβαῦτα τού-
τους ἐπολιόρκειόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς δὲ καὶ
οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην.
100 Ἐρετριεῖς δὲ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν

Valent autem secundum Graecum sermonem nomina
ista hocce: *Darius*, coërcitor; *Xerxes*, bella-
tor: *Artaxerxes*, magnus bellator. Hos enim re-
ges Graeci suâ linguâ recte ita, ut dixi, nominave-
rint.

(99.) *Barbari*, Delo profecti, navibus ad insulas
adpulsis, et exercitum inde adsumebant, et insula-
norum filios secum obsides abducebant. Postquam
vero, praeternavigatis insulis, Carystum pervenerunt;
quum nec obsides dedissent *Carystii*, et contra vi-
cinas urbes (Eretriam et Athenas dicebant) se mili-
taturos negassent; ibi tunc hos oppugnarunt, agrum-
que illorum evastarunt, donec etiam hi in deditionem
venere Persarum. (100.) *Eretrienses* autem,
ubi cognoverunt sese peti a Persarum classe, Athe-

ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσιν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι
 βοηθούς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπι-
 κουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν
 5 ἱπποβοτείων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τούτους σφι διδοῦσι
 τιμῶρους. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευ-
 μα· οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διΦα-
 σίας ιδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν
 τὴν πόλιν εἰς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτῶν,
 10 ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσῃ οἴσεσθαι,
 προσδοίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὡς
 εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, εἰὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶ-
 τα, Φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ πα-
 ρόντα σφι πρήγματα· προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι
 15 σφέας εἰς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσάπολυνται. οἱ δὲ
 Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πείθονται· καὶ

nienses rogarunt ut auxilia sibi mitterent. Nec ne-
 garunt Athenienses opem, sed quater mille colonos
 illos, qui in opulentorum Chalcidensium praedia suc-
 cesserant, opem eis ferre iusserunt. At in Eretrien-
 sibus sanum nullum erat consilium; qui Athenienses
 quidem auxilio vocaverant, ipsi vero in duas divisi
 erant sententias: nam aliis animus erat, relicta urbe
 in superiora Euboeae loca se recipere; alii vero, pri-
 vatum quaestum a Persis reportare sperantes, prodi-
 tionem parabant. Quorum utrorumque consilia co-
 gnita habens Aeschines, Nothonis filius, primarius
 13 Eretriensium, advenientibus Atheniensibus prae-
 sentem rerum statum aperuit; eosque ut retrogrede-
 rentur rogavit, ne simul cum Eretriensibus perirent.
 Athenienses, Aeschinis sequentes consilium, Oro-

οὔτοι μὲν διαβάντες εἰς Ὠρωπὸν, ἴσωσαν σφείας αὐ-
 101 τούς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νῆας τῆς
 Ἐρετρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰ-
 γίλια. κατασχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵπ-
 πους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκέυαζοντο ὡς προσοι-
 σόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετρίεες ἐπεξελθεῖν μὴ 5
 καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποיעῦντο βουλὴν· εἰ πως δὲ διαφυ-
 λαΐσαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπὶ τι
 ἐνῖκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης
 καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπιπτον ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολ-
 λοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφωρβός τε ὁ Ἄλκι- 10
 μάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀσπῶν
 δόκιμοι, προδιδούσι τοῖσι Πέρσησι. οἱ δὲ, ἰσχυρότεροι εἰς
 τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἰσὰ συλήσαντες ἐνέπρῃσαν,
 ἀποτιννύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἰσῶν τοῦ-

pum transvecti, periculum evaserunt. (101.) *Per-
 sae*, navibus ad Tamynas et Choereas et Aegilia di-
 tionis *Eretriensium* adpulsis, locis hisce positi, pro-
 tinus equis e navibus expositis, ad adgrediendum
 hostem sese compararunt. Eretrienses vero de egre-
 diendo et committenda pugna non cogitabant; sed
 muros, si possent, defendere, hoc unum illis cura
 erat, quandoquidem vicerat sententia non relinquen-
 dam esse urbem. Quum autem acriter oppugnaretur
 murus, intra sex dies multi ab utraque parte perie-
 runt: septimo vero die Euphorbus Alcimachi filius
 et Philagrus Cyneae, spectati inter cives viri, *Per-
 sian* *Eretriam* prodiderunt. Et hi, urbem ingressi, spo-
 lia spoliarunt incenderuntque, poenam hanc re-

15 το δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρετρίαν, καὶ ἐπισχόντες ὀλί- 102
γας ἡμέρας, ἔπλεον εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντές τε
πολλόν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσεν
τὰ καὶ τοὺς Ἐρετρίεας ἐποίησαν. καὶ, ἦν γὰρ ὁ Μαρα-
5 θῶν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι,
καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, εἰς τοῦτό σφι κατηγέετο
Ἰππίης ὁ Πεισιστράτεω. Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἐπύθοντο 103
ταῦτα, ἐβοήθειον καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ
σφεας στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης,
τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα, τὸν Στησαγόρεω, κατέλαβε
5 φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισίστρατον τὸν Ἰπποκράτες. καὶ
αὐτῷ, Φεύγοντι, Ὀλυμπιάδα ἀνελίσθαι τεθρίπῳ συνέ-

tentes ob templa Sardibus cremata; homines autem,
ut iusserat Darius, in servitutum abstraxerunt.

(102.) Subactâ Eretriâ, *Persae*, paucorum dierum
interpositâ morâ, in *Atticam* navigarunt, magnas
in angustias adducentes Athenienses, cogitantesque
6. eodem modo cum illis agere atque cum Eretriensibus
egissent. Quumque *Marathon* esset totius Atticae
maxime opportunus equitibus locus, et proximus ab
Eretria, in hunc campum illos deduxit *Hippias*,
Pisistrati filius. (103.) Qua re cognita, *Athenien-*
ses etiâ ipsi *Marathona* obviam hostibus egressi
sunt. Duxerunt autem illos decem imperatores; quo-
rum decimus *Miltiades* erat, is cuius patri *Cimō-*
ni, Stesagorae filio, acciderat, ut a Pisistrato, Hip-
pocratis filio, Athenis in exilium pelleretur. Eidem-
que contigerat, ut exsul victoriam Olymptiae repor-

βη· καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν, τὸν
 ἐξεύκασθαι τῷ ἑμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ
 δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν,
 παραδίδοι Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι· καὶ τὴν νίκην 10
 παρὲς τούτῳ, κατήλθε ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ὑπόσπονδος. καί
 μιν, ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα,
 κτελέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων,
 οὐκέτι περιέοντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὐ-
 τοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήϊον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. 15
 τέβαπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς Διὰ καί-
 λης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεβά-
 φатаι αὐταί, αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. Ἐποιή-
 σαι δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τὸν αὐτὸ τοῦτο, Εὐαγόρεω Λά-
 κωνος· πλέω δὲ τούτων, οὐδαμαί. Ὁ μὲν δὲ πρεσβύ- 20

taret quadrigarum curriculo; quem eundem hono-
 rem iam ante eum frater ipsius uterinus Miltiades
 erat consecutus. Deinde vero, sequenti Olympiade,
 quum eisdem equis idem *Cimon* vicisset, Pisistrato
 concessit, ut is victor renunciaretur; et ob victoriam
 huic concessam, ex pactione cum illo inita, in patriam
 est restitutus. Postremo idem, quum eisdem equis
 aliam rursus victoriam reportasset Olympicam, obiit
 interfectus a filiis Pisistrati, ipso Pisistrato non am-
 plius in vivis agente: interfecerunt illum enim hi
 prope prytaneum, noctu hominibus quibusdam ad
 hoc subornatis. Sepultus autem est *Cimon* ante ur-
 bem, ultra viam quae Per Cavum vocatur; et ex ad-
 verso sepulti sunt hi equi eiusdem, qui tres olympi-
 cas reportaverunt victorias. Praestiterunt quidem idem
 hoc alii etiam equi, Evagorae Lacedaemonii; sed,

τερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στῆσαγόρης ἦν τῆνικαῦτα
 παρὰ τῷ πατρί Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονή-
 σω· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνῃσι, τοῦ-
 νομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστῆς τῆς Χερσονήσου Μιλτιά-
 δεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὲ ὥν τότε ὁ Μιλτιάδης, ἦκων 104
 ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφευγὼς διπλὸν θάνατον,
 ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γάρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν
 οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου, περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο
 5 λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δὲ, ἐκ-
 φυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἐαυτοῦ, δο-
 κέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἥδη τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἐχ-
 θροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγα-
 γόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυ-
 10 γῶν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπε-
 δέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

praeter hos, nulli. Filiorum igitur Cimonis natu-
 maior, Stesagoras, per id tempus apud patrum
 Miltiadem, in Chersoneso educabatur: natu minor
 autem apud Cimonem Athenis erat, cui nomen fuit
 Miltiades, de patris Miltiadis nomine, conditoris
 Chersonesi. (104.) Hic igitur tunc Miltiades, quum
 nuper e Chersoneso advenisset, duplicemque effugis-
 set mortem, imperator fuit Atheniensium. Simul
 enim et Phoenices, usque ad Imbrum illum perse-
 cuti, studiose operam dederant, ut caperent eum et
 ad regem abducerent: et, postquam hos effugit, do-
 mumque rediit, iam protinus eundem exceperant
 adversarii, et in iudicium vocatum, reum egerant
 tyrannidis in Chersoneso exercitae. At hoc quoque
 liberantis periculo, ita demum imperator creatus est
 Atheniensium, populi suffragiis electus.

- 105 Καὶ πρῶτα μὲν, ἔόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατη-
 γοὶ, ἀποπέμπουσι εἰς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην,
 Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδόμον τε καὶ τοῦτο
 μελετῶντα. τῷ δὴ, ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ
 Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε, περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος, τὸ ὑπὲρ 5
 Τεγέης, ὃ Πᾶν περιπίπτει. βῶσαντα δὲ τὸ οὖνομα τοῦ
 Φειδιππίδew τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγ-
 γεῖλαι, διότι ἑαυτοῦ οὐδεμίην ἐπιμέλειαν ποιῶνται,
 ἔόντες εὖνου Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῇ γενομένου ἤδη
 σφίσι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσομένου. Καὶ ταῦτα 10
 μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ἤδη τῶν περημά-
 των, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα, ἰδρύσαντο ὑπὸ τῇ
 ἀκροπόλει Πανὸς ἱερόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγ-
 γελίης θυσίῃσι ἐπιτείησι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται.
- 106 Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης

(105.) Ac primum quidem, quum adhuc in urbe
 essent imperatores, *Spartam* miserunt praeconem
Phidippidem, civem quidem Atheniensem, cacterum
hemerodromum, et hoc negotium exercentem.
 Cui, ut quidem ipse deinde narravit *Phidippides*,
 Atheniensibusque renunciavit, circa *Parthenium*
 montem, qui supra *Tegeam* est, deus *Pan* obviam
 est factus; compellatogue nominatim *Phidippide*,
 iussit eum *renunciare Atheniensibus*, nullam illos
 sui curam gerere, quum tamen bene cupiat *Athe-*
niensibus, ac iam saepe de illis bene meritus fue-
 rit, et posthac etiam bene sit meriturus. Haec certe
 Athenienses vere ita accidisse persuasi, deinde, quum
 iam res eorum recte fuissent compositae, templum
Panī infra arcem statuerunt, eumque inde ab illo

487, 27.

οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα Φανῆναι, δευτε-
 ραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄσθεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμε-
 νος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· „ὦ Λακεδαιμόνιοι,
 5 „Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται, σφίσι βοηῆσαι, καὶ μὴ πε-
 „ριιδεῖν πόλιν ἀρχαιστάτην ἐν τοῖσι Ἑλλήσι δουλοσύνη
 „περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἑρε-
 „τρία τε νῦν ἡνδραπόδισται, καὶ πόλις λογίμη ἡ Ἐλ-
 „λας γέγονε ἀσθενεστέρα.“ Ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλ-
 10 μένα ἀπήγγελε. τοῖσι δὲ ἑαδὲ μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι,
 ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραυτίκα ποιεῖν ταῦτα, οὐ
 βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἰσταμένου τοῦ μη-
 νὸς εἰνάτῃ· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ
 πλήρης ἔοτος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέλη-
 15 νον ἔμενον.

nuncio annuis sacrificiis et lampade placant. (106.)

Tunc vero missus ab imperatoribus *Phidippides* hic; quo tempore is Panem sibi adparuisse narravit, postfidie eius diei quo Athenis erat profectus *Spartam* pervenit; ubi adiens magistratus, haec apud eos verba fecit: *Lacedaemonii! Petunt a vobis Athenienses, ut auxilio illis veniatis; neque patiamini, ut antiquissima inter Graecos civitas in servitutem abripiatur a barbaris. Nam et Eretria nunc sub iugum est missa, et insigni civitate imminuta est Graecia.* Haec ubi illis ex mandato dixit, placuit quidem Spartanis auxilia mittere Atheniensibus; sed id consilium facere non potuerunt, quum nollent contra legem agere. Erat enim nonus dies mensis: *nono autem die, et priusquam plena esset luna, se non perituros, aiebant.* Novilunium igitur hi expecta-

107 Ταῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἰππίας ὁ Πεισι-
στράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς
οἷον ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. εἶδκεε ὁ Ἰππίας τῇ μη-
τρὶ τῇ ἑαυτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνεί-
ρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασώσασθαι τὴν 5
ἀρχὴν, τελευτήσκειν ἐν τῇ ἑαυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς
ὀψις συνεβάλετο ταῦτα. Τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο
μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆ-
σον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ,
καταγομένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε οὗτος, 10
ἐμβατάς τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ
ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως
ἢ αἰς ἐώθεε. οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρω ἐόντι, τῶν ὀδόντων
οἱ πλευνες ἐσείοντο· τούτων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλ-
λει ὑπὸ βίης βῆξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον 15

(107.) *Hippias*, Pisistrati filio, qui barbaris viam
ip̄ campum *Marathona* praeivit, superiori nocte per
somnia tale visum erat oblatum. Visus sibi erat sua
cum matre concumbere: quo ex insomnio collegerat,
Athenas esse rediturum, et in patria recepto regno
senem vitā excessurum. In hunc modum *Hippias*
somnia suum erat interpretatus. Tunc vero, ducis
officio fungens, partim Eretriensia mancipia in Styre-
orum insula, cui Aegilia nomen, deposuit; partim
nāves, quae ad Marathona adpulerant, in statione lo-
cavit, et barbaros in terram egressos ordinavit. Quae
dum administrat, accidit ei ut vehementius, quam
solutus erat, et stertitaret et tussiret. Quumque eadem,
quippe aetate iam proveciori, plures labarent dentes,
harum dentium unam, dum tussit, propter violentiam

αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὥς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὁδὼν, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρσάτας· „Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδὲ μὴ οὐ-
 „νησόμεθα ὑποχειρίῃν ποιήσασθαι· ἐκόςσον δὲ τι μοι
 20 „μέρος μετῆν, ὁ ὁδὼν μετέχει.“ Ἴππίης μὲν δὴ ταύτῃ
 τὴν εἴψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι.

Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλῆος, 108
 ἐπῆλθον βοηθέντες Πλαταιεὺς πανδημεῖ. καὶ γὰρ καὶ
 ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλα-
 ταιεὺς, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συχνούς ἤδη
 5 ἀναίρεάτο· ἔδωσαν δὲ ὧδε. πιεζέμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ
 Πλαταιεὺς, ἐδίδωσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλειμένει
 τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐ-
 τοὺς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε· „Ἡμεῖς

ieiecit. Quae quum in arenam cecidisset, magnum
 adhibuit studium ut eam reperiret: postquam vero
 nusquam dens comparuit, edito gemitu ait adstanti-
 bus: *Terra haec non est nostra, neque eam poterimus in nostram redigere potestatem: nam, quidquid eius ad me pertinebat, id dens mea obtinet.*
 Nempe in hoc *Hippias* exiisse visionem suam existimavit.

(108.) *Atheniensibus*, quum in campo Herculi sacro locum cepissent, praesidio advenere *Plataeenses* frequenti manu ex universo populo collecti.

Tradiderant enim sese Atheniensibus Plataeenses, et frequentes labores pro illis Athenienses sustinebant. Tradiderant se autem hoc modo. Bello a Thebanis pressi Plataeenses, primum Cleomeni, Anaxandridae filio, et Lacedaemoniis se tradiderunt, qui

„μὲν ἑκαστέρῳ τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένοιτ'
 „ἂν ἐπικουρίῃ ψυχρῇ· Φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἔξαν- 10
 „δραπαδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλευό-
 „μεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιο-
 „τάτοισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμαρτέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.“
 Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην
 οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους 15
 ἔχιν πόνους, συνεστέωτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι
 μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ
 ἠπίσθησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰρὰ ποιούντων τοῖσι δώδεκα
 θεοῖσι, ἱκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἐδίδosan σφέας
 αὐτοὺς. Θεβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύοντο 20
 ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθειον. μελ-
 λόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον· πα-

forte in illis locis aderant. At illi, non recipientes eos,
 dixerunt: *Nos nimis procul a vobis habitamus, et fri-*
gidum vobis tale auxilium foret: plus semel enim
feri posset, ut in servitutem prius abstraheremini,
quam nostrum quisquam fando audiret. Quare
suademus vobis, ut Atheniensibus vos tradatis,
qui vobis sunt finitimi, ad tutandum non invalidi.
 Haec Plataeensibus suaserunt Lacedaemonii, non
 tam quod illis bene vellent, quam quod cuperent la-
 boribus fatigari Athenienses, bellis cum Boeotis ge-
 rendis. Consilium autem Lacedaemoniorum sequen-
 tes Plataeenses, quo tempore duodecim diis sacra
 faciebant Athenienses, supplices ad aram consede-
 runt, seque illis tradiderunt. Quo cognito, Thebani
 arma intulerunt Plataeensibus; et Athenienses auxi-
 lio illis venire. Sed quum in eo essent ut consererent

ρατυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμ-
φοτέρων, οὕρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοῖσδε· ἂν Ἰθηβαίους
25 Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν. Κο-
ρίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι
δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ἐπιέμενοι δὲ, ἐσώθη-
σαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κο-
ρίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὐρούς, τούτους ὑπερ-
30 βάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὐρον Ἰθηβαίοισι
πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιᾶς. Ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ
Πλαταιεῖς σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρη-
μένῳ· ἦκον δὲ τότε εἰς Μαραθῶνα βοηθέοντες.
Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνώ- 109
μαί· τῶν μὲν, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· ὀλίγους γὰρ

pugnam, id fieri non passi sunt Corinthii: hi enim,
quum forte adessent, arbitrio eorum rem permitten-
tibus utrisque, pacem conciliarunt, fines regionis ita
constituentes, ut *Thebani eos ex Boeotis, qui Boe-*
torum communi nollent adtribui, nil impedirent.
Hoc constituto, Corinthii abierunt. Athenienses vero,
domum redeuntes, ex improvise adgressi sunt Boco-
ti: sed commissae pugna superati sunt. Quo facto
Athenienses, fines Plataeensibus a Corinthiis consti-
tutos transgredientes, ipsum Asopum et Hysias fines
inter Thebanos et Plataeenses statuerunt. Plataeenses
igitur, postquam praedicto modo Atheniensibus sese
tradidissent, nunc eis ad Marathonem auxilio ve-
nerunt.

(109.) Imperatorum autem Atheniensium bifariam
divisae erant sententiae; nolentibus aliis, ut praelio
confligeretur; nimis enim exiguum esse ipsorum

εἶναι, στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν· τῶν δὲ, καὶ Μιλτιάδew, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκα- 5
 τος Ψηφιδόφορος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολε-
 μαρχεῖν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πο-
 λέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι· ἦν δὲ τότε πο-
 λέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν
 Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε· „Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, 10
 „ἔστι ἡ καταδουλώσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαν-
 „τα, μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων
 „βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπου-
 „σι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον
 „ἤκουσι μέγιστον. καὶ, ἦν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι 15
 „Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ἰπ-

*numerum, quam ut cum Medorum exercitu congrederentur; aliis vero, et in his Miltiade, confli-
 gendum consentibus. Ita quum dissentirent, quum-
 que in eo esset ut peior vinceret sententia; tunc un-
 decimus supererat qui suffragium, ferret, is qui fabā
 polemarchus electus erat Atheniensium: antiquitus
 enim polemarcho aequale cum imperatoribus ius
 suffragii ferendi tribuerant Athenienses. Erat autem
 tunc polemarchus Callimachus Aphidnacus; quem
 conveniens Miltiades, his verbis est adlocutus: In
 te nunc situm est, Callimache, utrum in servitu-
 tem redigere velis Athenas, an, liberatā patriā,
 memoriam tui in omne aevum relinquere, qualem
 ne Harmodius quidem et Aristogiton reliquerunt.
 Numquam enim, ex quo exstiterunt Athenienses,
 in tantum adducti sunt periculum, in quanto nunc*

„πῆ ἢν δὲ περιγένηται αὐτῇ ἡ πόλις, οἷα τε ἐστὶ πρῶ-
 „τῇ τῶν Ἑλληνίδων παλίων γενέσθαι. Κῶς ὦν δὴ ταῦ-
 „τα οἷα τε ἐστὶ γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τούτων
 20 „ἀνήκει τῶν πραγμάτων τὸ κύρος ἔχειν, νῦν ἐρχομαι
 „Φράσων. ἡμεῶν τῶν στρατηγῶν, ἐόντων δέκα, δίχα
 „γίνονται αἱ γνώμαι· τῶν μὲν, καλευόντων συμβαλέειν,
 „τῶν δὲ; οὐ συμβαλέειν. ἢν μὲν νῦν μὴ συμβάλωμεν,
 „ἐλπόμεαι τῆς ὁδοῦ μεγάλῃν ἐμπεισοῦσαν διασεί-
 25 „σιν τὰ Ἀθηναίων Φρονήματα, ὥστε μῆδισαι ἢν δὲ
 „συμβαλώμεν, πρὶν τι καὶ σαβρόν Ἀθηναίων μετεξετέ-
 „ρῃσι ἐγγενέσθαι; θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν
 „περιγινέσθαι τῇ συμβολῇ. Ταῦτα αἶν πάντα ἐς σέ
 „νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέδ' ἀρτῆται. ἢν γὰρ σὺ γνώμῃ τῇ

*versantur. In quo si Medis succumbunt, decretum
 est quid eis sit patiendum, Hippiae deditis: sin
 superior discesserit haec civitas, probabile est pri-
 mam eam futuram esse Graecarum civitatum. Quo
 pacto igitur fieri hoc possit, et quo pacto a te
 pendeat harum rerum summa, nunc tibi dicam.
 Sententiae imperatorum, qui decem sumus nume-
 ro, in duas divisae sunt partes; aliis confligen-
 dum censentibus, aliis non confligendum. Iam,
 si praelium non commiserimus, persuasum fere
 habeo magna exstitura dissidia, quae animos dis-
 turbent Atheniensium, eosque ad Medorum tra-
 hant partes. Sin praelium commiserimus prius-
 quam putre consilium animos subeat nonnullor-
 um Atheniensium, probabile fit mihi, ut, diis
 aequa tribuentibus, superiores discedamus. Haec
 igitur omnia ad te nunc spectant, et ex te pen-
 Herod. T. III. P. I.*

- „ἐμῇ προσῆ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις 30
 „πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόν-
 „των τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλε-
 110 „ξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιά-
 δης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ
 τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν.
 Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλ-
 λειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανίῃ τῆς ἡμέρης. 5
 Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐ τι κω συμ-
 βολὴν ἐποιέετο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανίῃ ἐγένετο.
 111 Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε
 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιῦ κέρεος ἡγέε-

CIX. 31. τὴν ante τῶν ἀποσπ. ex coniect. qui articulus vulgo
 aberat. Alii mox συμβουλὴν, loco συμβολὴν.

*dent. Etenim si tu meae accesseris sententiae, ha-
 bebis liberam patriam, et civitatem primam uni-
 versae Graeciae: sin his suffragatus fueris, qui
 dissuadent praelium; erit tibi contrarium eorum,
 quae memoravi, commodorum. (110.)* His diotis
Miltiades in suam sententiam *Callimachum* traxit: et
 accedente *polemarchi* suffragio decretum est, ut *prae-
 lio conflingeretur*. Post haec, qui ex imperatoribus
 confligendum censuerant, hi, ut cuiusque dies ad-
 erat, quo penes eum summa esset imperii, ita vicem
 suam *Miltiadi* tradiderunt. At ille quamvis acciperet,
 non tamen prius commisit praelium quam legitimus
 ipsius dies adesset.

(111.) Quo die igitur *Miltiadis* vices erant admi-
 nistrandae imperii summae, *in aciem educti* sunt
Athenienses, tali modo instructi. Dextro cornu prae-

το ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε
5 οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ
δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο
αἱ Φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλλήλων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσον-
το, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιεῖς. Ἀπὸ ταύ-
της γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων
10 καὶ πανηγύριαις τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κα-
τεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος, „ἀμα τε Ἀθηναίοισι, λέγων,
γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι.“ Τότε δέ, τας-
σομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιοῦνδε
τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέ-
15 δῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ ταξίας ὀλίγας,
καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας 112
ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθει. Ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ

erat polemarchus Callimachus: obtinebat tunc enim
lex apud Athenienses, ut polemarchus dextrum cor-
nu teneret. Ab hoc igitur principio deinde collocatae
erant continuo tenore singulae tribus Atheniensium,
• pro cuiusque numero: postremi vero, in laevo cornu,
Plataeenses stabant. Inde enim ab hac pugna usu
receptum est, ut, quando solennia sacra peragunt
Athenienses, quae quinto quoque anno celebrantur,
praeco Atheniensis solennes preces ita praeceat, ut
fausta omnia precetur *Atheniensibus simul et Pla-*
taeensibus. Tunc vero, quum acies Atheniensium ad
Marathonem sic esset instructa ut frons fronti exerci-
tus Medici exaequaretur, accidit, ut in medio ordines
• haud sane frequentes starent, et ea parte debilior esset
acies; sed ut utrumque cornu densioribus ordinibus
firmaretur. (112.) Acie ita ordinata, quum caesae

τὰ σφάγια ἐγένετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς ἀπειθήσαν οἱ Ἀθηναῖοι; δρόμῳ ἵεντο εἰς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ σταδιοὶ οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτά. οἱ δὲ Πέρσαι, ὀρέωντες δρόμῳ ἐπίοντας, παρεσκευάζοντο 5 ὡς δεξιμένοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὀρέωντες αὐτοὺς ἔοντας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπαιγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφί, οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατεΐκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεὶ τε ἀνδρῶν προσέμιξαν τοῖσι 10 βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ εἰς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὀρέωντες, καὶ τοὺς ἀνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὐνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκού- 15

hostiae prospera omnia nunciassent, ibi tunc Athenienses, ut *signum* datum est *pugnae*, cursu in hostes contenderunt. Erat autem inter duas acies interiectum intervallum haud minus quam octo stadiorum. Tum vero *Persae*, ubi cursu adversus se irruentes hostes viderunt, ad excipiendos illos se compararunt; *furere* dicentes *Athenienses*, et in *propriam ruere perniciem*; qui ita cursu contenderent, quum numero essent pauci, neque vel equitatum vel sagittarios haberent. De his igitur ita iudicabant Persae. At *Athenienses*, postquam confertis ordinibus ad manus venissent hostium, pugnam ediderunt memoratu dignam. Quippe primi omnium Graecorum, quos novimus, cursu in hostes impetum fecerunt; et primi sustinuerunt, Medicam vestem et eā indutos adspicere viros; quum ante illum diem vel nomen

σαι. Μαχόμενων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο 113
πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ
βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σακαὶ ἐτετάχато
κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,
5 ἐδίωκόν ἐς τὴν μεσόγαιαν. τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων
Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τε-
τραμμένον τῶν βαρβάρων Φεύγειν ἔων· ταῖσι δὲ τὸ μέ-
σον ῥήξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρα ἀμφοτέρω,
ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. Φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρ-
10 σαι εἶποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικό-
μενοι, πῦρ τε αἶτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νέων.

Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος 114
Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός ἀπὸ

Medorum Graecis, ubi audirent, terrorem incussisset. (113.) Satis autem longi temporis haec ad Marathonem pugna fuit. Et in medio quidem aciei vicerunt barbari, ubi Persae ipsi et Sacae locati erant; qui hac parte victores, perrupta acie, versus mediterranea persecuti sunt fugientes. At in utroque cornu penes Athenienses et Plataeenses victoria stetit. Et hi quidem, postquam vicerunt, omissis hisce ex barbaris quos in fugam verterant, utrumque cornu contrahentes, illos sunt adgressi qui mediam perruprant aciem; et de his quoque victoriam Athenienses reportarunt. Tunc vero in fugam effusos Persas caedentes persecuti sunt; donec ad mare delati, ignem poposcerunt, ipsasque naves sunt adorti.

(114.) In hoc discrimine et alii multi perierunt nobiles Athenienses; et *Callimachus* polemarchus, postquam fortiter pugnasset, interfectus est; unus

- δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλειος ὁ Θρασύλειος· τοῦ-
 το δέ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα, ἐπιλαβόμε-
 νος τῶν ἀφλάστων νηός, τὴν χεῖρα ἀποκοπὴς πελέκει, 5
 πίπτει· τοῦτο δέ, ἄλλοι Ἀθηναῖοι πολλοὶ τε καὶ ὄν-
 115 μαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν ἐξ ὧν
 τοιοῦτω Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βαρβαροὶ ἐξανα-
 κρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νηοῦ, ἐν τῇ ἐλ-
 πον, τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον,
 βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ 5
 αἶστυ· αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων
 μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθε-
 μένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα, εὐοῦσι ᾗδ' ἐν
 116 τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον· Ἀθηναῖοι
 δὲ ὡς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβόρθεον ἐς τὸ αἶστυ· καὶ,
 ἐφθασάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἤκειν,

item ex imperatoribus, *Stesilaus Thrasyilai filius*. Ibi-
 demque *Cynaegirus*, *Euphorionis filius*, quum aplu-
 stre navis barbarorum manu tenuisset, securi amputa-
 ta manu cecidit. (115.) Caeterum septem navibus ista
 ratione potiti sunt Athenienses. Reliquiis autem navi-
 bus barbari, in puppim remigantes, adsumtis ex insula
 mancipiis Eretriensibus, in qua relicta erant; Sunium
 circumnavigarunt, ad urbem prius pervenire stu-
 dentes quam rediissent Athenienses. Et pervulgata
 est apud Athenienses fama, cepisse illos hoc consi-
 lium ex *Alcmaeonidarum* artificio; hos enim ex
 composito clypeum Persis, quum iam in navibus
 essent, sustulisse. (116.) At, dum *Sunium* Persae
 circumnavigant, Athenienses, quantum pedibus va-
 luere in urbem retro currentes, prius adfuere quam

καὶ ἐστράτοπεδεύσαντο ἀπυγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ
 5 ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει.
 οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ υπεραϊωρηθέντες Φαλήρου,
 τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ τούτου
 ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλων ἐπίσω ἐς τὴν
 Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον 117
 τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους
 ἄνδρας· Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο. ἔπε-
 σον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. Συνήνεικε δὲ αὐτοῖσι θῶ-
 15 μα γενέσθαι τοιόνδε· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κου-
 Φαγρέω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινώ-
 μενον ἀγαθόν, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πληγέ-
 τα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν
 τῆς ζῆς διατελεῖν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔοντα τυ-
 20 φλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθους ἤκουσα τοιόνδε

Persae venirent: et, quemadmodum ad Marathonem
 in agro Herculi sacro castra habuerant, sic et nunc
 in alio Heracleo, quod in Cynosarge est, locum ca-
 stris ceperunt. Barbari vero, postquam naves ante
 Phalerum, qui portus tunc erat Atheniensium, in
 alto aliquamdiu tenuissent, retro in Asiam naviga-
 runt. (117.) Ex Persis ceciderunt in Marathonia
 pugna, circiter sex millia et quadringenti; Athenien-
 sium vero centum nonaginta duo. Hic fuit occisorum
 numerus. Acciderat autem ibi res mira huiusmodi.
 Epizelus, civis Atheniensis, Cuphagorae filius, stans
 in acie, fortiterque pugnans, oculorum usu privatus
 est, nulla corporis parte nec cominus percussus, nec
 minus ictus: et ab hoc tempore per reliquam vitam
 caecus permansit. Memorant autem, ipsum de hac

τινα λόγον. ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην ἀντιστήναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πάσαν σκιάζειν· τὸ δὲ Φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑωυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμεν λέγειν.

- 118 Δᾱτις δὲ πορευόμενος ἄμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν Ἀσίην, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρῃ τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποίησε τῶν νεῶν. ἐργῶν δὲ ἐν Φοινίσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυν- 5 θάνετο ὁκόθεν σεφυλημένον εἶη· πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἔπλεε τῇ ἑωυτοῦ νηὶ εἰς Δῆλον. καὶ, ἀπίκατο γὰρ τῆνικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω εἰς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε εἰς τὸ ἱρόν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα εἰς Δῆλον τὸ Θη- 10

calamitate haec narrasse: visum esse ei virum armatum contra ipsum stare, cuius barbam totum texisse clypeum; illud autem spectrum praeteriisse ipsum, et virum sibi proximum stantem interfecisse. Haec Epizelum solitum esse narrare audiui.

(118.) *Datis*, cum exercitu in Asiam profectus, postquam Myconum pervenit, per somnum vidit visionem; quae quidem qualis fuerit non memoratur: sed ille, simul atque illuxit, perquisitionem instituit navium. Et quum in Phoenicia navi simulacrum invenisset *Apollinis* inauratum, percontatus est unde raptum esset: utque audivit quonam ex templo esset, ipse sua navi Delum est profectus, et ibi (iam enim in insulam reversi erant Delii) simulacrum in templo deposuit, Deliisque imperavit ut

βαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσῃ, Χαλκίδος καταντίον. Δαῖτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοῖ ἐκ Θεοπροπίου ἐκομίσαντο ἐπὶ Δῆλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους 119 Δαῖτις τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλεόντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετρίεας, ἐνεῖχε 5 σφι θένων χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδὲ σφέας ἀπαχθέντας παρ' ἑω-τόν, καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῶ ἔοντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδὲν, ἀλλὰ σφέας τῆς Κισσίας χώρας κατοίκησε ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ, τῷ ὄνομά ἐστι Ἀρδερικκᾶ· ἀπὸ 10 μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσαράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ Φρέατος, τὸ παρέχεται τρι-

in *Delium* Thebanorum, quod est ad mare adversus Chalcidē, illud transportarent. Datis quidem, dato hoc mandato, retro navigavit: at statuam istam Delii non transiiserunt; sed post viginti demum annos ipsi Thebani, oraculi iussu, Delium illam deportarunt. (119.) *Eretrienses* vero in servitutem abreptos Datis et Artaphernes, postquam in Asiam adpulerant, *Susa* abduxerunt. Rex autem *Darius*, quum Eretrien-sibus, priusquam capti essent, vehementer fuisset iratus, quippe qui primi auctores fuerant iniuriarum; nunc eosdem, ubi ad se abductos et sua in pote-state vidit, nullo alio malo adfecit, sed sedes illis in terra *Cissia* assignavit, in una suarum mansionum quae *Ardericca* vocatur. Abest illa decem et ducenta stadia a Susis, quadraginta vero stadia a *puteo*, qui

Φασίας ιδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἑλαῖον
 ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ, τρώπῳ τοιῷδε. ἀντλέεται μὲν κηλο-
 νήϊω, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ οἱ προσδέδεται
 ὑποτύφας δὲ τούτῳ, ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγχεῖ ἐς δε- 15
 ξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται
 τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλες
 πηγνύνται παραντίκα, τὸ δὲ ἑλαῖον συνάγουσι ἐν ἀγ-
 γείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ραδινάκην· ἔστι δὲ μέ-
 λαν, καὶ ὁδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. Ἐνθαῦτα τοὺς 20
 Ἐρετριεὺς κατοίκησε βασιλεὺς Δαρεῖος· οἱ καὶ μέχοι
 ἐμὲο εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην
 120 γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριεὺς ἔσχε οὕτω. Λα-
 κεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν
 πανσέληνον, ἔχοντες σπυδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω,

tres diversas rerum exhibet species. Nam et asphaltus
 et sal et oleum ex illo hauritur, hoc modo. Hauriunt
 ope tollenonis, cui pro situla adligatus est dimidia-
 tus uter: hunc succutiens haurit homo id quod intus
 est, idque in cisternam infundit; ex qua rursus in
 aliud receptaculum derivatur haec materia; atque
 ita triplicem in formam convertitur. Et *asphaltus*
 quidem et *sal* protinus concresecunt; *oleum* vero,
 quod *rhadinacen* Persae vocant, in vas colligunt:
 est autem illud nigrum, et gravem spirans odorem.
 Illum igitur locum Eretriensibus habitandum rex tri-
 buit: habitantque eandem regionem ad meam usque
 aetatem, pristinam linguam servantes. Et haec sunt
 quidem, quae ad Eretrienses spectant. (120.) *La-*
cedaemoniorum vero duo millia *Athenas* venerunt
 post plenilunium: et hi quidem, rem adhuc integram

ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὅτε-
 5 ροὶ δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἰμείροντο ὅμως θη-
 σασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν Μαραθῶνα,
 ἐβήσαντο· μετὰ δὲ, αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον
 αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, Ἄλκ- 121
 μαιωνίδας ἂν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος
 αἰσίδα, βουλευμένους ὑπὸ βαρβάροισί τε εἶναι Ἀθη-
 ναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῖῃ· οἵτινες μᾶλλον, ἢ ὁμοίως Καλ-
 5 λῖ τῷ Φαινίππου, Ἰππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μι-
 στυράννοι ὄντες. Καλλίης τε γὰρ μῶνος Ἀθηναίων
 ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν
 Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δη-
 μοσίου ἀνέεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐχθίστα εἰς αὐτὸν

deprehensuri, tanta usi sunt celeritate, ut tertio die,
 quam Sparta discesserant, in Attica fuerint. Sed,
 quum peracto iam praelio advenissent, cupidi tamen
 erant Medos videndi. Itaque, Marathonem profecti,
 spectarunt: deinde, collaudatis Atheniensibus et re
 ab his praeclare gesta, domum redierunt.

(121.) Quod vero de *Alcmaeonidis* narrant, id
 miror equidem; nec mihi persuaderi patior, um-
 quam illos Persis ex composito clypeum sublaturus
 fuisse, quasi voluissent ut sub barbaris et sub Hip-
 pia essent Athenienses. Quippe satis constat, fuisse
 illos magis aut certe pariter *inimicos tyrannorum*
 atque Callias fuerat, Phaenippi filius, Hipponici pa-
 ter. *Callias* enim, quoties Pisistratus Athenis pulsus
 est, unus omnium Atheniensium ausus erat bona eius
 per publicum praeconem venumdata emere, omnia-

- 122 πάντα ἐμχανᾶτο. Καλλίῳ δὲ τούτου ἄξιον πολλὰ-
 χοῦ μνήμην ἐστὶ πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γάρ, τὰ
 προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα
 τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τε-
 θρίππῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀν- 5
 λόμενος, ἐΦανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστη-
 σι δαπάνῃσι τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἐωυτοῦ θυγατέρας,
 εἰσάσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγίνετο. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένον-
 το γάμου ὠραῖαι, ἔδωκε σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστά-
 την, ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθη- 10
 ναίων, τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἐωυτῇ ἐκλέξασθαι,
 123 ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρὶ. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως,
 ἢ οὐδὲν ἥσσον τούτου, ἔσαν μισοτύραννοι. Θῶμα ὦν μοι;
 καὶ οὐ προσέμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι

que alia in illum inimicissima machinatus erat.
 (122.) Dignus est autem hic *Callias*, cuius crebro
 a quibuslibet honorifica mentio fiat; quum ob hoc
 ipsum, quod dixi, tamquam vir acerrime libertati
 studens patriae; tum ob id quod Olympiae fecit,
 ubi equorum cursu victor, quadrigarum autem cur-
 riculo secundas ferens, reportatâ etiâ prius Pythi-
 câ victoriâ, in universos Graecos munificentissimum
 se praestitit; denique ob singularem indulgentiam
 qua adversus tres filias suas usus est: quibus, post-
 quam nobiles fuerunt, non modo dotem dedit magni-
 ficentissimam, sed et hoc eisdem gratificatus est, ut
 unicuique ex illis potestatem daret, maritum sibi,
 quem ipsa vellet, seligendi. (123.) Atque eodem
 modo, certe haud minus, tyrannos oderunt *Alcmaeo-
 nidae*. Quare miror, nec admitto calumniam, hos

ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράν-
 5 νους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρα-
 τίδαί τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν
 οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ πῦρ Ἀρμόδιος τε καὶ
 Ἀριστογείτων, ὥς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν
 τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδέων, Ἰππαρχὸν ἀποκτεί-
 10 ναντες, οὐδὲ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραν-
 νεύοντάς· Ἀλκμαιωνίδαί δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ
 δὴ οὗτοί γε ἀληθῶς ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες
 προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας,
 ὥς μοι πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπι- 124
 μνησθέντες Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδosan τὴν πατρί-
 δα; Οὐ μὲν ἂν ἦσαν σφῶν ἄλλοι δοκιμώτεροι ἢ γε
 Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμῆατο. οὕτω οὐδὲ
 5 λόγος αἰρεῖται, ἀναδεχθῆναι ἐκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ

tales viros sentum sustulisse; qui constanter fugerant
 tyrannos, et quorum operâ tyrannide exuti erant
 Pisistratidae. Fuereque adeo hi, me iudice, multo
 magis liberatores Athenarum, quam Harmodius et
 Aristogiton: illi enim occisò Hipparcho exacerbarunt
 reliquos ex Pisistratidis, neque finem fecerunt illo-
 rum tyrannidi; Alcmaeonidae vero manifeste li-
 berarunt Athenas, si quidem vere hi fuerunt qui
 Pythiae persuasere, ut Lacedaemonios iuberet libe-
 rare Athenas, quemadmodum supra expositum est.
 (124.) At fortasse, quod succenserent quadam de
 causa populo Atheniensium, eo prodiderint pa-
 triam? Atqui nulli erant viri Athenis magis spectati,
 magisque honorati, quam hi ipsi. Itaque nulla ratio-
 ne probabile est, sublatum esse ab his quidem viris

τοιούτω λόγῳ. Ἀνεδέχθη μὲν γὰρ Ἀσπίς· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὃς μὲν τοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.

- 125 Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, καὶ αὐτῆς Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γάρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὴν χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγένετο καὶ συναλαμβάνε προθύμως. καί μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν, τῶν ἐς τὰ χρηστήρια Φοιτεόντων, ἑαυτὸν ᾧ ποιεῖν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδεις· ἀπικόμενον δὲ δωρεῖται χρυσῷ, τὸν αὖ δύνηται τῷ ἑαυτοῦ σώματι ἔχειν νεύσθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεάν, εὐῶσαν τοιαύτην, τοιαύδε ἐπιτηδεύσας προσέφερε. ἐνδὺς

acutum tali de caussa. Caeterum sublatum utique scutum est: id quidem negari non potest; factum est enim: quis vero sit qui illud sustulerit, non valeo ulterius, quam dixi, declarare.

(125.) Fuit autem Athenis iam antiquitus illustris *Alcmaeonidarum familia*: nam inde ab Alcmaeone ipso, et dein a Megacle, exstiterē in hac domo nobilissimi viri. Statim, *Alcmaeon*, Megaculis filius, adiutor fuerat Lydorum qui a Croeso Sardibus ad consulendum oraculum Delphicum missi sunt, studioseque illis operam navaverat suam. Cuius in se merita postquam *Croesus* ex Lydis Delphos missis cognosset, Sardes cum ad se invitavit; et, postquam advenit, tanto auri pondere eundem donavit, quantum suo corpore asportare semel posset. Tunc *Alcmaeon* ad

κιβῶνα μέγαν, καὶ κόλπον πολὺν καταλιπόμενος τοῦ
 κιβῶνος, κοθόρνους τοὺς εὕρισκε εὐσυντάτους ὄντας ὑπο-
 15 θησάμενος, ἥτε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἷ' κατηγέοντο.
 ἐσπεῖων δὲ ἐς αὐτῶν ψήγματος, πρῶτα μὲν παρέσχε
 παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κοθόρνοι·
 μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς
 τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ
 20 ἄλλο λάβων ἐς τὸ στόμα, ἐξῆι ἐκ τοῦ θησαυροῦ,
 ἔλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δὲ τῷ οἴκῳ
 μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ
 πάντα ἐξόγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε·
 καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα δίδοι, καὶ πρὸς, ἕτερα δωρέεται,
 25 οὐκ ἐλάσσῃ ἐκείνων. Οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκὴ αὐτῇ
 μεγάλῃς· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεβριπποτροφῆ-
 σας Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευ- 126

accipiendum hoc tale donum in hunc modum compa-
 ratus accessit. Grandi indutus tunica, in qua amplius
 erat sinus relictus, et cothurnis quos repererat am-
 plissimis calceatus, in thesaurum intravit, in quem
 ducebatur. Ibi quum in acervum ramentorum auri
 incidisset, primum circa crura, quantum auri capie-
 bant cothurni, infersit; deinde repleto toto sinu, et
 comâ ramentis conspersâ, denique aliis in os sum-
 tis, thesauro egressus est, aegre trahens cothurnos,
 et cuius alii quam homini similior; cuius et obtu-
 ratum os, et omnia turgida erant. Quem ita conspi-
 ciens *Croesus*, risum non tenuit; donavit autem non
 his modo, sed aliâ etiam adiecit, his non inferiora.
 Ita maghis divitiis aucta haec domus est: idemque
Alcmaeon, equos alens quadrigis iungendos, Olym-

τέρη ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολλῶν ὀνομαστοτέρην γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένι γὰρ τῷ Ἀριστάνυμον, τοῦ Μύρωνος, τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἦν 5 Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρών τὸν ἀρίστον, τούτῳ γυναῖκα προσβεῖναι. Ὀλυμπίων ὧν ἑόντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθροίπῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποίησατο „ὅστις Ἑλλήνων ἑαυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθέneos γαμβρὸν γενέσθαι, ἢ κειν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέρην, 10 ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα· ὡς κυρώσοντος Κλεισθέneos τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρχαίμου ἡμέρης.“ Ἐνθαῦτα Ἕλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσαν καὶ πατρὶ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι

picam retulit victoriam. (126.) Deinde vero, proxime sequente aetate, eandem familiam *Clisthenes*, Sicyonis tyrannus, ita extulit, ut multo etiam splendidior inter Graecos evaderet, quam antea fuerat, *Clisthenes* ille, Aristonymi filius, Myronis nepos, Andreae pronepos, quum esset ei filia, nomine *Agariste*, in matrimonium hanc dare decreverat iuveni quem reperisset Graecorum omnium praestantissimum. Quumque essent ludi Olympici, in quibus curriculo quadrigarum vicit *Clisthenes*, nunciari per praekonem iussit, ut quisquis Graecorum dignum sese iudicaret qui gener fieret *Clisthenis*, is ad sexagesimum diem, aut etiam ante id tempus, Sicyone adesset: exacto enim anno, inde ab illo sexagesimo die, ratas filiae nuptias habiturum *Clisthenem*. Tunc igitur convenere proci, quotquot e Graecis et sua ipsorum et patriae praestantia super-

15 Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστην ποιησάμενος ἐπ'
αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὲ Ἰταλίας ἦλθε Σμινδυ- 127
ρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ
χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἡ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον
τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σιρίτης Δάμασος, Ἀμύριος
5 τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίας ἦλ-
θον. Ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπι-
στρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου.
Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλλη-
νας ἰσχύϊ, καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατίας
10 τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς
Μάλης. Ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων
τυράννου παῖς Λεωκίδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα
ποιήσαντος Πελοποννησίουσι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα
δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξανάστησας τοὺς Ἠλείων

biebant: hisque Clisthenes et curriculum et palae-
stram, quibus inter se certarent, parata habebat.
(127.) Ex Italia advenit Smindyrides, Hippocratis
filius, Sybarita, homo unus omnium luxuriosissimus:
(florebatur autem tunc maxime Sybaris:) item Damasus
Sirites, Amyridis illius filius, qui Sapiens nomina-
batur. Hi ex Italia advenerunt. Ex sinu vero Ionio
Amphimnestus, Epistrophii filius, Epidamnus. Ex Ae-
tolia Males, frater Titormi illius, qui, quum corporis
robore Graecos omnes superaret, hominum fugiens
commercium in extrema Aetolicae terrae se recepit.
Ex Peloponneso Leocedes, Phidonis filius, Argivo-
rum tyranni; Phidonis illius, qui mensuras Pelopon-
nesiis constituit, et longe Graecorum omnium insol-
entissimus, sedibus suis pepulit agonothetas Eleorum,

Herod. T. III. P. I.

I

ἀγωνοθέτας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τοῦ- 15
 του τε δὴ πάϊς· καὶ Ἀμιάντος Λυκούργου, Ἀρκὰς ἐκ
 Τραπεζοῦντος· καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης,
 Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέ-
 γεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκθισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξινο-
 δακέοντες πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἥλειος Ὀνομαστός 20
 Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον.
 Ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀπίκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμαίω-
 νος, τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος
 Ἴπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτω καὶ εἰδεὶ προφέρων
 Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίας, ἀνδρείας τοῦτον τὸν χρό- 25
 νον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μούνος. ἐκ δὲ Θεσ-
 σαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδῶν Διακτορίδης Κρανώνιος·
 ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. Τοσούτοι μὲν ἐγένοντο οἱ
 128 μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημέ-

ipseque arbitri munus in Olympico certamine sibi
 adrogavit. Adfuerunt item ex Peloponneso Amiantus,
 Lycurgi filius, Arcas ex Trapezunte; Laphanes ex
 Paeo, Azaniae oppido, filius Euphorionis illius, qui,
 ut in Arcadia fama est, Dioscuros hospitio exceperat,
 et ab illo tempore cunctis peregre venientibus ho-
 spitium praebuit: denique Eleus Onomastus, Agaei
 filius. Isti igitur ex Peloponneso adfuere. Athenis
 vero venere, *Megacles*, *Alcmaeonis* huius filius,
 qui apud Croesum fuerat, et Hippoclide Tisandri,
 divitiis et corporis formâ excellens inter Athenienses.
 Ex Eretria, quae per id tempus florebat, Lysanias;
 hic unus ex Euboea. E Thessalia adfuit Diactorides
 Cranonius, de Scopadarum familia: c Molossis vero,
 Alcon. Tot numero *proci* fuere. (128.) Qui post-

498, 79.

νην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πατέρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἑκάστου· μετὰ δὲ, κατέ-
 χων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾷτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης,
 5 καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε, καὶ τρόπου· καὶ ἐνὶ
 ἑκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην καὶ συνάπασι, καὶ ἐς γυμνά-
 σιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἔσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ, τό-
 γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾷτο. ὅσον γὰρ κα-
 τέιχε χρόνον αὐτοῦς, τοῦτον πάντα ἐποίησε, καὶ ἅμα
 10 ἐξείνιζε μεγαλοπρεπέως. Καὶ δὴ καὶ μάλιστα τῶν μνη-
 στήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ του-
 τέων μᾶλλον Ἰπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀν-
 δραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κορίνθῳ
 Κυψαλίδησι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρὴ ἐγένετο τῶν 129
 ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκφά-

quam ad praedictum diem *Sicyone* convenerant, *Clisthenes* primum patrias eorum sciscitatus est, et genus cuiusque: deinde, per anni spatium eos retinens, pertentavit eorundem fortitudinem, et animi impetum, et culturam ingenii, et mores; modo cum singulis congregiendi, modo cum universis; et, qui ex illis iuniores erant, hos in gymnasia ducens: maxime vero inter epulas eos pertentabat. Per totum enim tempus, quo illos apud se detinuit, ista omnia faciebat, simulque magnificis epulis eos excipiebat. Placere ei autem fere prae caeteris hi qui Athenis advenerant; et ex his magis ei probabatur *Hippoclides*, Tisandri filius, quum ob fortitudinem, tum quod generis propinquitate Cypselidas Corinthios attingebat. (129.) Ubi statutus adfuit dies, quo celebrarentur nuptiae, declararetque *Clisthenes* quem

σιος αὐτοῦ Κλεισθένης, τὸν κρίνει ἐκ πάντων, δύσας
 βούς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχει αὐτούς τε τοὺς μνη-
 στῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου 5
 ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔριν εἶχον ἀμφὶ τε μουσικῇ καὶ
 τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κα-
 τέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης, ἐκέλευε οἱ
 τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν· πειβομένου δὲ τοῦ αὐ-
 λητέω, ὀρχήσατο. καὶ κως ἐαυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρχέετο 10
 ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων, ὅλον τὸ πῆγμα ὑπόπτει. με-
 τὰ δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευε τινα
 τραπέζαν ἐσενεῖναι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶ-
 τα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὀρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια· με-
 τὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρεί- 15
 σας ἐπὶ τὴν τραπέζαν, τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε.
 Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομέ-

prae caeteris probaret; tum ille, mactatis centum
 bobus, et ipsos procos et cunctos Sicyonios lautis
 excepit epulis. Peractâ coenâ, proci et canendo et
 esrmonibus in medio propositis inter se contende-
 bant. Procedente vero computatione, *Hippoclidēs*,
 inhibens maxime caeteros, tibicinem iussit cantum
 canere ad saltationem adcommodatum; eoque obse-
 quente saltare instituit. Et saltabat quidem placens
 sibi: sed spectanti *Clistheni* tota res displicebat.
 Deinde, brevi interposita mora, mensam sibi inferri
 Hippoclidēs iussit: quae ubi illata est, conscensâ
 mensâ primum Laconicos saltavit modulos; deinde
 alios Atticos; postremo, caput in mensam innixus,
 cruribus gesticulabatur. Et *Clisthenes*, quum ad pri-
 mam et secundam saltationem, abominatus quidem

20 του ἀποστυγέων γαμβρόν ἄν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἴπποκλεί-
 δεα διὰ τὴν τε ἔρχῃσιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατέϊχε ἐαυ-
 20 τὸν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὥς δὲ εἶδε τοῖσι
 σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχριν δυνάμενος,
 εἶπε· „ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαό γε μὴν τὸν γά-
 „μον.“ ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· „Οὐ φρον-
 „τὶς Ἴπποκλείδῃ.“ Ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται.
 Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τὰδε· 130
 „Ἄνδρες, παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάν-
 „τας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἶόν τε εἶη,
 „χαριζοίμην ἂν, μῆτ' ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίναν,
 5 „μῆτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ', οὐ γὰρ οἶά
 „τέ ἐστι, μῆς περὶ παρόντου βουλευόντα, πᾶσι κατὰ
 „νόον ποιεῖν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε
 „τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστῳ δωρεὴν δίδωμι

generum sibi adsciscere immodestum hunc saltato-
 rem, tamen continuisset sese nec erumpere in eum
 voluisset, nunc se ultra continere non sustinens, ait:
O fili Tisandri, saltando nuptias tu quidem perdi-
disti. At ille respondens, *Nil curat*, inquit, *Hippo-*
clides. Et hinc ortum cepit hoc proverbium. (130.)
 Tum vero *Clisthenes*, imperato silentio, haec in
 medio omnium verba fecit: *Viri, filiae proci meae!*
Ego cunctos vos laudo; et omnibus, si fieri pos-
set, gratificarem; neque e vobis unum prae caete-
ris seligerem, posthabitis aliis. At, quoniam fieri
non potest, ut, quum de una virgine deliberem,
omnium votis simul satisfaciam; eis e vestro nu-
mero, qui his nuptiis excidunt, talentum argenti
dono do unicuique, quod et dignati estis filiam

„τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα τῆς ἐς ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ
 „οἴκου ἀποδημίας· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλείῃ ἐγ- 10
 „γυνῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθη-
 „ναίων.“ Φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκακύ-
 131 ρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσιος τῶν μνη-
 στήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώ-
 σθησαν ἀνά τὴν Ἑλλάδα. Τουτέων δὲ συναικησάντων,
 γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς Φυλὰς καὶ τὴν δημοκρα-
 τίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ 5
 μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Με-
 γακλείῃ, καὶ Ἰπποκράτῃ. ἐκ δὲ Ἰπποκράτους, Μεγα-
 κλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλει-
 σθένης Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ ὄνομα· ἢ συναικησασά
 τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε 10

*meam in matrimonium petere, et domibus vestris
 peregre abfuistis: Megacli vero, Alcmaeonis filio,
 meam filiam Agaristen despondeo ex Athenien-
 sium legibus. Quumque Megacles dixisset, accipere
 se conditionem, ratum matrimonium Clisthenes ha-
 buit. (131.) Ita, quod ad iudicium procorum spe-
 ctat, gesta res est; atque ita factum est, ut Alcmaeo-
 nidae per universam Graeciam celebrarentur. Ex isto
 autem matrimonio natus Megacli est Clisthenes ille,
 qui decem tribus et democratiam Atheniensibus con-
 stituit; cui nomen impositum erat de avi materni no-
 mine Sicyonii: praeterque hunc ex eodem matrimo-
 nio procreatus est Hippocrates. Hippocrati vero na-
 tus est alius Megacles et alia Agariste, quae a Cli-
 sthenis Agariste nomen invenit. Haec est Agariste,
 quae, postquam Xanthippo nupsit, Aripbronis filio,*

ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκει δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρώμα γενόμενον, Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκίμων παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὖξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφίσι ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώραν, ἀλλὰ φάσιν αὐτοὺς καταπλουτιεῖν, ἣν οἱ ἐκινῶνται ἐπὶ γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξιον, ὅθεν χρυσὸν εὐπετίως ἀφθονοῦσιν αἰσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ ταῦτοισι ἐπαρθέντες, παρέδωκαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἐπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρεϊ εἰς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρό-

CCXXXIII. 3. τριήρεϊ. *Alii triremibus.*

et grvida facta est, per somnum sibi visa erat leonem peperisse, ac paucis interiectis diebus *Periclem* Xanthippo peperit.

(132.) Post cladem Persis ad Marathonem illatam *Miltiades*, quum iam ante magna in existimatione fuisset apud Athenienses, maiore etiam fuit auctoritate. Itaque, quum petiisset ab illis septuaginta naves et exercitum atque pecuniam, celans quidem terram contra quam ducturus esset, sed, *ditaturum se eos*, dicens, *si ipsum sequerentur; in eiusmodi enim terram se eos ducturum, unde affatim auri deportaturi essent*: haec quum ille dicens naves petiisset, Athenienses spe erecti instructas ei naves dederunt. (133.) Et *Miltiades*, accepto exercitu, *Parum* navigavit, caussam praetextens quod *Parii* Persam ad Marathonem navi triremi essent

σχημα λόγου ἦν· ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι 5
 Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίεω, ἑόντα γένος
 Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην.
 Ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατῇ,
 ἐπολιόρκει Παρίους, κατειλημένους ἐντὸς τείχεος· καὶ
 ἐσπέμπων κήρυκα, αἷτε· ἑκατὸν τάλαντα, Φάς, ἢ 10
 μὴ οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσιν τὴν στρατὴν, πρὶν ἢ
 ἐξέλῃ σφέας. Οἱ δὲ Παρίοι, ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλ-
 τιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διενεεῦντο· οἱ δὲ, ὅπως διαφυλά-
 ξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλα τε ἐπιφρα-
 ζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ 15
 τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρ-
 134 χαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἑλ-
 ληνες λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Παρίοι γενέσθαι

secuti, adeoque priores arma intulissent Atheniensibus. Hoc quidem colore utebatur orationis: caeterum infensus etiam erat Pariis propter Lysagoram Tisiae filium, genere Parium, qui eum apud Hydarnen Persam accusaverat. Postquam ad insulam, quam petierat, cum exercitu pervenit *Miltiades*, oppugnavit *Parios*, intra murum compulsos: missoque in urbem praecone centum postulavit talenta, dicens, *nisi ea sibi darent, non se abducturum exercitum, quin vi cepisset urbem*. At Parii, de danda Miltiadi pecunia minime cogitantes, omnibus modis operam dabant ut urbem defenderent: quem in finem quum alia excogitabant, tum, ut quaeque pars muri expugnatu faciliior videbatur, ita eam noctu duplo altio-rem, quam prius erat, excitabant. (134.) Hactenus quidem Graeci omnes in commemoranda hac re con-

ᾧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους
 αἰχμάλωτον γυναῖκα, εἴσταν μὲν Παρίην γένος, οὐ-
 5 νομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθο-
 νίων Θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὅψιν Μιλτιάδεω, συμ-
 βουλευσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέται Παρόν ἐλεῖν,
 τὰ ἂν αὐτῇ ὑποβῇται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ, τὴν
 μὲν ὑποθέσθαι· τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνόν τὸν
 10 πρὸ τῆς πόλιος ἑόντα, τὸ ἔρκος Θεσμοφόρου Δήμητρος
 ὑπερβορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι· ὑπερβορόν-
 τα δὲ, ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὅ τι δὴ ποιήσοντα ἐντὸς,
 εἴ τε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴ τε ὅ τι δὴ ποτε πρή-
 ζοντα. πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε
 15 Φοίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰεσθαι·

sentiunt: deinde vero sic peractam rem esse *Parii*
 narrant. *Miltiadi*, de incepti exitu dubitanti, in col-
 loquium venisse mulierem captivam, genere *Pariam*,
 cui *Timo* nomen fuisse: fuisse vero ministram tem-
 pli Inferarum Dearum. Hanc, postquam in conspec-
 tum venisset *Miltiadis*, consilium ei dedisse, ut, si
 utique magni faceret capere *Parum*, exsequeretur
 quae ipsa illi esset indicatura. Deinde, auditis mu-
 lieris huius praeceptis, *Miltiadem* in tumultum, qui
 ante urbem est, se contulisse, et maceriem transsi-
 liisse templo *Cereris* Legiferae circumductam, quum
 fores aperire non potuisset: tum, transscensa hac
 macerie, ad ipsam aedem deae accessisse, nescio quid
 intus facturum, sive quod movere aliquid voluisset
 quod movere nefas esset, sive aliud quidpiam factu-
 rum, quidquid tandem id fuerit. Quum vero iam ad
 fores esset, subito horrore correptum, per eandem

καταβρώσκοντα δὲ τὴν αἵματιν, τὸν μηρὸν σπασθῆναι·
 135 οἱ δὲ, αὐτὸν τὸ γόνυ προσπαῖσαι λέγουσι. Μιλτιά-
 δης μὲν νυν Φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρή-
 ματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκτησάμενος,
 ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἕξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηιώ-
 σας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ, πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος 5
 τῶν θεῶν Τιμῶ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν
 ἀντὶ τούτων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι εἰς
 Δελφοὺς, ὡς σφεας ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἐπι-
 πον δὲ ἐπειρησόμενους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον
 τῶν θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος 10
 ἄλωσιν, καὶ τὰ εἰς ἔρσενα γόνον ἄρρητα ἱρὰ ἐκφύνασαν
 Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, Φᾶσα, „οὐ Τιμοῦν
 εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα

viam, qua venisset, rediisse; et desilientem de mæ-
 cerie luxasse femur, sive (ut alii aiunt) genu impe-
 gisse. (135.) Itaque male se habens *Miltiades* retro
 navigavit, neque opes adferens Atheniensibus, nec
 subactâ Paro; sed nulla alia re gesta, nisi quod per
 sex et viginti dies urbem oppugnasset, insulamque
 devastasset. *Parii*, obsidione liberati, intelligentes
 Dearum ministram Timo Miltiadi quid faciendum
 esset indicasse, quum poenam ab illa huius rei caussâ
 sumere vellent, legatos miserunt Delphos, qui ora-
 culum consularent, an ultimo supplicio adficerent
 Dearum ministram, quae hostibus viam capien-
 dae patriae indicasset; et sacra, quae ad virilem
 sexum efferri nefas esset, Miltiadi aperuisset. At
 negavit Pythia, dicens, non Timo ipsam huius rei
 esse caussam; sed, quum in fatis esset ut vitam

- τελευταῖαν μὴ εὖ, Φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμένα.“
 15 Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ 136
 ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμα-
 σι, οἳ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρο-
 νος· ὅς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα,
 5 εἰδῶκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ,
 αὐτὸς μὲν παρῶν, οὐκ ἀπελογέετο· ἦν γὰρ ἀδύνατος,
 ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ. προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν
 κλίνῃ, ὑπεραπολογέοντο οἱ Φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν
 Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμνησμένοι, καὶ τὴν Λή-
 10 μιν αἴψῃ· ὥς ἐλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς
 Πελασγούς, παρίδωκε Ἀθηναίοισι. Προσγενομένου δὲ
 τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζη-
 μιάσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι,

male finiret Miltiades, hanc ei a diis missam esse ducem malorum. Haec quidem Pythia Paria respondit. (136.) Miltiadem autem, Paro reversum, quum alii omnes Athenienses in ore habebant, tum prae caeteris Xanthippus, Ariphronis filius; qui eum capitis reum egit apud populum, ut qui Athenienses dolo malo circumvenisset. Quam ad accusationem Miltiades ipse, praesens licet, non respondit: nec enim poterat, femore iam in putredinem abeunte. Sed, dum ille lectulo impositus in medio iacebat, causam pro eo dixere amici, pugnae Marathoniae multam mentionem facientes; et Lemni ab illo captae, poenaeque de Pelasgis sumtae, et insulae Atheniensibus traditae. Favente autem illi populo hactenus, ut capitis crimine eum absolveret, sed tamen propter damnum civitati illatum quingentis multaret

Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντός τε τοῦ
μηροῦ καὶ σαπέντος, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τὰ 15
λанта ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

- 137 ΛΗΜΝΟΝ δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὥδε ἔσχε.
Πελασγοὶ, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξε-
βλήθησαν, εἴτε ᾧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως· — τοῦτο
γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα· ὅτι Ἐκα-
ταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι, λέ- 5
γων „ἀδίκως. ἐπεὶ τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώ-
ρην, τὴν σφισι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν εἶδον ἔδοσαν οἰκῆ-
σαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε
ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασ-
μένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς 10
ἀξίην, λαβεῖν φόβον τε καὶ ἡμέρον τῆς γῆς, καὶ οὕτω

talentis, *Miltiades* quidem haud multo post, carie
exeso putrefactoque femore, vitam finivit; quin-
genta autem illa talenta filius eius *Cimon* persolvit.

(137.) *LEMNO* autem *Miltiades*, *Cimonis* filius,
hoc modo potitus erat. Postquam *Pelasgi* ex Attica
ab Atheniensibus erant eiectioni, sive iure, sive iniuriā;
— nam de hoc quidem nil aliud dicere possum, nisi
quae ab aliis memorantur: scilicet, quod *Hecataeus*
Hegesandri filius, hac de re in *Historiis*
suis loquens, dicat, iniuriā id esse factum. Post-
quam enim Athenienses regionem illam, quam sub
Hymetto sitam Pelasgis, pro mercede muri olim
arci Athenarum circumducti, dederant habitan-
dam; hanc regionem, ait, postquam bene cultam
vidissent Athenienses, quum antea misera fuisset
et nullius pretii, invidiā fuisse captos et desiderio

ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίην ἄλλην πρόφασιν προῖσχο-
μένους τοὺς Ἀθηναίους. “Ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι,
,,δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασ-
15 γοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησῶ, ἐνθεῦτεν ὀρμευμένους, ἀδικεῖν
τάδε. Φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ
τοὺς παῖδας ἐπ’ ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι
τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλη-
σι οἰκέτας. ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελασγοὺς
20 ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίας βιάσθαι σφεας. καὶ ταῦ-
τα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ
ἐπιβουλευοντας ἐπιχειρήσειν Φανῆναι ἐπ’ αὐτοφώρῳ.
ἑαυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἀνδρας ἀμείνονας,
ὅσῳ παρὲν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ

*huius terrae; atque ita Athenienses, nullam aliam
iuris speciem prae se ferentes, illos eiecisse. Ipsi
autem Athenienses contendunt, iure a se eictos
Pelagos esse. Postquam enim adsignatae illis sub
Hymetto sedes fuissent: inde eodem facto impetu
iniuriam ipsis hanc solitos esse inferre. Quum filiae
puerique Atheniensium aquae hauriendae caussa
ad fontem, cui Enneacrunos nomen, egredi con-
suessent; quandoquidem per id tempus nec Athe-
niensibus nec aliis Graecis servi fuissent; Pelas-
gos, quoties Atticae puellae ad fontem venissent,
per contumeliam contemptumque vim eis intulisse.
Et ne hoc quidem habuisse satis, sed postremo
etiam ipso facto deprehensos fuisse de invadendis
Athenis consilia agitantes. Sese autem tanto me-
liores homines, quam illos, fuisse; quod, quum in-
terficere Pelagos fas sibi fuisset, quippe quos insi-*

σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλά 25
 σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξίεναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκ-
 χωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆ-
 μνον. “ Ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθη-
 138 ναῖοι λέγουσι. — Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε
 νειρόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι,
 εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτάς, πεντηκοντέρους
 στησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρώνι ἀγούσας
 ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἀρπάσαν- 5
 τες τούτων πολλὰς, οἶχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφεας
 εἰς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακάς εἶχον. Ὡς δὲ τέκνων
 αὐταὶ αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσαν τε τὴν
 Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖ-
 δας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγί- 10

*diantes sibi deprehendissent, noluisse id facere;
 tantum edixissent eis, ut terrâ egrederentur. Atque
 illos, Atticâ ita egressos, quum alia loca, tum
 vero et Lemnum occupasse. Ista igitur Hecataeus
 scripsit, haec vero Athenienses memorant. — (138.)
 Hi igitur Pelasgi, quum Lemnum incolerent, cu-
 pientes ulcisci Athenienses, et bene cognita habentes
 festa Atheniensium, idoneo loco collocatis quinquaginta-remorum navibus insidias struxere mulieribus
 Atticis, Braurone festum Dianae celebrantibus: earumque complures, vi raptas, Lemnum duxere, et
 pellicum loco habuere. Quae postquam liberos pepererunt, Atticum sermonem moresque Atticos docuere pueros. Hi vero deinde nec consuescere cum
 pueris ex Pelasgicis mulieribus natis voluerunt, et, quoties eorum aliquis ab istis pulsabatur, omnes*

δων γυναικῶν παισὶ ἤθελον, εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτέων
 ὑπ' ἐκείνων τινός, ἐβοήθειόν τε πάντες, καὶ ἐτιμῶρεον
 ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες
 ἐδικαίευν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. Μαθόντες δὲ ταῦτα
 15 οἱ Πελασγοὶ, ἐαυτοῖσι λόγους ἐδίδosan· καὶ σφισι βου-
 λευομένοισι, δεινὸν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφί-
 σι τε βοηθῆειν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν
 τοὺς παῖδας, καὶ τουτέων αὐτίκα ἄρχειν περὶώατο, τί
 δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφί κτεί-
 20 νειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιῶ-
 σι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ σφρων καὶ τὰς μητέ-
 ρας. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τού-
 των, τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι
 ἀνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν
 25 Ἑλλάδα, τὰ σχέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλεῖ-

huic suppetias veniebant, et sibi mutuo ferebant
 opem: atque etiam dominari in illos hi pueri in
 animum induxerant, multoque alteris praevalabant.
 Quod ubi *Pelasgi* intellexere, non negligendam eam
 rem putarunt; deliberantesque incessit metus, quid-
 nam facturi hi pueri essent quando adulti forent, qui
 iam nunc constitutum habeant sibi invicem praesto
 esse contra legitimarum uxorū pueros, atque his
 velint dominari. Itaque interficere decreverunt pue-
 ros ex Atticis mulieribus natos: idque etiam fecere,
 simulque cum his matres eorundem occiderunt. At-
 que ab hoc facinore, et ab eo quod olim mulieres
 Lemniae patrauerant, maritos suos simul cum Thoan-
 te occidentes, usu receptum per universam Grae-
 ciam est, ut *nefaria* facinora *Lemnia* adpellentur.

139 σθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῇ καρπὸν ἔφερε, οὔτε γυναῖκες τε καὶ ποῖμαι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς Δελφούς ἔπεμπον, λύσιν τινα αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. 5 Ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδοναι ταύτας τὰς ἀν' αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἥλ' ὄν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοί, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δίδοναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανίῳ κλίνῃ στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλι 10 στα, καὶ τραπέζαν ἐπιπλήν ἀγαθῶν πάντων παραδίντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν σφίσι παραδίδοναι οὕτω ἔχουσιν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπόλαβόντες, εἶπαν· „Ἐπεὰν βορέῃ ἀνέμῳ αὐτημερὸν νῆς „ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε παρα- 15

(139.) Postquam pueros uxoresque *Pelasgi* interfecerant, nec terra illis fructum edebat, neque uxores et greges pepererunt ut antea. Itaque et fame pressi et orbitate, Delphos miserunt, levamen aliquod precantes malorum. Tum Pythia iussit eos *satisfactionem dare Atheniensibus quamcumque illi postulassent*: et Athenas *Pelasgi* venere, nunciantes se satisfacturos esse pro omni iniuria. *Athenienses* vero, strato lecto in prytaneo, quam pulcerrime potuerant, et adpositâ mensâ bonis rebus omnibus repletâ, *Pelagos* iusserunt *terram suam ipsis tradere ita comparatam*. Quibus *Pelasgi* responderunt: *Tunc vobis eam trademus, quum vento borea navis e vestra terra eodem die in nostram pervenerit*. Hoc dixere, putantes nulla ratione fieri id posse.

„δωσμεν.“ τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύ-
νατον γινέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κείται πολ-
λὸν τῆς Λήμνου. Τότε μὲν τσαῦτα. ἔτισι δὲ κάρτα 140
πολλοῖσι ὕστερον, τουτέων, ὡς ἡ Χερσονήσος ἡ ἐν Ἑλ-
λησπόντῳ ἐγένετο ὑπ’ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κιμῶ-
νος, ἐτησιῶν ἀνέμων κατεστηκότων, νηὶ κατανύσας ἐξ
5 Ἐλαιούντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ εἰς Λῆμνον, προηγόρευε
ἐξίναί ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμνησάμενος
σφίεας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἥλπισαν σφίσι οἱ Πε-
λασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιεὺς μὲν νυν ἐπιείθοντο·
Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσονήσον
10 Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, εἰς ὃ καὶ αὐτοὶ παρόντες.
οὕτω δὲ τὴν Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Attica enim terra procul a Lemno meridiem versus sita
est. (140.) Et tunc quidem haec hactenus acta erant.
Bene multis vero post annis, quum *Chersonesus* ad
Hellespontum in ditione esset Atheniensium, *Mil-
tiades* Cimonis filius flantibus etesiis ventis navi ex
Elaeunte Chersonesi *Lemnum* profectus, *Pelagis*
edixit, ut *insulâ excederent*; in memoriam eis re-
vocans oraculum, quod numquam impletum iri sibi
persuaserant. Et Hephaestienses quidem paruerunt
imperio: Myrinaei vero, Chersonesum negantes esse
Atticam, oppugnabantur, donec et ipsi in deditionem
venerunt. Atque ita *Lemnum* Atenuere thenienses et
Miltiades.

FINIS LIBRI SEXTI
HISTORIARUM HERODOTI.

Herod. T. III. P. I.

K

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ἙΒΔΟΜΗ.

Π Ο Λ Υ Μ Ν Ι Α .

1 ἘΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς
ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν
Υστάρτες, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένοι τοῖσι
Ἀθηναίοισι διὰ τὴν εἰς Σάρδεις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε
πολλῶν τε δεινότερα ἐποίηε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρα- 5
τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλ-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER SEPTIMUS.

POLYMNIA.

POSTQUAM pugnae nuncius ad Marathonem pugnae
ad *Darium Hystaspis* est perlatus, quum iam
antea Atheniensibus propter incursionem adversus
Sardes vehementer iratus rex fuisset, nunc id, quod
acciderat, multo etiam gravius tulit, multoque ma-
gis ad *bellum Graeciae inferendum* incensus est. Ac

λετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλεις, ἐτοιμάζειν στρα-
τιήν, πολλῶ πλέω ἐπιτάσσων ἐκάστοισι ἢ πρότερον πα-
ρεῖχον, καὶ νέας τε, καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα.
10 τούτων δὲ περιαγγελιομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία
ἔτεα, καταλεγόμενων τε τῶν ἀρίστων, ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλ-
λάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων. Τετάρ-
τῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι, ὑπὸ Καμβύσεια δουλωθέντες,
ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρ-
15 μητο καὶ ἐπ' αὐμοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου 2
δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐ-
τοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὡς δεῖ
μιν, ἀποδέξαντα βασιλῆα, κατὰ τὸν Περσέων νόμον,
5 οὕτω στρατεύεσθαι. Ἔσαν γὰρ Δαρείῳ, καὶ πρότερον
ἢ βασιλεύσαι, γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης

statim quidem, missis per singulas civitates legatis,
edixit ut exercitum compararent, (multo maiorem
numerum cuique civitati, atque antea contulerant,
imperans) et naves et equos et frumentum et minora
navigia. Quibus circummissis nunciis, commota per
tres annos Asia est; dum, ut ad bellum adversus
Graeciam gerendum, conscribuntur fortissimi qui-
que, et ad id bellum se comparant. Quarto vero
anno *Aegyptii*, a Cambyse subacti, *defecerunt* a
Persis: quo facto etiam magis ad arma utrisque in-
ferenda concitatus est. (2.) Dum vero ad expedi-
tionem adversus Aegyptum et Athenas se *Darius*
comparabat, ortum est *inter filios* ipsius ingens de
principatu *contentio*. Etenim ex lege Persarum de-
bet rex, priusquam in bellum proficiscatur, succes-
sorem nominare regni. Erant autem *Dario*, prius-

γυναικὸς, Γωβρύεω θυγατρὸς· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ
 Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἑτέροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ προτέ-
 ρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης· τῶν δὲ ἐπιγενομένων,
 Ξέρξης. ὄντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ 10
 μὲν Ἀρταβαζάνης, κατότι πρεσβυτάτος τε εἶη πάντος
 τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενα εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώ-
 πων, τὸν πρεσβυτάτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς
 Ἀτόσσης τε παῖς εἶη, τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι
 Κῦρος εἶη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσησι τὴν ἐλευθερίην. 15
 3 Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου καὶ γνώμην, ἐτύγχανε
 κατὰ ταῦτό τούτοις καὶ Δημάρετος, ὁ Ἀρίστανος,
 ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ
 βασιλείης, καὶ Φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐαυτῷ ἐκ Λακεδαι-
 μονος. οὗτος ὢν ἡρ πυβόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν 5
 διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ Φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβού-

quam ad regnum promoveretur, tres filii nati ex
 priore uxore, Gobryae filia; et, ex quo rex factus est,
 alii quatuor ex Atossa, Cyri filia. Priorum natu ma-
 ximus erat *Artabazanes*; posteriorum *Xerxes*. Hi
 igitur, non eadem matre nati, de principatu inter se
 contendebant: *Artabazanes* dictitans, se *maxi-*
imum natu esse omnium; et apud omnes populos
receptum esse, ut filius natu maximus in regnum
succedat patri. *Xerxes* vero, esse se *filium Atos-*
sae, Cyri filiae; Cyrum autem adquisivisse Persis
libertatem. (3.) Sententiam suam *Darius* nondum
 aperuerat, quum forte per idem tempus Susa advenit
Demaratus, Aristonis filius, qui, postquam regno
 Spartanorum privatus est, voluntarium sibi ipse ex-
 silium imposuerat. Hic vir, cognito filiorum *Darii*

λευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεισι, ὡς „αὐτὸς μὲν
 γένοιτο Δαρείῳ ἢ βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων
 κράτος· Ἄρταβαζάνης δὲ, ἔτι ἰδιώτῃ ἔοντι Δαρείῳ. οὐκ
 10 ὦν οὗτ' εἰκὸς εἶη, οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας
 ἔχειν πρὸ ἑαυτοῦ· ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δη-
 μαρχτος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προ-
 γεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφίων βασιλεῦσαι,
 ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγεγενημέ-
 15 νου τὴν ἐκδεῖν τῆς βασιλείης γίνεσθαι.“ Χερσαμένου
 δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρχτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς
 λέγοι δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. δοκέει δέ μοι,
 καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης·
 ἢ γὰρ Ἄτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. Ἀποδείξας δὲ βα- 4
 σιλῆα Πέρσης Δαρεῖος Ξέρξεα, ὄρμητο στρατεύεσθαι.

dissidio, conveniens (ut quidem fama est) *Xerxes*,
 suasit ei, ut caeteris, quae ille pro sua causa dice-
 bat, haec adderet: *natum se esse Dario iam re-*
gnanti, et Persarum tenenti imperium; Artaba-
zanem vero, privato etiam tum patri: itaque nec
conveniens nec iustum esse, ut alius prae ipso
istam accipiat dignitatem. Nam et Sparta (et
hoc illi Demaratus suggessit) hanc legem obtinere,
si alii nati sint priusquam rex fuisset pater, alius
autem post hos quidem, sed regnante patre, natus
sit, ut hic post natus in regnum succedat. Quo
Demarati monito quum Xerxes uteretur, agnoscens
Darius aequa illum dicere, regem illum nominavit.
 Videtur autem mihi Xerxes etiam absque hoc mo-
 nito regnum fuisse adepturus; nam omnia apud Da-
 rium poterat Atossa. (4.) *Darius*, postquam regem

ἀλλὰ γὰρ, μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν
 τῷ ὑστέρῳ ἔτι, παρασκευαζόμενον συνήεικε αὐτὸν Δα-
 ρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἕξ τε καὶ τριήκοντα 5
 ἔτη, ἀποθανεῖν· οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπιστιῶ-
 τας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρῆσθαι. Ἀποθα-
 νόντες δὲ Δαρείου, ἡ βασιληὴ ἀνεχώρησε εἰς τὸν παῖδα
 τὸν ἐκείνου Ξέρξα.

5 Ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς
 πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυ-
 πτον ἐποίετο τὴν στρατιῆς ἀγέρσιν. παρῶν δὲ καὶ δυ-
 νάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος· ὁ Γω-
 βρούειω, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελ- 5
 φῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετε, λέγων· „Δέσποτα,
 „οὐκ οἰκός ἐστι Ἀθηναίους, ἐργασαμένους πολλὰ ἤδη

Persarum nominasset Xerxem, iam in eo erat ut belli faceret initium. At enim, proximo ab his rebus et ab Aegypti defectione anno accidit, ut idem Darius in medio belli adparatu e vita discederet, postquam annos omnino regnasset sex et triginta: neque ei contigit aut de rebellantibus Aegyptiis aut de Atheniensibus sumere poenam. *Mortuo igitur Dario*, regnum suscepit *Xerxes*, Darii filius.

(5.) *Xerxes* ad bellum quidem Gracciae inferendum initio nequitquam inclinabat; sed contra *Aegyptum* copias contraxit. Quem conveniens *Mardonius* Gobryae filius, consobrinus Xerxis, Darii ex sorore nepos, qui apud ipsum plurimum omnium Persarum valebat auctoritate, talem exorsus est sermonem: *Domine, aequum non est, ut Athenienses, qui multis iam malis Persas adfecerunt, non dent*

„κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν. ἀλ-
 „λὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τὰ περ ἐν χερσὶ ἔχεις”
 10 „ἡμερῶσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξυβρίσασαν, στρατηλά-
 „τες ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ σε ἔχη πρὸς ἄν-
 „θρωπων ἀγαθὸς, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται. ἐπὶ
 „γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι.” Οὗτος μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν
 τιμωρὸς τοῦ δὲ λόγου παρενθήκη ποιήσκατο τῆρδε, ὡς
 15 „ἡ Εὐρώπη περικαλλὲς χώρα, καὶ δένδρεα παντοία
 φέρει τὰ ἡμέρα, ἀρετὴν τε ἄκρη, βασιλείῃ τε μάνη
 θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι.” Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα πατή- 6
 ρων ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι, καὶ θέλων αὐτὸς-τῆς Ἑλ-
 λάδος ὑπαρχὸς εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ
 ἀνέπεισε Ξέρξεια, ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γάρ
 5 καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γινόμενα εἰς τὸ πείθεσθαι Ξέρ-

poenas factorum. At nunc quidem tu peragas haec, quae in manibus habes: domitâ vero Aegypti insolentiâ, adversus Athenas duc exercitum; quo et bonam famam adquiras apud homines, et posthac caveat quisque tuae terrae arma inferre. Et haec quidem oratio ad exigendam poenam pertinebat; sed medio sermoni alium interserebat huiusmodi: Europam terram esse pulcerrimam, arborum omnis generis frugiferarum feracem, summae bonitatis, et dignam quae prae mortalibus omnibus a solo Rege possideatur. (6.) Haec ille dicebat, quod novarum rerum cupidus esset, et Graeciae vellet esse praefectus. Procedente vero tempore id quod voluerat, confecit; et Xerxi, ut rem adgrederetur, persuasit: accesserant enim alia quoque adiumenta, quae ad permovendum regem valebant. Partim enim e

ξια. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευα-
 δέων ἀπ' ἑγγύμενοι ἄγγελοι ἐπικαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν
 προθυμίην παρέχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευά-
 δαι οὗτοι ἔσαν Θεσσαλίας βασιλῆες. τοῦτο δὲ, Πεισι-
 στρατιδῶν οἱ ἀναβεβηκότες εἰς Σοῦσα, τῶν τε αὐτέων 10
 λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς
 τούτοις ἐτι πλέον προσορέγοντο οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκρι-
 τον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησ-
 μῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προ-
 καταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πει- 15
 σιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφώρῳ
 αἰλῶς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέων εἰς τὰ Μου-
 σαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι
 ἀφανίζοιτο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξηλάσέ μιν ὁ
 Ἰππάρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. Τότε δὲ 20

Thessalia advenerant ab Aleuadis legati, invitantes
 regem ut adversus Graeciam duceret, et promptam ei
 operam pollicentes. Erant autem hi *Aleuadae*, Thes-
 saliae reges. Partim vero *Pisistratidae*, Susa pro-
 fecti, non modo eisdem utebantur sermonibus quibus
 Aleuadae, sed praeterea aliquanto magis regi concili-
 abantur eo, quod *Onomacritum* secum haberent
 Atheniensem, fatidicum virum, qui etiam *Musaei* va-
 ticipiniae digessit. Adscenderant hi autem, in gratiam
 cum illo reversi: nam Athenis pulsus *Onomacritus*
 fuerat ab Hipparcho, Pisistrati filio, eo quod de-
 prehensus a *Laso* Hermionis filio erat, quum Mu-
 saei vaticiniis hoc insereret, *extinctum iri insulas*
Lemnum versus sitas, mari hauriendas. Hanc ob
 causam in exsilium eum miserat Hipparchus, quum

συναναβας, ὅπως ἀπίκοιτο εἰς ὅψιν τὴν βασιλῆος, λε-
γόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοῦς λόγους,
κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνόει σφάλμα φέρον
τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστα-
25 τα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζωχθῆ-
ναι χρεὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσῃ, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγιέ-
μενος· οὗτός τε δὴ χρησμοδέων προσεφέρετο, καὶ οἱ τε
Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδιδυνόμε-
νοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν 7
Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτι μετὰ τὸν θάνατον
τὸν Δαρείου, πρῶτα στρατηγὴν ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπε-
στῶτας. τοὺτους μὲν νυν καταστρεφάμενος, καὶ Αἴ-
5 γυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δα-
ρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἑαυτοῦ,

eodem antea familiarissime usus fuisset. Nunc ille si-
mul Susa profectus, quoties in regis venit conspectum,
multa de eo honorifice praedicantibus Pisistratidis,
recitabat regi partem vaticiniorum; ita quidem, ut si
quod inesset quod cladem praediceret barbaro, illud
silentio praeteriret; ea vero sola seligeret, quae res
faustissimas nunciarent; in his illud maxime, de
Hellesponto per virum Persam iungendo, et de
expeditione in Graeciam suscipienda. Sic igitur
ille vaticiniis agebat cum rege; Pisistratidae vero et
Aleuadae sententias suas exponendo. (7.) Postquam
persuassus est *Xerxes* arma Graeciae inferre, tum
vero, altero ab obitu Darii anno, primum adversus
rebelles duxit exercitum. Quibus domitis, *Aegyptum*,
graviorem in servitutem redactam, quam in
qua sub Dario fuerat, *Achaemeni* tradidit admini-

Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένα μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρος ὁ Ψαμμίτου, ἀνὴρ Λίβυς.

- 8 Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν, ὥς ἐμελλε εἰς χεῖρας ἀξιῖσθαι τὸ στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπικλήτον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ
 (1) τὰ θέλει. Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε 5
 „Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κατήγησμαι νόμον τόνδε
 „ἐν ὑμῖν τιθεῖς, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὥς
 „γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ κα
 „ἡτρημένους, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήν-
 „δε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγέα· ἀλλ' 10
 „λαθεὶς τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέ-

strandam, fratri suo, Darii filio. Eundem vero Achæmenem, Aegypti praefectum, interiecto tempore interfecit Inaros, vir Afer, Psammitichi filius.

(8.) Pacatâ Aegypto, Xerxes, quum in eo esset ut exercitum cogeret adversus Athenas ducendum, conventum convocavit primariorum Persarum, sententias illorum sciscitaturus; et in medio omnium ipse, quae vellet, expositurus. (8. 1.) Qui ut convenire, haec apud eos verba rex fecit. Viri Persae! Non ego primus hunc apud vos morem introduco, sed utar a maioribus accepto. Ut enim a maioribus natu audio, numquam adhuc otiosi sedimus, ex quo hoc imperium a Medis in nos translatum est, postquam Astyagem Cyrus devicit; sed Deus ita nos ducit, et multa nobis, ductum eius sequentibus, prospere cedunt. Iam Cyri quidem et

12 πουςι συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Τὰ μὲν νυν Κῦρός
 13 τε καὶ Καμβύσης πατὴρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργά-
 14 σαντο καὶ προσκτήσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ
 15 ἂν τις λέγοι. Ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρό-
 16 νον, τοῦτο ἐφροντίζον, ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρότε-
 17 ρον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτῆ-
 18 σομαι δυνάμιν Πέρσῃσι. Φροντίζων δὲ εὕρισκω ἅμα μὲν
 19 κῦδας ἡμῶν τε προσγινόμενον, χῶρην τε τῆς νῦν ἐκτῆ-
 20 μεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέρην, παμφορωτέ-
 21 ρην τε ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γνωμένην. διὸ
 22 ὕμεις νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πράσσειν, ὑπερ-
 23 θέωμαι ὑμῖν. Μέλλω, ζευξας τὸν Ἑλλήσποντον, 8
 24 ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα (2)
 25 Ἀθηναίους τιμωρήσομαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας

*Cambyasis et patris mei Darii res gestas, et quos illi
 populos Persis adquisiverint, quid opus est ut
 apud bene gnaros commemorem? Ego vero, ex
 quo hanc sedem accepi, in hoc meam curam in-
 tendo, ne his, qui ante me in hac dignitate fuere,
 sim inferior, neque minorem Persis potentiam
 adquiram. Atque hoc ipsum dum curo, reperio
 viam et gloriā nos augendi, et terrā non minore
 nec deteriore quam haec, quam possidemus, atque
 etiam feraciorē, simul vero ultionem et poenas
 sumendi de his qui eas commeruerunt. Itaque vos
 convocavi, ut, quae agere constitui, vobiscum com-
 municem. (8. 2.) Ponte iuncturus sum Hellespon-
 tum, et exercitum per Europam ducturus in Grae-
 ciam, quo ab Atheniensibus poenas repetam ma-
 lorum omnium, quibus Persas et patrem meum*

„τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. Ὡραῖτε μὲν νυν καὶ Δα-
 „ρεῖον ἰθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους.
 „ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμω-
 „ρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
 „Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ 30
 „πυρώσω τὰς Ἀθήνας· οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμόν
 „ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδεις ἐλ-
 „θόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμέ-
 „τέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπησαν τὰ τε ἄλσεια καὶ τὰ
 „ἱρά· δεύτερα δὲ, ἡμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην 35
 „ἀποβάντας, ὅτε Δαΐτις τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατή-
 8 „γεον, τὰ ἐπίστασθί κου πάντες. Τούτων μέντοι εἴνε-
 (3) „κα ἀνάφθημαί ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν
 „αὐτοῖσι τοσάδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος, εἰ τούτους τε

adfecerunt. Vidistis iam Darium quoque expedi-
tionem parare adversus hos homines. At ille e vi-
tâ excessit, nec ei contigit capere poenas: ego
vero, illius caussâ reliquorumque Persarum, non
prius sum quieturus, quam Athenas subactas igne
cremavero; hos homines, qui priores me patrem-
que meum iniuriis lacessiverunt; primum quidem,
incursione Sardes factâ cum Aristagora Milesio,
servo nostro, et sacris lucis templisque crematis:
deinde vero, qualia sunt, quibus nos acceperunt,
quum Dati et Artapherne ducibus terram illorum
sumus ingressi! quæ satis nostis omnes. (8. 3.)
Igitur his quidem de caussis bellum illis inferre
constitui. Simul vero, rem recte mecum reputans,
maxima in hoc ipso commoda reperio, si et hosce
et eorum vicinos, qui Pelopis Phrygis terram in-

40 „καὶ τοὺς τούτοις πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ
 „Πελοπὸς τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν. γῆν τὴν Περ-
 „σίδα ἀποδέξομεν τῷ Δίῳ· αἰθέρι ὁμοῦρέουσιν· οὐ γὰρ
 „θὴ χώραν γε οὐδεμίαν καταΐφεται ὁ ἥλιος ὁμοῦρον ἐοῦ-
 „σαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν
 45 „μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 „πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε τινα πόλιν ἀνδρῶν
 „οὐδεμίαν, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι,
 „τὸ ἡμῖν οἶόν τε ἔσται ἐλθεῖν εἰς μάχην, τούτων τῶν
 „κατέλεξα, ὑπεξαίρημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἴτιοι
 50 „ἔξουσιν δούλιον ζυγόν, οἱ τε ἀναίτιοι. Ὑμεῖς δ' ἂν 8
 „μοι, ταῦτα ποιεόντες, χαρίζοισθε. ἐπεὶ ἂν ὑμῖν σημήνω (4)
 „τὸν χρόνον, εἰς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινα
 „ὑμῶν χρήσει παρῆναι· εἰς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρ-

*colunt, subegerimus. Sic enim terram Persicam
 aetheri Iovis faciemus conterminam: nec enim
 aliam ullam terram sol adspiciet, quae nostrae sit
 finitima; sed ego vobiscum, universā peragratā
 Europā, ex omnibus terris unam faciam. Quippe
 ita se rem habere reperio, nullam inter homines
 civitatem, nullum populum inter mortales reli-
 quum esse, qui adversus nos in aciem progredi
 possit, quando hos quos dixi subegerimus. Ita et
 his, qui male de nobis meruerunt, et insontibus
 pariter, servile iugum impositum fuerit. (8. 4.)
 Vos vero, hoc si feceritis, gratum mihi fecerit-
 tis: quum tempus vobis indicavero, quo conve-
 nire oporteat, promte unumquemque vestrum ad-
 esse oportebit. Quisquis vero cum exercitu adve-
 nerit optime instructo, eum ego muneribus do-*

„σκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ
 „τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν 55
 „ταῦτά ἐστι οὕτω. Ἴνα δὲ μὴ ἰδιοβουλευεῖν ὑμῖν δο-
 „κέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων
 „ὑμῶν τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι.“ Ταῦτα εἶπας
 ἐπαύετο.

- 9 Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε· „ὦ δέσποτα, οὐ
 „μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ
 „τῶν ἐσομένων· ὅς τὰ τε ἄλλα λέγων ἐπείκει ἄριστα
 „καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κά-
 „τοικημένους οὐκ ἐάσεις καταγελάσαι ἡμῶν, ἐόντας 5
 „ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν αὖ εἶη πρῆγμα, εἰ Σάκας
 „μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθιοπὰς τε καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλα
 „τε ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας
 „οὐδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι κατα-

nabo, quae apud nos honorificentissima habentur.
Haec igitur ita facienda sunt. Ne vero vobis vi-
dear meum unius sequi velle consilium, in me-
dium vobis hanc rem propono; iubeoque ut, qui-
quis vestrum voluerit, suam promat sententiam.
His dictis Xerxes finem fecit loquendi.

(9.) Post illum Mardonius, talem sermonem est
 exorsus. Domine! tu Persarum omnium, qui et
 fuerunt et futuri sunt; praestantissimus es: qui
 et alia praeclara verissimae commemorasti, et
 Ionas Europam habitantes, indignos homines,
 non passurus es irridere nobis. Etenim mira at-
 que misera res esset, quum Sacas et Indos et Ae-
 thiopas et Assyrios, et alios multos magnosque
 populos, non quod iniuriam Persis intulissent,

- 10 32 στρεψάμενοι δούλους ἔχομεν· Ἕλληνας δὲ, ὑπάρξαν-
 33 τας ἀδικίης, οὐ τιμωρησόμεθα. τί δέισαντες; κοίην
 34 πλῆθους συστροφὴν; κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν; Τῶν 9
 35 ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύνα- (1)
 36 μιν, εὐὸςαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας κατα-
 15 37 στρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι,
 38 Ἴωνες τε καὶ Αἰολεὲς καὶ Δωριεὲς καλεῶνται. Ἐπει-
 39 ρήθη καὶ αὐτὸς ἥδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἀνδρας
 40 τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθεὶς· καὶ μοι μέ-
 41 χρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς
 20 42 αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀντιώθη ἐς μάχην.
 43 Καὶ τοι γε ἰώθασι Ἕλληνες, ὥς πυθάνομαι, ἄβου- 9
 44 λότατα πολέμους ἴσταςθαι, ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ (2)
 45 σκαλιότητος. ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προεῖπω-

sed quod nos nostram augere volumus potentiam, subegerimus servosque habeamus; si Graecos, qui iniuriis nos lacessiverunt, impune abire pateremur: quid tandem metuentes? quemnam multitudinis concursus? quam pecuniarum vim? (9. 1.) Novimus sane illorum pugnae genus; novimus etiam quam imbecilles sint vires: filiosque eorum subactos habemus, hos qui in nostra terra sedes habent, et Iones et Aeolenses et Dorienses nominantur. Atque etiam ipse ego periculum horum hominum feci, adversus illos a patre tuo missus: ubi, quum usque in Macedoniam duxissem exercitum, et propemodum ad ipsas pervenissem Athenas, nemo mihi in aciem occurrit. (9. 2.) Quamquam caeteroquin quidem consueverunt (ut audio) Graeci inconsultissime bella sua administrare, stolidi et

„σι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λωϊότατον, ἐς
 „τοῦτο κατιόντες μάχονται· ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ 25
 „οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων
 „οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν,
 „έοντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεωμένους καὶ ἀγ-
 „γέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφοράς, καὶ παντὶ
 „μᾶλλον ἢ μάχησι· εἰ δὲ πάντως ἴδωε πολεμέειν πρὸς 30
 „ἀλλήλους, ἐξευρίσκων χρῆν τῇ ἐκάτεροί εἰσι δυσχει-
 „ρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν· τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ
 „Ἕλληνας διαχρεώμενοι, ἐμὲο ἐλάσαντος μέχρι Μα-
 „κεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τούτου λόγον ὥστε μάχη-
 9 „σθαι. Σοὶ δὲ δὴ μέλλει τίς, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσθαι 35
 (3) „σθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐπ

pervicaci quadam confidentiâ. Postquam enim sibi invicem bellum indixerunt, pulcerrimam et apertissimam quaerunt planitiem, in quam descendant manus conserturi: quo fit ut etiam victores magno cum detrimento discedant; de victis autem ne verbum quidem dico, nam internecone delentur. Quos oportebat, quum sint homines eâdem linguâ utentes, per praecones et nuncios, et alia quavis ratione potius, quam praelio, lites suas componere: sin omnino praelio sibi decernendum putant, oportebat locum pugnae capere, in quo utrique superatu essent difficillimi, et ibi belli fortunam tentare. Quamvis igitur tam perniciose ratione belli gerendi utantur Graeci, tamen, quum ego usque in Macedoniam duxissem exercitum, non induxerunt in animum ut in aciem contra me descenderent. (9. 3.) Tibi vero, Rex, quis ausu-

„τῆς Ἀσίας καὶ νῆας τὰς ἀπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω,
 „οὐκ ἐς τοῦτο θράσος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα.
 „εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ γε ψευθεῖην γνώμη, καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρ-
 40 „θέντες ἀβουλὴν ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς
 „εἶμεν ἀνθρώπων ἀριστοὶ τὰ πολεμῆϊα. Ἔστω δ' ὦν
 „μηδὲν ἀπείρητον αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πεί-
 „ρης πάντα, ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.“ Μαρδόνιος μὲν
 τοσαῦτα ἐπιλένας τὴν Ξέρξεω γνώμην, ἐπέπαυτο.

Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμών- 10
 ταν γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντὶν τῇ προκειμένῃ, Ἀρτά-
 βανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξη, τῷ δὴ καὶ
 πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε· „ὦ βασιλεῦ, μὴ λελθῆι- (1)
 5 „σέων μὲν γνώμῶν ἀντίων ἀλλήλησι, οὐκ ἔστι τὴν

*rus est in aciem occurrere, multitudinem naves-
 que cunctas ex universa Asia coactas ducenti?
 Equidem ita sentio, eo audaciae non progressu-
 ram esse rem Graecorum. Sin me fefellerit mea
 opinio, si illi vecordia elati in aciem adversus nos
 sunt descensuri, didicerint esse nos viros bello
 fortissimos. Quare intentatum nihil relinquamus:
 nam sua sponte nihil fit, sed omnia hominibus
 conando contingunt. In hunc modum postquam
 Xerxis sententiam Mardonius mollivit, dicendi
 finem fecit.*

(10.) Silentium tenentibus caeteris Persis, nec au-
 dentibus sententiam promere contrariam ei quae pro-
 posita erat, *Artabanus* Hystaspis filius, patruus
 Xerxis, eoque fidentior, haec fecit verba. (10. 1.)
*Rex! nisi sententiae dictae fuerint invicem oppo-
 sitae, fieri non potest ut eligatur optima: sed illae*
Herod. T. III. P. I.

„ἀμύνειν αἰετόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆ-
 „σθαι· λαχθεῖσιν δέ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν πρὸς ἀπὸ-
 „ρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑαυτοῦ οὐ διαγινώσκουσι, ἐπει-
 „δὲ παρατρέψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκουσιν οὖν
 „ἀμύνειν. Ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, 10
 „Δαρείῳ, ἠγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἀν-
 „δρας οὐδαμῶς γῆς ἄστῃ νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύ-
 „θας τοὺς νομάδας κατὰστρέψεσθαι, ἐμοὶ τε οὐκ ἐπέ-
 „θιτο, στρατεύσάμενός τε, πολλοὺς τε καὶ ἀγαθοὺς
 „τῆς στρατῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, 15
 „μέλλεις ἐπ' ἀνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμύνοντας,
 „ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσαν τε ἀριστοὶ καὶ κατὰ
 „γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἐνεσθι δεινόν, ἐμέ
 10 „σοὶ δίκαιόν ἐστι φράζειν. Ζεύξας Φῆς τὸν Ἑλλήσπον-
 (2) „τον, ἐλῶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα. 20

*si dictae fuerint, tunc demum fieri potest; quem-
 admodum sincerum aurum non per se ipsum di-
 gnoscimus; sed, dum illud (Lydio lapidi) iuxta
 aliud aurum adterimus, ita id quod melius est
 discernimus. Ego vero etiam patri tuo Dario, meo
 fratri, suaseram ne bellum Scythis inferret, homi-
 nibus nusquam urbem incolentibus: at ille, sperans
 se nomades istos Scythas subacturum, mihi non
 paruit; sed, expeditione suscepta, amissis multis
 fortibus viris rediit. Tu vero, Rex, bellum illatu-
 rus es viris multo quam Scythae praestantioribus,
 qui et terra et mari fortissimi esse dicuntur. Quo
 in consilio quodnam insit periculum: aequum est
 ut tibi exponam. (10. 2.) Iuncto, ais, Hellæsponto,
 ducturum te esse per Europam exeroitum in Grae-*

„καὶ δὴ καὶ συνήεικε ἢ τοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θά-
 „λασσαν ἐσσωβῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω. οἱ γὰρ ἄν-
 „δρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι· παρέστι δὲ καὶ σταθμώ-
 „σασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρ-
 25 „ταφέρνη ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν μῦνοι Ἀθη-
 „ναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρω σφί ἐχώρησε· ἀλλ',
 „ἢ τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ
 „πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν
 „γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. Ἐγὼ 10
 30 „δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκίῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι. ⁽³⁾
 „ἀλλ' οἷόν ποτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πά-
 „θος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηάκιον,
 „γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας!
 „τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δέομενοι Ἰώνων λῦσαι

*ciam. Atqui acciderit etiam, ut vel terra vel mari
 vincamur, aut etiam utrimque. Dicuntur enim
 fortes hi esse viri: ac potest id etiam hinc aesti-
 mari, quod tantas copias, quantae cum Dati et
 Artapherne Graeciam invaserunt, soli Athenien-
 ses perdidierunt. Quod si non utrimque res illis
 successerit; at hoc sane verendum est, ne con-
 scensis navibus, pugna navali superiores, navigent
 in Hellespontum, et pontem dissolvant. (10. 3.)
 Ego vero non mea quadam propria prudentia haec
 ita coniicio. Sed qualis tandem fuit illa calamitas,
 quae parum abfuit ut nos adfligeret, quum pater
 tuus, iuncto Bosporo Thracico, et ponte super
 Istrum posito, Scytharum in terram transiit! Om-
 nibus modis tunc Scythae Ionas illos, quibus com-
 missa erat custodia pontium Istro impositorum,*

„τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ Φυλακὴ τῶν γεφυ- 35
 „ρέων τοῦ Ἰστρου. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου
 „τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ,
 „μὴδὲ ἠντιώδῃ, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρῆγμα-
 „τα. καὶ τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε
 10 „ἐνὶ πάντα τὰ βασιλείος πρῆγματα γεγενῆσθαι. Σὺ 40
 (4) „ᾧ μὴ βούλευ ἐς κίνδυνον μὴδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι,
 „μὴδεμιῆς ἀνάγκης εὐσῆς· ἀλλ' ἐμοὶ πείθευ. νῦν μὲν
 „τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτίς τε, ὅταν τοι δο-
 „κέῃ, προσκεψάμενος ἐπὶ σεωυτοῦ, προαγόρευε τὰ τοι
 „δοκέει εἶναι ἀρίστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι, κέρδος 45
 „μέγιστον εὐρίσκω ἐόν. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναι τι θε-
 „λει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἥσσον εὖ, ἔστωται δὲ ὑπὸ
 „τῆς τύχης τὸ βουλευμα· ὁ δὲ βούλευσάμενος αἰσχυρῶς,

solicitarunt, ut pontem rescinderent. Ubi si Histiæus, Mileti tyrannus, reliquorum tyrannorum secutus esset sententiam, neque se illi opposuisset, omnino perditæ erant res Persarum. Terribile est autem vel fando audire, in unius hominis potestate sitam fuisse universam regis et Persarum salutem. (10. 4.) Tu igitur noli in tantum te periculum, nulla urgente necessitate, conicere: sed me audi. Nunc quidem hoc dimitte concilium: et, re diligenter tecum deliberata, deinde rursus, si tibi videtur, propone quæ optima tibi videbuntur. Etenim recte consultare reperio maximum esse lucrum. Nam etiam si contra id quod volueris acciderit aliquid, nihilo minus recte consultaveris, fortuna vero superaverit consilium: qui vero turpe consilium cepit, is, si fortuna ei ad-

- 50 „εἴ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὖρημα εὖρηκε, ἥσσον δὲ οὐδέν
 „οἱ κακῶς βεβούλευται. Ὅρας τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς 10
 „κεραυνοῖ ὁ θεός, οὐδὲ εἴ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ ⁽⁵⁾
 „οὐδὲν μιν κνίξει; ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα
 „αἰεῖ, καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα, ἀποσκήπτει τὰ βέλεα;
 „Φιλέει γὰρ ὁ θεός τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολουεῖν.
 55 „οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλύγου διαφθείρεται
 „κατὰ τοιόνδε. ἐπεὶ ἂν σφι ὁ θεός φθονήσας φόβον ἐμ-
 „βάλῃ, ἢ βροντὴν, δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἐαυτῶν
 „οὐ γὰρ εἴ φρονέειν μέγα ὁ θεός ἄλλον ἢ ἐαυτόν.
 „Ἐπειχθῆναι μὲν νυν πᾶν πρῆγμα, τίκτει σφάλματα, 10
 60 „ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ⁽⁶⁾
 „ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραυτίκα δοκέοντα
 „εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἐξεύροι τις ἄν. Σοὶ μὲν δὴ

fuerit, lucrum quidem invenerit, nihilo vero minus malum ceperit consilium. (10. 5.) Vides quo pacto eminentia prae caeteris animalia fulmine percutiat Deus, nec sinat ea superbire: minutis autem non invidet. Vides etiam ut in maxima semper aedificia et in altissimas arbores tela sua coniicit. Amat enim Deus, eminentia omnia truncare: itaque etiam ingens exercitus eadem ratione perditur ab exiguo. Quando Deus illis metum aut fulmen incutit, indigno modo pereunt: nec enim sinit Deus magnum sapere, praeter se, alium quamquam. (10. 6.) Porro, deproperare rem quamcumque parit errores, e quibus ingentia solent damna existere: in cunctando autem insunt bona, quae si non protinus adparent, certe suo tempore aliquis reperiet. Haec igitur, Rex, tibi suadeo.

- 10 „ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλευώ. Σὺ δὲ, ὦ παῖ
 (7) „Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους
 „περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἔόντων ἀξίων Φλαύρως ἀκούειν. 65
 „Ἕλληνας γὰρ διαβάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα
 „στρατεῦσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέεις μοι πᾶ-
 „σαν προθυμίην ἐκτείνειν. μὴ νυν οὕτω γένηται. διαβο-
 „λὴ γὰρ ἔστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικούν-
 „τες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδι- 70
 „κεί, οὐ παρεόντος κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἀδικεῖ, ἀναπι-
 „θόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ. ὁ δὲ δὴ ἀπειὼν τοῦ
 „λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικεῖται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ
 „τοῦ ἐτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἐτέρου κακὸς εἶναι.
 10 „Ἄλλ', εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους 75
 (8) „στρατεῦσθαι, Φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἡβεί τοι-

(10. 7.) *Tu vero, Gobriae fili Mardonie, desine iniuriosa verba iactare in Graecos, qui non merentur male audire. Nam Graecos calumniandó, ipsum regem excitas ad bellum suscipiendum: quem in finem tu mihi etiam videris studium omne intendere. At ne ita fiat! Calumnia enim gravissimum malum est: in quo duo sunt qui iniuriam inferunt, unus vero qui patitur iniuriam. Iniuriam enim infert calumniator, dum accusat absentem: infert vero et ille iniuriam, qui sibi persuaderi patitur priusquam rem adcurate comperatam habeat. Qui vero abest quum malitiose accusatur, is duplici adficitur iniuriâ; primum hoc ipso, quod accusatur ab altero, deinde quod ab altero pravius esse existimatur. (10. 9.) Sed, si omnino oportet bellum huic populo inferre, age,*

„σὶ Περσέων μενέτω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλ-
 „λομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτῃ αὐτὸς σὺ, ἐπιλαβή-
 „μενός τε ἀνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκό-
 80 „σπν τινὰ βούλει. καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνειν
 „βασιλεῖ τὰ πῆγματα, κτεινέσθων οἱ ἐμοὶ παῖδες,
 „πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ
 „ἴσσι ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σφί καὶ σὺ, ἦν ἀπο-
 „νοστήσης. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐβέλῃσεις,
 85 „σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
 „ἀκούσεσθαι τινὰ Φημι τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπομέ-
 „νων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας,
 „ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορεύμενον, ἥ κου ἐν γῇ
 „τῇ Ἀθηναίων, ἥ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ
 90 „ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ' οἴους ἀνδρας

*rex ipse in sedibus maneat Persarum; sed, in me-
 dio depositis nostrum utriusque liberis, tu solus
 suscipe expeditionem; sumtis tecum quoscumque
 duces selegeris, et exercitu quantumcumque volue-
 ris. Tum, si res ita, ut tu ais, regi successerit, in-
 terficiantur mei liberi, et ego cum illis! sin, ut ego
 praedico, tuis liberis hoc fiat, et tibi ipsi, si qui-
 dem redieris! Quod si hanc inire conditionem re-
 cusas, et nihilo minus exercitum duxeris adversus
 Graeciam, audituros esse autumo homines qui hic
 relictī erunt, Mardonium, ingentis calamitatis
 auctorem Persis, alicubi in terra Atheniensium
 aut Lacedaemoniorum, nisi forte prius etiam in
 itinere, a canibus volucrisque fuisse laceratum,
 postquam cognovit quinam sint illi viri, contra
 quos tu regi persuades ut expeditionem suscipiat.*

- 11 „ἀναγνώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα.“ Ἀртаβανος
 μὴ ταῦτα ἐλεξε. Ξέρξης δὲ θυμῶνδεις ἀμείβεται τοῖσδε·
 „Ἀртаβανε, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦς· τοῦτό σε
 „ρύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπείων ματαίων·
 „καὶ τοι ταύτην τὴν αἰτιμίην προσέσθαι, εἶντι κακῶ 5
 „τε καὶ ἀθύμῳ, μῆτε συστρατεύεσθαι ἐμοὶ γὰρ ἐπὶ τὴν
 „Ἑλλάδα, αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναῖξί. ἐγὼ δὲ
 „καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ
 „γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος,
 „τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τείσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμ- 10
 „βύσεω, τοῦ Τείσπεος, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς, μὴ
 „τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· εὐ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ ἡμεῖς
 „ἡσυχίην ἄζομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα
 „στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χὼρ σταθμώσα-
 „σθαι τοῖσι ὑπαρχμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδεις τε ἐνέ- 15

XI. 10. Ἀριαράμνεω. Ἀρμενω ed. Wess. cum aliis.

(11.) Haec postquam Artabanus dixit, ira aecensus Xerxes his verbis respondit: *Artabane, tu es patris mei frater: hoc te tuebitur, ne meritam iniuriosis verbis mercedem accipias. Verumtamen hanc tibi, quum sis ignavus et imbellis, ignominiam infligo, ut meae in Graeciam expeditionis non futurus sis comes, sed hic cum mulieribus maneat. Ego vero absque te, quaecumque dixi, effecta dabo. Ne enim sim Dario, Hystaspi, Arsame, Ariaramne, Teispe, Cyro, Cambyse, Teispe, Achaeмене prognatus, nisi poenas ab Atheniensibus sumsero! bene gnarus, si nos quieverimus, illos non quieturos, sed nostram utique terram bello esse invasuros; quod facile colligi ex his potest, quae ab*

515, 34.

„πρῆσαν, καὶ ἤλασαν εἰς τὴν Ἀσίην. οὐκ ἔβλαψαν
 „οὐδὲν οὐδὲτέροις δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν
 „προκίεσθαι ἀγών· ἵνα ἢ τὰδε πάντα ὑπὸ Ἑλλήσι, ἢ
 „ἐκείνῃ πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον
 20 „οὐδὲν τῆς ἐχθρῆς ἐστί. Καλὸν ὦν προπεποιητάς ἡμέας
 „τιμωρεῖν ἥδη γίνεται, ἵνα καὶ τὰ δεινὸν, τὸ πάσσομαι,
 „τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας ταύτους, τοὺς γε καὶ
 „Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κα-
 „τεστρέψατο οὕτω, ὡς καὶ ἐς τόδε αὐτοὶ τε ὠνέρω-
 25 „ποι καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμέ-
 „νου καλεῖσθαι.“

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο. μετὰ δὲ εὐφροσύνῃ τε 12'
 ἐγίνετο, καὶ Σιέρξια ἐκνίξε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ
 δὲ βουλὴν δίδους, πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι

*illis coepta sunt fieri, qui exercitu in Asiam tra-
 iecto Sardes incenderunt. Quare neutris retrogredi
 licet; sed propositum est agendi aut patiendi dis-
 crimen, ut aut haec omnia sub Graecorum cadant
 potestatem, aut ista sub Persarum: nullum inter
 has inimicitias medium relinquitur. Recte igitur
 factum fuerit, si iam nunc ultum eamus iniurias
 quas priores passi sumus, et ego periculum hoc
 experiar quod mihi imminet, adversus hos homi-
 nes ducenti, quos quidem Pelops Phryx, servus
 patrum nostrorum, ita subegit, ut ad hunc usque
 diem et homines ipsi et eorum terra ab eodem, qui
 eos subegit, nomen invenerint.*

(12.) Hi hucusque sermones sunt habiti. Deinde
 adpetente nocte momordit Xerxem Artabani senten-
 tia. Noctu vero secum ipse deliberans reperit, pror-

στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· διδογμένων δὲ οἱ αὐτοὶ
 τούτων, κατύπνωσε. καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε οἶφιν 5
 τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων. ἐδόκει ὁ Ξέρξης ἀν-
 δρα οἱ ἐπιστάνα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἶπαι· „Μετὰ
 „δὴ βουλευέαι, ὦ Πέρσα, στρατεύμα μὴ ἄγαν ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, προεΐπας αἰλίζειν Πέρσας στρατὸν, ὅτι
 „ὦν μεταβουλευόμενος ποιεῖς εὖ, οὔτε ὁ συγγνώμη 10
 „νός τοι πάρα. Ἄλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλευσας
 „ποιεῖν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν.“ Τὸν μὲν, ταῦτα εἶπα-
 13 τα, ἐδόκει ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμ-
 ψάσης, ονείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐπαέτο, ὁ δὲ
 Περσέων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ
 σφι τάδε· „Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε·
 „ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμεαι. Φρενῶν τε γὰρ εἰς τὰ 5

sus sibi necesse non esse adversus Graeciam expedi-
 tionem suscipere: et postquam ita mutavit senten-
 tiam, somno sopitus est. At eādem nocte talem, ut
 quidem Persae narrant, visionem habuit. Videbatur
 Xerxi, adstare ipsi virum magnum et formosum, his
 verbis ipsum adloquentem: *Mutas tu igitur, Per-
 sa, tuum consilium, nec ducturus es exercitum
 in Graeciam, postquam edixisti Persis ut copias
 contrahant. Atqui nec recte facis, quod mutas sen-
 tentiam; nec, qui tibi adsentiatur, quisquam est.
 Immo vero, quemadmodum hodie constitutum ha-
 bebas facere, eādem perge viā.* His ille dictis avolare
 visus est Xerxi. (13.) Ut dies illuxit, rex nullā hu-
 ius insomnia ratione habitā, eosdem Persas, quos an-
 tea, convocavit, et in hunc modum eos est adlocu-
 tus: *Viri Persae, date mihi veniam, contrarium*

„ἐμαυτοῦ πρῶτα οὐ κω ἀνῆκω, καὶ οἱ παρηγορούμενοι
 „καὶνὰ πρῶτον, οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκού-
 „σαντι μάντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, παραυτίκα
 „μὲν ἡ νεότης ἐπέβρε, ὥστε αἰκνέστερα ἀπορρίψαι ἔπτα
 10 „ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρόν. νῦν μάντοι συγγούς,
 „χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν μεταδογμένον
 „μοι μὴ στρατεῦσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχάι εἰσι.“
 Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, καχαρηκότες πρε-
 σβύτερον. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὐτὶς ταῦτ' ὄνειρον τῷ 14
 Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἔλεγε. ἐπιστάν· „ὦ παῖ Δα-
 „ρείου, καὶ δὴ φαίνεται ἐν Περσῇσι τε ἀπειπάμενος τὴν
 „στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπτα ἐν οὐδενὶ ποιούμενος
 5 „λόγῳ, ὡς παρ' οὐδενὸς ἀκούσας. εὖ νῦν τόδ' ἴσθι, ἦν
 „πὲρ μὴ αὐτίκα στρατηλατῆς, τὰδ' εἰς αὐτίαν

*superiori consilium capienti. Nam et ego ad id
 prudentiae culmen, quo tendo, nondum perveni;
 et, qui ad istud faciendum me excitant, nullo tem-
 pore a me discedunt. Atqui postquam Artabani
 audiui sententiam, statim quidem in me adversus
 illum ebullivit iuventus, ut indigniora quam oport-
 gebat verba in virum natu grandiore conicerem:
 verumtamen nunc, agnito meo errore, utar illius
 sententiā. Scitote igitur abiecisse me belli Graeciae
 inferendi consilium, et quietem agite. His auditis,
 Persae laeti regem adorarunt. (14.) Insequente vero
 nocte idem insomnium dormienti Xerxi iterum ad-
 stans dixit: Tu ergo, Darii fili, palam coram Per-
 sis abiecisti belli consilium, nullā meorum ver-
 borum ratione habitā, quasi a nemine audivis-
 ses! Probe nunc scito, nisi protinus expeditionem*

„ἀνασχέσειν· ὥς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν
 „ὀλίγῳ χρόνῳ,· οὕτω καὶ ταπεινὸς ἐπίσω κατὰ τὰ-
 15 „χος ἔσσει.“ Ξέρξης μὲν, περιδεὴς γενόμενος τῇ ὄψει,
 ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον
 ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε
 Ξέρξης τάδε· „Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραυτίκα μὲν
 „οὐκ ἔσωφρόνεον, εἰπας ἐς σέ μάταια ἔπεα χρηστῆς 5
 „εἵνεκα συμβουλῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον με-
 „τέγιων, ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔοντα τὰ σὺ
 „ὑπέβηκαο. οὐκ ἂν δυνατὸς τοι εἰμὶ ταῦτα ποιεῖν βου-
 „λόμενος· τετραμμένῳ γάρ δὴ καὶ μετεγνώκoti ἐπι-
 „φοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνεπαινέον 10
 „ποιεῖν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. Εἰ
 „ὦν θεὸς ἐστὶ ὁ ἐπιπέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ

hanc susceperis, hoc tibi inde eventurum: quemad-
modum brevi tempore magnus ampliusque evasisti,
ita brevi rursus humilis eris. (15.) Territus hoc
 viso Xerxes e lecto prosiliit, nunciumque ad Artaba-
 num misit, qui illum advocaret. Qui ubi adfuit, haec
 ei Xerxes dixit: *Artabane, ego statim quidem pa-*
rum prudenter me gesseram, contumeliosa in te
verba coniciens boni consilii caussa: brevi post
vero mutavi sententiam, agnovique faciendum mihi
id quod tu suasisti. Verumtamen hoc ipsum fa-
cere, quamvis velim, non possum: nam, postquam
mutato consilio tuam probavi sententiam, iterato
adparet mihi nocturnum visum, nequaquam pro-
bans ut hoc faciam; et nunc etiam minas intentans
abiit. Si igitur Deus est qui illud mihi mittit, si-
que prorsus ei cordi est ut suscipiatur haec in

„ἔστι γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτή-
 „σεται καὶ σοὶ τὸν τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ
 15 „ἐντελλόμενον. εὐρίσκω δὲ ὥδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ
 „λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδύς, μετὰ τοῦ-
 „το ἵζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ
 „κατυπνώσκειαι.“ Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· Ἀρ- 16
 τάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα
 οὐκ ἀξιοῦμενος ἐς τὸν βασιλεῖον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος
 ὡς ἡναγκαζέτο, εἶπας τάδε, ἐποίησε τὸ κελεύόμενον.
 5 „Ἴσον ἐκέينو, ὃ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν (1)
 „τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστά ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ
 „σὲ καὶ ἀμφοτέρω περικύκοντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμι-
 „λῖαι σφάλλουσι· κατὰ περ, τὴν πάντων χρησιμωτά-
 „την ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματα, Φασι, ἀνέμων

*Graeciam expeditio, idem hoc insomnium tibi
 etiam advolabit, eademque quae mihi praecipiet.
 Reperio autem sic hoc futurum, si tu universum
 meum cultum sumseris, eoque indutus in throno
 meo resederis, ac deinde meo in lecto cubueris.*

(16.) Haec postquam Xerxes locutus est, primum
 quidem dicto eius non paruit Artabanus, quippe si-
 bi non convenire iudicans in throno residere regis:
 postremo vero, ut coactus est, imperata fecit, post-
 quam haec regi responderat: (16. 1.) *Pari loco,
 Rex, sunt meo iudicio haec duo, recte sapere, et
 bonum danti consilium obsequi velle: quorum
 quum utrumque tibi insit, pravorum hominum
 colloquia in errorem te inducunt; quemadmodum
 mare, rem omnium utilissimam hominibus, aiunt
 ab irruentibus ventorum flatibus prohiberi ne na-*

174 HERODOTI HISTOR. VII.

„ἐμπίπτοντα οὐ περιορᾷν φύσει τῇ ἑαυτῆς χρῆσθαι. 10
 „Ἐμὲ δὲ, ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσούτο
 „ἔδακε λύπη, ὅσον, γνωμέων δύο προκειμένων Πέρ-
 „σησι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξανούσης, τῆς δὲ, καταπαυού-
 „σης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν ψυχὴν
 „πλέον τι διζήσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρόντος· τοιούτων 15
 „προκειμένων γνωμέων, ὅτι τὴν σφαλερωτέραν σενυ-
 16 „τῷ τε καὶ Πέρσησι ἀναίρεα. Νῦν ὦν, ἐπεὶ δὴ τέτρα-
 (2) „ψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, Φῆς τοι, μετιέντι τὸν ἐπ' Ἑλ-
 „ληνας στόλον, ἐπιφοιτᾷν ὄνειρον, θεοῦ τιнос πομπῇ,
 „οὐκ ἑῶντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦ- 20
 „τά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους
 „πεπλανημένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἐπὶ

*turam exserat suam. Ego vero, quando malis me
 verbis accepisti, non tam hoc ipsum aegre tuli,
 quam istud, quod, quum duae propositae essent
 Persis sententiae, altera iniuriosam augens insolentiam,
 altera eandem reprimens, dicensque per-
 niciosam rem esse, excitare animum ad plura sem-
 per, quam quae habeas, concupiscenda; quod, in-
 quam, ex duabus hisce propositis sententiis eam
 suscepisti, quae et tibi et Persis periculosior est.
 (16. 2.) Nunc igitur, postquam ad meliorem te
 convertisti, et abiecisti expeditionis in Graeciam
 consilium, ais iterum tibi adparere insomnium
 divinitus missum, quod te vetet omittere hanc ex-
 peditionem. At ne est quidem, mi fili, res haec
 divina. Insomnia enim, quae inter homines va-
 gantur illisque accidunt, talia sunt, qualia ego
 te docebo, qui multis annis, quam tu, natus sum*

- „σι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος εἰν. πεπλανῆσθαι αὐ-
 „ται μάλιστα ἐβάσι αἱ ὄψεις τῶν ὀνειράτων, τὰ τις
 25 „ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας ταύ-
 „την τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἶχομεν μετὰ
 „χρῆρας. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ 16
 „διαίρῃω, ἀλλὰ τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ (3)
 „συλλαβαὶν εἶρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ ὡς καὶ
 30 „σοὶ διακελευόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι
 „ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα, ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμὴν· οὐδὲ
 „τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν
 „τῇ ἐμῇ· εἴ περ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ γὰρ
 „δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐηθείης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ κοτὲ
 35 „ἔστι, τὸ ἐπιφαινόμενον τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει,
 „ἐμὲ ὄρων, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ
 „ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ἐπι-

*maior. Qualia quis interdum curat ac meditatur, talia eum maxime circumvolitare solent visa per somnum: nos autem his proximis diebus occupatum quam maxime animum hac expeditione habuimus. (16. 3.) Sin hoc non tale est quale ego iudico, si divinum quidquam huic viso inest, tu recte rem intellexisti, recteque dixisti: adpareat enim illud et mihi, mihi que idem atque tibi prae-
 cipiat! Debet autem mihi nihilo magis adparere tuâ veste induto, quam meâ; nec magis tuo in lecto cubanti, quam in meo; si modo omnino adpariturum est. Nec enim profecto ita stultum erit hoc, quidquid sit, quod tibi per somnum adparuit, ut, me si viderit, te esse opinetur, ex veste tua iudicium faciens. Sin me nullo loco habuerit, ne ad-*

„Φανῆναι, αὐτὲ ἢ τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω, αὐτὲ ἢ τὴν
 „σῆν. εἰ δὲ καὶ ἐπιφοιτήσῃ, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστί.
 „εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσῃ γὰρ συνεχέως, Φαίην αὖ καὶ αὐ- 40
 „τὸς θεῖον εἶναι. Εἰ δέ τοι οὕτω δεδόκηται γίνεσθαι,
 „καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δὲ ἐμὲ
 „ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνῶσαι, Φέρε, τούτων ἐξ ἐμεῦ
 „ἐπιτελευμένων, Φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου, τῇ
 17 „παρευούσῃ γνώμῃ χρήσομαι.“ Τοσαῦτα εἶπας Ἄρ- 45
 τάβανος, ἐλπίζων Ξέρξης ἀποδέξιν λέγοντα αὐδὲν,
 ἐποίησε τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξης ἐσθῆτα, καὶ
 ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοίτῃ
 ἐποιέετο, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τῷ αὐτῷ ὄνειρον τὸ καὶ πα- 5
 ρὰ Ξέρξης ἐφοῖτα· ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε

XVI. 39. εἰ δὲ ex nostra conjectura. εἰ δὲ alii; οὐ δὲ multi
 nonnulli.

parebit quidem mihi, sive tua indutus sim veste, sive mea. An vero adpariturum etiam sit mihi, id nunc videndum est. Nam si constanter adpareret, dicerem et ego, rem divinam esse. Caeterum si tibi, ut ita faciam, stat decretum, neque ego te ut illud revoces commovere possum, si omnino me oportet tuo in lecto somnum capere: age, hoc ubi fecero, adpareat mihi quoque visum! Donec vero hoc contigerit, equidem in mea persistam sententia. (17.) His dictis, Artabanus, sperans se probaturum, nullius momenti esse quae Xerxes dixerat, morem illi gessit. Postquam vero vestem Xerxis indutus in solio regis consedit, ac deinde cubitum ivit, venit ad eum, ut somno sopitus est, idem insomnium quod Xerxi adparuerat; et capiti eius adstans,

τάδε· „Αρα σὺ δὴ κῆνος εἰς ὁ ἀποσπείδων Ξέρξῃα
 „στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηδόμενος αὐ-
 „τοῦ; ἀλλ' οὔτε εἰς τὸ μετέπειτα, οὔτε εἰς τὸ παραυτί-
 10 „κα νῦν καταπρόϊξαι ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γινέσθαι.
 „Ξέρξῃα δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ
 „δεδήλωται.“ Ταῦτά τε δὴ ἰδοὺς Ἀρτάβανος τὸ ὄνει- 18
 ρον ἀπειλείειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρίοισι ἐκκαίειν αὐτοῦ
 μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὅς, ἀμβώσας μέγα,
 ἀναβράσκει· καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν αἰ τοῦ
 5 ἐκνυπίου διεξῆλθε ἀπηγγεόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τάδε·
 „Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολ-
 „λά τε καὶ μεγάλα πισόντα πηγήματα ὑπὸ ἥσσο-
 „νων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἵκειν. ἐπιστά-
 „μενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμείων, μεμνημέ-

haec dixit: Tu igitur is es, qui Xerxem, veluti
 curam eius gerens, hortaris, ne bellum inferat
 Graecis? At nec posthac, nec nunc, impune feres,
 qui infecta reddere ea, quae fieri oportet, conaris.
 Xerxem autem quae poena maneat, dicto non au-
 dientem, ipsi declaratum est. (18.) His verbis
 visum est Artabano insomnium illud minas ipsi in-
 tentare, simulque candentibus ferris velle ipsi exu-
 rere oculos. Itaque alta exclamans voce, de lecto
 prosiliit; adsidensque Xerxi, postquam insomnii vi-
 sum ei exposuit, haec deinde verba adiecit: Equi-
 dem, Rex, utpote qui multas atque magnas res
 eversas vidi ab infirmioribus, retinere te volue-
 ram, ne omnibus in rebus iuvenili indulgeres aet-
 lati. Itaque gnarus quam perniciosum sit nimia
 concupiscere, et memor Cyri in Massagetis ex-
 Herod. T. III. P. I. M

178 HERODOTI HISTOR. VII.

„νος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔπρη- 10
 „ξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύ-
 „σιω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας
 „ἐπιστάμενος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε
 „μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. Ἐπεὶ δὲ
 „δαιμονίη τις γίνεται ὁρμή, καὶ Ἕλληνας, ὡς ἔοικε, 15
 „Φθορὴ τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ
 „αὐτὸς τράπομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι. Σὺ
 „δὲ σήμνηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα,
 „χοῖσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προειρημέ-
 „νοισι ἐς τὴν παρασκευὴν ποίειε δὲ οὕτω, ὅπως, τοῦ 20
 „θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν.“ Του-
 „τέων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ οἴφει, ὡς ἡμέ-
 „ρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα

*peditio quem exitum habuerit, memorque expe-
 ditionis Cambysis adversus Aethiopus, denique
 expeditionis socius quum fuerim Darii adversus
 Scythas; haec omnia cognita habens, in hac fui
 sententia, beatum te praedicatum ab omnibus ho-
 minibus iri, si nihil moveres. At, quoniam divini-
 tus immissus est hic impetus, et Graecis, ut vide-
 tur, ipso Deo volente imminet exitium, ego etiam
 ipse muto sententiam, et in tuam transeo. Tu igitur
 Persis significa quae tibi divinitus missa sunt;
 imperaque illis, ut ea exsequantur, quae tu ad
 parandum hoc bellum spectantia prius edixeras.
 Denique ita fac, ut, quoniam haec tibi Deus per-
 agenda commisit, nihil, quod a te proficisci queat,
 desideretur. His dictis, simul atque dies illuxit, viso
 nocturno commoti, Xerxes cum Persis haec commu-*

Πέρσῃσι καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
25 μῦθος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερός ἦν.

Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα 19
τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐνέρετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν
ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ οἱ
πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἡδε. ἐδόκει ὁ Ξέρξης
5 ἑσπεφανῶσθαι ἐλαίῃς θαλλῶ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς
κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· μετὰ δὲ, ἀφανισθῆναι
περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. Κρινάντων δὲ
ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων αὐ-
τίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑωυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε
10 προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς
ἐκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ
στρατοῦ οὕτω ἐπάγερσιν ποιέεται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν

necavit, et *Artabanus*, qui prius solus palam rem
dissuaserat, nunc aperte eandem urgebat.

(19.) Postquam ita constitutum erat *Xerxi*, ut
susciperet expeditionem, tertia ei visio per somnum
qblata est; quam Magi, ad se relata, interpretati
sunt ad universam spectare terram, significareque
homines omnes servos illius futuros. Fuit ea visio
huiusmodi. Visus est sibi *Xerxes* coronari oleae
fronde, ramosque oleae universam occupare terram,
deinde vero evanescere coronam capiti impositam.
Hoc visum quum ita, ut dixi, interpretarentur magi;
protinus Persarum, qui ad concilium convenerant,
unusquisque suam in praefecturam profectus, stu-
dium omne, ut iussa exsequerentur, adhibuere, cu-
piens quisque proposita dona prae caeteris obti-
nere: atque ita *Xerxes* copias contraxit, ut nullus

20 τῆς ἡπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου αἰλώσιος, ἐπὶ μὲν
 τέσσερα ἔτεα πλήρεα παρατέετο στρατιὴν τε καὶ τὰ
 πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτω δὲ ἔτι ἀνομένῳ ἐστρα-
 τηλάτее χειρὶ μεγάλη πλήθεος. Στόλων γὰρ, τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν, πολλῶ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μήτε 5
 τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύβας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαί-
 νεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύβαι Κιμμερίους
 διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβαλόντες, σχεδὸν
 πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρέψαντες ἐνέμοντο,
 τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρείος ἐτιμωρέετο· μήτε κατὰ τὰ 10
 λεγόμενα τὸν Ἀτρεϊδέων ἐς Ἴλιον· μήτε τὸν Μυσῶν τε
 καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον, οἱ δια-
 βάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τοὺς τε Θρη-
 κας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἴονιον πόν-

esset continentis locus, qui non perquireretur. (20.)
 Etenim, ex quo recepta erat Aegyptus, quatuor so-
 lidi anni in comparando exercitu et rebus exerci-
 tui necessariis insumti sunt; exeunte vero quinto
 anno expeditionem Xerxes suscepit ingenti copia-
 rum multitudine. Fuit enim haec omnium, quas po-
 vimus, expeditionum longe maxima; adeo ut ad eam
 nihil fuerit aut illa quam adversus Scythas Darius,
 aut quam ipsi olim Scythae susceperant, quum Cim-
 merios persecuti, incursione in Medicam terram
 factâ, universam propemodum superiorem Asiam a
 se subactam tenuerunt, quam ob causam deinde
 Darius ultionem ab eis capere voluit: aut illa quam
 Atridae adversus Ilium dicuntur suscepisse: aut quam
 ante Troiana tempora Mysi atque Teuceri fecerant;
 qui per Bosporum in Europam transgressi, Thraces

15 τὸν κατέβησαν, μέχρ' ἑ Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς
μεσαμβροῆς ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, καὶ οὐδ' εἰ 21
ἑτέραι πρὸς ταύτῃσι γινόμεναι στρατηλασῖαι, μῆς τῆς-
δε οὐκ ἄξιαί. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖν δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ
5 οὐκ ἐπέλυε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν
γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι
δὲ ἵππος προσετέταχτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα,
ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς
νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας.

Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων πε- 22
ριπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων

omnes subegerunt, et usque ad Ionium mare versus occidentem, versus meridiem vero usque ad Peneum fluvium penetrarunt. (21.) Omnes hac expeditiones, et si quae sunt praeter has aliae similes, non sunt dignae quae cum hac una conferantur. Quis enim est Asiae populus; quem non adversus Graeciam Xerxes eduxerit? quae aqua, quae non defecerit, ab exercitu eius epota, exceptis maioribus fluviiis? Alii quippe populi naves praebuere, alii in peditatum erant distributi, aliis imperatus erat equitatus, aliis navigia transvehendis equis, simulque homines militaturi; alii naves longas pontibus facien- dis praebere tenebantur, alii com meatum simul et naves.

(22.) Ac primum quidem, quoniam, qui priores circa Athon sunt circumvecti, calamitatem acceperant, iam inde a tribus fere annis ea maxime praec-

κου μάλιστα τὰ ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς
 Χερσονήσου ὤρμεον τριήρεις· ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμηόμενοι,
 ὥρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς· διὰ 5
 δοχοὶ δ' ἐφοίτων. ὥρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κα-
 τοικημένοι. Βουβάρης δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἄρτα-
 χαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔρ-
 γου. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν,
 ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ 10
 δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἡπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδές τε
 ἐστὶ, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο,
 καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι, ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων
 ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀπτίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ

XXII. 3. τὰ ἐς τὸν Ἄθων. Artic. τὰ abest vulgo, a nobis ex
 coniect. adiectus.

paraverat quae ad Athon spectabant. Nam ad Eleun-
 tem, Chersonesi oppidum, in ancoris stabant trire-
 mes; unde proficiscebantur homines de exercitu ex
 omnibus nationibus, qui sub flagellis terram perfode-
 rent, quorum in locum alii subinde succedebant; fo-
 diebant autem etiam hi qui circa Athon incolebant:
 operique praefecti erant Bubares, Megabazi filius, et
 Artachaees Artaei, uterque natione Persa. Est enim
Athos mons ingens ac nobilis, in mare excurrens,
 et ab hominibus habitatus. Ubi mons in continentem
 desinit, peninsulae speciem refert, estque isthmus
 duodecim fere stadiorum: est autem campestris hic
 locus, tumulos habens non magnos, a mari Acan-
 thiorum ad illud mare quod contra Toronen est.
 In eodem hoc isthmo, in quem desinit Athos, oppi-
 dum est Sane, a Graecis habitatum: quae vero intra

15 τούτῳ, εἰς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλάς
οἰκεῖται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέ-
ναι; τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἡπειρωτῶν
ῥομφαίᾳ ποιεῖν, εἰς αὐτὴν, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθων,
Θύσσοις, Κλεωναί. πόλις μὲν αὗται, αἱ τὸν Ἄθων
νέμονται. Ὠρυσσον δὲ ὧδε δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ 23
βάρβαροι κατὰ ἔθνη, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς
ποιησάμενοι ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν,
κατωτάτα ἐστεῶτες, ὥρυσσον· ἕτεροι δὲ παρεδίδσαν
5 τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χεῖρ ἄλλοισι κατὰ πύργους ἐστεῶσι
ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροις, ἕως ἀπί-
κοντο εἰς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέ-
βαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι, πλὴν Φοινίκων, καταρ-
ρήγνυμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον
10 παρεῖχον· ἅτε γὰρ τοῦ τε ἀνω στόματος καὶ τοῦ κάτω

Sanen in ipso Atho incoluntur oppida, quae tunc Persa ex continentis oppidis insulana facere adgressus est, hae sunt, Dium, Olophyxus, Acrothoon, Thyssus, Cleonae: hae sunt oppida, quibus *Athos* frequentatur. (23.) Fodiebant autem hoc modo. Totum tractum, lineâ rectâ iuxta Sanem urbem ductâ, secundum nationes distribuerant barbari. Tum, ubi iam *profunda* fuit *fossa*, alii in imo stantes fodiebant, alii vero effossam terram continuo aliis tradebant, qui superne scalis insistebant; et hi rursus aliis; donec ad summos pervenissent, qui eam egerant eiiciebantque. Iam caeteris quidem, praeterquam Phoenicibus, rupta fossae praecipitia duplum laborem exhibuere: nam quum summa fossae labia pari amplitudine atque inferiora facerent, non potuit

κατὰ τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλέ σφι τοιοῦτο ἀποθήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοις ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόν-
 τες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὄρυσσον, τὸ μὲν
 ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει 15
 αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου,
 συνῆγον αἰεὶ· κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι
 ἄλλοις τὸ ἔργον. Ἐνθαῦτα δὲ λειμών ἐστι, ἵνα σφι
 ἀγορὴ τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον· σῖτος δὲ σφισι πολλὸς
 24 ἐφοῖτα ἐκ τῆς Ἀσίας ἀληλεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμ- 20
 βαλλεόμενον εὐρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ
 Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐβέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυ-
 σθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὼν γὰρ, μηδένα
 πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὀρύσ- 5
 σειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, εὖρος ὡς δύο τριή-

hoc non eis accidere. At *Phoenices*, ut in aliis operi-
 bus ingenium ostendunt, sic et in isto. Nam portio-
 nem eam, quae ipsis sorte obvenerat, ita fodiebant,
 ut superius os fossae duplo maius facerent, quam fos-
 sam ipsam esse oportebat: progrediente vero opere,
 constanter arctiorem illam faciebant, ut, quum in
 fundo essent, parem cum aliis latitudinem fossa ha-
 beret. Erat autem ibi pratum, ubi forum habebant
 rerum venalium: frumentique moliti copia ex Asia
 eis advehebatur. (24.) Iam, ut ego quidem hanc
 rem considerans reperio, magnificentiae causa fodi
 hanc fossam Xerxes iussit, cupiens et potentiam suam
 ostentare: et monumentum relinquere sui. Nam,
 quum nullo labore per isthmum transduci naves po-
 tuissent, fossam quam mare perflueret fodi iussit ea

ρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρεύμενας. Τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τού-
τοισι, τοῖσι περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν
Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα 25
μὲν νυν οὕτω ἐποίεε. παρασκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς
τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας
Φοινίξιν τε καὶ Αἰγυπτίοισιν. καὶ σιτία τῇ στρατιῇ κα-
5 ταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῆνιεν ἡ στρατιή, μηδὲ τὰ ὑπο-
ζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ἀναπυθόμενος δὲ
τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεύτατον
εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκάσι τε καὶ πορθμηίοισιν
ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχέθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευ-
10 κὴν Ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηάκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς
Τυρόδιζαν τὴν Περινθίαν, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς

latitudine, ut duae simul triremes, remis suis agita-
tae, transire per illam possent. Eisdem, quibus *du-
cenda fossa* fuerat mandata, imperatum etiam est ut
Strymonem fluvium ponte iungerent. (25.) Haec
dum ita facienda curat, simul etiam parari *arma-
menta iungendis* in Hellesponto *pontibus* iussit,
partim ex papyro, partim ex lino albo; quam cu-
ram Phoenicibus et Aegyptiis mandavit. Deinde ne
fame laboraret aut exercitus aut iumenta in Grae-
ciam ducenda, comportari *commeatus* iussit; et com-
moda sciscitatus loca, ut quemque locum maxime
idoneum reperit, ibi iussit deponi, dato mandato
ut undique ex Asia onerariis navibus et portoriis alii
alio deveherent. Igitur plurimam quidem partem in
Candidum Littus, quod vocatur, (*Leuce Acte* graece)
devexerunt; alii vero Tyrodizam Perinthiorum, alii

Ἡίονα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ εἰς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

- 26 Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ περὶ ἅπας συλλελεγμένος, ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο εἰς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι 5 στρατόν. Ὅς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατῶν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν εἰς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. Οἱ δὲ, ἐπεὶ τε διαβάντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν, ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐ- 10 τῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο εἰς Κελαινάς· ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἐτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ ὀνόματι γυγχανεὶ ἐὼν Καταρ-

Doriscum, alii Eionem, quae super Strymonem est, alii in Macedoniam conveyere commeatu iussi.

(26.) Hi dum opus imperatum exsequuntur, interim coactus universus *pedestris exercitus* unâ cum Xerxe iter Sardes versus ingressus est, Critallis profectus, Cappadociae oppido: eo enim edictum erat ut convenirent copiae omnes, quae per continentem cum ipso Xerxe erant iturae. Iam, quis fuerit praefectorum qui optime instructum adduxerit exercitum, adeoque munera acciperit a rege proposita, edere non possum: nam ne liquet mihi quidem, an omnino in iudicium ea res venerit. Exercitus vero, postquam trajecto Haly fluvio Phrygiam intravit, per eam iter faciens *Celaenas* pervenit; ubi fontes oriuntur Maeandri, et alius fluvii non minoris Macandro, cui nomen est Catar-

ρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατίλ-
 25 λων, εἰς τὸν Μαϊάνδρον ἐκιδού· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλη-
 νοῦ Μαρσύω ἀσπὸς ἐν τῇ πόλει ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ
 Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδιδόντα ἀνακρε-
 μασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος 27
 ὁ Ἄττιος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξίνισι τὴν βασιλείας στρατιὴν
 πᾶσαν ξινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξης· χρήμα-
 τὰ τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος εἰς τὸν πόλεμον πα-
 5 ρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἶρετο
 Ξέρξης Περσέων τοὺς παρόντας, τίς τε ἰὼν ἀνδρῶν Πύ-
 θιος, καὶ πόσα χρήματα κακτημένος, ἐπαγγέλλετο
 ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν „ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι, ὃς τοι
 „τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδώρησατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυ-
 10 „σῇ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνθρώ-
 „πων πλούτῳ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σέ.“ Ὡμάσας 28

rhactes, qui ex ipso foro Celaenarum exortus, in
 Maeandrum influit: quo in foro eiusdem urbis uter
 suspensus est Sileni *Marsyae*, quem Phryges narrant
 ab Apolline excoriatum suspensumque fuisse. (27.)
 In hac urbe expectans Xerxem consederat *Pythius*,
 Atyis, filius, Lydus, ipsumque Xerxem et univer-
 sum eius exercitum magnificis epulis exceperit, pecu-
 niasque pollicitus est quas in bellum esset collatu-
 rus. Qui ubi pecunias obtulit, quacsivit *Xerxes* ex
 praesentibus Persis, *quisnam hominum esset Py-*
thius, et quantas possideret divitias, qui ista of-
ferret? Cui illi responderunt: *Idem hic est, Rex,*
qui patri tuo Dario auream platanum aureamque
vitem dono dedit: estque post te nunc hominum,
quos novimus, omnium princeps divitiis. (28.)

δὲ τῶν ἐπείων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἶρε-
 το Πύθιον ὁκόσα οἱ εἶη χρήματα. ὁ δὲ εἵπ' „ὦ βα-
 „σιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκῆψομαι τὸ μὴ εἶδε- 5
 „ναι τὴν ἐμμουτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπισταμένος τοι ἄτρε-
 „κέως καταλέξω. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμην
 „ἐπὶ θάλασσαν καταβαίοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλό-
 „μενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον,
 „καὶ εὖρον λογίζομενας, ἀγυρίου μὲν δύο χιλιάδας εὐ-
 „σας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ τετρακοσίας μυριάδας 10
 „στρατῆρων Δαρεικῶν, ἐπιδιούσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ
 „τούτοις σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῶ δ' ἐμοὶ ἂπὸ ἀνδρα-
 29 „πύδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ βίης.“ Ὁ μὲν
 ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημάνοις, εἵπ'·
 „Ἕϊνε Λυδὲ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώραν,
 „οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια

Miratus rex posterius hoc verbum, ipse deinde Py-
 thium interrogavit, *quantas possideret pecunias?*
 Et ille, *Rex*, inquit, *non te celabo, nec excusa-*
tione utar, nescire me meas facultates; sed bene
cognitas habens, adcurate tibi dicam. Nam simul
atque certior sum factus ad mare Graecum te
descendere, cupiens tibi ad bellum conferre pecu-
nias, inquisivi; rationeque inita, reperi, esse mihi
argenti talenta bis mille, auri vero quadringentas
myriadas staterum Daricorum, minus septem mil-
libus. Atque has ego pecunias tibi do muneri: est
enim mihi ex mancipiis atque agris victus suffi-
ciens. (29.) His ab illo dictis Xerxes delectatus, re-
 spondit: *Hospes Lyde, ex quo ego Persicâ egressus*
sum terrâ, nullum adhuc, praeter te, hominem

- 5 „προβῆναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν
 „καταστάς, αὐτεπαγγέλπος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέ-
 „λησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ
 „ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα
 „μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὧν ἐγὼ ἀντὶ αὐτῶν γέ-
 10 „ρεσθαι ταῦτα δίδωμι· ξεινόν τε σε ποιῶμαι ἐμὸν, καὶ
 „τάς τετρακοσίας μυριάδας· τοὶ τῶν στατήρων ἀποπλή-
 „ρω παρ' ἐμεαυτοῦ, δούς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ
 „τοὶ ἐπιθέεθ, ἕως αἱ τετρακοσῖαι μυριάδες ἑπτὰ χι-
 „λιάδων, ἀλλ' ἢ τοὶ ἀπαρτιλογίῃ ὑπ' ἐμέο πεπλήρω-
 15 „μένη. κέκτησό τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτῆσαο, ἐπί-
 „στασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦν-
 „τι, οὔτε ἐς τὸ παρὲν, οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.“

Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο 30

reperi, qui vellet hospitalia officia exercitui meo exhibere; nec qui meum in conspectum veniens, sua sponte pecunias mihi ad bellum conferendas offerret. Tu vero magnifice exercitum meum excepisti, et pecunias ingentes polliceris. Tibi ergo vicissim ego dona haecce tribuo: in meorum hospitum numero te repono, et quadringentas staterum myriades de meo tibi complebo, septem millia dono dans, ne tibi ad complendas quadringentas myriadas septem millia desint, sed solida atque integra ista tibi summa a me conficiatur. Perge vero possidere quae adquisivisti, ac scito semper talem te virum praestare: quod ubi feceris, neque nunc, nec in posterum te poenitebit.

(30.) His dictis, Xerxes, praestito promisso, ulte-

αἰὶ τὸ πρόσθεν. Ἀναυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν
 παραμειβόμενος, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλης γίνονται,
 ἀπῆκετο εἰς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ
 Λύκος ποταμὸς εἰς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται 5
 ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα καὶ ἀναφανόμε-
 νος, ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος εἰς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κελοσ-
 σέων ὁρμώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν Φρυ-
 γῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπῆκετο εἰς Κυδράρα πόλιν ἔνθα
 στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροῖσου, κα- 10
 31 ταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους. Ὡς δὲ ἐκ τῆς
 Φρυγίης ἐσέβαλε εἰς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ,
 καὶ τῆς μὲν εἰς ἀριστερὴν, ἐπὶ Καρίης Φερούσης, τῆς δὲ
 εἰς δεξιὴν, εἰς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν
 Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἵεναι 5
 παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοσεργοὶ μέλι

rius progredi perrexit. Postquam Anaua, quod vo-
 catur, Phrygiae oppidum praeteriit, et lacum ex quo
 sal conficitur, *Colossas* pervenit, magnam Phrygiae
 urbem; in qua *Lycus* amnis in terrae voraginem in-
 cidens evanescit, ac deinde, postquam ex quinque fere
 stadiorum intervallo iterum comparuit, in Maeandrum
 et ipse influit. Colossis profectus exercitus, ad
 confinia Phrygiae-Lydiaeque pervenit; ubi cippus in
 terram defixus, qui a Croeso positus est, inscriptis
 literis limites indicat. (31.) Ut ex Phrygia Lydiam
 intravit, ubi diverticulum est viarum, quarum al-
 tera, ad sinistram, versus Cariam fert, altera ad dex-
 tram Sardes; quam qui sequitur, eum omnino oportet
 Maeandrum fluvium traicere, et Callatebun prae-
 terire oppidum, in quo pistores dulciarii ex myrica

5:5, 59.

ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης
 τὴν ὄρν, εὖρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος ἔνεκα δωρη-
 σάμενος κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μελεδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ
 10 ἐπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκητο εἰς τῶν Λυδῶν τὸ
 ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ εἰς Σάρδεις, πρῶτα μὲν ἀπέ- 32
 πεμπε κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσαντας γῆν τε
 καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευά-
 ζειν· πλὴν οὔτε εἰς Ἀθήνας, οὔτε εἰς Λακεδαιμόνα ἀπέ-
 5 πεμπε ἐπὶ γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ
 ἔνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι
 πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγ-
 χυ ἔδωκε τότε δέισαντας δάσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ
 τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα,
 10 παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν εἰς Ἀβυδόν.

(*tamarice*) et tritico *mel* conficiunt: hac via iter fa-
 ciens Xerxes *platanum* reperit, quam ob speciei
 praestantiam aureo donavit ornatu, curamque eius
 viro ex immortalibus lecto mandavit: postero die in
 primariam Lydorum urbem pervenit. (32.) *Sardes*
 postquam *Xerxes* pervenit, praecoones primum dimi-
 sit per Graeciam, qui terram et aquam postularent,
 edicerentque ut coenas pararent regi. Athenis atque
 Lacedaemone exceptis, in omnes alias Graeciae par-
 tes ad terram aquamque postulandam misit: quod
 quidem hac de caussa iterum fecit, quoniam, qui
 prius postulanti non dederant, eos nunc, metu ad-
 actos, utique daturos existimasset: hoc vero ipsum
 certo cogniturus, iterum misit. Deinde ad reliquum
 iter se comparavit, Abydum ducturus.

- 33 Οἱ δὲ ἐν ταύτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγρυσαν ἐκ τῆς
 Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου πῆξ ἐν
 Ἑλλήσποντῳ. Σηστοῦ τε παλιός μεταξὺ καὶ Μιδύ-
 του, αὐτὴ τραχεὰ εἰς θάλασσαν κατήκονσα, Ἀβύδου
 καταστάν· ἐνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολ- 5
 λῷ, ἐπὶ Ξανθίππου καὶ Ἀρίφθονος στρατηγῶν Ἀθηναίων,
 Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσης λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον,
 ζῶντα πρὸς σαγίδα προσδιεπασσάμεναι· ὅς τις ἐξ τοῦ
 Πρωτεσίλειω τὸ ἱερὸν εἰς Ἐλαιῶντα ἀγινόμενος γυναῖ-
 34 κας, ἀθέμιστα ἐράσκει. Ἐς ταύτην αὖν τὴν αἰκτὴν ἐξ 10
 Ἀβύδου ὀρμεώμενοι, ἐπεφύρουν τοῖσι προσκείμετο, τὴν
 μὲν λευκολίνου Φοίνικες, τὴν δ' ἐτέρην τὴν Βυβλίνην Αἰ-
 γύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου εἰς τὴν ἀπαν-
 τίον. Καὶ δὴ ἐξευγμένον τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χει- 5

(33.) Interim, quibus negotium datum erat ut *Hellespontium ponte* iungerent ex Asia in Eutropam pertinente, perfecerant opus. Est autem Chersonesi ad Hellespontum ora in mafe excurrens aspera inter Sestum urbem et Madytum, Abydo obversa: ubi deinde, haud ita multo post, Xanthippo Ariphronis filio praetore Atheniensium, captum Artayctem Persam, Sesti praefectum, vivum paxillis tabulae adfixum suspenderunt: qui in templum etiam Protesilai ductis mulieribus nefanda perpetrare consueverat. (34.) Hanc igitur in oram ex Abydo tendentes, quibus imperatum id opus erat, *duo pontes* struxerunt; alterum Phoenices, rudentibus ex lino albo confectis; alterum Aegyptii, ex papyro. Sunt autem septem stadia ex Abydo ad oram oppositam. At iuncto ponte incidit ingens tempestas, quae rescidit omnia atque dis-

μὴν μέγας, συνέκοψέ τε ἐκείνα πάντα καὶ διέλυσε.
 Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος, τὸν Ἑλλή- 35
 σποντον ἐκέλευε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πλη-
 γὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδῶν ζευγος. ἥδη
 δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγίας ἅμα τούτοις ἀπέπεμψε
 5 στίζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐντέλλετο δὲ ὦν ραπίζον-
 τας, λέγειν βάρβαρα τέ καὶ ἀτάσθαλα· „ὦ πικρὸν
 „ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκη ἐπιτίβῃ τήνδε, ὅτι μιν ἡδίκη-
 „σας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς
 „μὲν Ξέρξης διαβήσεται σε, ἥν τε σύ γε βούλῃ, ἥν τε
 10 „μή. σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει,
 „ὡς ἐντὶ θαλάσῃ τε καὶ αἰμυρῶν ποταμῶν.“ Τήν τε δὴ
 θάλασσαν ἐντέλλετο τούτοις ζημιῶν, καὶ τῶν ἐπε-
 στεώτων τῇ ζεύξῃ τοῦ Ἑλλήσποντου ἀποταμῆν τὰς κε-
 φαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίησαν τοῖς προσεκέστο 36

solvit. (35.) Quod ubi *Xerxes* rescivit, gravissime ferens, trecenta verbera flagellis infligi iussit Helle-
 sponto, et compedum par in pelagus iniici: quin et memoratum audivi, praeter haec homines etiam mis-
 sisse eum, qui stigmata inurerent Hellesponto. Im-
 peravit certe, ut flagellis caedentes barbara haec et
 insana pronunciarent verba: *O amara aqua! dominus tibi hanc poenam infligit, quod illum iniuriā adfecisti, nihil mali ab ipso passa. Et traiciet te rex, sive volueris, sive nolueris. Merito autem nemo hominum tibi sacra facit, quippe doloso sal-
 soque flumini.* Simul verò et mari has poenas iussit infligi, simulque capita amputari eorum, qui iun-
 gendo flumini fuerant praefecti. (36.) Et haec qui-
 dem iussa exsecuti sunt quorum triste hoc fuit offi-
Herod. T. III. P. I. N

αὕτη ἡ ἀχαρις τιμὴ. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύ-
 γνυσαν· ἐξεύγνυσαν δὲ ὧδε. Πεντηκοντέρους καὶ τριή-
 ρας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου
 ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἐτέρην τεσσα- 5
 ρεκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας,
 τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχέῃ τὸν τό-
 νον τῶν ὀπλῶν. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατήκαν περι-
 μέκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρης, τῶν ἀνέ-
 μων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρης τῆς 10
 πρὸς ἐσπέρας τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὐρου τε καὶ νότου
 εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφασιν κατέλιπον τῶν πεντη-
 κοντέρων καὶ [τριηρέων] τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον

XXXVI. 6. τοῦ μὲν Πόντου. An τοῦ μὲν πόρου, respectu tra-
 iectus. 1. 13. τριηρέων ex coniectura adiecti, quod vocab.
 abest vulgo edd. et mssis.

vium. Pontes autem deinde iunxerunt alii architecti,
 et hoc quidem modo iunxerunt. Colligatas actuarias
 quinquaginta remorum naves et triremes statuerunt,
 sub eo ponte qui Pontum Euxinum spectabat, nu-
 mero trecentas et sexaginta, sub altero vero quatuor-
 decim et trecentas; respectu Ponti quidem [sive ad
 traiciendum quidem] obliquâ lineâ stantes, rectâ
 vero secundum Hellespontii cursum, ut ipse cursus
 intentionem sustineret rudentium. Ex navibus ita
 iunctis praelongas demiserunt ancoras; in eo quidem
 ponte, qui Pontum spectabat, ventorum caussâ ex in-
 teriore mari flantium; in altero vero, qui ad vesperam
 versus Aegaeum mare erat, euri atque noti caussâ.
 Inter actuarias noves autem [atque triremes] tribus

ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ
15 Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς
στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χαρὶς
ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμει-
νοι ἐς ἐκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης
μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέ-
20 στερα τὰ λίνεα· τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλκε. Ἐπειδὴ
δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόντος, κρομονὺς ξύλων καταπρίσαντες,
καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδῆς τῷ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπε-
τίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπε-
ξῆς, ἐνθαῦτα αὐτὶς ἐπεξεύγνυνον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα,
25 ὕλην ἐπέφórησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν
ἐπέφórησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν

in locis fenestram transitumque reliquerunt; ut in
Pontum, qui vellet, minoribus navigiis intrare pos-
set, et ex Ponto in mare exterius navigare. His factis,
intenderunt rudentes, ligneis suculis ex continente
eos torquentes: nec iam scorsim duo adhibuerunt ru-
dentum genera, sed utrique ponti binos ex lino albo,
quaternos vero ex papyro rudentes tribuerunt. Cras-
sities quidem et species utriusque generis eadem erat;
sed pro ratione multo firmiores erant linei ruden-
tes, quorum cubitus talentum pendebat. Freto hac
ratione iuncto, sectos arborum stipites, aequali lati-
tudine cum ponte, super intentos rudentes ordine
disposuerunt: atque ita continua serie dispositos de-
nuo arcte inter se constrinxerunt. His deinde tignis
ingesserunt sarmenta, et sarmentis ordine dispositis
terram superne ingessere: denique, probe constipatâ
terrâ, utrumque pontium latus septo munierunt, ne

παρίρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερρωῶντα, καὶ οἱ ἵπποι.

- 37 Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκευάστο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἳ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διωρυχος, οἱ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διωρυξ παντελῶς πεποιημένη ἄγγελτο· ἐνθαῦτα χειμερί- 5
 σας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὠρμάτο ἐλῶν ἐς Ἀβυδον. Ὁρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην, ἀφανὴς ἦν, οὐτ' ἐπιτεφέλων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης 10
 τε νυξ ἐγένετο. Ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θελοὶ προφαίνειν τὸ φᾶσμα. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς „Ἐλλῃσι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῶν πολιῶν“ λέγοντες „ἥλιον

iumenta et equi conspecto desuper mari consternantur.

(37.) Postquam et quae ad pontes spectant, et quae ad Athon, parata fuerunt, renunciatumque est et ipsam fossam penitus perfectam esse, et aggeres iuxta ostia fossae ducendos, ne maris aestus ostia compleret; tum vero, exacta hyeme, primo vere instructus exercitus *Sardibus* instituit *Abydum* proficisci. Iamque in eo erat ut iter ingrederetur, quum *sol* suā in coelo sede relictā *evanuit*, nullis nubibus obducto coelo, sed quam maxime sereno; et medio die nox exstitit. Quod ubi vidit animadvertitque *Xerxes*, curae ei haec res fuit; quaesivitque ex Magis quid significaret id prodigium. Responderunt Magi, *Graecis* significare *Deum extinctionem urbium*:

εἶναι Ἑλλήνων προδέκτρα, σελήνην δὲ, σφέων.“ πυθό-
 15 μένος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἰὼν ἐποιέετο τὴν
 ἔλασιν. Ὡς δ' ἐξήλαυε τὴν στρατὴν, Πύθιος ὁ Λυ- 38
 δὲς, καταρρώδηςας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Φάσμα, ἐπαρ-
 θεὺς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεια, ἔλεγε
 ταῦδε· „ὦ δέσποτα, χρήσαις ἂν τι τεῦ βουλομένη τυ-
 5 „χεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει εὖν ὑπουργῆσαι,
 „ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον;“ Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δο-
 κῶν μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεῆθαι, ἔφη τε ὑπουργήσῃν, καὶ
 διαγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπὶ τε ταῦτα
 ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας ταῦδε· „ὦ δέσποτα, τυγχά-
 10 „νουσί μοι παῖδες ὄντες πέντε, καὶ σφείας καταλαμ-
 „βάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
 „σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τὸδε ἡλικίης ἤκοντα οἰ-
 „κτείρας, τῶν μοι παίδων ἓνα παράλυσον τῆς στρα-

dicentes, *solem Graecis futura significare, Persis autem lunam*. Quibus auditis laetus Xerxes educere copias coepit. (38.) Iamque egrediebatur, quum *Pythius* Lydus, metuens editum de coelo prodigium, et donis suis confisus, Xerxem adiens, haec dixit: *Domine, gratificaturus-ne es quod mihi velim contingere; quod tibi leve est praestare, mihi vero permagnum fuerit?* Et *Xerxes*, quidquid potius, quam quod ille in animo habuit, petiturum eum ratus, *praestitutum se ei*, dixit; libereque, quae cuperet, promere iussit. Tum ille confidens, *Domine*, ait, *sunt mihi quinque filii, quibus omnibus sors obtingit ut tecum in bellum adversus Graeciam profisciscantur. At tu, Rex, mei tam longe aetate pro- vecti miserere, unique meorum filiorum, natu ma-*

- „τήης, τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν
 „ χρημάτων ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσαρας ἄγου ἅμα 15
 „ σευυτῶ· καὶ πρήξας τὰ νοεῖς, νοστήσειας ὀπίσω.“
- 39 Κάρατα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευο-
 „ μένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας
 „ ἐμούς καὶ ἀδελφεούς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μνήσα-
 „ σθαι περὶ σέο παιδός· ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χορὴν παν- 5
 „ οἰκίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νῦν τόδ' ἐξεπίστα-
 „ σο, ὡς ἐν τοῖσι ὡσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός·
 „ ὅς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα·
 „ ὑπεναντία δὲ τούτοις ἀκούσας, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν
 „ χρηστὰ ποιήσας, ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργε- 10
 „ σίῃσι βασιλῆα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ τε
 „ δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμ-

ximo, remitte militiam; ut et mei et bonorum
 meorum curam gerat. Reliquos vero quatuor duc
 tecum: et confectis rebus quas destinasti domum
 redeas! (39.) Cui vehementer iratus Xerxes his ver-
 bis respondit: O homo nequam! Quum ego ipse
 in bellum adversus Graeciam proficiscar, et filios
 meos et fratres et cognatos et amicos eodem du-
 cam, tu tui filii ausus es facere mentionem, qui
 meus es servus, quem tota cum domo ipsaque uxore
 me sequi oportebat! Probe nunc hoc scito, in au-
 ribus hominum habitare animum; qui si bona au-
 dit, voluptate implet corpus; si contraria, indi-
 gnatur. Igitur quum bene fecisti, et alia talia pro-
 misisti, non gloriaberis te regem beneficiis supe-
 rasse: nunc vero, ubi ad impudentiam te conver-

„Ψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσ-
 „σερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ
 15 „περιέχειαι μάλιστα, τὴν ψυχὴν ζημιώσεται.“ Ὡς δὲ
 ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προστετάκτο
 ταῦτα πρῆσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν
 πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ
 ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ
 20 ἐπ’ ἀριστερᾷ· καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν.

Ποισάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῆγε ὁ 40
 στρατός. Ἦγόντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ
 τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, στρατὸς παντοίων ἐθνέων
 ἀναμιξ, οὐ διακεκριμένοι. τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἔσαν, ἐν-
 5 ταῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ συνέμισγον οὔτοι βασιλεῖ.
 Προηγύντο μὲν δὴ ἱππότες χίλιοι, ἐκ Περσέων πάν-
 των ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ

*tisti, non tu quidem pro merito, sed minora quam
 pro merito accipies. Te enim et quatuor ex tuis
 filiis servant hospitalia munera: unius vero, qui
 tibi prae caeteris cordi est, vitâ mulctaberis. Hoc
 dato responso, protinus his, quorum negotium erat
 talia exsequi, imperavit, ut perquisitum maximum
 natu Pythii filium discinderent medium, discissique
 corporis dimidium ad dextram viae, dimidium ad
 sinistram disponent; utque illac transiret exercitus.*

(40.) His ita perfectis, transiit deinde agmen. Et
 praecedebant quidem iumenta cum impedimentis;
 sequebanturque copiae ex omnibus nationibus con-
 tractae, promiscue incedentes, non discretae; nu-
 mero ultra dimidium exercitus. Deinde intererat
 intervallum: nec enim hi cum rege miscebantur. Re-

οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω
 εἰς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλεούμε-
 νοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι 10
 δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδίον μέγα τῆς
 Μηδικῆς τῷ ὀνόματι ἐστὶ Νίσαιον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους
 τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων
 τῶν δέκα ἵππων, ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπ-
 ποι μὲν εἰλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἵπτε- 15
 το πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ
 ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ
 ὅπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων·
 παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ ὀνόματι ἦν Πατιράμ-
 41 φης, Ὀτάνω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσων. Ἐξήλασε μὲν 20
 δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅπως
 μιν ὁ λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος εἰς ἀρμάμαξαν.

gem vero praecedebant mille equites ex cunctis Per-
 sis selecti: dein mille hastati, ipsi quoque ex omni-
 bus selecti, deorsum in terram versis lanceis inceden-
 tes: post hos sacri *Nisaei* (qui vocantur) *equi* decem,
 quam pulcerrime ornati. *Nisaei* autem vocantur hi
 equi ab amplo Mediae campo, cui nomen *Nisaeus*, in
 quo grandes illi equi gignuntur. Hos decem equos se-
 quebatur sacer Iovis currus, quem octo trahebant can-
 didi equi; et pone pedibus incedebat auriga, frena
 tenens: hanc enim sedem nemo mortalium conscen-
 dit. Post hunc ipse Xerxes vehebatur curru equis
 Nisaeis iuncto: et a latere incedebat auriga, cui no-
 men Patiramphe, Otanis filius Persae. (41.) Hoc
 modo *Sardibus egressus* est *Xerxes*: de curru autem
 descendens, quoties commodum ei videretur, in car-
 pentum (*harmamaxam*) transibat. Post illum erant

536, 8.

αὐτοῦ δὲ ὅπισθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἀριστοὶ τε
 5 καὶ γενναϊότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας
 ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίῃ ἐκ Περσέων ἀπο-
 λελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περ-
 σέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ τούτων
 χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαιρωτήρων ροιάς
 10 εἶχον· χρυσέας, καὶ περίξ συνεκλήιον τοὺς ἄλλους· οἱ
 δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἑόντες, ἀργυρέας ροιάς
 εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιάς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέ-
 ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἀγχιτοῖ ἐπόμενοι
 Ξέρῃ. τοῖσι δὲ μυρίοις ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων
 15 μυρίῃ. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους,
 καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἤϊε ἀναμίξ. Ἐποιέετο δὲ 42
 τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Καί-
 κων καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καϊκού ὁρμώμενος,

hastati mille, fortissimi nobilissimique Persarum,
 erectas lanceas tenentes: deinde alii mille equites ex
 Persis selecti: et post equites, peditum decem millia
 e reliquis Persis selectorum; quorum mille in hastis,
 pro imis cuspidibus, aurea habebant mala punica,
 et reliquos circumcirca includebant; novies mille
 vero, qui intra hos erant, argentea mala punica ha-
 bebant. Aurea vero mala punica habebant etiam illi,
 qui lanceas in terram conversas tenebant; et poma
 aurea hi, qui Xerxem proxime sequebantur. Post
 decies mille pedites locati erant equitum Persa-
 rum decem millia. Tum post equitatum hunc inter-
 vallum erat duorum utique stadiorum; ac deinde re-
 liquae copiae promiscue incedebant. (42.) Hic au-
 tem ex Lydia dirigebat agmen ad Caicum fluvium

Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος εἰς Κα-
 ρίνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπο- 5
 ρεῦετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πε-
 λασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδὴν δὲ λαβὼν εἰς ἀρι-
 στερὴν χεῖρα, ἥτε εἰς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν
 οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρη-
 στῆρες ἐπεισπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ σὺχρὸν 10
 43 ὄμιλον διέφθειραν. Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ
 τὸν Σκάμανδρον ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρ-
 δίων ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ρέε-
 θρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι
 πινόμενος· ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπῆκετο Ξέρ- 5
 ξης, εἰς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἡμέρον ἔχων
 θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἑκα-
 στα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας' χοὰς

et in terram Mysiam: tum a Caico profectum, Canac
 montem a sinistra habens, per Atarneum ad Cari-
 nam urbem. Ab hac dein per Thebae campum iter
 fecit, Atramyttleum urbem et Antandrum Pelasgicam
 praetergrediens. Tum Idam a laeva habens, Iliacam
 terram intravit. Ibi primum ei, sub Ida noctem
 agentī, ingruentia tonitrua et fulmina haud exiguum
 hominum numerum occiderunt. (43.) Postquam ad
Scamandrum pervenit agmen; quem fluviorum pri-
 mum, ex quo Sardibus profecti iter ingressi sunt,
 aqua destituit, nec ad bibendum exercitui iumentis-
 que suffecit; ad hunc igitur fluvium postquam Xer-
 xes pervenit, in Priami Pergamum adscendit, spe-
 ctandi loci cupidus: quem ubi contemplatus est, et
 singula percontatus, Minervae Iliacae mille macta-

δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμέ-
 10 νοῖσι, νυκτὸς φόβος εἰς τὸ στρατόπεδον ἐνέπτεσε. ἅμα
 ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων
 Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ
 Ἀβυδῶ ὁμοῦρός ἐστι· ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθας Τευκρούς.
 Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβυδῶ, ἠβέλησε Ξέρξης ιδέ- 44
 σθαι πάντα τὸν στρατόν. καὶ, προεπεποιήτο γὰρ ἐπὶ
 κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ·
 ἐποίησαν δὲ Ἀβυδῆνοι, ἐντειλαμένου πρότερον βασιλῆος.
 5 ἐνθαῦτα ὡς ἴζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἡϊόνος, ἐβηῖτο καὶ
 τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηεύμενος δὲ, ἡμέρῃ τῶν νεῶν
 ἀμίλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνί-
 κων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρα-
 τιῇ. Ὡς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ 45

vit boves, et heroibus Magi inferias obtulerunt. Qui-
 bus peractis, noctu terror castra invasit. Prima dein
 luce inde profecti, a sinistra reliquerunt Rhoeteum
 urbem et Ophryneum et Dardanum, quae est Abydo
 contermina; a dextra vero Gergithas Teucros.

(44.) *Abydum* postquam pervenerunt, voluit ibi
Xerxes universum oculis lustrare exercitum. Et de
 industria ibi in tumulto praeparata ei erat sedes sub-
 limis ex candido marmore; quam Abydeni iussu
 regis prius exstruxerant. Ibi igitur sedens, et deor-
 sum secundum oram prospiciens, contemplatus est
 et pedestrem exercitum et naves: quas dum contem-
 platur, incessit eum cupido certamen navale spec-
 tandi. Quod ubi ei editum est spectaculum, in quo
 vicere Phoenices Sidonii, laetatus est et certamine et
 exercitu. (45.) Conspiciens autem universum *Hel-*

τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ
 τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρ-
 46 ξης ἑαυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μα-
 θῶν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, ὃς τὸ πρῶτον γνώ-
 μην ἀπέδεξάτο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλευῶν Ξέρξῃ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὤνῃρ Φρασθεὶς Ξέρ-
 ξεα δακρύσαντα, εἶρετο τάδε· „ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ 5
 „ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαιο νῦν τε καὶ ὀλίγω
 „πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν, δακρύεις.“ Ὁ δὲ
 εἶπε· „Ἐοῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς
 „βραχυς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε,
 „ἔόντων τοσούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.“ 10
 Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἔτερα τούτου παρὰ τὴν ζῴην
 „πεπόνθαμεν οἰκτρότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεὶ βίῳ οὐ-

lespontum navibus suis coopertum, et oram omnem
 et campos Abydenorum hominibus repletos, beatum
 se Xerxes praedicavit: haud multo post vero lacry-
 mas fudit. (46.) Quod ubi animadvertit *Artabanus*,
 avunculus eius, qui prius libere dixerat sententiam,
 hortatusque eum erat ne expeditionem in Graeciam
 susciperet; hic vir, lacrymantem intelligens Xerxem,
 his verbis eum est adlocutus: *Quam longe inter se
 diversa, Rex, fecisti nunc et paulo ante! modo
 beatum te praedicasti; nunc lacrimas fundis.* Cui
 ille: *Subiit namque me humanam sortem miserari,
 reputantem quam brevis sit universa hominis vita;
 quandoquidem horum, tot numero hominum, nul-
 lus in centesimum annum superfuturus est.* Re-
 ponens Artabanus ait: *Alia hoc etiam miserabi-
 liora nobis in vitae cursu accidunt. Etenim nemo*

„δεις οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε του-
 „τέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλά-
 15 „κίς, καὶ οὐκί ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
 „ζῶειν. αἱ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ
 „νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν ἔοντα, μακρὸν
 „δοκέειν εἶναι ποιεῦσι, τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος,
 „μοχθηρῆς εἰούσης τῆς ζῆς, καταφυγὴ αἰρετατάτη τῷ
 20 „ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶ-
 „να, φθοιρὸς ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν.“ Ξέρξης δὲ 47
 „αἰμείβετο λέγων· „Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἄνθρω-
 „πῆς περὶ, εἰούσης τοιαύτης οἴην περ σὺ διατρέχεις εἶναι,
 „παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνέμεθα, χρηστὰ ἔχον-
 5 „τες πρήγματα ἐν χερσὶ. Φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι
 „ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἴχεις ἂν

*hominum; nec ex horum numero, nec ex aliorum,
 ita felix natus est, cui in tam brevi vita non usu
 venturum sit idemtidem, nedum semel, ut mori
 malit quam vivere. Incidentes enim calamitates,
 et morbi nos perturbantes, faciunt ut vita, quan-
 tumvis brevis sit, praelonga nobis videatur. Itaque
 mors, quando molesta est vita, optatissimum re-
 fugium fit homini: deus vero, postquam dulcem
 nobis gustandam dedit vitam, dum illā fruimur,
 invidus esse reperitur. (47.) Respondit Xerxes:
 Artabane, est vitae humanae conditio talis, qua-
 lem tu significas: sed omittamus nunc de hac re
 disserere, neque malorum meminerimus, quum lae-
 tas res prae manibus habeamus! Dic mihi vero
 hoc. Nisi nocturna illa visio tibi ita manifesta
 adparuisset, pristinam-ne teneres sententiam, hor-*

„τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ εἶω με στρατεύεσθαι ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστης ἄν; Φέρε μοι τοῦτο ἀτρε-
 „κέως εἰπέ.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ,
 „ὄψις μὲν ἢ ἐπιφανείσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα 10
 „ἀμφοτέροι, τελευτήσει. ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τὸδε δέιμα-
 „τός εἰμι ὑπόπλεος, οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυτοῦ· ἄλλα τε
 „πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέ-
 48 „γιστα πάντων ὄντα πολεμιώτατα.“ Ξέρξης δὲ πρὸς
 ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε· „Δαιμόνι ἀνδρῶν, κοῖα ταῦ-
 „τα λέγεις εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ
 πρὸς μεμπτός κατα τὸ πλῆθος ἐστι, καὶ τὸ Ἑλληνι-
 „κὸν στράτευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ 5
 „ἡμέτερου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ
 „ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γὰρ τοι ταύτη
 „ἐνδείστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα,

*tarerisque me, ne Graeciae inferam bellum, an
 deseruisses istam sententiam? Agedum, aperte
 hoc mihi dicito! Et ille: Rex, inquit, visio illa,
 quae mihi per insomnium adparuit, eum habeat
 exitum, quem uterque nostrum cupimus! Ego
 vero usque adhuc timoris plenus sum, nec satis
 mei compos, quum alia multa reputans, tum duas
 res maximas videns tibi maxime contrarias. (48.)
 Tum Xerxes, O vir mirifices! inquit, quoniam haec
 duo ais mihi maxime contraria? Utrum pede-
 strium copiarum non satis tibi placet numerus,
 existimasque Graecum exercitum nostro longe
 fore copiosiore? an navales nostras copias co-
 piis illorum fore inferiores? an utrumque horum?
 Nam, si hac parte parum sufficientes iudicas no-*

„στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποιοῖτο.“
 Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν 49
 „τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν ἔχοι, μέμφοιτ' ἂν, οὔτε τῶν
 „νεῶν τὸ πλῆθος· ἦν τε πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο τοι, (1)
 „τὰ λέγω, πολλῶ ἔτι πολεμιάτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο
 5 „ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θα-
 „λάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμῶδι, ὥς ἐγὼ εἰκά-
 „ζω, ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σευ τοῦτο
 „τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καί
 „τοι οὐκί ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ
 10 „πᾶσαν τὴν ἡπειρον, παρ' ἣν δὴ κομῖσαι. οὐκὼν δὲ ἐόν-
 „των τοι λιμένων ὑποδεξίων, μάθε' ὅτι αἱ συμφοραὶ
 „τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, καὶ οὐκὶ ὠνθρωποι τῶν συμ-
 „φορέων. Καὶ δὴ, τῶν δύο τοι τοῦ ἐτέρου εἰρημένου, 49 (2)

stros adparatus, celerrime aliae contrahi copiae poterunt. (49.) Tum Artabanus, Rex, inquit, neque in exercitus huius numero, neque in navium copia, quisquam sanae mentis homo aliquid desideraverit. (49. 1.) Quin etiam, si plures contraheres copias, multo magis tibi duo illa, quae dico, contraria forent. Sunt autem haec duo, terra et mare. Nec enim in mari usquam, ut ego conicio, tam spatiosus portus est, qui, coorta tempestate, capere tuam classem, et tutas praestare naves possit. Atqui non modo unum talem oportet esse portum; sed in quaque continente, quam classis tua praetervehetur, esse talem oportet. Igitur quum idoneos non habeas portus, memento homines in potestate esse casuum fortunae, non casus fortunae in potestate hominum. (49. 2.) Postquam

„τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. γῇ δὲ πολέμῳ τῇδε τοι κα-
 „τίσται· εἰ ἐθέλοι τοι μηδὲν ἀντίξουν καταστήναι, 15
 „τοσούτῳ τοι γίνεται πολεμιοτέρη, ὅσω ἂν προβαίνης
 „ἐκαστέρῳ, τὸ πρὸς αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης γάρ
 „οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμίᾳ πληθώρα. καὶ δὴ τοι, ὥς
 „οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν, πλεῦνα ἐν
 „πλεῦνι χρόνῳ γινόμενῃ, λιμὸν τέξισθαι. Ἄηρ δὲ 20
 „οὕτῳ ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρωδέοι,
 „πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσισθαι χρεῖμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ
 50 „θρασύς εἴη.“ Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀρτά-
 „βανε, οἰκότως μὲν σύ γε τούτων ἕκαστα διαιρέει·
 „ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέ-
 (1) „γεο. Εἰ γὰρ δὴ βούλοι ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπισφερομένῳ
 „πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγισθαι, ποιήσεις ἂν 5

unum ex duobus illis exposui, nunc alterum dicam.
Terra nempe tibi ita contraria est, ut, si nihil
fuerit quod tibi obstet, tanto magis illa futura sit
contraria, quando longius progredieris, impru-
dens ulterius semper abreptus; nam felicitatis
nulla hominibus satietas est. Igitur, hoc posito
nihil tibi obstare, terram dico, quum procedente
tempore ulterius semper progredieris, famem tibi
esse adlaturam. At vir ita demum optime rebus
suis consuluerit, si in deliberando quidem, quid-
libet sibi accidere posse reputans, extimescat, in
re autem agenda fortis atque audax fuerit. (50.)
Respondit Xerxes his verbis: Artabane! Recte tu
quidem haec singula disputas: at neque omnia ex-
timesce, neque omnia pariter animo volve! (50. 1.)
Nam si in quaque re proposita omnia animo vol-

- „οὐδαμᾶ οὐδέν· κρέσσον δὲ, πάντα θαρσύνοντα, ἤμισυ
 „τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χρεῖμα προδι-
 „μαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 „πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλ-
 10 „λίσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία
 „τούτοισι λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει. εἰδέναι δὲ
 „ἄνθρωπον ὄντα, ὅπως χρὴ, τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐ-
 „βραμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιῆειν, ὥς τὸ ἐπί-
 15 „παν Φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδη· τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμε-
 „νοισί τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλᾳ ἐθέλει. Ὅρας 50
 „τὰ Περσέων πρῆγματα ἐς ὃ δυνάμις προεκχώρηκε, ⁽²⁾
 „εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμοῦ γινόμενης βασιλῆς γνώ-
 „μησι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώ-
 „μησι τοιαύτης, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιαύτους,

L. 12. ὅπως χρὴ ex coniect. Vulgo libri omnes πῶς χρὴ τὸ βέβ.

vere, quae incidere possunt, volueris, nihil un-
 quam efficies: melius est autem, cuncta fidenter
 adgrediendo, dimidium pati incommodorum; quam
 omnia timentem, nihil unquam pati. Porro, si
 adversus omnia quae dicuntur contendens, nihil
 tamen certi ipse promissis, labi in his pariter debes
 atque is qui contraria dixit. Hoc quidem igitur
 perinde est. Certam autem verè cognitionem, qua-
 lem oportebat, habere mortalem puto neminem.
 Itaque, qui agere volunt, hos plerumque sequi amat
 successus: qui vero omnia reputantes cunctantur,
 nihil proficiunt. (50. 2.) Vides res Persarum
 quousque potentiae creverint. Quod si igitur reges
 illi, qui ante me fuerunt, in ea fuissent sententia
 quae tu es, aut si, quum aliter quidem ipsi sensis-
 Herod. T. III. P. I.

„οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· ἦν δὲ 20
 „κινδύνους ἀναρρίπτεοντες, ἐς τοῦτό σφρα προηγέγοντο.
 „μεγάλα γὰρ πρῆγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει
 „κατατρέσθαι. Ἡμεῖς τούτων, ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥσπερ
 „τε τοῦ ἔτεος καλδίστην πορεύομεθα, καὶ καταστρε-
 „ψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε 25
 „λιμῶ ἐντυχόντες σὺδαμόθι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόν-
 „τες οὐδέκ. τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλὴν φοβὴν φερό-
 „μενοι πορεύομεθα· τοῦτο δὲ, τῶν ἂν κου ἐπιβέωμεν.
 „γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῖτον ἔξομεν· ἐπ' ἀροτῆρας
 51 „δὲ, καὶ οὐ νομάδας, στρατευόμεθα ἄνδρας.“ Λέγει 30
 „Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ τε
 „ἀρρωδέων οὐδὲν ἑᾶς πρῆγμα, σὺ δὲ μευ συμβου-
 „λίην εἰδέξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρη-

*sent, secuti essent consilium hominum tui simili-
 lium, nequaquam videres res eorum in hoc fasti-
 gium evectas: nunc illi, periculorum aleam sub-
 eundo, huc eas evexere. Magna enim potentia non
 nisi magnis periculis everti potest. Nos igitur, il-
 lorum facta aemulantes, optinto anni tempore iter
 sumus ingredi: et subactâ universâ Europâ do-
 mum revertemur, nec famem usquam passi, nec
 aliud quidquam triste experti. Nam et commœatu
 affatim instructi iter facimus, et, quaecumque
 in terram, quemcumque ad populum pervenimus,
 huius re frumentaria utemur: nec enim nomadi-
 bus hominibus, sed arātoribus, facimus bellum.
 (51.) Post haec Artabanus: Rex! inquit, Quoniam
 nullam rem nos sinis extimescere, tu tamen meum
 admittē consilium: nāpi, ubi de multis rebus agi-*

- 5 „γμάτων πλεῖνα λόγον ἐκτεῖναι. Κύρος ὁ Καμβύσιος
 „Ἰωνίην πᾶσαν, πλην Ἀθηναίων, κατεστρέψατο δασ-
 „μοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμ-
 „βουλεύῳ τοι μηδεμὴ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας
 „καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἳοί τε εἶμεν τῶν ἐχθρῶν κα-
 10 „τυπέρτεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφεας, ἣν ἔπωνται, δεῖ
 „ἀδικωτάτους γίνεσθαι, καταδουλουμένους τὴν μητρό-
 „πολιν, ἢ δικαιοτάτους, συνελευθερῶντας. ἀδικώτατοι
 „μέν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῶν προσβάλ-
 „λουσι· δικαιοτάτοι δὲ γινόμενοι, οἳοί τε δηλῆσασθαι
 15 „μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. Ἐς θυμὸν ὦν
 „βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ
 „ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι.“ Ἀμείβε- 52
 ται πρὸς ταῦτα Ξέρξης „Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφθῆναι

LI. 6. Ἀθηναίων. Fors. Ἀθηνίων, exceptis Athenis.

tur, necesse est etiam plura facere verba. Cyrus, Cambysis filius, Ioniam omnem, exceptis Atheniensibus, subegit, tributariamque Persis fecit. Hos igitur, tibi suadeo, nullo pacto adversus parentes ipsorum ducas. Nam et absque his licuerit nobis superare hostes: et oportet eos, si nos sequantur, aut iniustissimos esse, metropolin suam in servitutem redigentes; aut iustissimos, libertatem illius adiuvantes. Atqui, si iniustissimi sunt, non magnum nobis lucrum adferent: si iustissimi, maxima calamitate adficere tuum poterunt exercitum. Denique reputa tecum, recte dici vetus illud verbum, Non simul cum principio exitum etiam omnem patere. (52.) Ad haec Xerxes respondit: Artabane! omnium quas dixisti sententiarum haec te maxime fallit, quod putas verendum esse ne

- „γνωμέων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ἔς
 „Ἴωνας φοβέαι μὴ μεταβάλωσι τῶν ἔχονεν γνῶ-
 „μα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συ- 5
 „στρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ
 „τούτοις ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο, διαφθει-
 „ραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότη-
 „τα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ
 „ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ 10
 „χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιῆσειν.
 „Οὕτω μὲν τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθόν,
 „σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γὰρ
 „ἐγὼ μούνω ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω.“
 53 Ταῦτα εἶπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας εἰς Σού-
 σα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκι-

Iones a nobis deficiant: quorum maximum habemus documentum, quibus tu ipse testis es, et quicumque alii cum Dario adversus Scythas militarunt, fuisse in illorum potestate aut perdere universum Persicum exercitum, aut servare; eosdem vero iustitiam et fidem praestitisse, nihilque ingrati commisisse. Praeterea, quum nostra in terra reliquerint liberos suos et uxores et facultates, ne cogitari quidem debet, res novas eos molituros. Itaque ne hoc quidem reformida; sed bonum habens animum serva meum domum meumque imperium: nam tibi uni ex omnibus sceptrum meum committo.

(53.) His dictis, Artabanum Xerxes Susa misit, deinde Persarum nobilissimos ad se convocavit. Qui

ματάτους. ἐπεὶ δὲ οἱ παρήσαν, ἔλεγέ σφι τὰδε· „ὦ
 5 „Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμῶν χρήζων, συνέλεξα, ἀν-
 5 „δρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ
 „πρὸςθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἔοντα μεγάλα τὲ καὶ
 „πολλοῦ ἄξια. ἀλλ' εἰς τὲ ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες
 „προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύ-
 „δεταί. Τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ
 10 „πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ'
 „ἀνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς· τῶν ἢ κτρατήσωμεν,
 „οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων.
 „νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοὶ Περ-
 „σίδα γῆν λελόγχασι.“ Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πα- 54
 ρασκευάζοντο εἰς τὴν διάβασιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον
 τὸν ἥλιον, ἐβέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμῆμάτά τε
 παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνη-

ubi convenere, haec ad eos rex verba fecit: *Persae!*
Convocavi vos ego, hoc a vobis contendens, ut for-
tes viros vos praestetis, neque res antehac a Persis
gestas, magnas illas memoriâque dignas, dedecore-
tis. Sed, et unusquisque pro se, et simul universi,
prompti alacresque simus! commune enim hoc om-
nibus bonum quaerimus. Hac vero de caussa vos
hortor, ut omni contentione in hoc bellum incum-
batis, quoniam, ut audio, cum fortibus viris pu-
gnandum nobis erit; quos si vicerimus, nullus
porro alius hominum exercitus nobis resistet.
Nunc vero traiciamus, Deos precati Persicae
terrae praesides. (54.) Et illo quidem die parabant
 transitum: postridie vero solem exspectabant, cu-
 pientes orientem videre, et odorum omne genus in

σι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπανετέλλε ὁ ἥλιος, σπέν- 5
 δων ἐκ χρυσῆς Φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὐ-
 χετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίαν οἱ συντυχίην ταιαύτην γε-
 νέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην
 πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐχόμενος
 δὲ, ἐσέβαλε τὴν Φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χροῦ- 10
 σεον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην κα-
 κέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι, οὔτε εἰ τῷ
 ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέ-
 λησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ του-
 55 τῶν τὴν θάλασσαν ἐδωρέτο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπε- 15
 ποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέραν τῶν γεφυρέων
 τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἀπα-
 σα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ

in pontibus adolentes, et myrtis viam sternentes.
 Oriente sole, ex aurea phiala libamina *Xerxes* fu-
 dit in mare, et ad Solem conversus precatus est, ut
nullus sibi accideret casus, qui ipsum cogeret a
subigenda Europa prius desistere, quam ad ex-
tremos illius terminos pervenisset. Peractis preci-
 bus, phialam in Hellespontum proiecit, simulque
 aurcum craterem, et Persicum gladium, quem *aci-*
nacen vocant. Illud autem certo definire non pos-
 sum, utrum in Solis honorem ista in mare proiece-
 rit, an Mari munera ista obtulerit, poenitentia ad-
 ductus quod Hellespontum flagellis caedi iussisset.
 (55.) His rebus peractis, *Hellespontum copiae tra-*
iecerunt. Et per alterum quidem e pontibus, qui
 Pontum Euxinum spectabat, pedestris transibat exer-
 citus et equitatus omnis: per alterum vero, *Aegaeo*

- 5 *Θεραπῆν*. ἤγόντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι,
 ἑσπεφαιωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος
 στρατὸς παρτοίων ἐθνῶν. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι.
 τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἱ τε ἵπποται, καὶ οἱ τὰς
 λόγχας· κατῶ τρέποντες· ἑσπεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι·
 10 μετὰ δὲ, οἱ τε ἵπποι οἱ ἱοί, καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱόν· ἐπὶ
 δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ δι' ἱππό-
 ται· οἱ χίλιοι. ἐπὶ δὲ τούτοις, ὁ ἄλλος στρατὸς· καὶ
 αἰνῆες ἅμα ἀνήγοντο εἰς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα
 καὶ ὑστάτον διαβῆναι βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ 56
 ἐπὶ τε διέβη, εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐθέϊτό τὸν στρατὸν
 ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ
 ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλνύσας οὐδέ-
 5 να χρόνον. Ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξῃ ἤδη διαβεβηκό-

mani obversum, iumenta cum impedimentis, et famu-
 lorum turba. Praecedebant decies mille Persae, coro-
 nati omnes: quos sequebatur mixtus, quem dixi.
 rex variis populis exercitus. Hi primo die. Postdie,
 primum equites, et illi qui lanceas ad terram con-
 versas gestabant; etiam hi coronati: deinde equi sa-
 cni, et sacer eurrus: tum ipse Xerxes cum hastatis
 et cum mille; quos dixi, equitibus. Deinde reliquus
 exercitus simulque naves in oppositum littus trans-
 ducebantur. Mempratum vero etiam audivi, postre-
 mum omnium regem transisse. (56.) Postquam in
 Europam Xerxes traiecerat, spectavit exercitum sub
 flagellis transeuntem. Transivit autem exercitus sep-
 tem continuis diebus, septemque noctibus, nullā in-
 terpositā morā. Ibi tunc, quum iam transisset Xer-

216 HERODOTI HISTOR. VII.

τες τὸν Ἑλλήσποντον, ἀνθρα εἶπεῖν Ἑλλησπόντιον· „Ὡ
 „Ζεῦ, τί ὅη ἀνὸς εἰρόμενος Πέρσῃ, καὶ οὐνομα ἀντὶ
 „Διὸς Ξέρξης ἔμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέ-
 „λεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνθρω-
 „τούτων ἐξὴν τοι ποιέειν ταῦτα.“

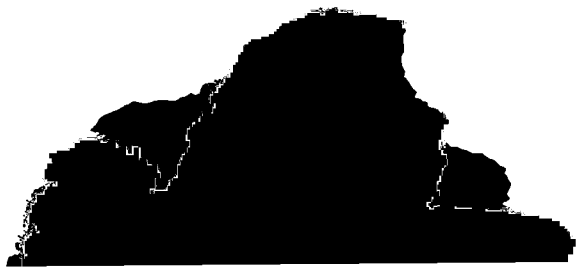
10

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, εἰς ὁδὸν ὠρμημένοισι τέρας
 σφί ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησα-
 το, καὶ περ εὐσύμβλητον εὖν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν.
 εὐσύμβλητον ὦν τῇδε ἐγένετο, ὅτι ἐμελλε μὲν εἰλᾶν
 στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ με- 5
 γαλοπρεπέστατα, ὅπισω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων ἦξειν
 εἰς τὸν αὐτὸν χῶρον. Ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας,
 ὅντι ἐν Σάρδισι ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διζὰ ἔχου-

LVII. 6. περὶ ἑωυτοῦ. *Alii, nescio an rectius, περὶ ἑωυτῷ, cit-
 cum se ipsum currens.*

xes, narrant virum Hellespontium dixisse: *O Iupiter! cur formam adsumens viri Persae, et nomen Xerxis loco Iovis adsciscens, evertere vis Graeciam, homines omnes adversus eam ducens? Atqui absque his facere hoc poteras.*

(57.) Transgressis omnibus, et iter ulterius ingredientibus, ingens oblatum est *prodigium*, cuius rationem nullam Xerxes habuit, quamvis facilis fuisset eius interpretatio: equa enim leporem peperit. Facile autem erat illud in hanc partem interpretari, *Xerxem ingenti quidem fastu et magnificentia exercitum suum ducturum esse in Graeciam, sed cum propriae vitae periculo eundem in locum rediturum.* Aliud etiam eidem, quum Sardibus versaretur, *prodigium* obtigerat: mulus enim mulum pe-

σαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσηνος, τὰ δὲ, Θηλέης· κατύ-
 10 περθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσηνος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον 58
 αὐδένα ποιησάμενος, τὸ πρόσω ἐπορεύετο· σὺν δέ οἱ ὁ
 πέζος στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον
 πλέων, παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρῆσσαν τοῦ
 5 πέζου. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ Σαρπηδο-
 νίης ἄκρης τὴν ἀπίξιν ποιεύμενος, ἐς τὴν αὐτῷ προεί-
 ρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπείρον στρατός
 πρὸς ᾧ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ
 τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλης τάφον
 10 τῆς Ἀθαμάντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν. διὰ μέ-
 σης δὲ πορευόμενος πόλις, τῇ ὄνομα τυγχάνει ἐὼν Ἀγο-
 ρή, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα κα-
 λούμενον· καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε
 τῇ στρατῇ τὸ ρέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν πο-

pererat duplex genitale habentem, alterum maris,
 alterum foeminae, et superius quidem fuerat masculin-
 um. (58.) Neutrius horum prodigiorum ratione
 habita, ulterius ire *Xerxes* perrexit, et cum eo pe-
 destris exercitus. Classis vero, ex Hellesponto ena-
 vigans, terram legebat, contrario pedestribus copiis
 cursu: classis enim ad occidentem navigavit, versus
Sarpedonium promontorium dirigens cursum; quo
 quum pervenisset, iussus erat exspectare: terrestris
 autem exercitus orientem versus iter faciebat per
Chersonesum, a dextra habens *Hellae* sepulcrum,
Athamantis filiae, a sinistra *Cardiam* urbem. Deinde,
 postquam per medium oppidum transiit cui nomen
Agora, [i. e. *Forum*,] circum *Melanem* sinum fle-
 xit; traiectoque *Melane* fluvio, cuius aqua non suf-

ταμὸν διαβάς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἑπ' αὐτῷ 15
 μίην ἔχει, ἥτε πρὸς ἐσπέρην, Αἰνόν τε πόλιν Αἰολίδα
 καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξίων, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορί-
 59 σκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἐστὶ τῆς Θρηάκης αἰγιαλὸς τε
 καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας
 Ἑβρος. ἐν τῷ τεῖχος τε ἐδέδμητο βασιλῆϊον, τοῦτο τὸ
 δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων Φρουρὴ ἐν αὐτῷ
 κατεστήκει ἐπὶ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε 5
 ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. Ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος
 εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρα-
 τὸν καὶ ἐποίησε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπι-
 κομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρ-
 10 ξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν
 ἐν τῷ Σάλῃ τε Σαμοθρηακικῇ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώ-

fecit exercitum, sed defecit, hoc traiecit fluvio, a quo
Melas sinus nomen invenit, ad occidentem direxit
 iter, Acnum Aeolicam urbem et Stentoridem lacum
 praeteriens, donec Doriscum pervenit. (59.) Est
 autem *Doriscus* ora Thraciae et ampla planities,
 quam magnus fluvius perfluit *Hebrus*. In eadem
 planitie castellum exstructum est regium, quod ip-
 sum *Doriscus* vocatur; in quo Persicum a Dario
 locatum erat praesidium ab eo inde tempore quo
 Scythis ille bellum intulit. Hic igitur locus idoneus
Xerxi visus est, in quo ordinaret suum exercitum,
 et numerum illius iniret: idque fecit. Itaque naves
 cunctas, postquam Doriscum pervenire, praefecti
 navium iussu Xerxis ad littus Dorisco contiguum ad-
 aplicuerunt; quo in littore est Sale oppidum Samo-
 thracicum, et Zona; in ipsa vero extremitate est Ser-

νη τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέρρειον, ἀκρὴ ὀνομαστή· ὁ δὲ
 χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγια-
 λὸν κατασχόντες, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ
 15 δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀρι-
 σμὸν ἐποίεετο. "Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρῆχον πλήθος 60
 ἐς ἀρίμῳ, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται
 πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ
 τοῦ περὶ τὸ πλήθος ἐΦάνη ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
 5 ριάδες. Ἐξηρίσθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συναγαγόντες
 ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συναΐξαντες ταύ-
 την ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἕσθην κύκλον·
 περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἵμασιν
 περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς
 10 τὸν ἐμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβα-

LX. 6. συναΐξαντες. Rectius συννάξαντες scribetur.

rheum, celebre promontorium: regio haec autem olim
 sedes fuerat Ciconum. Hoc ad littus adpulsas naves
 in terram subduxerunt, refeceruntque: et per idem
 tempus Xerxes in Dorisco numerum inivit suarum
 copiarum. (60.) Quemnam quidem militum nume-
 rum populus quisque contulerit, exacte definire non
 possum, nec enim ab ullo homine hoc memoratur:
universi vero exercitus multitudo reperta est fuisse
 ocentum et septuaginta myriadam. Numerus autem
 initus est hoc modo. In unum locum congregarunt
 decem hominum millia, hisque quam arctissime fieri
 poterat constipatis circulum extrorsus circumduxe-
 runt: deinde, dimissis his decem millibus, maceriem
 in circulo exstruxerunt ea altitudine, ut umbilicum
 attingeret hominis. Quo facto, alios intra circum-

ζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνηα διέτασσον.

- 61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἔσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας κα-
 λεομένους, πίλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶ-
 νας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὅψιν ἰχθυοει-
 δέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, 5
 γέρρα. ὑπὸ δὲ, Φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βρα-
 χέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, δίστους δὲ καλαμίνους·
 πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεύ-
 μενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνας,
 τὸν Ἀμήστριος πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναικός. Ἐκα- 10
 λέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μὲν-

LXI. 3. πίλους ἀπαγέας alii pileos non crectos intelligunt:
 alii εὐπαγέας malint, bene compactos. Dein post ποικίλους,
 supplent καὶ θώρηκας, et loricas.

ductum murum introire iusserunt, donec omnium numerum hoc modo iniissent. Inito numero, per populos exercitum discreverunt.

(61.) Erant autem populi militantes hi. *Persae*, hoc modo instructi. In capite pileos gestabant non compactos, quos *tiaras* vocant: circa corpus, tunicas manicatas varii coloris, [et loricas] ferreis e squamis in piscium similitudinem: circa crura, braccas: pro clypeis vero, crates vimineas. A tergo suspensas habebant pharetras: hastae breves erant, arcus vero grandes, tela ex arundine: praeterea ad dextrum femur e zona suspensus pugio erat. Dux eorum Otanes fuit pater Amestridis, uxoris Xerxis. Hi olim a Graecis *Cephenes* nominabantur, a se ipsis vero et a finitimis *Ar-*

539, 4.

τοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιούκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ
 Περσεύς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
 τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
 15 γίνεταί αὐτῷ παῖς τῷ οὐνομα ἔβητο Πέρσην. τοῦτον δὲ
 αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγχανε γὰρ ἀπαις εἶναι ὁ Κη-
 Φεύς ἔρσηνος γόνου. ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπώνυμὴν ἔσχεν.
 Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἱστασμένον ἱστρατεύοντο· 62
 Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ, καὶ οὐ Περσική. οἱ δὲ
 Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαι-
 μενίδην. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἀριοὶ· ἀπὶ-
 5 κομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηναίων εἰς τοὺς
 Ἀρίους τούτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὐνομα. αὐτοὶ
 δὲ περὶ σφέων ὥδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρά-
 τευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευάδατο·
 ἀντὶ δὲ τῶν πύλων, μιτρηφόροι ἔσαν. Κισσίων δὲ ἤρχε

taei. Postquam vero Perseus, Danaës et Iovis filius,
 ad Cepheum venit, Beli filium, illiusque filiam in
 matrimonio habuit Andromedam, natus ei filius est,
 quem *Persen* nominavit, et ibi reliquit, quum ma-
 sculam prolem Cepheus non haberet: ab illoque dein
 nomen *Persae* invenerunt. (62.) *Medi* eodem modo
 instructi militabant: est enim Medicus hic cultus,
 non Persicus. Habebant autem Medi ducem Ti-
 granem, ex Achaemenidarum familia. Vocati hi
 erant olim ab omnibus *Arii*: ex quo vero Medea
 Colchica Athenis ad hos Arios venit, hi quoque no-
 men suum mutarunt: et hoc quidem ipsi Medi de
 sese memorant. *Cissii* militantes, reliquo quidem
 cultu eodem, quo Persae, utebantur: pro pileis vero
 mitras gestabant. Dux eorum Anaphes fuit, Otanias

Ἀνάφης ὁ Ὀτάνης. Τρεῖς γὰρ κατὰ περ Πέρσαι 10
 ἐπιστάχαι, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν
 63 Βαβυλωνῆς ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύ-
 ριοι δὲ στρατεύοντες, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 χάλκεα τε κράνια καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινα βάρ-
 βαρον οὐκ εὐαπρήγην· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμαὶς καὶ ἐγ-
 χυρίδι· παραπλήσει τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· πρὸς δὲ, 5
 ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώ-
 ρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι,
 ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ
 μεταξὺ, Χαλδαῖοι. ἦρχε δὲ σφείων Ὀτάσπης ὁ Ἀρτα-
 64 χαίου. Βάκτροι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχό-
 τατα τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ κα-
 λάμιν· ἐπὶ χεῖρας, καὶ αἰχμαὶς βραχίαις. Σάκαι δὲ
 οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας εἰς ὄψο

filius. *Hyrscaniorum* cultus nihil a *Persarum* cultu
 differebat: praefuit autem his Megapanus, qui po-
 stero tempore *Babyloniae* fuit praefectus. (63.) *As-
 syrii* militantes, in capite gestabant galeas aeneas,
 barbarico quodam modo nec ad describendum facili
 plexas: scuta autem et hastas et pugiones similes ha-
 bebant *Aegyptiis*; praeterea vero clavas ligneas fer-
 reis nodis munitas, et linteas loricas. Hi a Graecis
Syrii vocabantur, a barbaris vero *Assyrii*. Mixti
 eisdem erant *Chaldaei*. Dux eorum Otaspes fuit,
 Artachaei filius. (64.) *Bactrii* capitis cultu utentes
 militabant simili fere Medico; arcubus vero ex arun-
 dine indigena, hastis brevibus. *Sacae*, Scythica gens,
 in capite *cyrbasias* gestabant in acutum desinentes

5 ἀπτημένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐν-
 δεύκεσαι· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ
 καὶ ἀξίνας σαγάρους εἶχον. τοὺτους δὲ ὄντας Σκύθας
 Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας
 τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σα-
 10 κίων ἦρχε Ὑστάσπης, ὁ Δαρίου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς
 Κύρου. Ἴνδοι δὲ εἴματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων 65
 πεποημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἰστοὺς κα-
 λαμίνοους· ἐπὶ δὲ, σίδηρον ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν
 οὕτω Ἴνδοι· προσετετάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρνα-
 ζάβῃ τῷ Ἀртаβάτῳ. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασ- 66
 μένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Βάκτριοι.
 Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Παρθοὶ δὲ, καὶ
 Χοράσμιοι, καὶ Σογδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι,
 5 τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύον-

et firmiter erectas; caeterum braccis erant induti:
 arcus autem habebant indigenas, et pugiones, adhaec
 securium genus, quae *sagares* vocantur. Hos, quum
 Scythae essent Amyrgii, *Sacas* vocabant: Persae enim
 Scythas *Sacas* nominant. Bactriorum autem et Sacarum
 dux fuit Hystaspes, Darii filius et Atossae, Cyri
 filiae. (65.) *Indi* vestibibus erant induti ex gossy-
 pio paratis: arcus autem habebant ex arundine factos,
 et tela arundinea ferro praefixa: Hic cultus Indorum
 erat: quorum agmini dux praefectus erat Pharnazathres,
 Artabatis filius. (66.) *Arii* arcubus quidem
 instructi erant Medicis: reliqua similia Bactriis habebant.
 Dux autem Ariorum Sisamnes fuit, Hydarnis
 filius. *Parthi*, et *Chorasmii*, et *Sogdi*, et *Gandarii*,
 et *Dadicae*, eodem modo instructi militabant atque

το. τούτων δὲ ἦρχον οἷδε. Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων,
 Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκειω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρ-
 ταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρ-
 67 ταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τό-
 ξα ἐπιχώρια καλὰ μίνα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεις, ἐστρα-
 τεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχό-
 μενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν. Σαραγγαί
 δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες· πέδιλα 5
 δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμὰς Μη-
 δικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβά-
 ζου. Πάκτυες δὲ, σισυρνοφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπι-
 χώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα πα-
 68 ρείχοντο Ἀρτύνην τὸν Ἰθαμάτρεω. Οὗτοι δὲ καὶ Μύ- 10
 κοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατὰ περ Πά-
 κτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἷδε. Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων,
 Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτης ὁ

Bactrii. Parthis autem et Chorasmiis praefuit Artabazus, Pharnacis filius: Sogdis Azanes, Artaei filius; Gandariis et Dadicis Artyphius, Artabani. (67.) Caspii penulas induti (sisyrnas vocant) militabant, et arcubus pro populi more ex arundine instructi; ducem habentes Ariomardum, Artyphii fratrem. Sarangae pictis ornati vestibus erant, caligasque habebant genu usque pertinentes, arcus vero et hastas Medicas. Dux eorum Pherendates fuit, Megabazi filius. Pactyes sisyrnis erant induti, arcusque indigenas et pugiones habebant. Praefuit his Artyntes, Ithamatri filius. (68.) Utii et Myci et Paricanii eodem modo, quo Pactyes, erant instructi. Dux autem Utiorum et Mycorum Arsamenes fuit, Darii filius;

Οιοβάζου. Ἀράβιοι δὲ ζειράς ὑπέζωσμένοι ἔσαν· τό- 69
 ξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιά, μακρά. Αἰθίοπες δὲ
 παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον
 ἐκ Φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρά, τετραπηχέων
 5 οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δὲ, καλαμίνοὺς οἷστους μικροὺς· ἀντὶ
 δὲ σιδήρου ἐπὶ λῖθος, ὅξυς πεποιημένος, τῷ καὶ ταῖς
 σφρηγίδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον· ἐπὶ δὲ,
 κέρας δορκάδος ἐπὶ ὅξυ πεποιημένον, τρόπον λόγχης·
 εἶχον δὲ καὶ ῥάπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν
 10 ἡμῖσι ἐξηλείφοντο ὑψίῳ ἰόντες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον
 ἡμῖσι μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τῶν ὑπὲρ Αἰ-
 γύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρείου καὶ Ἀρ-
 τυστῶννης τῆς Κύρου θυγατρὸς· τὴν μάλιστα στέρεας
 τῶν γυναικῶν Δαρείος, εἰκὼ χρυσὴν σφυρήλατον ἐποίη-

Paricaniorum vero Siromitres, Oeobazi. (69.) *Ara-
 bes*, sagis succincti, quas *zeiras* vocant, dextro hu-
 mero arcus praelongos gestabant, qui in utramque
 intendi partem poterant. *Aethiopes*, pardorum leo-
 numque pellibus amicti, arcus ex palmae spatha ha-
 bebant praelongos, quatuor non minus cubitorum;
 tela vero, his imponenda, brevia, quae loco ferri
 lapide acuto erant praefixa, quo etiam sigilla inscul-
 punt. Hastas praeterea habebant, cornu dorcatius acu-
 minato praefixas in lanceae modum: habuere vero
 etiam clavas nodosas. Corporis dimidium, in pugnam
 prodeuntes, creta dealbatum habebant, dimidium
 minio pictum. Arabum et Aethiopum supra Aegy-
 ptum incolentium dux fuit Arsames, Darii et Arty-
 stonae filius, Cyri filiae; quam Darius uxorum ma-
 xime amaverat, effigiemque eius auream faciendam
Herod. T. III. P. I. P

σατο. τῶν μὲν δὲ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθίοπων καὶ Ἀρα- 15
 70 βίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων
 Αἰθίοπες, (διζοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο,) προστετάχατο
 τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἐτί-
 ροισι, Φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ'
 ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύτριχες εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, 5
 οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ
 οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ περ Ἰν-
 δοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι, σύν τε τοῖσι ὥσι ἐκδεδασμένα καὶ τῇ λο-
 Φίῃ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ λοΦιὴ κατέχρα· τὰ δὲ 10
 ᾧτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα
 71 δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Λίβυες δὲ
 σκευὴν μὲν σκυτίνην ἥσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπι-
 καύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσά-

curaverat malleo ductam. Arsames igitur Aethiopibus
 supra Aegyptum incolentibus et Arabibus praefuit.
 (70.) *Orientalis* vero *Aethiopes* (nam duplex Ae-
 thiopum genus militabat) cum Indis erant locati,
 formâ quidem ab alteris non diversi, sed lingua so-
 lum et capillis. Orientales enim Aethiopes rectos ha-
 bent capillos, Libyci vero crispas maxime omnium
 hominum. Asiatici hi Aethiopes pari fere modo atque
 Indi erant instructi, caput autem tectum habebant
 pelle equina de capite equi detracta cum auribus
 et iuba, ita ut ipsa iuba pro crista esset, aures au-
 tem equi erectae starent: pro scutis autem, gruum
 pellibus corpora tegebant. (71.) *Afri* pellibus in-
 ducti, incedebant, iaculis utentes adustus. Dux eorum
 Massages fuit, Oarizi filius. (72.) *Paphlagon*es mi-

γην τὸν Ὀαρίζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ 72
 μὲν τῆσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεια πεπλεγμένα, ἀσπί-
 δας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ,
 αἰκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα
 5 ἐπιχώρια ἐς μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ καὶ
 Ματινοὶ, καὶ Μαριάνδουνοι τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν
 ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι
 ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων
 μὲν νυν καὶ Ματινηῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μα-
 10 ριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δα-
 ρίου τε καὶ Ἀρτυστῶνης. Φρύγες δὲ αἰγχοτάτῳ τῆς 73
 Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες.
 οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες
 χρόνον ὅσον, Εὐρωπαϊοὶ ἐόντες, σύνοικοι ἔσαν Μακεδόσι·
 5 μεταβαίντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ

litabant in capite galeas gestantes plexas: scuta eis-
 dem exigua erant, et hastae non magnae; adhaec
 iacula et pugiones; pedibus inductae caligae, ad me-
 diam tibiam adscendent. *Ligydes et Matieni et Ma-
 riandyni et Syri* [sive *Syrii*] eodem modo, atque
Paphlagonες, instructi militabant. Syri autem hi a
Persis Cappadoces vocantur. Et dux quidem Pa-
 phlagonum et Matienorum, Dotus fuit, Megasidri
 filius; Maryandinorum vero et Ligyum et Syrorum,
 Gobryas, Darii filius et Aristonae. (73.) *Phryges*
 similiter atque Paphlagonες erant armati, exigua dif-
 ferentiâ. Hic populus, ut Macedones adfirmant, quam-
 diu in Europa cum Macedonibus habitavit, *Briges*
 nominabatur: qui postquam in Asiam transierunt,
 mutato nomine *Phryges* sese adpellarunt. *Armenii,*

οὔνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰ περὶ
 Φρύγας ἐσεσάχατο, εἶντες Φρυγῶν ἀποικοι. τούτων
 συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρίου ἔχων θυγα-
 74 τέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα.
 αἱ δὲ Λυδοὶ Μήϊονες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυ-
 δοῦ τοῦ Ἄττος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες
 τὸ οὔνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 κράνη ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς· ἀκοντίοισι δὲ 5
 ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἀποικοι· ἀπ’
 Οὐλύμπου δὲ οὖρεος καλέονται Οὐλύμπιηνοί. Λυδῶν
 δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνης, ὃς ἐς
 75 Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δαίτι. Θρήικες δὲ, ἐπὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ
 δὲ τὸ σῶμα, κυθῶνας· ἐπὶ δὲ, ζειράς περιβεβλημένοι
 ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πε-
 δίλα νεβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκόντια τε καὶ πέλτας καὶ ἐγ- 5

Phrygum coloni, eodem modo quo Phryges, instructi
 erant. Ambobus simul praeerat Artochmes, Darii ge-
 ner. (74.) *Lydorum* armatura simillima Graecanicae
 erat. Lydi, quum olim *Maeones* fuissent nominati,
 deinde a Lydo Atyis filio nomen invenerunt. *Mysi*
 in capite galeas gestabant sui generis, scutis utentes
 brevibus, iaculis praeustis. *Lydorum* hi sunt coloni,
 et ab Olympo monte *Olympieni* vocantur. *Lydis*
Mysisque praeerat Artaphernes, Artaphernis illius
 filius, qui cum Dati Marathonem invasit. (75.) *Thra-*
ces militantes caput pelle vulpina tectum habebant,
 circa corpus tunicam et tunicae superinductum sagum
 variegatum: circum pedes et crura caligas ex hinnulo-
 rum corio: adhaec iacula et peltas et breves pugiones.

χειρίδια σμικρά. οὔτοι δὲ διαβάντες μὲν εἰς τὴν Ἀσίην,
 ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐ-
 τοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξα-
 ναστῆναι δὲ Φασι ἐξ ἡθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυ-
 10 σῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρ-
 ταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας εἶχον σμικράς, 76
 καὶ προβόλους δύο λυκοεργίας ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὠτά
 τε καὶ κέρα προσῆν βοὸς χάλκεα· ἐπῆσαν δὲ καὶ λό-
 5 Φοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι Φοινικίοισι κατειλίσχато. ἐν
 τούτοις τοῖσι ἀνδράσι Ἀρεός ἐστι χρηστήριον. Καβη- 77
 λées δὲ οἱ Μηΐνες, Λασόνιοι δὲ καλεύμενοι, τὴν αὐτὴν
 Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἑπεὰν κατὰ τὴν Κιλικίαν

LXXVI. 1. *Intercidit populi nomen, quod in Latinis ex Wes-*
selingii coniectura supplevimus. 1. 2. λυκοεργίας. *Alii λυ-*
κοεργίας, Lycii operis.

Hi, postquam in Asiam transierunt, *Bithyni* nomina-
 ti sunt; prius vero, ut ipsi aiunt, *Strymonii*, quum
 ad Strymonem habitassent: sedibus suis autem pul-
 sos fuisse aiunt a Teucris et Mysis. Thracibus his
 Asiaticis praefuit Bassaces, Artabani filius. (76.)
 [*Chalybes?*] parmas habebant exiguas ex bovino
 eorio, et bina quisque venabula lupis interficien-
 dis inservientia; capitibus impositas galeas aeneas,
 et super his aures et cornua bovis ex aere, itemque
 cristas; tibias fasciis purpureis habebant involutas.
 Apud hunc populum est Martis oraculum. (77.)
Cabelenses Maiones, qui *Lasonii* vocantur, eodem
 quo Cilices cultu erant instructi; quem cultum tunc
 indicabo, quum in enarrationis huius ordine ad Ci-

τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰ-
 χμὰς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἴματα ἐνεπεπορπέατο. 5
 εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Λύκια· περὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυέας. τούτων
 78 πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυέας ξυλῖνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ
 καὶ αἰχμὰς σμικράς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι.
 Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατὰ
 περ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ 5
 συνέτασσον ἄρχοντες οἵδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρη-
 νούς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμιος τῆς
 Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνα δὲ καὶ Μοσυνοίκους,
 Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστόν τὴν ἐν Ἑλλησπόν-
 79 τῷ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι
 κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματί-
 νας σμικράς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι

lices pervenero. *Milyae* brevia habebant spicula, et vestes fibulis substrictas; nonnulli eorum arcus habebant Lycios; capita galeis tecta coriaceis. His omnibus praefuit Badres, Hystanis filius. (78.) *Moschis* lignae erant galeae, parmae et hastae breves, sed ferrum hastarum praelongum. *Tibareni* et *Macrones* et *Mosynoeci* militabant similiter atque *Moschi* armati. Ordinabant hos autem hi duces: Moschos et Tibarenos Ariomardus, Darii filius et Parmyis, filiae Smerdis, Cyri neptis: Macronas vero et Mosynoecos Artayctes, filius Cherasmis, qui Sesto ad Hellespontum praefectus erat. (79.) *Mares* in capitibus galeas gestabant suo more plexas, parmas breves coriaceas habebant, et iacula. *Colchi* ligneas

κεΦαλήσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ἁμοβοῖνας σμι-
 5 κράς, αἰχμὰς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας
 εἶχον. Μαρώων δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεά-
 σπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι
 ὀπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρο-
 μίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικά ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἑου- 80
 θρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνα-
 σπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀγχιστάτω
 τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ
 5 τῶν νησιωτῶν ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυ-
 κάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε ἐν
 τῇ μάχῃ.

Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπειρον στρατευόμενά τε ἔθνεα, 81
 καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ
 ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέεται· καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξα-

galeas, parvas parmas ex cruda bovis pelle, hastas
 breves; adhaec etiam gladios. Marum et Colchorum
 dux fuit Pharandates, Theaspis filius. Alarodii et
 Saspeires similiter Colchis armati militabant: prae-
 fuitque his Masistius, Siromitrae filius. (80.) *Insu-*
lani populi, qui castra sequebantur, ex illis *Maris*
Rubri insulis, in quibus rex sedes adsignat his qui
anaspasti (*transportati*) vocantur, veste atque ar-
 mis utebantur simillimis Medicis. Insulani his prae-
 fuit Mardontes Bagaei filius, qui altero post haec
 anno dux apud Mycalen in praelio cecidit.

(81.) Hi igitur sunt populi, qui in continente, et
 quidem pedibus, militabant. Et pedestribus his co-
 piis praefuerunt viri quos dixi: qui et ordinarunt eos

εἰρημύσαντες, οὗτοι ἔσαν, καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημάτων· ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, ὅσπερ εἰρέαται, ἄρχοντες.

- 82 Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιος τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω (Δαρείου ἀμφοτέροι οὗτοι ἀδελφῶν παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνέψιοι) καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ
- 83 Ζωπύρου. Οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγει μὲν Ὑδάρης

et eorum numerum inierunt, et chiliarchas et myriarchas nominarunt: hecatontarchas vero et decadarchas (centuriones et decuriones) nominarunt myriarchae. Iam singulorum agminum populorumque alii quidem fuerant etiam duces minores; sed hi sub imperio erant eorum quos commemoravi. (82.) His ipsis vero, et universo pedestri exercitui, praefecti erant *Mardonius*, Gobryae filius, et *Tritantaechnes*, Artabani illius, qui pro sententia dixerat non esse bellum inferendum Gracciae, et *Smerdomenes*, Otanis filius; (duo hi, Darii ex fratribus nepotes, Xerxis consobrini;) et *Masistes*, Darii et Atossae filius, et *Gergis Arizi*, et *Megabyzus Zopyri*. (83.) Hi universo pedestri exercitui praeerant, exceptis decem millibus. His enim selectis decem millibus Persarum *Hydarnes* praefuit, Hydarnis filius. Vocabantur autem hi

ὁ Ὑδάργεος. ἐκαλέοντο δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι
 5 ἐπὶ τοῦδε. εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανά-
 τῳ βιηθεὶς ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο· καὶ ἐγίνοντο
 οὐδαμᾶ οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. Κόσμον
 δὲ πλείστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ
 ἀριστοὶ ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται·
 10 χωρὶς δὲ, χρυσὸν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέ-
 πρπον. ἀρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ πάλλα-
 κας, καὶ θηραπήην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην.
 σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, καμμηλοὶ
 τε καὶ ὑποζύγια ἤγον.

Ἴππευεῖ δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρὶ-84
 χετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μούνα. Πέρσαι μὲν, τὴν
 αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ περὶ αὐτέων· πλὴν ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ

Persae Immortales, hac de caussa: quando ex illo-
 rum numero aliquis defecit aut morte aut morbo
 coactus, alius in eius locum vir deligebatur, ut
 semper essent decies mille, nec plures nec paucio-
 res. Praecipuo autem inter omnes cultu eminebant
 Persae, et fortissimi hi erant. Armatura ea fuit quam
 dixi; praeterea vero auró multo et copioso fulgebant.
 Pellices etiam secum hi ducebant carpentis vectas, et
 frequens famulitium pulcre ornatum: eisdemque,
 seorsim a caeteris militibus, cameli et iumenta com-
 meatus vehebant.

(84.) Equis quidem vehuntur omnes isti populi: at
 non omnes *equitatum* contulere, sed hi soli. *Per-
 sae*, eodem modo armati atque pedites ipsorum,
 nisi quod horum nondulli in capitibus partim aenea

- 85 σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δὲ τινες νομά-
 δες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσι-
 κὸν καὶ Φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην
 τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ παρεῖχοντο μὲν
 ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε 5
 χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ
 σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων· ταύτῃσι πίσυνοι ἔρ-
 χονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἥδε·
 ἐπεὰν συμμίσγῳσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σει-
 ρὰς, ἐπ' ἀκρῶ βρόχους ἐχούσας. ὅτε δ' ἂν τύχῃ, ἣν 10
 τε ἵππου, ἣν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑαυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν
 ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθεύρονται. τούτων μὲν αὖ-
 86 τη ἡ μάχη· καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι
 δὲ, τὴν περ ἐν τῷ πεζῷ, εἶχον σκευὴν· καὶ Κίςσιοι ὡσαύ-
 τως. Ἴνδοι δὲ σκευὴ μὲν ἐσσεάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν

partim ferrea opera gestabant malleo ducta. (85.)
 Sunt porro homines nomades *Sagartii* nominati, po-
 pulus quidem Persicus, et lingua Persicâ utens, cultu
 vero inter Persicum et Pactyicum medio. Hi equitum
 contulerant octo millia: arma autem illis non sunt
 in usu, nec aenea, nec ferrea, praeterquam pugiones.
 Utuntur vero funibus e loris plexis: quibus fidentes
 in bellum proficiscuntur. Est autem pugnae genus
 horum hominum huiusmodi: quando cum hostibus
 congregiuntur, proiciunt funes, quorum in extreni-
 tate laquei sunt. Quidquidprehendit funis, sive equus
 sit, sive homo, id ad se trahit eques; et illè laqueo
 implicatus interficitur. Talis horum pugna est; lo-
 cati autem erant cum Persis. (86.) *Medi equites*
 eodem modo, quo pedites, instructi erant: itemque

τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖ-
 5 σι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἀγριοί. Βάκτριοι δὲ
 ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι
 ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ·
 ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὥς δ' αὐτὰς Κά-
 σπειροι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ
 10 πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν ἣν καὶ ἐν
 τῷ πεζῷ ἤλαυνον δὲ πάντες καμῆλους, ταχυτῆτα οὐ
 λειπομένους ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνη μόνον ἵππευεν. 87
 ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πᾶρες τῶν
 καμῆλων καὶ τῶν ἀρμάτων. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἵππεις
 ἐτετάχατο κατὰ τέλεια· Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐπετε-
 5 τάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐτὶ ἀνεχομένων τὰς κα-

LXXXVI. 8. Κάσπειροι ex coniect. Κάσπιοι olim edd. et multi
 omnes, sicut paulo ante.

Cissii. Indorum item cultus et arma eadem atque peditum; habebant autem et equos sellarios et currus: iuncti autem currus erant partim equis, partim asinis sylvestribus. *Bactriorum* quoque cultus equitum idem ac peditum: pariterque *Caspiorum. Libyes* item, qui cum equis aderant, eodem cultu atque pedites erant instructi; sed hi quidem cuncti currus agebant. *Caspirorum* etiam et *Paricaniorum* et *Arabum* equitum cultus et arma nihil a peditibus differrebant: sed Arabes omnes camelis vehantur, qui celeritate non cedunt equis. (87.) Hi ergo soli populi equitatum contulerant. *Numerus* vero *equitum* octoginta millium fuit, exceptis camelis et curribus. Et reliqui quidem equites turmatim ordinabantur: Arabes vero locabantur postremi, ne

μήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἵππι-
 88 κόν. Ἴππαρχοι δὲ ἔσαν Ἀρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος,
 Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνού-
 χης καταλέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων. ὡς γὰρ ὀρμέωντο
 ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεβέλητον. ἐλαύ-
 νοντι γὰρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων 5
 καὶ ὁ ἵππος οὐ προῖδαν, ἐφοβήθη τε καὶ στας ὀρθὸς
 ἀπέσείσατο τὸν Φαρνούχεια. πεσὼν δὲ, αἷμα τε ἤμαε,
 καὶ ἐς Φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα
 κατ' ἀρχαῖς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶ-
 ρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότηα ἀπαγαγόντες, ἐν 10
 ταῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν
 οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διη-

scilicet equi consternarentur; camelos enim aegre
 patiuntur equi. (88.) Equitatu praefecti erant Har-
 mamithres et Tithaeus, Datis filii. Collega horum
 Pharnuches, tertius praefectus equitum, ob morbum
 Sardibus erat relictus: quum enim Sardibus egrede-
 retur exercitus, tristis huic casus acciderat. Dum
 equo vehitur, sub pedes equi intercurrit canis: et
 equus, qui illum non prospexerat, consternatus re-
 ctum sese erigit, et Pharnuchem excutit; qui hu-
 mum prolapsus sanguinem evomuit, et in phthisin
 morbus transiit. Equum autem statim initio eâ poenâ
 adfecerunt famuli, quam herus iussit: in eum locum
 deducto, ubi herum excusserat, crura in genibus
 praeciderunt. Ita Pharnuches praefecturâ equitum
 excidit.

(89.) *Triremes* numero fuerunt mille ducentae et

κόσται καὶ χίλιναι· παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἷδε. Φοίνικες
 μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τρηκοσίας,
 ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον
 5 ἀγχοτάτω πεποικημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυ-
 κότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἵτυς οὐκ ἐχούσας
 εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴ-
 κουν, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐν-
 θῦτεν δὲ ὑπερβάντες, τῆς Συρίας οἰκέουσι τὰ παρὰ
 10 θαλάσσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέ-
 χρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλεῖται. Αἰγύπτιοι
 δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι κράνεια χηλεῦτά, ἀσπίδας δὲ κοίλας,
 τὰς ἵτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα,
 15 καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων θωρηκοφό-
 ροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω

septem: quas prae buerant hi populi. *Phoenices*, cum *Syris Palaestinae*, trecentas. Armatura horum huiusmodi erat: capita galeis tecta, similibus fere graecanicis galeis; circa corpus thoraces lintei; tum scuta habebant quorum orae ferro non erant munitae, et iacula. *Phoenices* hi, ut aiunt ipsi, olim ad mare *Rubrum* habitaverant: illinc transgressi, nunc *Syriae* oram maritimam incolunt. *Syriae* autem hic tractus omnis, usque ad *Aegyptum*, *Palaestina* vocatur. *Aegyptii* naves prae buerant ducentas. Hi plexas gestabant galeas, scuta cava, quorum orae multo ferro erant munitae, hastas ad navalem pugnam comparatas, et ingentes bipennes. Multitudo eorum thoraces gestabant, magnosque gladios habebant. Talis horum armatura erat. (90.) *Cyprii* naves prae buerant cen-

- 90 ἰσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πενήκοντα
καὶ ἑκατὸν, ἰσχυασμένοι ὧδε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλί-
χατο μίτρησι οἱ βασιλῆες αὐτῶν· οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον
κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλλήες. Τούτων δὲ
τοσαυτὴ ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθη- 5
νῶν· οἱ δὲ, ἀπὸ Ἀρκαδίας· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ,
ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι
91 λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ'
αὐτοὶ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισηῖά
τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοέης πεποιημένα, καὶ πε-
θῶνας εἰσίνους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ
ξίφος εἶχον. ἀγχοτάτω τῆσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρησι 5
πεποιημένα. Οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκα-
λέοντο· ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος,
εἶσχον τὴν ἑπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρεί-

XC. 3. κιθῶνας. κίτ' ἀρείας corrigunt nonnulli, capitis tegu-
mentum quoddam intelligentes.

tum et quinquaginta, hoc modo armati. Reges eorum caput mitrâ obvolutum habebant: reliqui tunicas [*sive* cidarcs] gestabant: caetera ut Graeci. Sunt autem Cypriorum plures populi: alii Salamine et Athenis oriundi; alii ex Arcadia; alii ex Cythno; alii e Phoenice; alii ex Aethiopia, ut ipsi Cyprii adfirmant. (91.) *Cilices* centum contulerant naves. Hi capita galeis tecta habebant vernaculis, pro scutis parmulas gestabant ex crudo hovino corio confectas, tunicas induti laneas: bina quisque iacula habebat, et ensem Aegyptiaco maxime gladio similem. Hi antiquitus *Hypachaei* nominati erant: dein a Cilice, Agenoris filio, viro Phoenice, nomen invenerunt. *Pamphyli* triginta naves praebuerant, graecanicis armis instructi. Sunt autem

χοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ
 10 Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων
 ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο 92
 νέας πενήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἔοντες καὶ κημηδοφό-
 ροι. εἶχον δὲ τόξα κρανείνα, καὶ εἰστούς καλαμίνους
 ἀπτέρους, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ
 5 τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πτελοῦς
 πτεροῖσι περισσῶς φανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρεπά-
 να εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης
 γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθη-
 ναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριεὲς δὲ, οἱ ἐκ πῆς 93
 Ἀσίας, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλλή-
 κα ὅπλα, καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κάρες
 δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κα-
 5 τὰ περ Ἕλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρεπάνα καὶ

Pamphyli Troianorum posterii illorum, qui cum Am-
 philocho et Calchante disiecti fuere. (92.) Lycii
 quinquaginta prae buerant naves, thoracibus et ocreis
 instructi. Arcus habebant ex corno arbore, sagittas
 arundineas non alatas, et iacula: ex humeris pelles
 pendebant caprinae: capitibus impositi pilei pennis
 circumcirca coronati: praeterea pugionibus et falcibus
 armati erant. Lycii ex Creta oriundi, *Termitae*
 olim nominati, deinde a Lyco, Paudionis filio, Athe-
 niensi, invenere nomen. (93.) *Dorienses Asiatici*
 triginta naves contulerant, graecanico more armati,
 ex Peloponneso oriundi. *Cares* septuaginta naves
 prae buerant, falcibus et pugionibus armati, caete-
 roquin vero graecanico more instructi. His quodnam
 antiquitus fuerit nomen, in superiori harum Histo-

ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι
 94 πρώτοις τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νῆας
 παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον
 μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην
 Ἀχαιῶν, καὶ πρὶν ἢ Δανάον τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι
 εἰς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πε- 5
 λασγοὶ Αἰγιαλεῖς· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ξοῦθου, Ἴωνες.
 95 Νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νῆας, ὠπλι-
 σμένοι ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὅστις
 ὁ δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυο-
 δεκαπόλεις Ἴωνες, οἱ αἶψ' Ἀθηνέων. Αἰολεῖς δὲ, ἐξήκον-
 τα νῆας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ 5
 τὸ πάλαι καλούμενοι Πελασγοί, ὡς Ἑλλήνων λόγος.
 Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· Ἀβυδηνοῖσι γάρ

riarum parte dictum est. (94.) *Iones* centum contulerant naves, eodem modo instructi atque Graeci. *Iones*, quamdiu in Peloponneso eam regionem, quae nunc Achaia vocatur, incoluerant, priusquam Danaus et Xuthus in Peloponnesum advenissent, ut Graeci aiunt, *Pelasgi Aegialees* [id est, *littorales*] vocabantur: deinde ab Ione, Xuthi filio, nomen invenerunt. (95.) *Insulani* septemdecim contulerant naves, eodem modo armati atque Graeci. Etiam hic *Pelasgicus* est populus, qui deinde *Ionicus* eadem ratione nominatus est atque illi duodecim civitatum *Iones* Athenis oriundi. *Aeolenses* sexaginta praebeuerant naves, eodem modo atque Graeci armati: et hi quoque olim *Pelasgi* nominati, ut Graeci memorant. *Hellespontii*, exceptis Abydenis: nam Abydenis imperaverat rex ut domi manerent, et pon-

προστέτακτο ἐκ βασιλῆος, κατὰ χώραν μένουσι, Φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἔσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἀποικοί.

Ἐπεβάτευν δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ 96
Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδωνίοι. Τούτοις πᾶσι, καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοις αὐτέων, ἐπῆσαν ἐκάστοις ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἐγώ, οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέρχομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ παραμύνηται. οὔτε γὰρ ἔθνος ἐκάστου ἐπάξιον ἔσαν οἱ ἡγεμόνες· ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ὅσαι περ πόλεις, τοσούτοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοί,

tes custodirent: caeteri igitur ex Ponto expeditionis huius socii naves confulerant centum, eodem modo instructi ac Graeci. Sunt autem hi Ionum et Dorien-sium coloni.

(96.) In singulis istarum navium erant propugnatores Persae et Medi et Sacae. Quae ex earumdem navium numero optime vehebantur, has praebeuerant Phoenices, et in his prae caeteris Sidonii. Singulorum autem populorum copiis navalibus, perinde atque terrestribus, praeerant duces ex popularibus: quorum ego nomina edere, quum nihil necesse sit ad historiae rationem, supersedeo. Nec enim cuique populo duces erant memoratu digni: et, quot in quoque populo civitates, tot etiam duces erant. Sequebantur hi autem non ut duces vere nominati aut praetores, sed ut alii militantes servi. Caeterum im-

Herod. T. III. P. I.

Q

ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δούλοι. ἐπεὶ στρα- 10
τηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν
ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτέων ἔσαν Πέρσαι, εἰδέαται μοι.

- 97 Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δα-
ρείου, καὶ Πηξιάσπης ὁ Ἀσπαβίνεω, καὶ Μεγάβαζος
ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰά-
δος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε
παῖς καὶ τῆς Γωβρυέω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρα- 5
τήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἑὸν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελ-
φούς· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόν-
τεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκouroi, καὶ ἵππαγω-
γὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν αἰεθμόν ἐφάνη τρις-
98 χίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλέοντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς,
οἶδε ἔσαν οἱ ὀνομαστότατοι· Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύ-
σου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρ-

peratores penes quos summa fuit imperii, et singu-
lorum populorum duces, quotquot eorum Persae
fuerunt, a me dicti sunt. (97.) *Navalibus* autem
copiis cum imperio *praefecti* hi erant: Ariabignes,
Darii filius, et Praxaspes Aspatinis, et Megabazus
Megabatis, et Achaemenes Darii filius. Ionicis qui-
dem et Caricis copiis Ariabignes praefuit, Darii filius
ex filia Gobriae; Aegyptiis Achaemenes, frater Xer-
xis eodem patre eademque matre natus; reliquis nau-
ticis copiis duo reliqui. Actuaria autem navigia par-
tim triginta partim quinquaginta remorum, tum
cercuros, et hippagogas naves longas convenisse con-
stat ad tria millia numero. (98.) Eorum qui in hac
classe militarunt, secundum imperatores, illustris-
simi hi sunt: Tetramnestus, Anysi filius, Sidonius;

βαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὀρρομέδοντος,
 5 καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος
 τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμαγόρει· καὶ Καρῶν,
 Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδάμου, καὶ
 Δαμασιθύμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ 99
 παραμένεσθαι ταξιαρχέων, ὥς οὐκ ἀναγκαζόμενος
 Ἀρτεμισίης δέ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῦμαι ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα στρατευσασμένης, γυναικὲς ἦτις, ἀποθανόν-
 5 τος τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ τέχευσα τὴν τυραννίδα, καὶ παι-
 δὸς ὑπάρχοντος νενηίω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρείης
 ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν
 δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γέ-
 νος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ
 10 Κρήσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησέων τε καὶ Κώων καὶ

Mapen, Siromi filius, Tyrius; Merbalus Agbali, Ara-
 dius; Syennesis, Oromedontis, Cilix; Cyberniscus,
 Sicae filius, Lycius; Gorgus, Chersis filius, et Timo-
 nax Timagorae, uterque Cyprius; tres Cares, Hi-
 stiaeus, Tymnis filius, Pigres Seldomi, et Damasi-
 thymus, Candaulis filius. (99.) Reliquos ordinum
 duces silentio praeterco; nec enim necesse est hos
 commemorare, exceptâ *Artemisiâ* muliere, quam
 fuisse huius belli Graeciae illati sociam demiror.
 Haec enim, mortuo marito, quum ipsa regnum te-
 neret, filiumque haberet adolescentem, animi im-
 petu roboreque elata, expeditioni huic sociam sese,
 nullâ necessitate adacta, adiunxit. Nomen igitur huic
 Artemisia fuit, pater Lygdamis; paternum genus ex
 Halicarnasso, maternum ex Creta. Imperavit illa Ha-
 licarnassensibus, Cois, Nisyriis, et Calydnis: prae-

Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συναπάσης τῆς στρατῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων τε τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀποΦαίνω πᾶν 15 ἐὼν Δωρικόν· Ἀλικαρνησοῦ μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικός στρατός εἴρηται.

- 100 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡρίβμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατός, ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίηε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ἐν ἑκάστον, ἐπυνθάνετο καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως ἑξ ἑσχάτων ἐς ἑσχάτα ἀπῆκετο καὶ τῆς 5 ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, τῶν νεῶν κατελκυθεισῶν ἐς θάλασσαν, ἐμβαῦτα ὁ Ξέρξης

Cap. C. 1. ἡρίβμησέ τε. ἡρίβμήθη τε ed. Schaeff. ex coniect.

bueratque naves quinque, quae navium omnium universae classis, post Sidonias, praestantissimae erant. Eadem apud regem optimas prae sociis omnibus sententias dixit. Quibus civitatibus imperasse eam dixi, has omnes Doricae gentis esse adfirmo: Halicarnasenses nempe, Troezenios: reliquos vero, Epidaurios. Hactenus igitur navales recensui copias.

(100.) Postquam initus est copiarum numerus, et ordine compositus universus exercitus, cupivit Xerxes exercitum obeundo lustrare: idque fecit. Curru praeter unumquemque populum praetervectus, singula percontabatur, et scribae scripto consignabant; donec ab una extremitate ad alteram et equitum et peditum pervenit. Deinde, navibus in mare deductis, relicto curru navem conscendit Sidoniam, in eaque

μετεκβαὺς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ
 σκηπῇ χουσέῃ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρῶρας τῶν
 10 νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζόν,
 καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγα-
 γόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιάλου, ἀνε-
 κώχουσιν, τὰς πρῶρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετω-
 πηδόν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον.
 15 ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρῶρῶν πλέων ἐθηίτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
 νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, συστρα-
 τεύομενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν,
 εἶρετο τάδε· „Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ ἐπείρε-
 5 „σθαι τὰ θεῶν. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ, ὡς ἐγὼ πυν-
 „θάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ
 „ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὗτ' ἐλαχίστης, οὗτ'

sub tabernaculo aureo residens praeter proras na-
 vium praetervectus est, sciscitans de singulis, per-
 inde atque in terrestri exercitu fecerat, et omnia scri-
 pto consignari iubens. Naves, ex quadringentorum
 admodum pedum intervallo a littore abductas, in
 ancoris tenebant praefecti, proris omnibus continuâ
 fronte in terram conversis, propugnatoribus in ar-
 mis stantibus, velut ad pugnam paratis: et rex spe-
 ctabat, inter proras et littus navigans.

(101.) Ita lustrata classe, *Xerxes* navi egressus,
Demaratum vocari iussit, *Aristonis* filium, expeditio-
 nis adversus Graeciam socium; eumque, ubi adfuit,
 his verbis compellavit: *Demarate, nunc me iuvat,*
ex te quae scire cupio quaerere. Tu Graecus es, et,
ut ego non ex te solum, sed et ex aliis Graecis

„ἀσθενεστάτης. νῦν ὧν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες
 „ὑπομένουσιν χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γὰρ, ὡς
 „ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ 10
 „πρὸς ἐσπέρας οἰκόντες ἄνθρωποι συλληχθείσαν, οὐκ
 „ἀξιομαχοὶ εἰσὶ ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεῖναι, μὴ ἔοντες ἄρ-
 „θμοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις
 „περὶ αὐτέων, πυθέσθαι.“ Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δέ,
 ὑπολαβὼν ἔφη „Βασιλεῦ, κότερα ἀληθινή χρησόμεαι 15
 „πρὸς σέ, ἢ ἡδονῇ;“ Ὁ δέ μιν ἀληθινή χρησασθαι
 ἐκέλευε, φὰς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.
 102 Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάροτος, ἔλεγε τάδε „Βα-
 „σιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθινή διαχρήσασθαι πάντως με κα-
 „λεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστε-
 „ρον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κο-

qui mihi in colloquium veniunt, audio, ex ea civitate es, quae nec minima est nec infirmissima. Nunc ergo hoc dic mihi, an Graeci ausuri sint manus contra me tollere? Nam, ut equidem existimo, ne universi quidem Graeci et reliqui ad occidentem habitantes homines, si vires suas cuncti coniungerent, pares forent ad mihi resistendum, nisi prorsus inter se fuerint concordēs. At cupio tamen etiam ex te. quid sit quod de hoc dicas, cognoscere. Cui ita interroganti Demaratus respondit: Utrum, Rex, ex veritate tibi dicam, an ad gratiam? Et ille iussit eum ex veritate dicere, nihilo enim minus illum ob id sibi acceptum fore, quam antea fuisset. (102.) His auditis, Demaratus: Rex, inquit, quoniam ex rei veritate me loqui iubes, eaque dicere quae non mentitum me esse posthac

- 5 „τε σύντροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἑπακτός ἐστι, ἀπό τε σο-
„φίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεω-
„μένη ἢ Ἑλλάς, τὴν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δε-
„σποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πάντας Ἕλληνας τοὺς περὶ
„κεῖνους τοὺς Δωρικούς· χώρους οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ
10 „λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ
„Λακεδαιμονίων μόνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἐστὶ ὅπως
„κοτὲ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλ-
„λάδι· αὐτὶς δὲ, ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἦν
„οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ
15 „δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινες εἶντες ταῦτα ποιεῖν οἰοί-
„τέ εἰσι· ἦν τε γὰρ τύχῳσι ἐξοστρατευμένοι χίλιοι, οὗ-
„τοι μαχήσονται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἦν τε καὶ
„πλεῖνες.“ Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη 103

deprehendar, morem tibi geram. In Graecia ab omni quidem aetate paupertas habitavit: accessit vero virtus, sapientiae et legis validae filia, qua utens Graecia et paupertatem abigit et dominatum. Et laudo quidem Graecos omnes circa terras illas Doricas habitantes: nec vero de cunctis nunc Graecis verba faciam, sed de solis Lacedaemoniis: quos, primum, dico nequaquam accepturos esse tuas condiciones, servitutem Graeciae proponentes; deinde, obviam illos tibi ituros aio in pugnam, etiamsi alii omnes Graeci tecum sentirent. Ad numerum autem quod adtinet, noli quaerere quot sint numero, qui hoc facturi sint: nam sive mille fuerint qui in aciem prodeant, hi tecum congredientur, sive his pauciores, sive plures. (103.) Quibus auditis, ridens Xerxes ait: Dema-

„Δημάρητε, οἷον ἐφθέγγασ' ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρα-
 „τιῇ τοσσηδε μαχήσασθαι! ἄγε, εἰπέ μοι, οὐ Φῆς ταυ-
 „τέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν
 „ἐβελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; 5
 „καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ
 „διαίρεῖς, σέ γε τὸν κείνων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ
 „διπλήσιοι ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους.
 „εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς
 „ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ δέ γε διζημαι εἴκοσι εἶναι ἀν- 10
 „τάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρβοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ
 „εἰρημένος. εἰ δέ, τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ μεγάλα το-
 „σοῦτοι οἷος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμέ Φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς
 „λόγους, αὐχέῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ
 „λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. Ἐπεὶ Φέρε ἰδὼ παντὶ τῷ 15
 „οἰκέτι. κῶς ἂν δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ

*rate, quodnam emisisti verbum, mille viros cum
 tam ingenti exercitu congressuros? Dic mihi,
 age: nonne tu ais, regem te horum hominum
 fuisse? Vis-ne igitur tu e vestigio contra decem
 pugnare viros? Atqui, si vestri cives cuncti tales
 sunt, quales tu declaras, decet te regem eorum, ex
 vestris institutis, cum duplo numero congredi.
 Nam si illorum quisque denis viris de meo exer-
 citu par est, a te utique postulo ut viginti viris
 par sis: atque ita demum recte stabit ratio quam
 tu dicis. Sin, quum tales sitis talique staturā,
 quali tu et alii Graeci qui me convenire consue-
 verunt, tantopere gloriamini, vide ne vana iacta-
 tio sit hoc quod dicitis. Age enim, videamus quid
 probabili ulla ratione fieri possit? Quonam igi-*

„πεντακισμύριοι, ἑόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,
 „καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῶ τοσῶδε ἀντιστῆναι;
 „ἐπεὶ τοι πλεῖνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι,
 20 „ἑόντων κείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρ-
 „χόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γενοίαιτ' ἂν, δειμαί-
 „νοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἑωυτῶν φύσιν ἀμείνονες,
 „καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῖνας ἐλάσσο-
 „νες ἑόντες· ἀνειμμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποίειεν
 25 „τουτέων οὐδέτερα. Δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας
 „πλήθει, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μόνουσι μά-
 „χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῶν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἔστι
 „γε μέντοι οὐ πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περ-
 „σέων, τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐβελήσουσι Ἕλλήνων

CIII. 19. περὶ ἓνα. παρὰ ἓνα ed. Schaeff. ex Valch. coniect.

*tur pacto mille homines, aut etiam decies, aut
 denique quinquagies mille, qui cuncti pariter li-
 beri sint, nec unius subiecti imperio: quo pacto
 inquam, hi resistere tanto exercitui poterunt?
 Nam, si sunt illi quinquies mille, nos plures quam
 milleni sumus qui illorum unumquemque circum-
 stabimus. Quod si quidem, ut apud nos, sic illi
 unius subiecti essent imperio, possent, illius metu,
 et contra suam naturam fieri meliores, et flagellis
 coacti pauciores numero adversus plures in prae-
 lium ire: sed liberi, et suo arbitrio permisi, neu-
 trum horum facient. Puto vero equidem, aequali
 etiam numero aegre Graecos solis Persis resistere
 posse. Sed apud nos hoc reperitur, quod tu ais:
 quamquam non frequens, sed rarum. Sunt enim in-
 ter Persas, in satellitum meorum numero, viri qui*

„ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος, 30
 104 „πολλὰ Φλυσέεις.“ Πρὸς ταῦτα Δημάρχτος λέγει·
 „ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην, ὅτι ἀληθὴν ἡρεώ-
 „μενος οὐ οἶλα τοι εἶναι. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν
 „τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα
 „Σπαρτιήτησι. καίτοι, ὥς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε 5
 „ἔστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξέπίστεαι, οἳ με
 „τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρώϊα, ἀπολὴν τε
 „καὶ θυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὺς ὑποδεξάμενος,
 „βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκ ἔστι οἶκος ἔστι ἄνδρα
 „τὸν σὺ φρονᾷ εὐνοίῃν φαινομένην διωθέσθαι, ἀλλὰ στέρ- 10
 „γειν μάλιστα. Ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι
 „οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι· ἐκὼν τε εἶναι οὐδ’

cum tribus simul Graecis pugnam inire non de-
trectabunt: quorum tu inexpertus, multa nugaris.
 (104.) *Ad haec Demaratus, Rex, inquit, ab initio*
noveram, vera me dicentem non dicturum grata
tibi: sed, quoniam me coëgisti verissima eloqui,
dixi quae ad Spartanos adtinent. Quamquam, quo
pacto ego nunc maxime adversus illos adfectus
sim, tu optime nosti; quum illi me, honore et
muneribus paternis spoliatum, domo atque pa-
tria pepulerint: quem tuus pater benigne exce-
ptum, victu ac domicilio donavit. Quare credibile
non est, hominem sanae mentis exploratam re-
spuere benevolentiam, sed eam potius quam ma-
xime complecti. Ego vero neque cum decem simul
viris posse me dimicare praedico, nec cum duo-
bus: et, mei si res arbitrii sit, ne cum uno qui-
dem congrediar. Quod si vero necessitas aut ma-

- „ἀν' μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίῃ εἴῃ, ἢ μέγας τις ὁ
 „ἐποτρύνων ἀγων, μαχοίμην ἀν' πάντων ἡδίστα ἐνὶ του-
 15 „τέων τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἑλλήνων ἕκαστος Φησι τριῶν ἄξιος
 „εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεό-
 „μενοι, οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν· ἀλέες δὲ, ἀρι-
 „στοι ἀνδρῶν ἀπάντων. Ἐλεύθεροι γὰρ ὄντες, οὐ πάν-
 „τα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεστι γὰρ σφί' δεσπότης, νόμος,
 20 „τὸν ὑποδειαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ σοὶ σέ.
 „ποιεῦσι γῶν τὰ ἀν' ἐκείνος ἀνάγῃ· ἀνάγει δὲ ταῦτ' οὐκ
 „εἰς τὸν Φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μά-
 „χης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατέειν ἢ ἀπέλ-
 „λυσθαι· σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων Φλυηρέειν,
 25 „τάλλα σιγαῶν ἐθέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς
 „ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.“

gnum aliquod discrimen urgeret, libenter admodum cum uno ex his viris congredere, quorum unus quisque tribus se parem ait esse Graecis. Ita etiam Lacedaemonii, singuli cum singulis pugnantes, nullis viris sunt inferiores; conferti vero, omnium hominum fortissimi. Licet enim liberi sint, non sunt tamen omni ex parte liberi: praeest enim eis dominus, Lex; quem illi dominum multo magis timent, quam te tuum. Faciunt certe quidem semper id quod lex imperat: imperat autem illa semper idem, vetans ex acie profugere quantacumque sit hostium multitudo, iubensque in ordine suo stantes aut vincere aut occumbere. Quod si vero tibi nugari videor haec, dicendo, desino reliqua persequi: nunc, quae dixi, coactus dixi. Cedant autem tibi omnia ex tua, Rex, sententia!

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά
 τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ'
 ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν
 Ξέρξης, καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστή-
 σας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστω, τὸν δὲ ὑπὸ Δα- 5
 ρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυσε τὸν στρατὸν διὰ
 106 τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα
 τοιοῦνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μόνῳ Ξέρξης δῶρα
 πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐ-
 τὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος·
 ὥς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι 5
 ἐκγόνοισι. Κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς
 ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου

CV. 2. ἐτρέψατο. *Alit̃ ἔτρεψε*, responsum illud in risum vertit rex.

(105.) His a Demarato dictis, risum edens *Xerxes* nullā irā est concitatus, sed comiter hominem dimisit: eoque absoluto colloquio, exercitum per Thraciam adversus Graeciam eduxit, postquam Dorisco huic, ubi adhuc moratus erat, Mascamen praefecit, Megadostis filium, ampto ab hac dignitate praefecto illo qui a Dario erat constitutus. (106.) *Mascames* autem hic, qui ibi relictus est, talem se virum praestitit, ut ei uni deinde *Xerxes* quotannis munera mittere consueverit, tamquam qui praeter omnes, quotquot aut ipse aut Darius praefectos constituerat, fortissime rem gessisset: eodemque honore *Artaxerxes* etiam, *Xerxis* filius, posteros *Mascamis* persecutus est. Constituti enim iam ante hanc expeditionem erant regii praefecti in Thracia et ubique in Hellesponto. Hi igitur omnes, tam qui in Thracia

πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ
Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων
10 ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν
Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοὶ καὶ ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν,
πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τούτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμ-
πεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν 107
δὲ ἐξαيرهθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης
ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μούνον, τὸν
ἐξ Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς πε-
5 ριεόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ
καὶ ἄξιός αἶνον μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὅς ἐπειδὴ ἐπο-
λιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδew,
παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστήσαι ἐς τὴν
Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι βασιλεῖ,
10 ἀλλὰ διεκατέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι Φορ-

erant, quam qui in Hellesponto, excepto Dorisci
praefecto, post hanc Xerxis expeditionem eiecti sunt
a Graecis: Mascamen vero, Dorisci praefectum, nulli
umquam, quamquam multi conati sunt, eiicere po-
tuerunt; quam ob caussam constanter ei dona mit-
tuntur a rege Persarum. (107.) Ex illorum autem
numero, qui a Graecis eiecti sunt, nullum rex Da-
rius fortem fuisse virum iudicavit, praeterquam
unum Bogen, Eionis praefectum: quem laudare
ille non desiit, et filios eius in Persis relictos prae-
cipuo honore prosecutus est. Etenim insigni etiam
laude dignus Boges fuit: qui ab Atheniēnsibus et
Cimone Miltiadis filio oppugnatus, quum potuisset
fide data salvus egredi et in Asiam redire, noluit,
ne per ignaviam vitae suae consuluisse videtur

βῆς εἴην ἐν τῷ τείχεϊ, συνήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφα-
 ξα τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ
 τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ
 ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν
 ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα· ποιή- 15
 σας δὲ ταῦτα, ἑαυτὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν
 οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τὸδε ὑπὸ Περσέων.

108 Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλά-
 δα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν, συστρατεύεσθαι
 ἠνάγκαζε. ἐδιδούλωτο γὰρ, ὥς καὶ πρότερόν μοι διδή-
 λωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βα-
 σιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεφάμενός, 5
 καὶ ὕστερον Μαρδονίου. Παραμείβετο δὲ πορευόμενος
 ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηκίκα τείχη, τῶν

regi, sed ad extremum usque duravit. Postquam au-
 tem nihil alimenti in urbe fuit reliquum, ingenti
 rogo exstructo, liberos et uxorem et pellices et famu-
 los iugulavit, iugulatosque in ignem coniecit: dein-
 de, auro omni et argento, quod in urbe erat, per
 murum in Strymonem disperso, se ipsum super illo-
 rum cadavera in ignem praecipitavit. Itaque merito
 hic vir ad hunc usque diem a Persis laudatur.

(108.) *Xerxes* verò, ex *Dorisco* in *Graeciam* du-
 cens exercitum, per quoscunque iter faciebat po-
 pulos, cunctos secum militare coëgit. Erat enim, ut
 iam ante exposui, omnis ille tractus usque ad *Thes-
 saliam* in *Persarum* ditione, et regi tributaria; a
Megabazo primum, ac dein a *Mardonio* subacta. Iter
 autem ex *Dorisco* faciens praeteriit primum *Samo-
 thracica* castella, quorum postremum ad occidentem

ἔσχατῃ πεπόλισται πρὸς ἐσπέρην πόλιν τῇ οὐνομά ἐστι
 Μεσαμβρίῃ· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρώ-
 10 μη. διὰ δὲ σφῶν τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρ-
 ρέει· ὃς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξῃ
 στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν
 ἐκαλέετο Γαλλαϊκὴ, νῦν δὲ Βριαντικὴ· ἐστὶ μέντοι, τῷ
 δικαιολογῶν τῶν λόγων, καὶ αὕτη Κικονίων. Διαβὰς δὲ 109
 τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀποξηρασμένον, πόλις
 Ἑλληνίδας τάσδε παραμύβετο, Μαρωνεῖαν, Δίκαιαν,
 Ἀβδῆρα. ταύτας τε δὴ παρέξῃε, καὶ κατὰ ταύτας δὲ,
 5 λίμνας ὀνομασθὰς τάσδε· Μαρωνεῖας μὲν μεταξὺ καὶ
 Στρώμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δίκαιαν, Βιστο-
 νίδα, εἰς τὴν ποταμοὶ δύο εἰσεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυὲς τε καὶ
 Κόμφατος. κατὰ δὲ Ἀβδῆρα, λίμνην μὲν οὐδεμίαν εὐ-
 σαν ὀνομασθὴν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέ-

situm est oppidum cui nomen Mesembria; cui pro-
 ximum est Thasiorum oppidum Stryme. Inter haec
 duo oppida medius interfluit *Lissus* fluvius; qui tunc
 non suffecit aquae praebendae exercitui Xerxis, sed
 defecit. Vocabatur autem olim haec regio Gallaica,
 nunc vero Briantica: at est etiam haec, verum si
 quaeris, Ciconum. (109.) Traiecto Lissi fluvii alveo
 exsiccato, praeter Graecas hasce civitates duxit, Ma-
 roneam, Dicaeam, Abdera. Praeter has, inquam, iter
 fecit, et praeter claros lacus circa illas sitos hosce:
 Ismariden lacum, qui est inter Maroneam et Stry-
 men; tum, prope Dicacam, *Bistonidem* lacum, in
 quem duo fluvii aquam infundunt, Trauus et Com-
 psatus. Circa Abdera praeter lacum quidem notabi-
 lem nullum *Xerxes* praeteriit; *Nestum* vero fluvium

- στον, ρέοντα ἐς θάλασσαν. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας 10
 ἰὼν τὰς ἡπειρώτιδας πόλεις παρήϊε· τῶν ἐν μιῇ λίμνῃ εὐ-
 σα τυγχάνει ὥσπερ τριήκοντα σταδίων μάλιστα καὶ τὴν
 περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρὴ. ταύτην τὰ ὑπο-
 ζύγια μούνα ἀροδόμενα ἀνεξήρηνε. τῇ δὲ πόλει ταύτῃ οὐ-
 νομά ἐστι Πίστυρος. Ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλεις, τὰς 15
 παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας, ἐξ εὐωνύμου χειρὸς
 110 ἀπέργων παρῆξήϊε. Ἐθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τῆς χώ-
 ρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστορες,
 Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἡδωνοὶ, Σάτραι. τούτων οἱ μὲν
 παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἶποντο· οἱ
 δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε 5
 ὑπ' ἐμέω, πλην Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, περὶ ἀναγ-
 111 καζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς καὶ ἀνθρώπων
 ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλλὰ διατελευσι

traiecit, qui ibi in mare influit. Post has regiones ulterius progrediens, alia praeteriit continentis oppida: quorum ad unum est lacus triginta fere stadiorum in circuitu, piscosus, et salsus admodum. Hunc lacum sola iumenta potando arefecerunt: nomen oppido est Pistyrus. Omnia ista oppida maritima et graecanica a sinistra relinquens praeteriit. (110.) *Populi autem Thracici*, quorum per fines agmen Xerxes duxit, hi sunt: Paeti, Cicones, Bistones, Sapaeci, Dersaeci, Edoni, Satrae. Ex his qui ad mare habitant, navibus regem secuti sunt; qui mediterranea incolunt, quos recensui, exceptis Sattris, reliqui omnes pedibus sequi coacti sunt. (111.) *Satrae* vero nullius umquam hominis imperio, quod equidem noverim, fuerunt subiecti: sed soli ex Thra-

τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἐντὲς ἐλεύθεροι, μῦνοι Θρηίκων.
οἰκέουσὶ τε γὰρ οὖρεα ὑψηλὰ, ἰδησί τε παντοίησι καὶ
5 νιφάσι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ
τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτεμένιοι. τὸ δὲ μαντήϊον
τοῦτο, ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσοὶ
δὲ τῶν Σατρώων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαν-
τις δὲ ἡ χορεύουσα, κατὰ περ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποι-
κιλώτερον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημέ- 112
νην, δεύτερα τούτων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων·
τῶν καὶ ἐν Φάγρης ἐστὶ ὄνομα, καὶ ἐτέρῳ Πέργαμος.
ταύτη μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποίητο, ἐκ
5 δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον οὖρος ἀπέργων, ἐὼν μέγα
τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ χρύσειά τε καὶ ἀργύρεα ἐνί μέ-
ταλλα, τὰ νέμονται Πιέρεις τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μά-

CXII. 3. τῶν καὶ. τῶν δὲ ed. Schaeff. ex coniect.

cibus ad meam usque aetatem liberi semper per-
manserunt. Incolunt enim praealtos montes, nemo-
ribus omnis generis et nive obtectos, suntque bello
inprimis strenui. Hi sunt, apud quos est *Bacchi*
oraculum, in altissimis montibus situm. Et *Bessi*
sunt, qui apud Satras in hoc templo oracula inter-
pretantur; oracula autem sacerdos mulier edit, sicuti
Delphis, neque illa magis perplexa. (112.) Regio-
nem quam dixi emensus *Xerxes*, deinde praeter
Pierum castella transiit, quorum uni Phagres nomen
est, alii Pergamus. Et hac quidem iter iuxta ipsa
castella fecit, a dextra *Pangaeum* relinquens, vastum
montem et praealtum; in quo et auri et argenti in-
sunt metalla, quae partim a Pieribus, partim ab
Odomantis, maxime vero a Satris exercentur. (113.)

Herod. T. III. P. I.

R

- 113 λιστα Σάτραι. Ὑπερμακρόντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς
 βορρῶν ἀνέμου Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παϊόπλας πα-
 ρεξιῶν, ἥτε πρὸς ἐσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκητο ἐπὶ ποταμόν τε
 Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἔτι ζωὸς ἐὼν ἤρχε Βό-
 γης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον τούτων λόγον ἐποιεῦμην. 5
 ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλεῖται Φυλ-
 λῖς· κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ ποτα-
 μὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς
 μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ
 114 Μάγοι ἐκαλλιρέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκοὺς. Φαρ- 10
 μακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν, καὶ ἄλλα
 πολλὰ πρὸς τούτοις, ἐν Ἐννέα Ὀδοῖσι τῇσι Ἡδανῶν
 ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες
 ἐξευγμένον. Ἐννέα δὲ Ὀδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον 5
 τοῦτον καλεῖσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδας τε καὶ
 παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζῶντας κατάρυσσον.

Postquam per populos a septentrione Pangaei habi-
 tantes, per Paeones, Doberes et Paeoplas transit, 5
 versus occidentem vertit, donec ad fluvium *Strymo-*
nem pervenit, et ad Eionem urbem; cui tunc adhuc
 vivus praefectus erat Boges, cuius paulo ante feci
 mentionem. Terra haec circa Pangaeum montem
Phyllis vocatur; quae, orientem versus, ad fluvium
Angiten pertinet, qui in *Strymonem* influit; versus
 meridiem vero ad ipsum *Strymonem*, cui sacra fece-
 runt Magi, mactatis equis albis. (114.) Hisce et mul-
 tis aliis incantamentis in fluvium peractis, in Novem
 viis per pontes fecerunt iter, quibus iunctum *Stry-*
monem invenerunt. Quem locum ubi audierunt *No-*
vem vias vocari, totidem ibi pueros ac virgines viro-

Περσικὸν δὲ τὸ ζῶντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ Ἀμ-
στριν, τὴν Ξέρξεω γυναῖκα, πυνθάνομαι γηράσασαν
10 δις ἑπτὰ Περσέων παῖδας ὄντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν
ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχα-
ρίζεσθαι κατορύσσουσιν.

Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐν- 115
θαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλὸς, ἐν τῷ οἰκη-
μένῃ Ἀργίλιν πόλιν Ἑλλάδα παρεξήϊε. αὕτη δὲ, καὶ
ἢ κατύπερθε ταύτης, καλεῖται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ,
5 κόλιπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χερὸς ἔχων, ἥϊε
διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλ-
λάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπίκητο ἐς Ἀκανθὸν· ἅμα
ἀγόμενος τουτέων ἕκαστον τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ
Πάγγαιον ὄρος οἰκούντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κα-
10 τέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν

rum indigenarum vivos defoderunt. Persicus hic mos est, *vivos defodere*. Nam et Amestrin, Xerxis uxorem, audio, aetate provectam, his septem Persarum illustrium liberos defodi iussisse, deum qui sub terra esse dicitur remuneraturam.

(115.) Ut a Strymone profectus est exercitus, ibi versus occidentem est ora maris, in qua sitam urbem Graecam Argilon praeteriit. Regio haec, et quae supra est, *Bisaltia* vocatur. Inde sinum, cui Neptuni templum imminet, a sinistra habens, postquam per Syleum qui vocatur campum transiit, et *Stagirus* praeteriit Graecam urbem, Acanthum pervenit; singulos horum populorum et eorum qui circa Pangaeum incolunt, simul secum ducens, pariter atque illos quos supra commemoravi: quorum hi qui ad

- νηυσὶ στρατευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, περὶ
 ἐπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης
 τὸν στρατὸν ἤλασέ, οὔτε συγχέουσι Θρήικες, οὔτ' ἐπι-
 116 σπεύρουσι, σέβονται τε μεγάλως τὸ μέχρ' ἐμεῦ. Ὡς
 δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθὸν ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ Πέρσης
 τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατό σφας ἐσθήτι
 Μηδικῇ, ἐπαίνειέ τε, ὁρέων αὐτοὺς προθύμους ἔοντας ἐς
 117 τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ 5
 ἔοντας Ξέρξῳ, συνήνεικε ὑπὸ νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπε-
 στεῶτα τῆς διαρυχος Ἀρταχαΐην, δοκιμὸν ἔοντα παρὰ
 Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάβει τε μέγιστον
 ἔοντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλῆϊων ἀπέ- 5
 λιπε τέσσερας δακτύλους· φωνέοντά τε μέγιστον ἀν-
 δρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγά-
 λην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θαΐσαι· ἐτυμβο-

mare habitant, navibus militabant; qui vero supra mare, pedibus sequebantur. Viam autem hanc, qua rex Xerxes exercitum duxit, nec confundunt Thraces, nec conserunt, sed ad meam usque aetatem magnopere venerantur. (116.) *Acanthum* ut Persa pervenit, hospitium Acanthiis edixit, et Medica veste eos donavit laudavitque, promptos videns ad bellum, cognitoque eorum circa fossam studio. (117.) Dum Acanthi versatur *Xerxes*, morbo mortuus est *Artachaees*, qui fossae fuerat praefectus, probatus regi vir, genere Achaemenides, staturā inter Persas cunctos eminens, quippe non nisi quatuor digitis brevior quinque cubitis, idemque omnium hominum vocalissimus. Itaque ingenti luctu adfectus Xerxes magnifice illum extulit humavitque, et universus

χόρε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύου·
 10 σι Ἀκανῆιοι ἐκ Θεοπροπίου ὡς ἥρωι, ἐπονομάζοντες τὸ
 οὖνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρτα-
 χαίεω, ἐποίητο συμφορὴν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλ- 118
 λήνων τὴν στρατιήν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν
 κακοῦ ἀπικέατο, οὕτῳ ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων
 ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι, ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πο-
 5 λίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν καὶ
 δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν
 ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς
 τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα·
 ὧς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλεσι οἱ ἐπε- 119
 στεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε
 τι ἐγένετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον, καὶ περὶ
 πολλοῦ ποιούμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν

exercitus tumulo humum adgressit. Huic Artachaei ex
 oraculi effato sacra faciunt Acanthii, nomen eius in-
 vocantes. Ita rex Xerxes obitum Artachaeis luctu
 prosecutus est. (118.) Graeci vero ii, qui exercitum
 exceperunt, hospitiumque praebuere Xerxi, ad ex-
 tremam redacti sunt miseriam, adeo ut suis etiam
 laribus fierent extorres. Quippe Thasiis quidem,
 quum nomine civitatum suarum, quae in continente
 sunt, Xerxis exercitum hospitio et coenā exceperant,
 Antipater Orgis filius ad id delectus, vir inter cives
 suos in primis probatus, demonstravit *insumta in*
coenam fuisse quadringenta argenti talenta. (119.)
 Similemque aliarum etiam civitatum principes ratio-
 nem impensarum reddiderunt. Erat enim coena, ut-
 pote multo ante indicta, et magnā curā adparata,

κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι 5
 πόλεσι οἱ ἀστοὶ, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίευν πάντες
 ἐπὶ μῆνας συγχροῦς· τοῦτο δὲ, κτήνεα σιτεῦσκον, ἐξευ-
 ρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερ-
 σαίους καὶ λιμναίους, ἐν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοις, ἐς
 ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύ- 10
 ρα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τὰ ἄλλα
 ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τίεσθαι πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐ-
 τῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίοις μετ' ἐκείνου ἐπε-
 ποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς Φορβὴν μούνα τας-
 σόμενα. ὅπως δὲ ἀπύκοιτο ἡ στρατιῇ, σκηνὴ μὲν ἔσκε 15
 πεπηγυῖα ἐτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιεέσκετο Ξέρ-
 ξης· ἡ δὲ ἄλλη στρατιῇ ἔσκε ὑπαίθριος. ὥς δὲ δέυνου
 γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον· οἱ δὲ, ὅπως

huiusmodi. Simul atque praeconum vocem audive-
 runt per civitates adventum exercitus adnunciantium,
 partiti inter se oppidani frumentum quod in urbe
 erat, farinam et polentam multos per menses confi-
 ciebant omnes; simulque pecora saginabant, pul-
 critudine et pretio exquisita, avesque tam terrestres
 quam palustres et domibus et in vivariis alabant,
 quibus exciperent exercitum; denique aurea et ar-
 gentea pocula crateresque et reliqua omnia quae
 mensae imponuntur, comparabant. Et haec quidem
 soli utique regi eiusque convivis comparabantur; re-
 liquo vero exercitui sola cibaria. Quando advenit
 exercitus, tabernaculum structum paratumque erat,
 quae mansio esset ipsi *Xerxi*: reliquus exercitus sub
 dio agebat. Ubi *coenae* aderat hora, hi qui hospites
 recipiebant laboris abunde habebant: illi vero, post-

πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε
 20 σκηνὴν ἀνασπᾶσαντες, καὶ τὰ ἐπιπλά πάντα λαβόν-
 τες, οὕτω ἀπελαύνεσθαι, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ Φε-
 ρόμενοι. Ἐνθα δὲ Μεγακρέοντος, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, 120
 ἄσπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι
 3, πανόημει, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας εἰς τὰ σφέ-
 τερα ἰρὰ, ἵζεσθαι ἰκέτας τῶν θεῶν, παραιτεομένους
 5 καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ
 ἡμίσεα· τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χά-
 ριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε
 σῖτον αἰρέεσθαι. παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ
 ἀρίστον προεῖρητο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ
 10 ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα

quam bene pasti noctem transegerunt, postridie re-
 vulso tabernaculo, et ablatis quaecumque moveri po-
 terant, discedebant, nihil relinquentes, sed asportan-
 tes omnia. (120.) Quam in partem commode dictum
 memoratur Megacreontis, civis Abderitae, qui suasit
 Abderitis, ut cives universi, mares atque foeminae,
templa adirent sua, supplicesque precarentur a
Diis, ut posthac dimidium imminentium malo-
rum velint amoliri, et praeteritorum caussâ gra-
tias eisdem diis agerent, quod rex Xerxes non
bis singulis diebus cibum capere consuesset. Quod
si enim imperatum Abderitis fuisset, prandium
etiam similiter atque coenam parare, duorum al-
terutrum illis fuisse eligendum, aut non manere
advenientem Xerxem, aut, si mansissent, omnium
hominum pessime adtritum iri. Isti igitur, quam-

πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι.“ Οἱ μὲν δὲ πιεζόμενοι,
ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπέτελεον.

- 121 Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐντειλάμενος τοῖσι στρα-
τηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῇ-
κε ἀπ' ἐαυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας· Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῇ
Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος
τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο συνομώτα 5
τον εἶναι. Μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ᾧδε τεταγμένος ὁ
στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποίεετο. τρεῖς μοῖρας ὁ
Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐ-
τέων ἔταξε παρὰ Θάλασσαν ἵεναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ·
ταύτης μὲν δὲ ἐστρατήγεον Μαρδόνιος τε καὶ Μασί- 10
στης. ἐτέρῃ δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορὶς
τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ

CXX. 11. διατριβῆναι. ἐκτριβῆναι *malim.*

quam gravissime afflicti, tamen exsecuti sunt man-
datum.

(121.) Acantho Xerxes classem a se dimisit, iter
persequi iussam, mandato dato praefectis, ut navales
copiae ad Thermam scese opperirentur: ad illam dico
Thermam, quae *Thermaeo sinui* imminet, qui ab
illa etiam nomen invenit: hac enim maxime com-
pendiariam esse viam cognoverat. Quippe a Dorisco,
usque Acanthum, in hunc modum ordinatus exerci-
tus fecerat iter. Terrestres omnes copias in tria agmi-
na aequis fere partibus Xerxes partitus erat: quorum
unum, cui Mardonius et Masistes praeerant, iussum
erat secundum mare simul cum classe iter facere;
alterum agmen, ducibus Tritantaeche et Gergi, per
mediterranea proficiscebatur; tertia pars, cum qua

Γέργης. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς
ὁ Ξέρξης, ἦτε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγούς δὲ πα-
15 ρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν 122
ναυτικός στρατὸς, ὡς ἀπειθή ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διεξέ-
πλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχου-
σαν δὲ εἰς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσα τε πόλιν καὶ Πίλωρος
5 καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκηταί· ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ
τουτέων τῶν πολίων στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπιέ-
μενος εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἀμπελον,
τὴν Τορωναίην ἄκρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε
πόλιν, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Το-
10 ράνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὀlynθον.
ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη, Σιβωνίη καλεῖται. Ὁ δὲ ναυτι- 123
κὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης
ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης

CXXII. 6. ἀπιόμενος. Alii ἀπικόμενος.

ipse erat Xerxes, mediâ incedebat viâ, ducibus Smerdomene et Megabyzo. (122.) Navalis igitur exercitus, postquam a Xerxe dimissus est, et per fossam navigavit, quae per Athon montem in eum sinum perducta erat, supra quem situm est Assa oppidum, et Pylorus, et Singus, et Sarta; inde absumto ex his quoque oppidis militum manu, in Thermaeum sinum navigare perrexit. *Ampelon* circumvectus, Toroneum promontorium, praeter Graecas hasce civitates navigavit, Toronam, Galepsum, Sermylam, Mecybernam, Olynthum; e quibus item naves et milites adsumsit. Nomen huius regionis *Sithonia* est. (123.) Ab Ampelo dein promontorio idem nauticus Xerxis exercitus rectam viam ad Canastraeum pro-

ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρε-
 λάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης Πό- 5
 λιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιώνης, καὶ
 Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλ-
 λήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην, νεμόμεναι.
 Παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν, ἔπλεε ἐς τὸ
 προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσ- 10
 εχέων πόλιων τῇ Παλλήνῃ, ἐμουρεουσέων δὲ τῷ Θερ-
 μαίῳ κόλπῳ· τῇσι οὐνόματά ἐστι τὰδε, Λίπαξος,
 Κώμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἰ-
 νεια. ἡ δὲ τουτέων χώρα, Κροσσαίη ἐτι καὶ ἐς τόδε κα-
 λέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων 15
 τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον
 κόλπον ἐγένετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος, καὶ γῆν
 τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπῆκετο ἐς τε τὴν προειρημέ-

montorium carpens, quod ex universa Pallene ma-
 xime prominet, naves inde et milites ex Potidaca et
 Aphyti et Neapoli et Aega et Therambo et Sciona
 et Menda et Sana adsumsit. Haec enim sunt oppida
 in *Pallene*, quae nunc vocatur, sita; cui regioni
 olim *Phlegra* fuerat nomen. Hanc regionem prae-
 tervectus, in constitutum locum navigavit, obiter
 adsumtis etiam copiis ex oppidis Pallenac finitimis,
 et Thermaeo sinui adiaccentibus, quorum haec sunt
 nomina: Lipaxus, Combrea, Lisae, Gignonus, Cam-
 psa, Smila, Aenea. Regio, in qua insunt haec op-
 pida, etiam nunc *Crossaea* vocatur. Ab Aenea, in
 qua finem enumerandorum oppidorum feci, iam in
 ipsum *Thermaeum sinum*, et in terram *Mygdoniam*
 navigavit classis, pervenitque ad praedictam urbem

559, 97.

νην Θέρμην, καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ἐπὶ
 20 τὸν Ἀξιὸν ποταμόν· ὃς οὐρίζει χώρην τὴν Μυγδονίην τε
 καὶ Βοττιαίδαν, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ Θάλασσαν στεινὸν
 χωρίον πόλις Ἰχναί τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτοῦ περὶ Ἀξιὸν πο- 124
 ταμόν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλεις του-
 τέων, περιμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ
 καὶ ὁ πρὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν
 5 μεσόγειαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρ-
 μην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρη-
 στωνικῆς ἐπὶ ποταμόν Ἐχειδῶρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων
 ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας, καὶ ἐξίει παρὰ
 τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, 125
 λέοντες οἱ ἐπιθήκαντο τῇσι σιτοφόροις καμήλοισι. κα-
 ταφαιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες

Thermam, et *Sindum* et *Chalestram* oppidum, ad
Axium fluvium; qui *Mygdoniam* a *Bottiaeide* dister-
 minat, cuius in regionis arcto ad mare spatio oppida
 sunt *Ichnae* et *Pella*.

(124.) *Classis* igitur ibi circa *Axium* fluvium et
Thermam urbem aliaque in medio sita oppida in
 statione mansit, regem exspectans. *Xerxes* vero et
terrestris exercitus, ex *Acantho* profectus, per me-
 diterranea carpsit viam, *Thermam* tendens. Fecit au-
 tem iter per *Paeonicam* terram et per *Crestonicam*
 ad fluvium *Echedorum*, qui e *Crestonaeis* initio sum-
 to per *Mygdoniam* fluit, et iuxta paludem, quae est
 supra *Axium*, in sinum illum aquas suas infundit.
 (125.) Hac dum iter fecit *Xerxes*, in camelos impe-
 dimenta portantes impetum fecere *leones*. Hi enim

τὰ σφέτερα ἦθρα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑπο-
 ζυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεραΐζον 5
 μούνας. θωμάζω δὲ τὸ αἶτιον, ὅ·τι κατὲ ἦν, τῶν ἀλ-
 λῶν τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῆσι κα-
 μήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μῆτε πρότερον ὁπώπισαν θη-
 126 ρίον, μὴτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα, τὰ
 χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ
 κέρα ὑπερμεγέθεά ἐστι, τὰ ἐς Ἑλληνας φοιτέοντα.
 οὗρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι ὅ τε οἱ Ἀβδέρων ῥέων ποτα-
 μὸς Νέστος, καὶ ὁ οἱ Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε 5
 γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμῶθι πάσης τῆς ἐμ-
 προσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις αὖ λέοντά, οὔτε πρὸς ἐσπέρης
 τοῦ Ἀχελώου ἐν τῇ ὑπολοιπῇ ἡπείρῳ· ἀλλ' ἐν τῇ με-
 127 ταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὴν
 Θέρμην ἀπῆκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν.

noctu e consuetis suis sedibus descendentes, nullo alio neque iumento facto, neque homine, solas corripiebant camelos. Atqui mirari subit, quid causae fuerit quod leones compelleret, ut, intactis aliis omnibus, solis camelis insidiarentur, quum numquam vel vidissent hoc animal, vel periculum eius fecissent. (126.) Sunt autem in his regionibus frequentes *leones*, et boves item sylvestres, quorum cornua immani sunt magnitudine; quae in Graeciam solent importari. Terminus autem *leonibus* est Nestus fluvius per Abdera fluens, et Acarnaniam perfluens Achelous. Nam nec orientem versus ulla in parte anterioris Europae leonem aliquis videat, nec ab occidente Acheloi in reliqua continente; sed inter duos istos fluvios leones gignuntur. (127.) *Ther-*

560, 29.

ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύομενος τὴν πα-
 ρὰ Θάλασσαν χώραν τοσὴνδὲ ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης
 5 πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχοι Λυδία τε ποταμοῦ
 καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαΐδα τε
 καὶ Μακεδονίδα, ἐς ταῦτὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγον-
 τες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις
 οἱ βαρβαροὶ. τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν,
 10 ἐκ Κρηστωναΐης ῥέων Ἐχέιδωρος μῶνος οὐκ ἀντέχρησε
 τῇ στρατῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε.

Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὖρεα τὰ Θεσσα- 128
 λικά, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάλαί τε
 ὑπερμήκεα ἔοντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στει-
 νὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε
 5 εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε
 πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν

*nam ut Xerxes pervenit, substitit ibi cum exercitu. Obtinebant autem castra exercitus totam oram mari-
 timam, inde a Therma urbe et terra Mygdonia usque
 ad Lydiam fluvium et Haliacmonem, qui Bottiacam
 a Macedonia disterminant, in eundem alveum aquas
 suas confundentes. Tantum terrae spatium occupa-
 runt barbarorum castra. Fluviorum autem, quos
 commemoravi, solus Echedorus, e Crestonaeis fluens,
 ad potandum non sufficit exercitui, sed aqua illum
 destituit.*

(128.) *Xerxes* vero ex Therma prospectans Thes-
 salicos montes, Olympum atque Ossam, altitudine
 mirum in modum eminentes, ut rescivit in medio
 illorum angustam esse convallem, quam perfluat
Peneus amnis, audivitque esse ibi viam quae in

ἄνω οὐδὲν ἔμελλε εἶλᾶν διὰ Μακεδόνων, τῶν κατ' ὑπερθε
 οἰκημένων, εἰς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτη
 γὰρ ἀσφαλέςτατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐπεθύμησε,
 καὶ ἐποίεε ταῦτα. ἐσβὰς εἰς Σιδωνίην νέα, εἰς τὴν περ 10
 ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε
 σημήϊον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐ-
 τοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκητο, καὶ ἐθέησατο
 Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θάυματι μεγάλῳ
 ἐνέσχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἷρε- 15
 το εἰ τὸν ποταμὸν ἔστι παρατρέψαντα ἐτέρῃ εἰς θάλασ-
 129 σαν ἐξαγαγεῖν. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ πα-
 λαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκλησμένην πάντο-
 θεν ὑπερμήκεσι οὖρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ
 ἔχοντα, τό τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὀσσα ἀποκλίνει,

Thessaliam ferat, cupidus fuit nave conscensa spec-
 tandi *ostium Penei*: quippe ducturus erat exerci-
 tum superiore via per Macedonas, superne habitantes,
 in Perrhaebos praeter Gonnon urbem, quum tutissi-
 mum illac iter esse rescivisset. Et sicut cupivit, ita
 fecit. Conscensa nave Sidonia, quam eandem semper
 conscendere consueverat, quoties tale quidpiam su-
 sciperet, signum reliquis etiam navibus proposuit
 solvendi, relicto ibi pedestri exercitu. Ubi ad ostium
 Penci Xerxes pervenit, illudque spectavit, ingenti
 captus est admiratione: advocatosque viae duces in-
 terrogavit, fieri-ne posset, ut avertiretur fluvius et
 alia parte in mare derivaretur? (129.) *Thessa-*
liam fama est *lacum* olim fuisse, utpote altissimis
 montibus undique circum clausam. Etenim latus
 orienti obversum praecludunt *Pelios* et *Ossa* mon-

5 συμμίσγοντα τὰς ὑπὸ ρείας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βο-
ρέῳ ἀνέμου, Οὐλύμπος· τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην, Πίνδος·
τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἀνεμον νότον, ἡ Ὀθρυς·
τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη
ἐστὶ, εὐῦσα κοίλῃ. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλ-
10 λων συχνῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλι-
στα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχάνου,
καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδῖον τοῦτο
συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσ-
σαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἐνὸς αὐλῶνος, καὶ τούτου στει-
15 νοῦ, ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ
ὔδωρ πάντες ἐς ταῦτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθῶσι τάχιστα,
ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνω-
νύμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιεῖ. Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται,
οὐκ ἐόντες κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκροῦ τοῦτου, τοὺς πο-

tes, quorum radices sese contingunt: septemtrionale
latus *Olympus* praecludit, occidentale *Pindus*, me-
ridiei obversum *Othrys*: et cava terra inter praedi-
ctos montes intercepta, *Thessalia* est. Igitur quum
in hanc terram et alii frequentes rivi et quinque
prae caeteris clari influant hi, Peneus, Apidanus,
Onochonus, Enipeus, et Pamisus; omnes hi modo
nominati rivi, ex montibus Thessaliam cingentibus
in hunc campum influentes, per unam convallē,
eamque angustam, exitum habent in mare, postquam
in unum alveum aquas suas cuncti infuderunt: qui
ex quo confluxere, caeteri nomen omittunt suum,
et unum *Penei* nomen manet. Pristinis vero tempo-
ribus, quum convallis illa nondum existeret, quae
exitum aperit aquis, aiunt rivos illos, et praeter

ταμὸνς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοις τὴν 20
 Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατὰ περὶ νῦν, ῥέειν
 τε οὐδὲν ἔσσαν ἢ νῦν ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην
 πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ Φασι Πο-
 σειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηγεῖς, οἰ-
 κότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν 25
 σείειν, καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμῷ τοῦ Θεοῦ τούτου
 ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν Φαίη Ποσειδέωνα ποιῆ-
 σαι. ἔστι γὰρ σεισμῷ ἔργον, ὥς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ
 130 διάστασις τῶν οὐρέων. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένου
 Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηγεῖ, ἢ
 ἐξέπιπτάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον· „Βασιλεῦ, ποταμῷ τοῦ-
 „τῷ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα,
 „ἀλλ' ἥδε αὕτη οὐρεσι γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα 5

CXXX. 5. ἢδε αὕτη· ἢδε αὐτὴ ἢ *malim cum viris doctis, haec una.*

rivos Boebeidem lacum, nomina quidem ea quibus
 nunc adpellantur non habuisse, sed nihilo minus
 quam nunc fluxisse, atque adeo effecisse ut *pelagus*
 esset tota *Thessalia*. Et ipsi quidem Thessali aiunt,
Neptunum fecisse convallem illam, per quam tam-
quam canalem effluit Peneus: nec praeter rationem
 hoc adfirmant. Qui enim Neptunum existimat mo-
 vere terram, et, quae terrae motu diducta sunt,
 opera huius dei esse; is istud videns dixerit, *Neptu-*
num id fecisse. Est enim illa montium diductio, ut
 mihi quidem adparet, terrae motu effecta. (130.)
 Viae autem duces, quaerenti Xerxi *an alius foret*
Peneo exitus in mare, rem adcurate compertam
 habentes, responderunt: *Non est, Rex, huic flu-*
mini alius exitus qui ad mare pertineat, nisi hic

„Θεσσαλίη.“ Ξέρξης δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα·
 „Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ
 „ἐφυλάξαντο γνωσιμαχέοντες, καὶ τᾶλλα, καὶ ὅτι
 „χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ
 10 „ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἦν μόνον ἐπεῖναι σφῶν ἐπὶ τὴν
 „χώρην, χῶματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιάσαντα, καὶ
 „παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεέθρων· ὥστε Θεσσα-
 „λίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.“
 Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε εἰς τοὺς Ἀλευέω παῖδας, ὅτι
 15 πρῶτοι Ἑλλήνων, ἔόντες Θεσσαλοὶ, ἔδοσαν ἑωυτοὺς βα-
 σιλείῃ δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντὸς σφῆας τοῦ ἔθνεος
 ἐπαγγέλλεσθαι Οἰλίην. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ θεησά-
 μενος, ἀπέπλεε εἰς τὴν Θέρμην.

Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συγχάς. τὸ 131

ipse: est enim tota Thessalia undique montibus cincta. Ad haec Xerxes dixisse memoratur: Prudentes viri sunt Thessali: itaque iam multo ante sibi praecaverunt, pares se nobis non esse agnoscentes, quum aliis rebus, tum quod terram incolunt captu et expugnatu facilem. Nulla enim alia re fuerit opus, nisi ut hoc flumen in illorum terram immitteretur, aggere ex hac convalle repulsum, et in eos per quos nunc fluit alveos aversum; quo universa Thessalia, praeter montes, aquis mergeretur. Haec dixit ad Aleuae filios spectantia, quod illi, Thessali quum essent, primi Graecorum sese regi tradiderant; quos de communi gentis consilio societatem sibi pollicitos esse Xerxes arbitrabatur. His dictis, quae voverat contemplatus, Thermam renavigavit.

(131.) Ibi tum aliquamultos dies in Pieria est
Herod. T. III. P. I. S

γὰρ δὴ οὗρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτη-
μορίς, ὡς αὐτὴ διεξίη ἅπασα ἡ στρατιὴ εἰς Περραιβοὺς.
Οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ
γῆς αἰτήσιν, ἀπικέατο· οἱ μὲν, κεινοὶ, οἱ δὲ, φέροντες 5
132 γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἶδε,
Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραιβοὶ, Λοκροὶ,
Μάγνητες, Μηλιεῖς, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται, καὶ Θη-
βαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιδέων τε καὶ
Πλαταιέων. Ἐπὶ τούτοις οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρκιον 5
οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον αἰεράμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον ὥδε
εἶχε· „Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφεας αὐτοὺς Ἕλλη-
„νες εἶντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ
„τῶν πραγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι
133 „θεῷ.“ τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὥδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς 10

commoratus. Etenim montem Macedonicum tertia pars exercitus tondebat, ut illac universae copiae in Perrhaebos transirent. Interim praecones per Graeciam ad postulandam terram dimissi redierunt; alii vacui, alii *terram et aquam* adferentes. (132.) Qui haec dederunt populi, hi fere fuere: Thessali, Dolopes, Enianes, Perrhaebi, Locri, Magnetes, Malienses, Achaei Phthiotae, Thebani et reliqui Boeoti, exceptis Thespiensibus et Plataeensibus. Contra hos Graeci ii, qui bellum adversus barbarum susceperunt, foedus pepigerunt interposito iuramento, cuius haec erat formula: *Quicumque populi Graeci Persae sese tradiderint, nulla necessitate coacti, rebus suis bene habentibus, hos Delphico deo esse decimandos.* Haec formula foederis fuit a Graecis contra hos initi. (133.) Athenas autem et Spartam praecones

δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ
 γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα. πρότερον Δαρείου
 πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέον-
 5 τας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ ἐς Φρέαρ ἐσβαλόντες, ἐκέ-
 λευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων Φερεῖν παρὰ βασι-
 λέα. τούτων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτή-
 σοντας. Ὅτι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς
 κήρυκας συνήνεκε ἀνεβέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι,
 10 πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηιώθη· ἀλλὰ
 τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι 134
 δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου,
 τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλ-
 θυβίου ἱερὸν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυ-
 5 βιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆαι αἱ ἐκ Σπάρτης

ad terram postulandam Xerxes non misit, hac de
 caussa. Superiori tempore, quum ad hoc ipsum Da-
 rius legatos misisset, hos, qui postulatam venerant,
 Athenienses in *barathrum*, Lacedaemonii vero in
puteum praecipitaverant, iussos ex his terram et
aquam capere regi adferendam. Hanc ob caussam ad
 hos Xerxes non misit qui postularent. Quod quidem
 ob facinus adversus praecones admissum quidnam
 Atheniensibus mali acciderit, dicere non possum, nisi
 quod terra eorum et urbs evastata est: at hoc quidem
 non illam ob culpam puto accidisse. (134.) In
 Lacedaemonios vero incubuit *Talthybii* ira, praecon-
 nis Agamemnonis. Est enim Spartae Talthybii fa-
 num: et supersunt ibi posterii Talthybii, *Talthybia-*
dae nominati, quibus hoc privilegium datum est,
 ut omnia praeconum munera apud Spartanos exer-

πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρ-
 τιῇτησι καλλιεῖσθαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ'
 ἐπὶ χρόνον συχρὸν ἦν σφι. ἀχθόμενων δὲ καὶ συμφο-
 ρῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, αἰλῆς τε πολλάκις συλ-
 λεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βού- 10
 λοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν,
 Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες
 Σπαρτιῆται, Φύσει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνή-
 καντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐβελονταὶ ὑπέδυσαν ποινὴν τιῶσαι
 Ξέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. 15
 οὕτω Σπαρτιῆται τούτους, ὡς ἀποθανευμένους, ἐς Μή-
 135 δους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀν-
 δρῶν θάμματος ἀξίη, καὶ τὰδε πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα.
 πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα.
 ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν

ceant. Ab illo vero tempore Spartanis sacra facienti-
 bus non contigit perlitare: idque longum per tempus
 apud eos obtinuit. Quod quum dolerent Lacedaemo-
 nii, et in magna ponerent calamitate, concione po-
 puli saepius habita, et praeconio edito in hanc sen-
 tentiam, *si quis vellet Lacedaemoniorum pro Spar-
 ta mortem obire*; tum vero Sperthias Aneristi filius,
 et Bulis Nicolai, cives Spartani, egregio viri ingenio,
 [sive, nobili loco nati,] et opibus eminentes, ultro
 sese obtulerunt ad poenas Xerxi solvendas pro Darii
 praeconibus, Spartaee occisis. Ita hos Spartani, tam-
 quam subituros supplicium, in Medos miserunt.
 (135.) Estque et audacia ista horum virorum admi-
 ratione digna, et eorumdem oratio, quae fuit huius-
 modi. Dum Susa proficiscuntur, veniunt ad Hydar-

- 5 παραθαλασσίῳ ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφεας,
ξείνια προθέμενος, εἰστία. ξεινίζων δὲ, εἶρετο λέγων τά-
δε· „Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ Φεύγετε βασιλεῖ Φί-
„λοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄν-
„δρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγμα-
10 „τα ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας
„αὐτοὺς βασιλεῖ, δεδόξωσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες
„εἶναι ἀγαθοί, ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος,
„δόντος βασιλῆος.“ Πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε·
„Ἵδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλή ἢ ἐς ἡμέας
15 „τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ
„δὲ ἄπειρος εἰς. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίσται,
„ἐλευθερίας δὲ οὐκ ἔπειρήθης, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκὺ, οὐτ'
„εἰ μὴ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμ-

nem. Is Hydarnes genere Persa erat, praefectus orae
maritimae Asiae; qui eos ad hospitium vocatos, et
liberaliter exceptos, his verbis interrogavit: *Viri
Lacedaemonii, quid tandem respuitis amici esse
Regis? Me et res meas respicientes, videtis quo
pacto sciat Rex viros bonos honorare. Ita igitur
vos quoque si Regi vos traderetis, quos ille viros
bonos iudicat, unusquisque vestrum parti cuidam
Graeciae imperaturus esset Regis beneficio. Ad
haec illi responderunt: Hydarnes, non ex aequo
proficiscitur hoc quod tu nobis das consilium.
Nam id, quod tu expertus es, nobis consulis:
alterum autem non es expertus. Servire quidem
nosti; libertatis vero nondum cepisti experimen-
tum, utrum dulcis sit, nec ne. Hanc enim si esses
expertus, consuleres nobis, ut pro ea non hastis*

„βουλευοῖς ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχισθαι, ἀλλὰ καὶ πε-
 136 „λέκεσι.“ Ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦ- 20
 τεν δὲ ὡς ἀνέβησαν εἰς Σοῦσα, καὶ βασιλεῖ εἰς ὄψιν
 ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ
 ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνεῖν βασιλῆα προσ-
 πίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ἀθεόμενοι πρὸς αὐτέων ἐπὶ κε- 5
 Φαλὴν, ποιήσῃν ταῦτα οὐδαμὰ· οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ
 εἶναι ἀνθρώπων προσκυνεῖν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἔκειν. ὥς
 δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δευτέρᾳ σφι λέγουσι τάδε καὶ
 λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα· „ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμ-
 „ψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπο- 10
 „λομένων κηρύκων, ποιῆν ἐκείνων τίςοντας.“ Λέγουσι
 δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης „οὐκ,
 „ἔφη, ὁμοῖος εἶσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ
 „συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναν-

modo pugnaremus, verum etiam securibus. Haec illi responderunt Hydarni. (136.) Inde ubi Susa adscenderunt, et in conspectum venere regis, primum quidem, iubentibus satellitibus et vim illis adferentibus ut in terram prostrati adorarent regem, neuliquam se, etiam si in caput ab illis detruderentur, id facturos aiebant; nec enim sui moris esse adorare hominem, nec eā causā venisse. Tum, postquam ne id facerent ita repugnarunt, deinde haec et his similia dixere; *Rex Medorum! Miserunt nos Lacedaemonii, ut pro praeconibus Spartaee occisis poenam solvamus.* Quibus Xerxes, ut erat generoso animo, respondit, *Non se similem futurum Lacedaemoniis: illos enim, occidendo praecones, iura hominibus omnibus sancta vio-*

- 15 „τας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦ-
 „τα οὐ ποιήσειν, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύ-
 „σιν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας.“ Οὕτω ἡ Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύ-
 σατο τὸ παραυτίκα, καὶ περ ἀπονοστήσαντων ἐς Σπάρ-
 την Σπερθίῳ τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολ-
 5 λῶ ἐπηγέρθη, κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων
 πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι
 θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε
 ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ
 ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς
 10 παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασι-
 λῆα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς
 Ἀνήριστον τὸν Σπερθίῳ, ὃς εἴλε ἀλιέας τοὺς ἐκ Τίρυν-
 θος, ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν· δῆλον ὦν μοι

CXXXVII. 13. καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν. *Corrigunt viri do-
 cti καταπλώσαντας πλήρεϊ Ἀνδρίων.*

lasse; se vero, quod in illis damnet facinus, id non admissurum; neque illos vicissim interficiendo culpâ liberaturum Lacedaemonios. (137.) Ita, ratione istâ a Lacedaemoniis initâ, pacata in praesens tempus est Talthybii ira, licet Spartam redierint Sperthias et Bulis. At multo post tempore recrudit illa, ut aiunt Lacedaemonii, in bello Peloponnesiorum et Atheniensium. Quae res, si qua aliâ, utique divinitus accidissem mihi videtur. Nam, ut in legatos ingrueret Thalthybii ira, neque cessaret priusquam exitum esset nacta, id ius et fas ferebat: quod vero in filios ingruerit horum virorum qui pacandae eius caussa ad regem erant profecti, in Nicolaum Bulidis filium, et in Sperthiae filium Ancristum, qui pisca-

ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνιος. οἱ γὰρ, πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι εἰς τὴν Ἀσίην, 15 προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηάκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτew, ἤλυσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτέων καὶ Ἀριστεὰς ὁ Ἀδεϊμάντου, Κορίν- 20 θιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου.

- 138 ἘΠΑΝΕΙΜΙ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἡ δὲ στρατηλασίῃ ἡ βασιλέος οὐνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατιέτο δὲ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων, δόντες γῆν τε 5

tores Tirynthios cepit, navi oneraria navigans viris repleto; id igitur ex divini numinis ira accidisse plane mihi fit mauectum. Hi enim, quum a Lacedaemoniis legati missi essent in Asiam, proditi a Sitalce Terei filio, Thracum rege, et Nymphodoro Pythaeae filio Abderita, intercepti sunt prope Bisanthen ad Helle-spontum; et in Atticam abducti, interfecti sunt ab Atheniensibus, cum eisque Aristetas Adimanti filius, Corinthius. Sed hoc quidem multis annis post hanc regis accidit expeditionem.

(138.) SED ad superiorem revertor narrationem. Regis haec expeditio titulum quidem habebat tamquam adversus Athenas tendens, sed contra universam dirigebatur Graeciam. Qua re multo ante cognita, non eodem modo Graeci omnes erant adfecti. Quippe eorum alii, quum terram et aquam Persae

καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρος ὥς οὐδὲν πεισόμενοι
ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ, οὐ δόντες, ἐν δείματι
μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν εὐσεύων ἐν τῇ Ἑλ-
λάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπίοντα, οὔτε
10 βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μη-
διζόντων δὲ προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι 139
γνώμην ἀποδέξασθαι, ἐπίθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων
ἀνθρώπων, ἕμῳ δὲ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθές,
οὐκ ἐπισχίσω. Εἰ Ἀθηναῖοι, καταρῥωδήσαντες τὸν ἐπίον-
5 τα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἣ καὶ μὴ ἐκλιπόν-
τες, ἀλλὰ μέιναντες, ἔδωσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κα-
τὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμῶς ἀν' ἐπειρῶντο ἀντιεύμενοι βα-
σιλεῖ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἡντιούτο Ξέρ-
ξη, κατὰ γε ἀν' τὴν ἡπειρον τοιαύδε ἐγένετο. εἰ καὶ πολ-
10 λοὶ τειχέων κιθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ

dedissent, confidebant nihil mali a barbaro sibi illa-
tum iri: alii vero, qui non dederant, ingenti metu
tenebantur; quum nec navium idoneus numerus es-
set in Graecia, quibus excipere invadentem hostem
possent, et multitudo arma capere nollet, sed haud
cunctanter faveret Medis. (139.) Atque hoc loco
necessitas me cogit, ut sententiam dicam, invidiosam
quidem illam apud plerosque homines: nec tamen
me retinebo, quia id quod manifeste verum mihi
videtur, pronunciem. Si *Athenienses* imminentis
periculi metu terrâ suâ excessissent, aut si manentes
tradidissent se *Xerxi*, Graecorum nulli periculum
facturi erant mari occurrendi regi. Quod si ergo
mari nemo restitisset *Xerxi*, in continenti utique ita
se res erat habitura. Quantumvis multae murorum

Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν
 συμμάχων (οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ
 πόλιν ἀλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρ-
 βάρου) ἐμουνώθησαν· μουνώθέντες δὲ ἂν, καὶ ἀποδεξά-
 μενοι ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν 15
 ἔπαβον· ἢ πρὸ τοῦ, ὀρέωντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλη-
 νας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἂν ἐχόσαντο πρὸς Ξέρξῃ·
 καὶ οὕτω ἂν, ἐπ' ἀμφοτέρα, ἢ Ἑλλὰς ἐγένετο ὑπὸ Πέρ-
 σῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ
 Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἂν ἦν, 20
 βασιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. Νῦν δὲ, Ἀθη-
 ναίους ἂν τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος,
 οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές. οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὀκότερα τῶν

CXXXIX. 23. τὸ ἀληθές. ἀλλήθιος corrigunt viri docti.

loricae per Isthmum fuissent a Peloponnesiis erectae, deserti *Lacedaemonii* a sociis (non illis quidem volentibus, sed necessitate coactis, quippe quorum civitates singulatim ab hostium classe fuissent expugnatae) soli fuissent relictī: soli autem relictī, fortibus editis facinoribus, genere erant occubituri. Aut hoc fato erant functuri: aut, priusquam illud forent experti, quum vidissent reliquos Graecos cum Medis sentire, ipsi quoque deditionem erant facturi: atque ita, utrumlibet accidisset, Graecia in potestate erat futura Persarum. Nam murorum illorum per Isthmum ductorum quaenam futura fuisset utilitas, exputare equidem non possum, quando rex maris tenuisset imperium. Nunc si quis dicat, *Athenienses* hospitatores fuisse *Graeciae*, non aberraverit a vero: etenim, utram rationem rerum gerendarum

πρηγμάτων ἐτρέποντο, ταῦτα ῥέψιν ἔμελλε. ἐλόμενοι
25 δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνι-
κὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμῆδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἔσαν
οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσά-
μενοι. οὐδὲ σφεας χρηστήρια φοβερά, ἐλθόντα ἐκ Δελ-
φῶν, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλ-
30 λάδα· ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέσχοντο τὸν ἐπίοντα ἐπὶ
τὴν χώραν δέξασθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, 140
χρηστηριάξασθαι ἔσαν ἐτόιμι. καὶ σφι ποιήσασι περὶ τὸ
ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἔζον-
το, χρᾶ ἡ Πυθίῃ, τῇ οὐνομα ἦν Ἀριστονίκη, τὰδε
5 Ὡ μέλαιοι, τί κἀθήσθε; λιπὼν, Φεῦγ' ἔσχατα γαίης,

CXXXIX. 25. τοῦτο. οὕτω malebam cum Vakk.

illi sequerentur, ea ratio praeponderatura erat. Ita-
que, quum hoc sint secuti ut libera maneret Graecia,
hi soli sunt, qui, quidquid Graeci generis reliquum
erat quod cum Medis non sentiret, id excitarunt,
quique, secundum deos utique, regem repulerunt.
Neque eos oracula terribilia Delphis advenientia,
ingentemque incutientia metum, movere potuerunt
ut Graeciam desererent: sed permanentes sustinue-
runt invadentem fines suos hostem.

(140.) Missis enim Delphos legatis consulere ora-
culum Athenienses voluerant. Qui legati postquam,
peractis circa templum legitimis caerimoniis, aedem
essent ingressi consedissentque, hoc eis Pythia, cui
nomen erat Aristonica, oraculum ediderat:

*O miseri! quid sedetis? fugite ad extrema ter-
rarum,*

δώματα καὶ πόλιος τροχοειδὲος ἄκρα κάρηνα.
 Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
 οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὧν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης
 λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. Κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
 πῦρ τε καὶ ὄξυς Ἄρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων. 10
 πολλὰ δὲ καὶ ἀπολεῖ πυργώματα, καὶ τὸ σὸν οἶον·
 πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
 οἳ που ἰδρῶτι ρεύμενοι ἐστήκασι,
 δείματι παλλόμενοι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
 αἷμα μέλαν κέχυται, προῖδ' ὄν κακότητος ἀνάγκας. 15
 Ἄλλ' ἴτον ἐξ αὐτοῖο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

141 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμ-

relictis aedibus et summis collibus in-orbem-con-
ditae urbis!

Nec enim caput firmum manebit, nec corpus,
nec extremi pedes, neque manus, nec de media
quidquam

supererit, sed misere adflicta erit. Disturbabit
enim illam

et ignis, et acer Mavors, Syriacum agens currum.
Multaque etiam alia munita perdet loca, non
modo tuum:

multaque Immortalium templa rabido dabit igni,
quae iam nunc passim stant sudore defluentia,
metuque trementia: et de summis tectis
sanguis ater defluit, inevitabilium praenunciis
malorum.

Sed excedite hoc penetrali, et animi robur op-
ponite malis.

(141.) His auditis, Atheniensium legati gravissimo

Φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐ-
 τοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδρο-
 βούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα,
 5 συνεβούλευε σφί κητηρίην λαβοῦσι, δεύτερα αὐτὶς ἐλ-
 θόντας χαῖσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἐκέτας. πειθομένοισι
 δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι „ὦναξ, χρῆ-
 „σον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς
 „κητηρίας τάςδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπι-
 10 „μεν ἐκ τοῦ αἰδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῇδε μενέομεν, ἔστι
 „ἂν καὶ τελευτήσωμεν.“ ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμαν-
 τες χαῖ δεύτερα τὰδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλῆσθαι,
 λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
 15 Σοὶ δὲ τόδ' αὐτὶς ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·
 CXLI. 15. πελάσσας. Forc. πιδήσας.

luctu erat adfecti. Qui quum ob nunciatam calamita-
 tatem prorsus abiecissent animum, Timon Androbuli
 filius, civis Delphensis, spectatus in primis inter suos,
 consuluit eis, ut sumto oleae ramo iterum intrarent,
 et supplicum habitu denuo peterent oraculum. Cui
 quum illi obsecuti essent, dixissentque: *O rex Apo-*
lo! melius nobis oraculum de patria ede, hos sup-
plicum ramos respiciens, quos tibi ferimus: aut
ex hoc penetrali non discedimus, sed hic mane-
bimus usque dum vitā excedamus: haec ubi dixe-
 runt, alterum illis oraculum Pythia edidit huius-
 modi:

*Non potest Pallas Iovem Olympium flectere,
 multis illum verbis precata prudentique consilio.
 Tibi vero hoc rursus verbum edico, adamantis
 instar firmum:*

Τῶν ἄλλων γὰρ αἰλισκομένων, ὅσα Κέκροπος οὖρος
 ἐντὸς ἔχει, κευθμών τε Κιθαιρώνος ζαθέοιο,
 τεῦχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύσπα Ζεὺς
 μῶνον ἀπόρρητον τελέειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀήσει.

Μηδὲ σὺ γ' ἵπποσύνην τε μένιν καὶ πεζὸν ἰόντα 20
 πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
 νῶτον ἐπιστρέψας. ἔτι τοι κοτὲ κἀντίος ἔσση.

Ὡ θεή Σαλαμὶς! ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 ἣ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἣ συνιούσης.

142 Ταῦτά σφι, ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ
 ἐδόκει εἶναι, συγγραφάμενοι, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὰς
 Ἀθήνας. ὥς δὲ ἀπελθόντες οἱ Θεοπρόποι ἀπήγγαλον εἰς

*Quando alia omnia capientur, quae intra Cecro-
 pis fines*

*et sacri Cithaeronis latebras sunt comprehensa;
 Tritoniae hoc dat late-cernens Iupiter, ut lig-
 neus murus*

*solus inexpugnabilis sit, qui te tuosque liberos
 servet.*

*Neque tu equitum peditumque ingentem exer-
 citum*

*tranquillus mane, a continente invadentem; sed
 recipe te,*

*terga vertens. Erit tempus, quum tu etiam con-
 tra stabis.*

*O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
 sive passim disseminata Cerere, sive collecta.*

(142.) Quae quum mitiora ipsis essent esseque viderentur quam prius editum oraculum, scripto haec consignarunt, et redierunt Athenas. Id ipsum vero

τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζή-
 5 μένων τὸ μαντήιον, καὶ αἰδὲ συνοστηκυῖαι μάλιστα. τῶν
 πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν
 τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι. ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ
 πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχῶ ἐπέφρακτο· οἱ μὲν δὲ κατὰ
 τὸν Φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι.
 10 οἱ δ' αὖ ἔλεγον, τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταῦ-
 τας παραρτέσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὧν
 δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔσφαλλε
 τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης·
 Ὡς θεῇ Σαλαμὶς ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 15 ἢ που σκιδαμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.
 κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν Φαμέ-

responsum postquam reversi legati ad populum re-
 tulere, et aliae multae dicebantur sententiae ab his
 qui in mentem oraculi inquirebant, et hae duae ma-
 xime inter se conflictantes. Dicebant seniorum non-
 nulli, videri deum significare *superfuturam esse ar-*
cem. Erat enim olim arx Athenarum septo munita:
 hi igitur, id septum cogitantes, hunc esse *lignum*
 illum *murum* coniectabantur. Alii contra, *naves*,
 aiebant, *a deo significari*; hasque parandas esse,
 atque instruendas omissis aliis rebus omnibus, con-
 tendebant. Hi vero ipsi, qui *naves* esse dicebant *lig-*
neum murum, in duobus postremis Pythiae versibus
 illis haesitabant:

O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
sive passim disseminatâ Cerere, sive collectâ.
 Quae ob verba conturbabantur animi eorum qui *na-*
ves interpretabantur *lignum murum*. Nam inter-

νων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμο-
 λόγοι ταύτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα
 δεῖ σφέας ἐσσωθῆναι, ναυμαχίην παρασκευασαμένους.
 143 Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριών,
 τῷ οὐνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεοκλῆος
 ἐκαλέετο. οὗτος ὠνὴρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμο-
 λόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιαῦτα· „Εἰ ἐς Ἀθη-
 „ναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν 5
 „δοκέειν ἡπίως χρησθῆναι, ἀλλὰ ὥδε, ὦ σχετλίη
 „Σαλαμῖς, ἀντὶ τοῦ ὦ θεῖη Σαλαμῖς· εἴπερ
 „γε ἔμελλον εἰ οἰκήτορες ἀμφ’ αὐτῇ τελευτήσῃ. ἀλ-
 „λὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι τὸ χρη-
 „στήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ’ οὐκ ἐς 10
 „Ἀθηναίους.“ παρασκευάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμα-

CXLIII. 5. ἐόντως. ἐόντως corrigunt viri docti.

pretes oraculi in hanc sententiam verba haec acci-
 piebant, quasi ad Salaminem essent cladem accep-
 turi, si ad navalem pugnam sese comparassent.
 (143.) Erat autem Athenis vir quidem, nuper inter
 primarios cives locum consecutus, cui erat nomen
Themistocles, vulgo vero *Neoclis filius* adpella-
 batur. Hic vir, negans recte ista accipi ab oraculorum
 interpretibus, in hanc sententiam disseruit. *Si ad*
Athenienses spectaret istud dictum, non adeo mihi
verbo usurum fuisse, ait, deum, sed O misera
Salamis dicturum fuisse, non O divina Sala-
mis; si quidem circa eam perituri essent incolae.
Sed enim in hostes valere dei responsum, si quis
illud recte intelligat, non in Athenienses. Itaque
 suasit civibus, ut ad navalem pugnam sese compa-

χρήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἔοντος τοῦ ξυλίνου τεί-
χεος. Ταύτῃ Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι
ταῦτά σφι ἐγνώσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν
15 χρησμολόγων· οἱ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ
σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλι-
πόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. Ἐτέρῃ 144
τε Θεμιστοκλεῖ γνῶμη ἐμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἡρί-
στευσε. ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων
ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσήλθε τῶν
5 ἀπὸ Λαυρείου, ἐμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέ-
κα δραχμᾶς· τότε Θεμιστοκλῆς ἀνέγνωνσε Ἀθηναίους,
τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τούτέων τῶν
χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας, ἐς τὸν πόλεμον τὸν

rarent, hunc enim esse ligneum murum. Hanc in
partem quum sententiam Themistocles dixisset, cen-
suerunt Athenienses potiore esse hanc rationem,
quam illam quae erat ab oraculorum interpretibus
proposita: qui, adparatum navalis pugnae dissuaden-
tes, summam rei in eo verti contendebant, ut ne
manus quidem contra invadentes hostes tollerent, sed,
relictâ prorsus Atticâ, in alia terra novas sedes quaer-
erent. (144.) Alia vero etiam ante hanc eiusdem *The-*
mistoclis sententia opportune vicerat. Quum ingen-
tes fuissent in Atheniensium aerario pecuniae, quae
ex metallis a Laureo redierant, in coque res esset, ut
ea pecunia viritim civibus divideretur, et unusquis-
que decem acciperet drachmas; tunc Themistocles
persuaserat civibus, ut, omissâ illâ distributione,
naves ex hac pecuniâ ducentas aedificarent ad bel-
lum, ut aiebat, cum Aeginetis. Hoc enim bellum,
Herod. T. III. P. I. T

πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γε- 10
νέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ, ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ
ἐχρήσθησαν ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. Αὐ-
ταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιεῖσθαι ὑπῆρ-
χον, ἐτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξε τε σφι,
μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλ- 15
λάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδήμει, τῷ
θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλευομένοισι. τὰ
μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνεε.

- 145 Συλλεγομένων δὲ ἐς ταῦτ' ὅτε τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα
Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμύνειν φρονέοντων, καὶ διδόντων σφίσι
λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοκε βουλευομένοισι αὐ-
τοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι

tunc confiatum, Graeciae fuit saluti, eo quod Athe-
nienses mari dare operam coëgit. Sed naves hac, ad
quem comparatae fuerant usum, in eum quidem non
sunt adhibitae: at ita tamen opportuno tempore in
promptu fuere Graeciae. Has igitur naves, ante com-
paratas, tunc habuere Athenienses; praeterque eas
aliae erant aedificandae. Et post acceptum oraculi re-
sponsum habita deliberatione decreverunt, deo ob-
sequentes cum omnibus copiis naves conscendere,
et mari, unâ cum eis ex Graecis qui ita vellent, exci-
pere Barbarum Graeciam invadentem. Ista igitur,
quae dixi, oracula Atheniensibus evenerant.

(145.) Postquam vero in unum locum convenere
quicumque ex Graecis Graeciam incolentibus meliora
sentiebant, ibi tum collatis inter se sermonibus, fide-
que data, de communi consilio placuit, primum re-

5 τὰς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἔοντας πολέ-
μους. ἔσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι· ὁ
δὲ ὦν μέγιστος, Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ
δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρ-
δισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν εἰς τὴν Ἀσίην
10 τῶν βασιλέως πρηγμάτων· εἰς Ἄργος τε ἀγγέλους,
ὁμαιχμίην συνήσομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ εἰς Σι-
κελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος,
εἰς τε Κέρκυραν, κελεύσοντας βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, καὶ
εἰς Κρήτην ἄλλους· Φρονήσαντες εἰ κὼς ἐν τε γένοιτο τὸ
15 Ἑλληνικόν, καὶ εἰ συγκύψαντες τῷτὸ πρήσσοιεν πάν-
τες, ὥς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἕλλησι. τὰ δὲ
Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν
Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτα σφι 146

rum omnium componere inimicitias et mutua bella,
quae inter ipsos obtinerent. Erant autem et inter alios
conserta bella; maximum vero inter Athenienses et
Aeginetas. Deinde vero, quum rescivissent Sardibus
cum exercitu esse Xerxem, placuit speculatores mit-
tere in Asiam, qui res regis explorarent; tum et Ar-
gos mittere legatos, societatem adversus Persas con-
ciliaturos; item alios in Siciliam mittere ad Gelonem
Dinomenis filium, et in Corcyram, qui auxilia Grae-
cis mittenda postularent; denique alios in Cretam:
hoc consilio, ut, si fieri posset, in unum coalesceret
Graecum omne genus, cunctique concordēs iunctis
agerent viribus; quippe cunctis pariter Graecis immi-
nente periculo. Dicebantur autem permagnae esse
res Gelonis, multo ampliores quam ullius populī
Graeci. (146.) His ita decretis, depositis inimiciis,

ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἑχθρας, πρῶτα μὲν κατα-
 σκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπι-
 κόμενοί τε ἐς Σάρδις, καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέως
 στρατιὴν, ὥς ἐπαίιστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν 5
 στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὥς ἀπολεύ-
 μενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ
 ὥς ἐπύθετο ταῦτα, μεμψείς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώ-
 μην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢ κα-
 ταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑωυ- 10
 τόν. ὥς δὲ ἔτι περιέοντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον
 ἐς ὅψιν τὴν βασιλέως· τὸ ἐνθεῦτεν, πυθόμενος ἐπ' οἷσι
 ἦλθον, ἐκέλευε σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας
 ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵπ-
 πον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα θηούμενοι ἕωςι πλήρεις, ἀπο- 15
 147 πέμπειν ἐς τὴν ἀν' αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν ἀσινείας. Ἐπι-

primum speculatores mittunt in Asiam, tres viros.
 Qui postquam Sardes venerunt, exercitumque explo-
 rarunt regis, deprehensi a ducibus copiarum pede-
 strium, tortique, abducebantur supplicio adficiendi:
 capitis enim erant damnati. Quod ubi Xerxes rescī-
 vit, improbatâ ducum sententiâ, satellitum nonnul-
 los misit iussos ad se adducere speculatores, si vivos
 etiam nunc nacti essent. Qui quum illos susperstites
 invenissent, et in conspectum produxissent regis;
 tum vero rex, postquam ex eis quacsivit quâ causâ
 venissent, imperavit satellitibus, ut circumducerent
 homines, pedestremque omnem exercitum et equita-
 tum illis ostenderent, spectaculoque satiatos, in quam-
 cumque vellent regionem dimitterent incolumes.
 (147.) Ista imperans rex, hanc rationem adiecit, ut di-

571, 90.

λέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὥς „εἰ
 μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτε ἂν τὰ ἑαυτοῦ πρή-
 γματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ὄντα λόγου μέζω·
 5 οὔτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς
 ἀπολέσαντες· νοστησάντων δὲ τουτέων ἐς τὴν Ἑλλάδα,
 δοκέειν, ἔφη, ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑαυτοῦ
 πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώσειν
 σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐ-
 10 τοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν.“ Οἷκε δὲ αὐτοῦ
 αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-
 ξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλώνοντα
 τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἴγιναν καὶ Πελοπόννησον κο-
 μιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ, ὥς ἐπύθοντο πολέ-
 15 μια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἔσαν αἰρέειν αὐτὰ, ἐσβλέ-

*ceret, si periissent speculatores, nec praescituros
 fuisse Graecos quanto regis copiae sint jamã am-
 pliores, nec ipsos magnum incommodum hostibus
 fuisse adlaturus tribus occisis viris: qui si in
 Graeciam redierint, videri Graecos, cognitis Per-
 sarum rebus, ante susceptam hanc expeditionem
 libertatem suam tradituros; atque ita ne opus
 quidem Persis fore, ut ducendi adversus illos exer-
 citus molestiam sustineant! Similis ista regis sen-
 tentia fuit alteri huic. Quum Abydi Xerxes versaretur,
 conspicatus est naves frumentarias ex Ponto per
 Hellespontum navigantes, et Aeginam atque Pelopon-
 nesum petentes. Consiliarii igitur qui adsidebant ei,
 ut cognoverunt hostiles esse naves, capere illas erant
 parati, respicientes nutum regis, quando ille impe-
 rium esset daturus. Xerxes vero ex illis quaesivit,*

ποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· „Ἐς τοὺς „σοὺς πολεμίους, ὧ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες.“ ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· „Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἐνθαπερ „καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηστυμένοι καὶ σίτω. τί 20 „δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι, ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;“ Οἱ μὲν νυν κατὰσκοποι, οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην.

- 148 Οἱ ΔΕ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐαυτοὺς γενέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι 5 δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφεας οἱ Ἕλληνες πειρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃ, πέμψαι θεοπρόπους

quorsum hi navigarent. Qui ut dixere, Ad tuos hostes, Domine; frumentum eis advehentes: respondit ille: Atqui etiam nos eodem navigamus, quo hi, et aliis rebus et frumento instructi. Quid ergo mali hi faciunt, quod frumentum nobis adportant? Speculatores igitur, quos dixi, postquam omnia spectarunt et a Xerxe dimissi sunt, ita in Graeciam rediere.

(148.) GRAECI contra *Persam* coniurati, postquam in *Asiam* speculatores mandarunt; porro *Argos* miserunt legatos. Aiunt autem *Argivi*, res tunc apud se in hunc modum esse gestas. Statim ab initio cognitis ipsis fuisse adparatus quos adversus Graeciam faceret Barbarus: quumque simul intellexissent operam daturus esse Graecos, ut sese in socie-

ἐς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπειρησόμενους „ὥς σφι μέλλει
 ἄριστον ποιῆσαι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι
 10 ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ
 Ἀναξανδρίδew.“ τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν· τὴν δὲ Πυθίην
 ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
 15 καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σώσει.
 ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δὲ, ὥς
 ἔλθειν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ
 βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς
 τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὥς „ἐτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι
 20 ποιεῖν ταῦτα, τριήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπεισάμενοι Λα-
 κεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς
 συμμαχίης· καὶ τοι κατὰ γὰρ τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν

tatem contra Persas adsciscerent, legatos se misisse
 Delphos, qui ex Deo quaererent, *quidnam facientes
 melius consulturi essent rebus suis? Nuper enim
 sex millia de suis occisos esse a Lacedaemoniis
 et a Cleomene, Anaxandridae filio.* Eà caussâ le-
 gatos se mississe; interrogantibus vero hoc respon-
 sum reddidisse Pythiam:

*Finitimis invise, care immortalibus Diis,
 verutum intus tenens, cautus sede,
 et capiti cave: caput enim corpus servabit.*
 Hoc responsum sibi initio redditum a Pythia fuisse:
 deinde vero Argos venisse legatos; et adeuntes sena-
 tum, exposuisse mandata. Ad ea *Argivos* respondis-
 se, *paratos se esse ea facere, si, compositâ cum
 Lacedaemoniis in triginta annos pace, dimidium*

ἡγεμονίην ἑαυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχραῖν κατὰ τὸ
 149 ἥμισυ ἡγεομένοισι.“ Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν
 ὑπακρίνασθαι, καὶ περ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστή-
 ρίου μὴ ποιεῖσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην.
 σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταετίδας, καὶ
 περ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες 5
 ἀνδρωβέωσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδέων ἐου-
 σέων, ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ
 γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ
 τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. Τῶν δὲ ἀγγέ-
 λων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐν τῆς βου- 10
 λῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε· „περὶ μὲν σπονδέων ἀνοίσειν ἐς
 τοὺς πλεῦνας· περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντετάλθαι ὑπο-

*imperii in universos socios ipsi obtinuissent: et ae-
 quum quidem esse, ut penes ipsos summa sit totius
 imperii; contentos se autem dimidio fore. (149.)*
 Haec aiunt senatum respondisse, tametsi Argivos
 oraculum vetuisset contrahere cum Graecis societa-
 tem: et, metuentes licet oraculum, cupidos tamen
 fuisse foedus in triginta annos cum Lacedaemo-
 niis paciscendi, ut intra hos annos pueri ipsorum ad
 virilem pervenirent aetatem. Quod si enim foedus
 non conciliaretur, veritos esse, ne, si ad superius
 malum alia quaedam calamitas in bello Persico ac-
 cessisset, reliquum foret ut prorsus Lacedaemonio-
 rum subiicerentur imperio. Ad ista autem a senatu
 dicta eos ex legatis, qui *Spartâ* erant missi, haec
 respondisse: *De foedere quidem relatueros se ad
 multitudinem; de belli imperio autem mandatum
 sibi esse ut respondeant dicantque, duos sibi esse*

κρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφὶ μὲν εἶναι δύο βασιλῆας,
 Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ἔστι δυνατόν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης
 15 οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μετὰ δὲ δύο τῶν σφε-
 τέρων ὁμοψήφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι, καλύειν οὐδέν.“ Οὐ-
 τῷ δὴ οἱ Ἀργεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιη-
 τέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν
 βαρβάρων ἄρχεσθαι, ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι·
 20 προεῖπεν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλ-
 λάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας· εἰ δὲ μὴ, περιέψε-
 σθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα του- 150
 τέων πέρι λέγουσι. Ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος
 ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπεμίψε κήρυκα ἐς Ἀρ-
 γος, πρότερον ἢ περ ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 5 λάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἶπαι· „Ἄνδρες Ἀρ-
 γεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει. Ἡμεῖς νο-

*reges, Argivis vero unum: fieri autem non posse,
 ut alteri utri regi Spartanorum abrogetur impe-
 rium. At, quin cum suis duobus Argivus aequum
 ius suffragii habeat, nihil impedire. Ita, aiunt
 Argivi, non ferendam sibi visam esse Spartanorum
 arrogantiam, maluisseque se sub Barbarorum esse
 imperio, quam Lacedaemoniis parere: edixisseque
 senatum legatis, ut ante solis occasum finibus
 suis excederent; id ni facerent, hostium loco ha-
 bitum iri. (150.)* Ista quidem his de rebus ipsi
 memorant Argivi. Est vero alia fama per Graeciam
 vulgata; misisse Xerxem, priusquam expeditionem
 in Graeciam susciperet, Argos caduceatorem. Qui
 ubi advenit, in hunc modum locutus esse fertur:
Viri Argivi! rex Persarum haec vobis dicit. Nos

„μίζομεν Πέρσῃν εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖ-
 „δα Περσέος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέας
 „θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω αὖ ὧν εἴημεν ὑμέτεροι
 „ἀπόγονοι. οὔτε ὧν ἡμέας οἶκος ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προ- 10
 „γόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέον-
 „τας, ἡμῖν ἀντιζόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐ-
 „τοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένη-
 „ται κατὰ νόον, οὐδαμὸς μέζονας ὑμῶν ἄξω.“ Ταῦ-
 „ται ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, 15
 καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελιομένους μεταίτεῖν
 ἐπεὶ δέ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω
 δὴ, ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λα-
 κεδαιμόνιοι, μεταίτεῖν, ἵνα ἐπὶ προδάσιος ἡσυχίην ἄγω-
 151 σι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοις καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγου-
 σί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον του-

*Persen existimamus, a quo progeniti sumus, fuis-
 se Persei filium, Danaae nepotem, natum ex Ce-
 pheï filia Andromeda: ita igitur a vobis sumus
 oriundi. Proinde aequum non est, ut aut nos pro-
 genitoribus nostris bellum faciamus, aut ut vos,
 aliis opem ferentes, contra nos in acie stetis; sed
 ut domi manentes, quietem agatis. Nam, si mihi
 ex sententia res successerint, nullos potiore loco,
 quam vos, habebo. Hacc audientes, Argivos magni fe-
 cisse: et statim quidem, nihil nec pollicios esse Grae-
 cis, nec ab illis postulasse; sed, postquam eos ad soci-
 tatem Graeci invitarunt, tum vero, quum bene gnari
 essent Lacedaemonios secum non communicaturos es-
 se imperium, dimidium illius postulasse, ut hoc prae-
 textu utentes otium agerent. (151.) Cum his etiam*

τέων. τυχεῖν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονίοισι ἔοντας ἐτέρου πηγήματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην
 5 τε τὸν Ἴππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας.
 Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ
 τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρταξέρξεα τὸν
 Ξέρξεω „εἴ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα Φιλίην
 συνεκεράσαντο, ἢ νομιζοῖατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι.“
 10 βασιλῆα δὲ Ἀρταξέρξεα „μάλιστα ἐμμένειν, Φάναι,
 καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἀργεος Φιλιωτέρην.“ Εἰ μὲν 152
 νυν Ξέρξης τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀρ-
 γος, καὶ Ἀργείων ἀγγελοὶ ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπει-
 ράτων Ἀρταξέρξεα περὶ Φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶ-
 5 παί· οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλ-

congruere, aiunt Graecorum nonnulli, aliam rem, quae quidem multis post annis incidisse memoratur. Adfuisse tunc forte Susis Memnoniis, alterius cuiuspiam rei caussa, legatos Atheniensium, Calliam Hipponici filium, eiusque collegas: *Argivos* vero et ipsos, per idem tempus missis Susa legatis, ex *Artaxerxe* quaesisse, *utrum sibi adhuc firma maneat amicitia quam cum Xerxe conciliassent, an hostes ab illo iudicentur?* His regem Artaxerxem respondisse, *utique firmam manere, neque se ullam civitatem sibi magis amicam, quam Argos, existimare.* (152.) Iam vero, an revera Xerxes caduceatorem Argos miserit ista dicentem; et an Argivorum legati, Susa profecti, Artaxerxem de amicitia interrogaverint; id equidem pro certo confirmare non possum: nec de his aliam pronuncio sententiam, nisi quam ipsi dicunt Argivi. Caeterum hoc satis

λην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. Ἐπίσταμαι δὲ τοσούτο, ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκίῃα κακὰ ἐς μέσον συνενεύκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοις, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφεροῖατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαν- 10 το. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργεῖοις αἰσχιστα πεποιῆται. Ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν ὦν οὐ παντάπασι ὀφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσῃ ἐπὶ τὴν 15 Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκει, πᾶν δὲ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης. Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

153 ἘΣ ΔΕ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων, συμμίζοντες Γέλωνι· καὶ δὴ καὶ

scio, si omnes homines propria mala in commune conferrent, cum aliorum malis illa permutaturi, fore ut unusquisque, propius inspectis aliorum malis, lubens rursus ea reportaret, quae ipse adtulisset. Ita nimirum non turpissime Argivi egerunt. Ego autem dicere debco quae memorantur; nec vero omnibus utique fidem debeo adhibere: atque hoc idem in universam hanc Historiam dictum intelligi velim. Nam et hoc traditur, Argivos advocasse Persam in Graeciam, quum male illis cessisset adversus Lacedaemonios bellum, quumque quidvis potius sibi accidere mallent, quam in tristi eo statu, quo tunc erant, manere. Atque haec de Argivis hactenus.

(153.) IN SICILIAM et alii a sociis missi legati venerunt, cum Gelone acturi, et a Lacedaemoniis mis-

ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. Τοῦ δὲ Γέλωνος
 τούτου πρόγονος, οἰκῆτῳρ ἐὼν Γέλῃς, ἦν ἐκ νήσου Τή-
 5 λου, τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ
 Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιφήμευ, οὐκ ἐλείφθη.
 ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται
 τῶν χθονίων θεῶν, διετέλεον ἐόντες, Τηλίνεω ἐνός τευ
 τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. Ἐς Μακτώριον
 10 πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶν,
 ἐσσωθέντες στάσι. τούτους ὧν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς
 Γέλῃν, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἱερὰ του-
 τέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο,
 τοῦτο οὐκ ἔχω εἶπαι. τούτοισι δ' ὧν πίσυνος ἐὼν, κατή-
 15 γαγε ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν
 ἴσονται. Θῶμά μοι ὧν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυν-

CLIII. 4. ἐὼν Γέλῃς ex conl. ὁ ἐν Γέλῃ olim edd. et mss.

sus Syagrus. *Gelonis* huius progenitor, Gelae in-
 cola, ex Telo insula erat, contra Triopium sita: qui,
 quum a Lindiis ex Rhodo, duce Antiphemo, *Gela*
 conderetur, coloniae fuerat socius. Huius posterī,
 procedente tempore hierophantae fuerunt inferarum
 dearum, et constanter idem munus tenuerunt; ad
 quod Telines, unus ex illorum maioribus, tali modo
 fuerat promotus. Cives nonnulli Geloi, in seditione
 victi ab adversariis, in Mactorium oppidum confu-
 gerant supra Gelam situm. Hos Telines Gelam re-
 duxit, nulla hominum manu adiutus, sed solis sacris
 harum dearum. Unde vero haec sumserit, aut quo-
 modo nactus sit, dicere non possum. Sed his fretus
 reduxit illos hac conditione, ut posterī ipsius hiero-
 phantae illarum dearum essent. Quod autem audio

θάνομαι κατεργάσασθαι Τηλήνην ἔργον τοσούτον· τὰ
 τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἀπαντος ἀνδρὸς νενόμικα
 γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀν-
 δρηίης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων, 20
 τὰ ὑπεναντία τούτων, πεφυκέναι Θηλυδρίας τε καὶ μα-
 λακώτερος ἀνὴρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτέσαστο τοῦτο τὸ γέ-
 154 ρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν
 βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλῃς ἑπτὰ ἔτη, ἀπέθανε
 δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελώου, ἐνθαῦτα ἀναλαμ-
 βάνει τὴν μοναρχίην Ἴπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελ-
 Φεύς. ἔχοντας δὲ Ἴπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων, 5
 ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλ-
 λων καὶ Αἰνησιδήμου, τοῦ Παταϊκοῦ, ἦν δορυφόρος Ἴπ-
 ποκράτεος· μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπε-
 δέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντες

rem tantam a Teline esse perfectam, id eo magis
 etiam miror, quod, quum talia non a quolibet ho-
 mine patrari posse existimaverim, sed ab animo
 forti et virili robore debere proficisci, hic e contra-
 rio perhibetur a Siciliae incolis effoeminatus et mol-
 lis admodum homo fuisse. At is quidem ita munus
 hoc obtinuerat. (154.) Mortuo Cleandro, Pantaris
 filio, qui, postquam septem annis Gelae fuerat ty-
 rannus, a Sabylo cive Geloo est interfectus; ibi tum
Hippocrates, Cleandri frater, monarchiam suscepit.
 Quo regnante *Gelon*, unus e posteris Telinis hiero-
 phantae, cum aliis multis, et in his cum Aenesidemo
 Pataici filio, custos corporis fuit Hippocratis: nec
 vero multo post ob virtutem praefectus universi equi-
 tatus nominatus est. Nam quum Callipolitas et Na-

- 10 γὰρ Ἴπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ
 Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίους, καὶ πρὸς, Συρηκου-
 σίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συγχούς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν
 τούτοις τοῖσι πολέμοις ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος.
 τῶν δὲ εἶπον πολίων, τούτέων, πλὴν Συρηκουσέων, οὐδέ-
 15 μὴ πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἴπποκράτεος. Συρηκου-
 σίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ
 ἐσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι,
 ἐπὶ τοῖσδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἴπποκράτει Κα-
 μαρίναν Συρηκουσίους παραδοῦναι Συρηκουσίων δὲ ἦν
 Καμαρίνα τὸ ἀρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἴπποκράτεα, τυ- 155
 ραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ, κατέ-
 λαβε ἀποθανεῖν πρὸς πέλι Ἰβλῇ, στρατευσάμενον ἐπὶ
 τοὺς Σικελούς· οὕτω δὲ ὁ Γέλων, τῷ λόγῳ τιμωρέων
 5 τοῖσι Ἴπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ,

xios oppugnaret Hippocrates, et Zancleas et Leon-
 tinos, itemque Syracusios et Barbaros multos; in
 cunctis his bellis praeclare Gelonis virtus eminuit. Ea-
 rum autem quas dixi civitatum nulla, praeter Syra-
 cusas, effugit quin in servitutem ab Hippocrate re-
 digeretur. Syracusios vero, praelio victos ad Elorum
 fluvium, liberaverunt Corinthii et Corcyraei, concilia-
 ta pace in hanc conditionem, ut Camarinam Hippo-
 crati traderent Syracusii: nam antiquitus Syracusio-
 rum Camarina fuerat. (155.) Postquam vero Hip-
 pocrati etiam, quum totidem annos quot Cleander
 frater regnasset, accidit ut ad Hyblam urbem, bel-
 lum gerens cum Siculis, occumberet; tunc nimirum
 hic *Gelon*, nomine quidem tenus opem ferens filiis
 Hippocratis Euclidi et Cleandro, quibus iam parere

οὐ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῶ
 ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῶν, ἦρχε αὐτὸς,
 ἀποστερήσας τοὺς Ἰπποκράτειος παῖδας. μετὰ δὲ τούτου
 τὸ εὖρημα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρη-
 κουσίων, ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέ- 10
 ρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων κατα-
 γαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκού-
 σας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκου-
 σίων ἐπionτι Γέλωνι παραδίδοι τὴν πόλιν καὶ ἐωυτόν.
 156 Ὁ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν
 ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω ἐποίηετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν
 Ἰέρωνι ἀδελφεῷ ἐωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε,
 καὶ ἔσαν οἱ πάντα αἱ Συρηκούσαι. αἱ δὲ παραντίκα
 ἀνά τ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γάρ, Κα- 5
 μαριναίους ἅπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πο-

CLVI. 2. ἐπικρατίων. ἔτι κρατίων *ex conl. corrigunt.*

cives noluerant, re vera autem, praelio victis Gelois, solus ipse regnavit, Hippocratis filiis imperio fraudatis. Quae res quum ei praeter spem successisset, deinde *gamoros* quos vocant Syracusiorum, [*id est*, praediorum possessores] urbe eiectos a populo et a propriis servis, qui Cyllirii vocabantur, ex Casmene oppido *Syracusas* reduxit, et hac quoque urbe potitus est. Populus enim Syracusiorum adventanti Geloni et se et urbem tradidit. (156.) Syracusis potitus *Gelon*, iam non tanti fecit Gelae imperare: itaque hoc oppidum fratri suo Hieroni permisit, ipse vero Syracusas quolibet modo munivit et auxit: erantque ei *Syracusae* loco omnium. Et brevi haec urbs crevit floruitque. Nam et Camarinaios cunctos,

λήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε·
 τοῦτο δὲ, Γελῶν ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν, τὰντὸ τοῖσι
 Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίᾳ,
 10 ὡς πολιορκούμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν
 αὐτέων παχέας, αἰραμένους τε πόλεμον αὐτῶ, καὶ
 προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συ-
 ρηκούσας, πολίτας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων, οὐκ εἶντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσ-
 15 δεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους
 ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης.
 τὰντὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίᾳ ἐποίησε,
 διακρίνας. ἐποίηε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομί-
 σας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτώτατον. Τοιούτῳ μὲν
 20 τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνει μέγας ὁ Γέλων.

Syracusas transductos, cives fecit, dirutâ Camarinâ :
 et maiore parte Geloorum civium eodem modo, quo
 Camarinacis, usus est. Megarenses vero Siciliam in-
 colentes quum ab illo oppugnati in deditionem ve-
 nissent; opulentiores eorum, qui bellum contra eum
 suscitaverant, et ob id se perditum iri putabant, pa-
 riter Syracusas transduxit, civesque fecit; plebem au-
 tem Megarensium, quae belli non fuerat auctor,
 et nihil ab illo mali se passuram exspectabat, hanc
 item Syracusas perductam vendidit ea conditione, ut
 e Sicilia exportarentur. Eodemque modo Euboeensi-
 bus usus est Siciliam incolentibus, discretâ plebe a
 locupletibus. Egit autem ita cum utrisque hac caussâ,
 quod molestiae et periculi plenum putaret, una cum
 plebe habitare. Tali modo potens tyrannus *Gelon*
 evaserat.

157 Τότε δὲ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπύκατο εἰς
 τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ εἰς λόγους, ἔλεγον τά-
 δε· „Ἐπεμψαν ἡμᾶς Λακεδαιμόνιοι, καὶ Ἀθηναῖοι,
 „καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμφομένους σε πρὸς
 „τὴν βάρβαρον. τὸν γὰρ ἐπίοντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάν- 5
 „τως κου πυνθάναι· ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζευξάς
 „τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἥων στρα-
 „τὸν ἐκ τῆς Ἀσίας· στρατηλατήσῃν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα·
 „πρόσχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπ’ Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν
 „νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ’ ἐωυτῷ ποιήσα- 10
 „σθαι. Σὺ δὲ δυνάμιός τε ἡκαὶς μεγάλης, καὶ μοῖρ’
 „τοὶ τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα, ἄρχοντί γε Σι-
 „κελῆς· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ
 „συνελευθέρου. ἀλῆς μὲν γὰρ γινομένη πᾶσα ἡ Ἑλ-
 „λας, χεῖρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινό- 15

(157.) Tunc vero, postquam Syracusas venire
Graecorum legati, in conspectum *Gelonis* producti,
 haec apud eum verba fecerunt. *Miserunt nos Lace-*
daemonii et Athenienses horumque socii, ad socie-
tatem adversus Barbarum te invitatu-ros. Haud
dubie enim hunc nosti Graeciam invadentem; vi-
rum Persam, qui Hellesponto ponte iuncto uni-
versas Orientis copias ex Asia transducturus est,
et bellum illaturus Graeciae; causam quidem
praetextens, contra Athenas se ducere exercitum,
in animo autem habens totam sibi Graeciam subiū-
cere. Tu vero magna praeditus es potentia, et
haud minima pars Graeciae apud te est, qui impo-
ras Siciliae. Succurre igitur liberantibus Grae-
ciam, cum eisque eam libera! Etenim iunctis Grae-

„μεθα τοῖσι ἐπιοῦσι. ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδι-
 „δῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρεῖν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς
 „Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ᾗδ' αἰὼν γίνεται, μὴ
 „πίσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. Μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἣν ἡμέας
 20 „καταστρέψῃται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς οὐκ
 „ἔξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου Φύλαξαι. βοη-
 „θέων γὰρ ἡμῖν, σιωπῶν τιμωρεῖς. τῷ δὲ εὖ βουλευ-
 „θέντι πρῆγματι τελευτῇ ὡς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐβέλει
 „ἐπιγίνεσθαι.“ Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ παλ- 158
 „λὸς ἐνέκατο λέγων τοιαῦτα· „Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον
 „ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ
 „τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἔλθειν. αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ
 5 „πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπαίφα-
 „σθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ἐπι-

*ciae viribus magna contrahitur manus, et pares su-
 mus invadenti hosti. Sin nostrum alii nos produnt,
 alii iuvare nolunt, et exigua pars Graeciae sana
 est; tunc vero est verendum, ne Graecia pereat
 universa. Noli enim existimare, si nos praelio vi-
 ctos Persa subegerit, non eundem ad te pariter
 venturum; sed, priusquam istud accidat, tibi pro-
 spice! Nobis enim opem ferens, te ipsum tutum
 praestabis. Rem bono consilio susceptam bonus
 plerumque sequi exitus solet. Sic illi locuti sunt.
 (158.) Gelon vero, vehementer illos increpans, in
 hunc modum respondit. Viri Graeci, arroganti
 utentes oratione ausi estis me hortari ut subsidio
 vobis veniam adversus Barbarum. At iidem vos,
 quum prius ego vos rogavi, ut barbarorum exer-
 citum mecum adgrederemini, obtestatusque sum*

„σκήπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδου πρὸς
 „Ἐγεσταίων Φόνον ἐκπερήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ
 „ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ’ ἧν ὑμῖν μεγάλαί αἰφε-
 „ρίαι τε καὶ ἱπταυρέσιες γεγόνασι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα 10
 „ἦλθετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωριέος Φόνον ἐκπερήξο-
 „μενοι· τό τε κατ’ ὑμέας, τὰδὲ πάντα ὑπὸ βαρβάροις
 „νέμεται. ἀλλὰ, εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κα-
 „τέστη· νῦν δὲ, ἐπεὶ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῆ-
 „κται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνηστὴς γέγονε. 15
 „Ἀτιμίας δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώσομαι
 „ὑμῖν, ἀλλ’ ἐτοῖμός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος διηκο-
 „σίας τε τριήρας, καὶ δισμυρίους ὀπλῆτας, καὶ δισχι-
 „λίην ἵππων, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους
 „σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἵπποδρομους ψιλοῦς· σὶ 20

*ut Doriei necem, Anaxandridae filii, ab Eggestaeis
 commissam ulcisceremini, simulque adiutorem me
 vobis obtuli ad liberanda emporia, e quibus magna
 commoda fructusque ad vos redibant, nec mei
 caussa venistis ad opem mihi ferendam, nec ad ul-
 ciscendam Doriei caedem; et, per vos si stetisset,
 omnia haec in barbarorum forent potestate. At,
 postquam bene atque prospere mihi omnia ces-
 serunt, nunc, ubi in vos versum est bellum, in
 vosque ingruit, ita demum memoria vos subiit
 Gelonis. Verumtamen, quamvis a vobis turpi-
 ter fuerim contemptus, non ego vestrum ero simi-
 lis, sed paratus sum opem vobis ferre, ducentas
 praebiturus triremes, et vicies mille milites gra-
 viter armatos, bis mille equites, bis mille sagitta-
 rios, bis mille funditores, et bis mille cursorios*

„τόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολε-
 „μήσωμεν, ὑποδέκομαι παρέξειν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε
 „τάδε ὑπὸσχομαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμῶν τῶν
 „Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ
 25 „λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὐτ' ἂν ἄλλους πέμ-
 „ψαιμι.“ Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύναγρος, 159
 εἶπέ τε τάδε· „Ἡ κε μέγ' οἰμώζειν ὁ Πελοπίδης Ἀγα-
 „μέμνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
 „ραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων. ἀλλὰ
 5 „τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγε-
 „μονίην τοι παραδώσωμεν. ἀλλ', εἰ μὲν βούλει βοηθεῖν
 „τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ'
 „ἄρα μὴ δίκαιοις ἀρχεῖσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθεῖν.“
 Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους τοὺς 160

CLX. 1. ἀπεστραμμ. ἱπιστρ. malint alii.

equites leviter armatos: denique universo Graeco-
rum exercitui frumentum me suppeditaturum, us-
que dum debellarimus, recipio. At hac conditione
haec polliceor, ut dux et imperator sim Graeco-
rum adversus Barbarum: alia conditione nec ipse
venturus sum, nec alios missurus. (159.) Haec
 audiens non tulit Syagrus, sed his verbis respondit:
Ingentia profecto lamenta tolleret Pelopides Aga-
memnon, si audiret Spartanis imperium ablatum
a Gelone et Syracusiis. Immo huius conditionis
ne porro mentionem facias, ut tibi tradamus im-
perium. Sed, si vis auxilio venire Graeciae, scito
sub Lacedaemoniorum te fore imperio: id si tibi
non placet, noli auxilio venire. (160.) Ad haec
 Gelon, videns aversantem Syagri sermonem, postre-

λόγους τοῦ Σαύγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε
 λόγον· „ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα κατιόντα ἀνθρώ-
 „πῳ Φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξά- 5
 „μενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὐ με ἐπίσας ἀσχή-
 „μονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω πε-
 „ριέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 „περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔοντα πολλαπλασίης ἡγε-
 „μόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλεύνων. Ἄλλ' ἐπεὶ τε ὑμῖν ὁ 10
 „λόγος οὕτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπέξο-
 „μεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοι-
 „σθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατα-
 „θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ
 „τούτοισι ὑμέας χρέων ἐστὶ ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμ-
 161 „μάχων τοιῶνδε ἐρήμους.“ Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προε-

mam hanc illis proposuit conditionem. *Hospes Spar-
 tane!* inquit, *Contumeliosa verba, in hominem pro-*
iecta, iram solent excitare: at tu, quamvis con-
tumelioso usus sermone, me tamen non induxisti
ut in respondendo sim immodestus. Quandoqui-
dem vero vos tanto studio urgetis ut imperium
teneatis, consentaneum est ut ego maiori etiam
studio, quam vos, mihi hoc postulem, quippe
multo maiorem exercitum, multoque plures naves
vobis adducturus. At, quoniam adeo adversa vo-
bis haec conditio est, nos de eo quod prius postu-
lavimus, nonnihil concedemus. Si pedestribus co-
piis vos praefueritis, ego nauticis praeero: sin
vobis volupe est classi praeesse, ego pedestribus
praeero copiis. Aut in alterutro horum adquie-
scere vos oportet, aut abire talibus sociis desti-

τίνετο. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμο-
 νίων, ἀμείβετό μιν τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ Συρακουσίων,
 „οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας
 5 „πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ, ὅπως μὲν στρατιὴν
 „πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις·
 „ὥς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν νυν
 „παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήρκει
 „ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίαν ἄγειν, ἐπισταμένοισι
 10 „ὥς ὁ Λάκων ἱκανὸς τοι ἐμελλεῖ εἶσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμ-
 „φοτέρων ἀπολογούμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπάσης ἀπελαυ-
 „νόμενος, δέεαι τῆς ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι. οὐδ',
 „ἣν ὁ Λάκων ἐπὶ τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν·
 „ἡμετέρη γὰρ ἐστὶ αὕτη γε, μὴ αὐτέων βουλομένων
 15 „Λακεδαιμονίων. τούτοις μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοι-

tutos. (161.) Haec ubi Gelon proposuit, antever-
 tens *Atheniensium legatus* Lacedaemonium, his
 verbis respondit. *Rex Syracusarum! Non ducem*
petituros nos ad te Graecia misit, sed exercitum.
Tu vero negas exercitum te missurum, nisi Grae-
ciae imperes: nempe imperare illi cupis. Quate-
nus igitur universi Graecorum exercitus ducatum
tibi postulasti, satis nos Athenienses habuimus
silentium tenere, bene gnari idoneum fore Laco-
nem ad rationem tibi pro utrisque reddendam:
nunc vero, ubi de universi imperii summâ con-
cedens, classis postulas imperium, sic tibi habe.
Si vel Laco tibi concederet classis imperium,
nos non concederemus: nostrum enim hoc mu-
nus est, nisi Lacedaemonii id velint. His ergo,
si classis obtinere imperium voluerint, non re-

312 HERODOTI HISTOR. VII.

„σι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρ-
 „χέειν. μάτην γὰρ ἂν ᾧδε παράλον Ἑλλήκων στρατὸν
 „πλεῖστον εἴημεν ἐκτεμένους, εἰ Συρακουσίοισι ἐόντες Ἀθη-
 „ναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν
 „ἔθνος παρεχόμενοι, μούνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσταί 20
 „Ἑλλήκων τῶν καὶ Ὅμηρος ἐῖπο ποιεῖς ἄνδρα ἀρίστον
 „ἔφησε εἰς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμή-
 „σαι στρατὸν. οὕτω οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν
 162 „ταῦτα.“ Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε· „Ξεῖνε Ἀθηναῖε,
 „ὕμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξο-
 „μένους οὐκ ἔχειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες, ἔχειν τὸ
 „πᾶν ἐβέλετε, οὐκ ἂν Φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω
 „ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ἔτι 5
 „ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαραιῖρηται.“ Οὗτος δὲ ὁ

pugnamus: alii vero id concedimus nemini. Sic enim frustra nos maximas Graecorum omnium nauticas copias paratas haberemus, si Syracusiis nos Athenienses imperio cederemus, qui populum exhibemus antiquissimum, solique sumus Graecorum qui nunquam solum vertimus: quo de populo etiam Homerus poeta fortissimum virum ait ad Ilium venisse, et ordinasse instruxisseque exercitum. Quo minus reprehendendi sumus quod ista dicimus. (162.) Tum vero Gelon, Hospes Atheniensis! ait, Vos videmini imperatores quidem habere, sed, quibus hi imperent, non habituros. Quoniam igitur nihil remittentes, omnia vultis tenere; ocyus hinc abire maturate, domumque reversi nunciate Graeciae, ver ei ex anno esse exemptum. Cuius dicti haec sententia est, quam

νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐβέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον· τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς, τὴν ἑαυτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὦν
 10 τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑαυτοῦ συμμαχίης, εἰκαζέ ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι, τοσαῦτα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι, ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα, δέισας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλήσι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν βαρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν
 5 πεισιτάμενος, ἐλθὼν εἰς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἡμέλεισε, ὁ δὲ ἄλλης εἶχετο. Ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσῃ διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθῃ, ἄν-

ille significare voluit: nempe satis constat, praestantissimam anni partem ver esse; suum autem exercitum praestantissimam partem dixit in Graecorum exercitu. Itaque Graeciam, societate ipsius destitutam, comparavit cum anno, cui ver sit exemptum.

(163.) Legati igitur Graecorum, hisce cum Gelone actis, domum navigarunt. Atque ita tunc *Gelon*, timens quidem Graecis, veritusque ne superando Barbaro impares sint futuri, sed indignum et intolerabile existimans, regem Siciliae, in Peloponnesum traicientem, sub imperio esse Lacedaemoniorum; hanc quidem aspernatus est conditionem, sed aliam rationem est secutus. Simul atque Persam intellexit traiecisse Hellespontum, cum tribus navibus actuariis quinquaginta remorum Cadumum, Scythae filium, genere Coum, Delphos misit, multis pecuniis et pa-

δρα Κῶον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ 10
 Φιλίους λόγους, παραδοκῆσοντα τὴν μάχην, ἣ πεσέε-
 ται· καὶ ἦν μὲν ὁ Βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐ-
 τῷ δίδοναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων·
 164 ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὅπισω ἀπαγγεῖν. Ὁ δὲ Κάδμος
 οὗτος, πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρός
 τὴν τυραννίδα Κῶων εὐ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι, καὶ
 δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενός, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέ-
 σον Κώοισι καταβείς τὴν ἀρχὴν, οἷχετο ἐς Σικελίην. 5
 ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγ-
 κλην, τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὐνομα. τοῦ-
 τον δὲ ὦν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτω τρόπῳ ἀπι-
 κόμενον, διὰ δικαιοσύνην τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε
 εὐοῦσαν, ἔπεμπε· ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοις τοῖσι ἐξ 10
 ἑωυτοῦ ἐργασμένοις, καὶ τόδῃ οὐκ ἐλάχιστον τούτων

cificis mandatis instructum, qui belli exitum exspectaret; et quidem, si vicisset Barbarus, pecunias ei et terram et aquam nomine Gelonis traderet; sin Graeci vicissent, pecunias reportaret. (164.) *Cadmus* hic antea, quum patri in regnum Coorum firmo rerum statu successisset, sua sponte, nullo imminente periculo, sola iustitia ductus, in medio Cois deposuerat regnum, et in Siciliam migraverat. Ibi cum Samiis Zanclem urbem tenuit habitavitque, cuius nomen in Messanam mutatum est. Hunc igitur Cadmum, qui isto modo in Siciliam venerat, Gelon propter reliquam etiam viri iustitiam sibi perspectam, Delphos misit: isque praeter alia iustitiae documenta etiam hoc non minimum a se editum reliquit, quod, quum magnas in manibus haberet pecu-

ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ
Γέλων ἐπετράπετο, παρὸν κατασχέσθαι, οὐκ ἐβέλησε·
ἀλλ', ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ
15 Ἐέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκείνος ἀπῆκε-
το εἰς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων.

Λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίᾳ οἰκημένων, 165
ὡς ὅμως, καὶ μέλλων ἀρχεῖσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ
Γέλων, ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρω-
νος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξαλα-
5 θείς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐαὺν
Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων
καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Ἑλισύκων
καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ
στρατηγὸν αὐτέων Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίαν
10 ἑόντα βασιλῆα· κατὰ ξεινίην τε τὴν ἐαυτοῦ ὁ Τήριλ-

nias a Gelone sibi creditas, intervertere eas, quam-
quam nihil prohibebat, noluerit; sed, postquam pu-
gna navali vicissent Graeci, et Xerxes cum exercitu
abiisset, ipse etiam in Siciliam reversus pecunias om-
nes Geloni reportaverit.

(165.) Memorant etiam Siculi, quamvis sub imperio
futurum Lacedaemoniorum, vel sic tamen *Gelonem*
subsidio venturum fuisse Graecis, nisi *Terillus* Cri-
nippi filius, Himerae tyrannus, a Therone Aenesi-
demi filio, Agrigentinarum monarchâ, Himera eie-
ctus, sub idem tempus trecenta millia Poenorum et
Libyum et Iberorum et Ligurum et Helisycorum et
Sardorum et Corsicanorum, horumque ducem *Amil-*
carem Annonis filium, regem Carthaginensium, in
Siciliam transduxisset. Nempe Amilcarem ad istam

316 HERODOTI HISTOR. VII.

λος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειω τοῦ
Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἐων-
τοῦ τέκνα δούς ὁμήρους Ἀμίλκα, ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν
Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε
θυγατέρα Ἀναξίλειως, τῇ οὐνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω 15
δὴ οὐκ οἶόν τε γενόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἑλ-
166 λησι, ἀποπέμπειν εἰς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Πρὸς
δὲ, καὶ τὰδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν
τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν
Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρ-
σην. Τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἔοντα πρὸς πα- 5
τρὸς, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ'
ἀνδραγαδίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγένετο,
καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὕτε

suscipiendam expeditionem induxerat Terillus, pro
hospitii iure opem eius implorans: maxime vero
eum commoverat Anaxilai studium, Cretinae filii;
qui, quum Rhegii esset tyrannus, traditis Amilcari
filiis suis obsidibus, persuaserat ei ut in Siciliam
traiceret ad opem socero suo ferendam: filiam enim
Terilli, nomine Cydippen, in matrimonio Anaxilaus
habuit. Ita igitur *Gelonem*, aiunt, quum Graecis au-
xilium venire non potuisset, pecunias Delphos misisse.
(166.) Ad haec memorant, eodem die in Sicilia *Gelo-*
nem et *Theronem* Amilcarem Carthaginiensem prae-
lio superasse, quo die Gracci ad Salaminem Persas
superarunt. *Amilcarem* vero, qui a patre Carthagi-
niensis, a matre vero Syracusius fuit, et ob virtu-
tem ad regiam dignitatem a Carthaginien-sibus erat
promotus; hunc, audio, postquam collatis signis vi-

γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα Φαιῆναι σὺδαμοῦ γῆς· τὸ
 πᾶν γὰρ ἐπέξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' 167
 αὐτέων Καρχηδονίων ὁδὲ ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκότες χρεω-
 μένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλήσι ἐν τῇ Σικε-
 λῇ ἐμάχοντο ἐξ ἧους ἀρξάμενοι μέχοι δαίλης ὀψίης· ἐπὶ
 5 τοσούτου γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλ-
 κας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο
 καὶ ἐκαλλιρέετο, ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα κα-
 ταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑαυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυ-
 χε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥστε ἑαυτὸν εἰς τὸ πῦρ· οὕτω
 10 δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλ-
 κα τρώπῳ εἴτε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε ἐτέ-
 ρῳ, ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι,
 τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλυσιν τῶν

CLXVII. 2. οἰκότες ex coniect. εἰκόνι olim edd. cum multis.

ctus est praelio, disparuisse: nec enim vivum, nec mortuum, usquam terrarum fuisse repertum, quamquam Gelon omnia diligentissime perquisiverit. (167.) Narrant vero Poeni, probabili ratione utentes, Barbaros cum Graecis in Sicilia ab solis ortu usque ad vesperam pugnasse; (eo enim usque extraxisse pugnam;) Amilcarem autem per id tempus in castris manentem sacra fecisse et perlitasse, integra corpora super ingente pyra cremantem; tum vero, quum, vinum forte infundens sacris, suos vidisset in fugam versos, se ipsum in ignem coniecisse, atque ita crematum nusquam comparuisse. Eidem vero Amilcari, sive hac ratione, quam Poeni narrant, e conspectu hominum remoto, sive alia quam Syracusii tradunt, Carthaginienses et sacra faciunt et in om-

318 HERODOTI HISTOR. VII.

ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν
ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

- 168 Κερκυραῖοι δὲ, τὰδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέ-
λοισι, τοιαυτὰ ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβα-
νον οἱ αὐτοὶ οἷπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκατο, λέγοντες
τούς αὐτοὺς λόγους τούς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ
δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, 5
Φράζοντες ὥς „οὐ σφί περιόπτῃ ἐστὶ ἡ Ἑλλάς ἀπολ-
λυμένη· ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δου-
λεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη
ἐς τὸ δυνατώτατον.“ Ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσω-
πα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθεῖν, ἄλλα νοεῦντες, ἐπλήρωσαν 10
νέας ἐξήκοντα· μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ
Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς

nibus civitatibus, quae ipsorum sunt coloniae, mo-
numenta erexerunt, maximum vero in ipsa Cartha-
gine. Sed haec de *Siculis rebus* hactenus.

(168.) *Corcyraei* vero aliud legatis responde-
runt, aliud fecerunt: nam et hos ad societatem in-
vitarunt iidem qui in Siciliam erant missi; eademque
oratione apud hos usi sunt qua apud Gelonem. Et hi
quidem statim polliciti sunt auxilia se missuros, di-
centes *non negligendam sibi esse salutem Graeciae;*
quae si periret, nihil aliud sibi fore reliquum,
nisi ut proximo quoque die servitutem servirent:
itaque, quanta maxima vi possent, illi succurren-
dum. Ita speciose responderant. At ubi adfuit auxi-
lia mittendi tempus, ibi tum, alia sentientes, naves
quidem compleverunt sexaginta: sed aegre in altum
provecti Peloponnesum adierunt, et circa Pylum et

Λακεδαιμονίων ἀνεκώχουσιν τὰς νέας, καταδοκούντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἥ πεσέεται· ἀελπτεύοντες μὲν τοὺς
 15 Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκούντες δὲ τὸν Πέρσῃ, κατακρατήσαντα πολλόν, ἄρξαι πάσης τῆς Ἑλλάδος. Ἐποίουν ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃ λέγειν τοιαύδε· „ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβανόντων τῶν
 „Ἑλλήνων ἡμέας εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύνα-
 20 „μιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόν-
 „τες ἂν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθε-
 „λῆσαμέν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι.“
 Τοιαῦτα λέγοντες ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἶσε-
 σθαι· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ
 25 τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποιήτο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντα. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοή-

Taenarum Laconicae terrae, inhibitis velis naves in alto tenentes, exspectarunt hi quoque exitum belli; minime quidem sperantes fore ut Graeci superiores discedant, sed existimantes Persam ingenti reportatâ victoriâ universae Graeciae imperio potiturum. Itaque consulto id fecerunt, quo haec et talia Xerxi dicere possent: *Nos, Rex, quum Graeci ad huius belli societatem adsciscerent, qui copias non minimas habemus, et navium haud minimum numerum praebere poteramus, sed maximum post Athenienses, nolimus contra te arma ferre, aut quidquam quod ingratum tibi foret, facere.* Talia dicendo sperabant melius secum, quam cum aliis, actum iri: quod etiam eventurum fuerat, ut equidem opinor. Adversus Graccos vero alia eis parata excusatio erat, qua etiam usi sunt. Accusantibus enim illos Graecis quod auxilia non misissent, dixerunt:

Θεον, ἔφασαν „πληρῶσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἷοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι εἰς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίας.“ Οὗτοι μὲν 30 οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

- 169 Κρήτες δὲ, ἐπεὶ τέ σφεας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντες Ἕλληνας, ἐποίησαν τοιόνδε. Πέμψαντες κοινῇ Θεοπρόπους εἰς Δελφοὺς, τὸν Θεὸν ἐπειρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρόεσσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο· „ὦ νήπιοι, ἐπιμέμψεσθε ὅσα 5 „ὑμῶν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἐπεμίψῃ „μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐτῷ „τῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γεόμενον, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρ-

complesse se quidem sexaginta triremes, sed ventis etesiiis prohibitos esse Maleam circumvehi; eâ causâ ad Salaminem non pervenisse, nec ullo pravo consilio factum esse, ut pugnae navali non interfuerint. Ita hi Graecos eluserunt.

(169.) *Cretenses*, postquam eos ad belli societatem invitarunt Graeci quibus id mandatum erat, hanc iniere rationem. Communi consilio Delphos missis legatis quaesiverunt ex Deo, *an ex usu ipsorum esset futurum, si opem ferrent Graeciae?* Quibus Pythia respondit: *Stulti! Conquerimini quantam vobis lacrymarum materiam immiserit Minos, iratus quod, quum Graeci vobis ad ulciscendam ipsius in Camico patratam caedem operam suam non contulissent, vos illis ad vindicandam mulierem a barbaro viro e Sparta raptam socios vos*

- 10 „βάρου γυναῖκα.“ Ταῦτα οἱ Κρήτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. Λέγεται γάρ, Μί- 170
νων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον εἰς Σικανίην,
τὴν νῦν Σικελίην καλουμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανά-
τῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας, Θεοῦ σφί ἐπατρύναντος,
5 πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομέ-
νοισι στόλῳ μεγάλῳ εἰς Σικανίην, πολιορκεῖν ἐπ' ἕτεα
πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγατῆνοι ἐνέ-
μοντο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν, οὔτε παρα-
μένειν, λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς
10 δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα
σφίας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν εἰς τὴν γῆν. συναραχ-
θέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίην γάρ σφί ἔτι κομιδὴν
εἰς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας,
καταμεῖναι τε, καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν.

adiunxistis! Id responsum ubi ad se relatum Cretenses
audivere, opem Graecis ferre supersederunt. (170.)
Minoëm quippe fama est, quum Daedalum quaerens
in Sicaniam venisset, quae nunc Sicilia vocatur, vio-
lenta morte ibi occubuisse: interiecto autem tempore
Cretenses, hortante Deo, universos praeter Polichni-
tas et Praesios magna cum classe in Siciliam profe-
ctos, urbem *Camicum*, quam mea aetate *Agrigentini*
incoluerunt, quinque annis continuis oppugnasse; ad
extremum vero, quum nec capere urbem, nec diutius
manere fame pressi possent, re infecta discessisse.
Eosdem deinde, narrant, circa Iapygiam navigantes,
ingenti oborta tempestate ad terram fuisse adpulsos,
fractisque navibus, quum nulla in Cretam redeundi
ratio adpareret, ibi mansisse, et condita Hyria urbe,
Herod. T. III. P. I. X

γενέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώ- 15
 τας, ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Τρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκί-
 σαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῶ ἐξανιστάν-
 τεσ προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε Φόνος Ἑλληνικὸς
 μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐ-
 τέων τε Ταραντίνων, καὶ Ῥηγίνων· οἱ ὑπὸ Μικύθου τοῦ 20
 Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τι-
 μωροὶ Ταραντῖνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὐτῶ· αὐτέων
 δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπέην ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκί-
 τής ἐὼν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο·
 οὗτος ὅσπερ ἐκπέσων ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκά- 25
 δων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀν-
 171 δριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Τα-

ex *Cretensibus* mutato nomine *Iapyges Messapios*,
 et ex insulanis incolas continentis esse factos : tum
 deinde ex Hyria reliquas ab eisdem ductas conditas-
 que esse colonias, quas longo interiecto tempore
 evertere conantes *Tarentini* ingentem cladem passi
 sunt, ut caedes haec hominum graeci generis maxima
 fuerit omnium quas novimus, tam ipsorum Tarenti-
 norum, quam Rheginorum. Ex Rheginis enim civi-
 bus, qui, a Miccytho Choeri filio vi coacti, auxilio
 Tarentinis venerant, ea occasione perierunt tria mil-
 lia; ipsorum vero Tarentinorum tanta fuit multitudo,
 ut iniri numerus non potuerit. Miccythus autem, qui
 minister fuit Anaxilai, Rhegii relictus erat ad admi-
 nistrandam urbem; idem qui deinde Rhegio pulsus,
 Tegeam Arcadiae habitavit, et multas illas Olympiae
 statuas dedicavit. (171.) Sed haec de Rheginis et
 Tarentinis in transcurso dicta sunt. In *Cretam* vero

ραντίνους, τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. Ἐς δὲ τὴν
Κρήτην ἐρῆμωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικί-
σθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἑλλήνας·
5 τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ
Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ Φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἔοντας
Κρήτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τούτων δέ σφι, ἀπονε-
στήσασι ἐκ Τροίης, λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ
αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι· ἕς τε, τὸ δεύτερον ἐρῆμω-
10 θείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν
νέμεσθαι Κρήτας. Ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦ-
τα, ἔσχε βουλομένους τιμωρεῖν τοῖσι Ἑλλήσι.
Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν, 172
ὡς διέδεξαν ὅτι οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμῆχα-
νέωντο. ἐπεὶ τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλλοντα δια-

hominibus viduatam immigrasse, aiunt Praesii, alios
homines, maximeque Graecos: tertia vero post Mi-
nois obitum generatione gestum esse bellum Troia-
num, in quo non postremi ordinis adiutores Menelai
Cretenses fuisse satis aiunt constare. Pro ista vero
opera Graecis navata, postquam a Troia rediissent
Cretenses, famem pestemque et ipsis et gregibus ipso-
rum esse obortam; denique, desolatâ iterum Cretâ,
tertios nunc Cretenses unâ cum his, qui e superio-
rihus reliqui fuissent, eam habitare. Haec igitur in
memoriam illis revocans Pythia prohibuit auxilia
Graecis mittere volentes.

(172.) *Thessali* primum necessitate coacti Me-
dorum partes sequi coeperunt, postquam ostende-
runt non sibi placere Aleuadarum artificia. Nam si-

βαίνειν τὸν Πέρσῃ ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν
 Ἴσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἴσθμῷ ἔσαν ἀλισμένοι 5
 πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολλῶν
 τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικό-
 μνοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἀγγελοι, ἔλε-
 γον· „ Ἄνδρες Ἕλληες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν
 „ τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπα 10
 „ σα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν
 „ ἐτοῖμοί εἰμεν συμφυλάσσειν· πέμπειν δὲ χρὴ καὶ
 „ ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὥς, εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστα-
 „ σθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι προ-
 „ κατημένους τοσούτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μούνους 15
 „ πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι. βοηθεῖν δὲ οὐ βουλόμενοι,
 „ ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδεμὴν οἶοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐ-

mulatque intellexerunt Persam esse in Europam tra-
 iecturum, legatos in Isthmum miserant, ubi conve-
 nerunt legati a civitatibus meliora sentientibus de-
 lecti, qui pro salute Graeciae deliberarent. Ad hos
 ubi venerant Thessalorum legati, hac oratione usu-
 erant: *Viri Graeci! Custodire oportet fauces
 Olympicas, quo Thessalia et universa Graecia a
 bello tuta praestetur. Sumus quidem nos parati
 ad eas vobiscum custodiendas, sed et vos oportet
 validum mittere exercitum: etenim, nisi miseritis,
 scitote nos cum Persa foedus esse inituros. Nec
 enim profecto aequum est, ut nos, qui ante reli-
 quam Graeciam adeo sumus expositi, soli pro
 vobis pereamus. Quod si vos opem ferre non vul-
 tis, nullam nobis necessitatem poteritis imponere;
 ultra vires enim cogi nemo potest: sed ipsi dabi-*

„δαμᾶ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ· ἡμεῖς δὲ
 „πειρησόμεθα αὐτοῖ τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι.“ Ταῦ-
 20 τα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα 173
 ἐβουλευσάντο εἰς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν
 πεζὸν στρατὸν, φυλάζοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέ-
 χθη ὁ στρατός, ἔπλεε δι' Εὐρίπου· ἀπικόμενος δὲ τῆς
 5 Ἀχαιῆς εἰς Ἄλον, ἀποβαὲς ἐπορεύετο εἰς Θεσσαλίην,
 τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπὼν· καὶ ἀπῆκετο εἰς τὰ Τέμ-
 πεα εἰς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω
 εἰς Θεσσαλίην φέρεται παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξὺ δὲ
 Οὐλύμπου τε οὖρεος ἔοντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα
 10 ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλίται
 συλλεγόντες· καὶ σφί προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος.
 ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρή-
 νου, ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι

mus operam ut saluti nostrae consulamus. Haec
 Thessalorum fuit oratio. (173.) Qua audita oratione
 decreverunt Graeci pedestrem exercitum mari in
 Thessaliam mittere, qui fauces illas custodiret. Qui
 ubi collectus est exercitus, per Euripum navigavit;
 et postquam Alon Achaiae pervenit, in terram ex-
 positus, relictis ibi navibus, in Thessaliam ire perre-
 xit: et in Tempe pervenit, ubi sunt fauces quae ex
 inferiori Macedonia in Thessaliam ferunt secundum
 Peneum fluvium, qui inter Olympum montem et
 Ossam interfuit. Ibi castra posuerunt collecta Grae-
 corum circa decem millia graviter armatorum: cum
 eisque Thessalorum erat equitatus. Imperator erat
 Lacedaemoniorum, *Euaenetus* Careni filius, ex po-
 lemarchis electus, non quidem ex regia familia na-

ἐὼν οὐ τοῦ βασιλείου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλῆς ὁ
 Νεοκλῆος. Ἐμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικό- 15
 μνοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω,
 ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι,
 μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ
 τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθος τε τῆς
 στρατῆς καὶ τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνε- 20
 βούλευον, χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλευεῖν, καὶ σφι
 εὐνοος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδὼν, ἐπείθοντο. δοκέειν δέ
 μοι, ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον, ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦ-
 σαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην
 διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέ- 25
 βαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες

tus; Atheniensium vero, *Themistocles* Neoclis filius.
 At nonnisi paucos dies hi ibi manserunt. Advenien-
 tes enim ab *Alexandro* Macedone, Amyntae filio,
 legati suaserunt eis ut discederent, *ne in his faucibus*
manentes conculcarentur ab invadente exercitu;
 quibus verbis illi multitudinem copiarum pedestrium
 nauticarumque significarunt. His igitur ita suadenti-
 bus, quum salutare videretur consilium, satisque
 constaret bene adversus ipsos animatum esse Mace-
 donem, paruerunt Graeci. Mihi vero videtur metus
 fuisse, qui illis ut discederent suaserit, quum intel-
 lexisent aliam praeter hanc esse viam qua in Thes-
 saliam transire hostis posset, per superiorem Mace-
 doniam et Perrhaeborum fines iuxta Gonnum urbem;
 qua etiam in Thessaliam transiit Xerxis exercitus.
 Graeci igitur, naves suas repetentes, ad Isthmum re-

ἐπὶ τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο εἰς τὸν Ἴσθμόν. Αὕτη 174
ἐγένετο ἢ εἰς Θεσσαλὴν στρατῆν, βασιλεὺς τε μέλ-
λοντος διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ
ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ, ἐρημωθέντες συμ-
5 μάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδ' ἔτι ἐνδοια-
στῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄν-
δρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπίκατο εἰς τὸν Ἴσθμόν, ἐβου- 175
λεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ἥ τε στή-
σσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἴοισι χώροισι. ἡ νικῶσα δὲ
γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι.
5 στεिनότερη γὰρ ἐφαίνετο εἶναι τῆς εἰς Θεσσαλίαν, καὶ
ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἐωυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν, δι' ἣν
ἤλωσαν οἱ ἀλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ᾔδε-

tro sunt profecti. (174.) Haec in Thessaliam expe-
ditio suscepta est, quum rex in eo fuit ut in Europam
ex Asia traiceret, iamque Abydum pervenerat. Ita
ergo Thessali, sociis destituti, studiose, neque am-
plius dubitanter, Medorum partes sunt amplexi, et
in ipsis rebus gerendis utilissimos sese regi praesti-
terunt.

(175.) Graeci postquam ad Isthmum pervenere,
reputantes ea quae ab Alexandro nunciata erant,
deliberarunt qua ratione bellum administrarent, et
quibus in locis sedes belli esset statuenda. Vicit sen-
tentia, ut *Thermopylarum fauces* custodirentur:
nam et angustiores has esse constabat quam illas per
quas ex Macedonia in Thessaliam transitur, simul-
que propiores hae erant ipsorum terrae: callem au-
tem, per quem deinde factum est ut interciperentur

σαν εἴδωσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι εἰς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλευσάντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολήν, μὴ παρίεναι εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν βαρβαρον· τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰσθμίου τοῦ ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ ἐκατέρους ἔοντα· 176 οἱ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγους τοῦ Θρηκίου ἐξ εὐρέος συνάγεται εἰς στενὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἔοντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἡπείρου Μαγνησίας. ἐκ δὲ τοῦ στενοῦ, τῆς Εὐβοίης ἥδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱόν. Ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἑσόδος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ, τῇ στενωτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ στενέστατον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ'

Graeci ad Thermopylas, ne esse quidem noverant, priusquam Thermopylas ingressi resciverunt a Trachiniis. Decreverunt igitur, custoditis illis faucibus Barbarum introitu in Graeciam prohibere, classem vero ad Artemisium terrae Histiaeotidis mittere. Nam vicina inter se sunt ista loca, ut quid utrobique generatur facile cognosci possit; et locorum haec ratio est. (176.) *Artemisium* ex aperto mari Thracico in angustum fretum coarctatur, quod est inter Scia-thum insulam et continentem Magnesiae: inde angustias illas excipit *Artemisium littus* Euboeae, in quo est Artemidos (Dianae) templum. *Fauces* autem illae, per quas ex *Trachine* in Graeciam est introitus, ubi angustissimae sunt, non ultra dimidiatum plethrum (quingaginta pedes) patent. Nec vero ibi angustissimus locus universi huius tractus

ἐμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὅπισθε· κατὰ τε Ἀλ-
 10 πηνούς, ὅπισθε ἑντάς, ἐούσα ἀμαξιτὸς μούνη καὶ ἔμ-
 προσθε, κατὰ Φοῖνικα ποταμὸν, ἀγχού Ἀνθηλῆς πό-
 λις, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ
 μὲν πρὸς ἐσπέρης, ὄρος ἀβατόν τε καὶ ἀπέκρημνον,
 ὑψηλὸν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς
 15 ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. Ἔστι δὲ ἐν
 τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρους καλέουσι
 οἱ ἐπιχωριοί· καὶ βωμὸς ἴδρυται Ἡρακλῆος ἐπ' αὐτοῖσι.
 ἐδέδμητο δὲ τείχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τό-
 γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἰδόμεναι δὲ Φωκέες τὸ τεῖ-
 20 χος, δέισαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν
 οἰκῆσόντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται. αἶτε
 δὴ πειραμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεισθαι σφεας,
 τοῦτο προεφύλαξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-

est, sed ante et post *Thermopylas*: nam prope Alpenos, qui sunt post illas, nonnisi uni agendo vehiculo via patet: rursusque ante Thermopylas, ubi est Phoenix rivus, prope Anthelam oppidum, non nisi uni vehiculo patet iter. Ab occidente vero Thermopylarum mons est praecaltus, inaccessus praeruptusque, ad Oetam tendens: ab oriente vero viae, mare est et paludes. Sunt autem in his faucibus aquae calidae, quas *Chytros* [id est, *Lebetes*] incolae vocant; supra quas ara erecta est Herculi. In hisce faucibus constructus erat murus, in quo olim porta fuerat. Murum illum Phocenses exstruxerant metu Thessalorum, qui ex Thesprotia venerant, terram Aeolidem habitaturi, quam nunc possident. Quum enim id agerent Thessali, ut vi subigerent Phocenses,

μὲν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἑσόδον, ὡς ἂν χαραδρωθεῖ ὁ
 χώρος· πᾶν μηχανεώμενοι ὅπως μὴ σφί ἐσβάλαιεν οἱ 25
 Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. Τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον
 ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ
 χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ, αὐτὶς ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ
 ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δὲ ἐστὶ
 ἀγχοτάτῳ τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ 30

177 ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χω-
 ροὶ οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδεοι. ἀπαν-
 τα γὰρ προσκεψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε
 πληθεὶ ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ
 σφί ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπίοντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ 5
 ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ
 Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν εἰς Θερμοπύλας
 περὶ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμισίον.

muro isto exstructo hi sibi praecaverunt; atque etiam
 in viam, qua transitur, calidam aquam derivarunt,
 quo voraginosus fieret locus; quidlibet machinantes,
 ne in terram suam irrumperent Thessali. Murus igitur
 ille antiquitus erat aedificatus, tunc vero maiori
 ex parte corruebat vetustate. Graeci autem restituere
 eum decreverunt, et ibi Barbarum introitu Graeciae
 prohibere. Abest autem proxime a via vicus, nomi-
 ne Alpeni: ex quo rei frumentariae prospicere statu-
 erunt. (177.) Haec itaque loca haud dubie op-
 portuna illis visa erant: atque adeo, provisus rebus
 omnibus, reputantes nec multitudine hominum ibi
 uti posse Barbaros, nec equitatu, excipere ibidem
 impetum invadentis Graeciam hostis decreverunt.
 Quumque cognovissent in Pieria esse Persam, pedi-
 bus alii profecti sunt ad Thermopylas, alii mari ad
 Artemisium.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβόηθον διαταχθέν- 178
 τες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρησθηράζοντο τῷ
 θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρώδηκότες.
 καὶ σφι ἐχρήσθη „ἀνέμοισι εὐχεσθαι“ μεγάλους γὰρ
 5 τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμαχούς.“ Δελφοὶ δὲ
 δεξάμενοι τὸ μαντήιον, πρῶτα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βου-
 λομένοισι εἶναι ἐλευθέροις ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα
 αὐτοῖσι· καὶ σφι δεινῶς καταρρώδεουσι τὸν βάρβαρον
 ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέθεντο. μετὰ δὲ
 10 ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν
 ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέ-
 μενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην
 ἔχει· καὶ θυσίῃσι σφεας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κα-
 τὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

CLXXVIII. 11. ἐν Θυίῃ. ἐν Θυίης libri fere omnes.

(178.) Dum ita Graeci, bifariam divisi, occurrere hosti maturant; interim Delphenses, et sibi et Graeciae timentes, deum consuluerunt. Redditumque his est responsum, *precibus votisque placarent ventos; hos enim magnos Graeciae fore adiutores*. Id acceptum responsum protinus Delphenses Graecis omnibus, qui libertatem tueri cupiebant, renunciaverunt; eoque nuncio apud hos, quippe ad barbari adventum vehementer trepidantes, immortalem iniecerunt gratiam. Deinde iidem Delphenses ventis aram dedicaverunt in Thyia, ubi fanum est *Thyiae*, Cephissi filiae, cuius de nomine locus iste nomen invenit, sacrificiisque illos placaverunt. Atque etiam nunc ex oraculi iussu ventos placant Delphenses.

332 HERODOTI HISTOR. VII.

- 179 Ὁ ΔΕ ναυτικός Ξέρξῃ στρατός, ὁρμώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἀριστα πλεού-
σῃσι δέκα ἰθὺ Σκιάδου· ἔνθα ἔσαν προφυλάσσουσαι πέν-
τε τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναιή καὶ Ἀττι-
κή. προϊδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς 5
- 180 Φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἤρχε
Πρῆξιμος, αὐτίκα αἰρούσιν ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι.
καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα
ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρώτης τῆς νηὸς, ἐσφαζαν, διαδέ-
ξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλ- 5
λιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ ὄνομα ἦν Λέων.
- 181 τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ ὀνόματος ἐπαύροίτο. Ἡ δὲ Αἰ-
γιναιή, τῆς ἐτρηράρχεε Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφί. Σόρυ-
βον παρέσχε, Πυθέω τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος, ἀν-

(179.) *Nauticus Xerxis exercitus*, Therma urbe profectus, navibus decem optime navigantibus rectè Sciathum traiecit; ubi in statione erant speculatoriae tres naves Graecorum, Troezenia, Aeginensis, et Attica. Prospicientes autem hi naves Barbarorum, fugae sese mandant. (180.) Et Troezeniam quidem navem, cui praeerat Praxinus, protinus capiunt insequentes Barbari. Quo facto, ex classariis eum qui forma cacteris praestabat, in proram navis deductum, mactant, faustum omen sibi esse ducentes pulcherrimum Graecorum, quem primum omnium cepissent. Erat autem mactato huic nomen *Leo*; qui fortasse aliquatenus propter ipsum etiam hoc nomen istam sortem expertus est. (181.) Aeginensis vero triremis, cui Asonides erat praefectus, trepidationem etiam quamdam iniecit hostibus. Mi-

δρὸς αἰρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ
 5 ναῦς ἡλίσκετο, εἰς τοῦτο ἀντείχε μαχεμένος, εἰς ὃ κα-
 τεκρευρήθη ἅπας. αἷς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ'
 ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν,
 δι' αἰρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαί μιν περὶ πλείστου
 ἐποίησαντο, σμύρνης τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα, καὶ σινδό-
 10 νος βυσσίνης τελαμῶσι κατελίσσοντες. καὶ μὲν, ὡς ὀπί-
 σω ἀπίκοντο εἰς τὸ ἐαυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν
 ἐκπαυλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατῇ, περιέποντες εὖ τοὺς
 δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ, περιῖπον ὡς
 ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὲ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. 182
 ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐπιμηράρχει Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος,
 Φεύγουσα, ἐξοκέλλει εἰς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ
 τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν οἱ βάρεβαροι, τῶν δὲ ἀν-

litabat enim in ea *Pytheas*, Ischenoi filius, qui for-
 tissimum virum illo die se praestitit; et, postquam
 capta est navis, eo usque pugnans restitit, donec
 totus veluti in frusta esset concisus. Quem Persae,
 qui in illis navibus militabant, quum cadens non
 esset mortuus, sed spiraret adhuc, propter ipsius vir-
 tutem in vita servare maximi facientes, myrrhis vul-
 nera viri curarunt, et fasciis ex byssina sindone
 obligarunt: eundemque, ut ad castra sua redierunt,
 universo exercitui summa cum admiratione osten-
 derunt, benigneque cum eo egerunt: reliquos au-
 tem, quos in eadem navi ceperant, mancipiorum
 loco habuere. (182.) Ita igitur duae ex illis navi-
 bus ab hostibus captae sunt: tertia verò triremis,
 cui Phormus praeerat Atheniensis, dum fugā se re-
 cepit, ad terram impacta est in Penei ostiis: et navi

δρῶν οὐ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθη- 5
 ναῖοι, ἀποβορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομί-
 σθησαν εἰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
 στρατοπεδεύομενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιά-
 θου. πυθόμενοι δὲ καὶ καταρρώδησαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρ-
 τεμισίου μετωρμίζοντο εἰς Χαλκίδα, φυλάζοντες μὲν 10
 τὸν Εὐρίπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκέπους περὶ τὰ ὕψη-
 183 λὰ τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων
 τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μετὰξὺ ἐὼν Σκιάθου
 τε καὶ Μαγνησίας, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα
 οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες
 ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὡς σφί τοι 5
 ἐμποδῶν ἐγγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νη-
 σὶ, ἑνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέος ἐξέ-

quidem potiti sunt barbari, viris autem non item.
 Hi enim, simulatque ad littus navem eiecerant, ex-
 siliere, et per Thessaliam iter facientes redierunt
 Athenas. Haec ubi Graeci, ad Artemisium castra ha-
 bentes, per ignes ex Sciatho editos cognoverunt, ter-
 riti, ab Artemisio ad Chalcidem cum classe se rece-
 perunt, Euripum custodituri, relictis quidem specu-
 latoribus in editis Euboeae locis. (183.) Ex decem,
 quas dixi, navibus hostium tres ad scopulum acces-
 serunt inter Sciathum et Magnesiam interiectum, qui
Myrmex [id est, *Formica*] vocatur, super eoque
 Barbari advectam lapideam columnam erexerunt.
 Dein, quum iam nihil amplius navigationi obstaret,
 praetermissis ab regis ex Therma protectione undē-
 cim diebus, ipsi omnibus navibus Therma profecti,
 cursum versus Graeciam continuarunt. Scopulum

λασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο, ἐὼν
ἐν πόρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος. πανημερὲν δὲ
10 πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησῆς χώ-
ρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κα-
σθαναίης τε πόλιος ἔοντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, 184
ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός· καὶ πλῆθος ἦν τηνι-
καῦτα ἔτι, ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὐρίσκω, τόσον.
τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας, εὐσεύων ἑπτὰ
5 καὶ διηκοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων
τῶν ἐθνέων ὁμίλον, ἔοντα τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας,
καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὡς ἀνὰ διηκο-
σίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐν ἐκάστη νηί. ἐπιβάτευον
δὲ ἐπὶ τούτέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων
10 ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακίων τρι-

autem illum, in medio fere freto situm, indicaverat
eis Pammon Scyrius. Totum igitur diem navigantes
Barbari viam confecerunt usque ad Sepiadem tertiae
Magnesiae et ad littus inter Casthanaeam oppidum
et Sepiadem oram interiectum.

(184.) Ad hunc usque locum, et usque Thermopy-
las, exsors malorum fuit *Xerxis exercitus*: et nu-
merus quidem *hominum*, ut ego computando inve-
nio, tunc adhuc hic fuit. Quum naves ex Asia pro-
fectae numero fuerint ducentae et septem supra mille,
veterem multitudinem ex singulis populis collectam
reperio fuisse unum et ducenta quadraginta millia
hominum cum quadringentis, ducenos in quaque
navi viros supputando. Erant autem in quaque illa-
rum navium, praeter indigenas classarios, triceni

ἦκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὄμιλος γίνεται τρισμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων ποιήσας, ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ ἔλασσον, ἀν' ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ 15 ταῦτα τὰ πλοῖα, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχίλια. ἤδη ὧν ἄνδρες ἂν εἴεν ἐν αὐτοῖσι τέσσαρες μυριάδες καὶ εἴκοσι. Τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε ἑπείσι ἐπὶ ταύτησι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἕξ, 20 καὶ δεκάς. Τοῦ δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγένοντο τῶν δὲ ἵππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δὲ τούτοις τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πληθεύσας διασμύριους ἄνδρας. Καὶ οὕτω τὸ ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ 25

viri Persae, Medi, et Sacae: quae altera multitudo efficit homines tricies sexies mille, ducentos et decem. Huic vero et superiori numero adiciam etiam eos, qui in quinquaginta-remorum navibus actuarii fuerunt; statuens in earum quaque, plus minus, fuisse octogynos. Collecta autem huiusmodi navigia fuerunt, ut iam ante demonstravi, ter mille: fuerint igitur in his ducenta quadraginta hominum millia. Itaque navales hae copiae ex Asia transductae numero fuere quingenta septemdecim hominum millia cum sexcentis et decem. Iam peditatus fuit decies septies centenorum millium; equitatus vero millium octoginta. His adiciam Arabes camelis vectos, et Afros agitantibus currus; quorum summam statuo fuisse viginti millium. Ita conficitur nauticarum et pedestrium

πεζοῦ πλήθος συντιθέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριά-
 δες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ,
 καὶ ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. Τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς
 τῆς Ἀσίας στρατεύμα ἐξαναχθέν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς
 30 θεραπείης τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων,
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοις. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης 185
 ἀγόμενον στρατεύμα ἐτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ
 τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν, νέας μὲν νῦν
 οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπι-
 5 κειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρέρχοντο εἰκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ
 μὲν νῦν τούτων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ
 διαμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρηίκης παρέρχοντο,
 καὶ Παιόνες, καὶ Ἑορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλ-
 κιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδό-
 10 νες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιήνες, καὶ Δόλοπες, καὶ

copiarum numerus, in unam summam collatus, vi-
 cies ter centena et septemdecim hominum millia cum
 sexcentis et decem. Hic est igitur copiarum numerus,
 quas ex Asia educitas diximus, non computato fa-
 mulitio quod illas sequebatur, nec frumentariis na-
 vibus, et qui his vehebantur. (185.) Iam cum uni-
 verso hoc, quem enumeravimus, exercitu simul com-
 putandus ille est, qui ex Europa est contractus: de
 cuius quidem numero non nisi ex mea opinione di-
 cere possum. Ac naves quidem Graeci Thraciam et
 vicinas Thraciae insulas incolentes contulere centum
 et viginti: quibus ex navibus conficitur hominum
 numerus, viginti quatuor millia. Pedestrium vero
 copiarum, quas contulere Thraces et Paeones et
 Eordi et Bottiaci et Chalcidum genus et Brygi et
Herod. T. III. P. I.

Μαγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηάκης τὴν παραλίην νέμονται· τούτων τῶν ἐθνέων, τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὦν αἱ μυριάδες κείνησι προτεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίας, γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἐξήκοντα καὶ 15 τέσσαρες, ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκακίδεκα, 186 καὶ δεκάς. Τοῦ μαχήμου δὲ τούτου ἔontos ἀριθμὸν τούτου, τὴν Θεραπήην τὴν ἐπομένην τούτοις, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγῶσι ἀκάτοις ἔοντας, καὶ μάλ᾽ ἐν τοῖσι ἄλλοις πλοίοις, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσοντας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφεας ποιεῶ ἴσους ἐκείνοις εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσοντας· οὐδὲν ἐξισούμενοι δὲ οὔτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἑκείνου 5

Pierres et Macedones et Perrhaebi et Enianes et Dolopes et Magnetes et Achaei et quotquot Thraciae oram maritimam habitant: copiarum, inquam, ex his populis contractarum numerum fuisse aestimō, trecenta hominum millia. Quo numero cum illorum numero, qui ex Asia transducti sunt, in unam summam collato, conficitur universus numerus armatorum, vicies sex centena et unum et quadraginta millia, sexcenti et decem. (186.) Tantus quum fuerit armatorum numerus, iam famulorum, qui hos sequebantur, eorumque qui in frumentariis erant navibus, et in reliquis utique navigiis exercitum comitantibus; horum, inquam, numerum non minorem, sed maiorem etiam, puto fuisse quam numerum armatorum: attamen parem hunc pono illi, et nihilo maiorem, nec vero etiam minorem. Exaequato igi-

592, 71.

μυριάδας ἐκείνησι. Οὕτω πεντηκασίας τε μυριάδας καὶ
 10 εἴκοσι καὶ ὀκτώ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας
 δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου
 μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ 187
 τοῦ συνάπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός.
 γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνού-
 χων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυ-
 5 γίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων· καὶ
 κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλή-
 θεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. Ὡστε οὐδὲν μοι θῶμα
 παρίσταται προδοῦναι τὰ ρέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν
 ἀλλὰ μᾶλλον, ὅπως τὰ σιτία ἀντέχουσι, θῶμά μοι,
 10 μυριάσι τόσαύτησι. εὐρίσκω γὰρ συμβαλλέομενος, εἰ
 χρίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μη-

tur horum numero cum numero illorum, prodit
 duplus numerus superioris. Itaque quinquagies bis
 centena et octoginta tria millia ducentosque et vi-
 ginti viros duxerat Xerxes Darii filius usque ad Se-
 piadem et ad Thermopylas. (187.) Hic igitur *uni-*
versi exercitus Xerxis numerus fuit. Mulierum
 vero panificium curantium, et pellicum, et eunu-
 chorum, nemo certum edere numerum possit, non
 magis quam equorum aliorumque iumentorum im-
 pedimenta portantium, aut canum Indicorum, quo-
 rum immanis numerus castra secutus est. Quare mi-
 nime mirandum mihi videtur, fluminum nonnullor-
 um aquam defecisse: sed illud potius miror, quo
 pacto cibaria suffecerint tot myriadibus. Etenim
 inito calculo reperio, si unum tritici choenicem
 unusquisque in diem, nec amplius, accepit, singulis

δὲν πλέον, ἑνδεκά μυριάδας μεδίμνων τελομένης ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστη, καὶ πρὸς, τρηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσαράκοντα. γυναῖξί δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ, οὐ λογιζομαι. Ἄνδρῶν δ' εὐ- 15 σέων τούτων μυριάδων, κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάρθεος οὐδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

188 Ὅ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεὶ τε ὀρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξύ Κασθαναίης τε πέλιος ὄντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ἄρμεον πρὸς γῆν, ἄλ- 5 λαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγια-

CLXXXVII. 13 seq. τρηκοσίους τε etc. Erratum in calculo: pro 340. oportebat 67.

diebus consumpta esse centena et dena millia medimnorum, insuperque medimnos trecentos et quadraginta: quo in calculo non computavi id, quod mulieribus et eunuchis et iumentis et canibus tribui debuit. Tot autem quum fuerint virorum myriades, formae praestantia et magnitudine corporis nemo, quam Xerxes ipse, dignior fuit qui tanto praecesset imperio.

(188.) Iam classis, postquam solutis navibus, ut supra dixi, secundo cursu ad littus terrae Magnesiaev pervenit, quod inter Casthanacem oppidum et oram Sepiadem interiectum est; priores quidem naves ad ipsam terram adpulerunt, reliquae vero, quoniam non adeo late patebat littus, post illas in ancoris stationem ceperunt, mare spectantes, et octo deinceps ordinibus in quincuncem locatae. Ita qui

λοῦ ἔντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὀρμέοντο ἐς πόν-
τον, καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω.
Ἀμα δὲ ὄβρα, ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας, τῆς θαλάσ-
σης ζεσάσης, ἐπέπεσε σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολ-
10 λὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὲ Ἑλλησποντίνην καλέουσι
οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν τούτων
τέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε
ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα, ἀνάσπασαντες τὰς
νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτέων. ὅσας
15 δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς
Ἴπνους καλούμενους τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰ-
γιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον·
αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξε-
βράσσοντο. ἦν τε τοῦ χειμῶνος χαῖμα ἀφόρητον. Λέ- 189
γεται δὲ λόγος, ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορρὴν ἐκ Θεοπροπίου

dem eam noctem transegere. Sub lucem vero, quum
serenum ad id tempus coelum tranquillisque fuisset
aër, subito effervescente mari *ingens* coorta est *tem-
pestas*, vehemensque ventus subsolanus, quem *Hel-
lespontiam* vocant huius regionis incolae. Quotquot
igitur ex his augescentem animadverterant ventum,
et quibus per stationis rationem licuit, hi subductis
in terram navibus a tempestate sibi caverunt, sal-
vique et ipsi et eorum naves evaserunt. Quas vero
naves obliquas nactus est ventus, harum alias ad
Ipnos [id est *Furnos*] qui vocantur abripuit in Pe-
lio monte, alias ad proximum littus adflixit: aliae ad
ipsam Sepiadem adlisae sunt, aliae ad Meliboeam op-
pidum, aliae ad Casthanaeam ciectae; eratque in-
eluctabilis vis tempestatis. (189.) Fertur autem fa-

ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστήριου „τὸν
γαμβρὸν ἐπικούρον καλέσασθαι.“ Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν
Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὀρειθύην τὴν 5
Ἐρεχθίδος. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς
Φαίτις ὥρμηται, συμβαλλέμενοί σφι τὸν Βορῆν γαμ-
βρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι,
ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου,
ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὀρει- 10
θύην, τιμωρῆσαί σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων
τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. Εἰ μὲν νυν διὰ
ταῦτα τοῖσι βαρβάροις ὀρμέουσι ὁ Βορῆς ἐπέπεσε,
οὐκ ἔχω εἶπαι· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοι σφι λέγουσι βοηθή-
σαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσα- 15
σθαι· καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέῳ ἰδρύσαντο παρὰ ποτα-

ma, Athenienses ex oraculi responso *Boream* invo-
casse, quum aliud illis adlatum fuisset responsum,
iubens eos *generum advocare auxilio*. Boreas enim,
ut Graeci narrant, uxorem habuit Atticam, Ori-
thyiam Erechthei filiam. Pro hac igitur adfinitate
Athenienses, ut fama est, coniectantes Boream suum
esse generum, quum Chalcide cum navibus insidian-
tes ingruentem sensissent tempestatem, aut iam an-
tea, sacrificiis placarunt invocaruntque Boream et
Orithyiam, orantes ut auxilio sibi venirent, perde-
rentque Barbarorum naves, sicut antea ad Athon
montem. An igitur hanc ob causam in Barbaros sta-
tionem agentes ingruerit boreas, non definiam: sed
Athenienses quidem aiunt, et antea et tunc Boream
ipsos iuvisse, atque haec effecisse: et, postquam do-
mum sunt reversi, fanum statuerunt Borcae ad Ilis-

μόν Ἰλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας 190
λέγουσι διαφθαρῆναι, τετρακκοῖων οὐκ ἐλάσσονας,
ἀνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄβυσσον
ὥστε Ἀμεινοκλεί τῷ Κρητίῳ, ἀνδρὶ Μάγνητι, γη-
5 χέοντι περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγίη ἐγένετο χρη-
στή· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκ-
βρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυροὺς
τε τῶν Περσέων εὗρε, ἅλλα τε χρύσεια ἄφατα χρη-
ματα περιβάλλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τάλλα οὐκ εὐτυ-
10 χέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις καὶ
τοῦτον ἀχαρὶς συμφορὴ λυπεῦσα παυδοφόνος. Σίτα 191
γυγῶν δὲ ὀλκῶν καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθερο-
μένων οὐκ ἐπὶν ἀριθμός· ὥστε δέισαντες οἱ στρατηγοὶ
τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιβέω-

sum fluvium. (190.) Haec calamitate, qui minimum numerum tradunt, naves periisse aiunt non minus quadringentas, homines autem innumerabiles, et rerum pretiosarum infinitam multitudinem; ita quidem, ut Aminocli Cretinae filio, civi Magneti, qui circa Sepiadem praedia habuit, perquam utile fuerit hoc naufragium: is enim multa deinde aurea pocula, multaque argentea, in littus eiecta sustulit, arcasque etiam reperit cimeliis Persarum repletas, et infinita alia aurea pretiosa collegit. At idem vir, quamvis locuples repertis his rebus factus, felix tamen caeteroqui non fuit: quippe tristis etiam casus eum affligebat, quod imprudens filium occidisset. (191.) Onerariarum autem navium frumentum vehentium, reliquorumque minorum navigiorum, quae interierunt, non erat numerus. Itaque duces classis, me-

ται οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυπηγῶν περι- 5
 ριεβάλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δὲ
 ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες γόησι τῶ ἀνέμων
 οἱ Μάγοι, πρὸς τε τούτοις, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσιν Νη-
 ρησίσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως καὶ
 αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι 10
 παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὥς ἐκ τοῦ χώρου τούτου
 ἀσπασθεῖη ὑπὸ Πηλῆος, εἴη τε ἅπαντα ἡ ἀκτὴ ἡ Ση-
 πιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τε-
 192 τάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκό-
 ποι ἀπὸ τῶν ἁκρῶν τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευ-
 τέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμασιν

CXCI. 7. γόησι. γόησι edd. ante Schaef. γόησι corrigunt alii,
 cum ululatu magico.

tuentes ne in se tanta calamitate adflictos Thessali
 impetum facerent, alto vallo ex naufragiis parato
 castra circumdedere. Tres enim continuos dies tem-
 pestas duravit. Ad extremum vero Magi caesis vento
 victimis, adhibitisque magicis incantationibus, ad
 haec sacris Thetidi factis et Nereidibus, quarto die
 vim venti compescuerunt, sive is alioquin ipse sua
 sponte quievit. Thetidi autem sacra fecerunt, quum
 a Ionibus acceperissent, ex hoc loco raptam illam
 fuisse a Peleo, et totam hanc oram Sepiadem eidem
 et reliquis Nereidibus sacram esse. Igitur ventus
 quidem quarto die quievit. (192.) Secundo vero
 die ab eo, quo primum coorta tempestas erat, spe-
 culatores ex Euboeae promontoriis decurrentes Grae-
 cis de Persarum naufragio omnia significarunt. Qui-
 bus rebus hi cognitis, Neptunum Servatorem precati,

πάντα τὰ γινόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ, ὡς ἐπύ-
5 θοντο, Ποσειδάων Σωτῆρι εὐχόμενοι, καὶ σπονδὰς προ-
χέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγατο ἐπὶ τὸ Ἀρτε-
μίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινας σφι ἀντιξοούς εἶσθαι
νῆας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἀρτεμί-
σιον ἐναυλόχουν, Ποσειδέωνος Σωτῆρος ἐπανυμῖν ἀπὸ
10 τούτου ἐτι καὶ ἐς τὸδε νομίζοντες.

Οἱ δὲ βαρβαροὶ, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ 193
κῦμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νῆας, ἐπλεον πα-
ρὰ τὴν ἡπείρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνη-
σίης, ἰδίαν ἐπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων
5 φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μα-
γνησίης, ἐνθα λέγεται τὸν Ἡρακλῆα καταλειφθῆναι
ὑπὸ Ἰησονός τε καὶ τῶν συνεταίρων, ἐκ τῆς Ἀργοῦς
ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὐτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἐπλεον ἐς Αἶαν

et votis libaminibusque factis, quanta celeritate po-
terant ad Artemisium redire maturarunt, sperantes
nonnisi paucas naves sibi fore adversarias. Hi igitur
iterum ad Artemisium stationem ceperunt, hostem
observantes: et *Neptuni Servatoris* cognomen ab
• illo tempore usque ad hunc diem apud Graecos in
usu est.

(193.) Barbari, ut quievit ventus et compositi fue-
runt fluctus, deductis navibus, secundum continen-
tem navigarunt: et Magnesiae promontorium con-
cumvecti, recta in sinum qui ad Pagasas fert iteren-
derunt. Est in hoc sinu locus terrae Magnesiae, ubi
Herculem aiunt, postquam ex Argo navi aquatum
missus fuisset, relictum fuisse a *Iasone* eiusque so-
ciis, quum Aeam Colchicam ad auferendum aureum

- τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι εἰς τὸ
 πέλαγος ἀφῆσιν· ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὐνομα γέ- 10
 γονε Ἀφεται. ἐν τούτῳ ὦν ὄρμον οἱ Ξέρξης ἐποίησαντο.
- 194 Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν τούτων ἔτυχόν τε ὑστάται
 πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καὶ πως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτε-
 μισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας, ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας
 εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλείοντες ἐσέπεσον εἰς τοὺς πο-
 λεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος 5
 ὑπαρχος Σανδάκης ὁ Θαμασίου· τὸν δὴ πρότερον του-
 τῶν βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτῇ τοιῇδε λαβὼν, ἀνε-
 σταύρωσε ὄντα τῶν βασιλείων δικαστέων· ὁ Σανδά-
 κης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀναπρεμασθέν-
 τος ὦν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὐρέ οἱ πλέα 10
 ἀγαθὰ τῶν ἀμαρτημάτων πεποιημένα εἰς οἶκον τὸν βα-

vellus navigarent. Illinc enim, aquati, soluturi erant
 in pelagus; qua de re nomen loco impositum est
Aphetae. [id est, *locus unde navis solvitur*.] ~~itaque~~
 igitur in loco stationem cepit Xerxis classis. (194.)
 Forte autem accidit, ut quindecim naves, quae po-
 stremae navigabant, longius in altum eiicerentur:
 quae ut conspexerunt Graecorum naves ad Artemi-
 sium stantes, suas esse naves rati Barbari, cursu ver-
 sus illas directo, medios in hostes inciderunt. Dux
 illarum navium fuit Sandoces Thamasii filius, Cy-
 mae Aeolicæ praefectus; quem superiore tempore
 rex Darius, quum iudex fuisset regius, compertum
 quod acceptâ pecuniâ iniustam sententiâ pronun-
 ciasset, in crucem agi iusserat. Et iam suspensus
 erat, quum Darius, rationem secum iniens rerum ab
 illo gestarum, reperit multo plura esse eiusdem me-

596, 87.

σιλήϊον· εὐρών δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύ-
 τερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἶη, ἔλυσε. βασι-
 λῆα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγῶν μὴ ἀπολέσθαι, πε-
 15 ριῆν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἐμελλε
 οὐ τὸ δεύτερον διαφυγῶν ἔσεσθαι. ὥς γὰρ σφέας εἶδον
 προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτέων τὴν γινο-
 μένην ἀμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφέας εἶλον.
 Ἐν τούτέων μὴ Ἀριδωλὶς πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλα- 195
 βάνδων τῶν ἐν Καρίῃ. ἐν ἐτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατη-
 γὸς Πενθύλος ὁ Δημόνους· ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νῆας ἐκ
 Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφῶν τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶνι
 5 τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περιγενομένη κα-
 ταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες,
 ἐξιοτήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρ-
 ξου στρατῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κοριν-
 θίων Ἴσθμόν.

rita in regiam domum, quam male facta: quod post-
 quam Darius reperit, agnoscens properantius a se
 quam sapientius esse actum, solvi hominem iussit.
 Ita ille supplicium a Dario sibi decretum effugit,
 superstesque fuit. At idem, nunc in Graecos delatus,
 non iterum erat elapsurus: ut enim adnavigantes
 hos Graeci viderunt, cognito illorum errore, contra
 eveci, facile cunctos ceperunt. (195.) In una ha-
 rum navium navigans Aridolis captus est, Alaban-
 dorum Cariae tyrannus. In alia Paphiorum prae-
 tor Penthylus, Demonoi filius; qui quum duodecim
 naves ex Papho eduxisset, amissis illarum undecim
 tempestate ad Sepiadem, nunc unâ reliquâ ad Arte-
 misium navigans captus est. Hos Graeci, interroga-
 tos quae de Xerxis exercitu cognoscere cupiebant,
 victos in Corinthiorum Isthmum miserunt.

- 196 Ὁ μὲν δὴ ναυτικός οἱ τῶν βαρβάρων στρατός, πᾶ-
 ρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδῶκεα στρα-
 τηγέειν, ἀπίκητο εἰς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πέζος,
 πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς, ἐσβεβληκῶς
 ἦν καὶ δὴ τριταῖος εἰς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἀμίλ- 5
 λαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑαυτοῦ, ἀποπειρώμενος
 καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὥς ἀρίστη εἴη
 τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἐνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο
 πολλόν. Τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνό-
 χωνος μούνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατῇ τὸ ρέεθρον, πι- 10
 νόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ρεόντων, οὐδὲ ἄστις
 ὁ μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἠπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε,
 197 εἰ μὴ Φλαύρας. Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικημένῳ
 Ξέρξει, οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξη-

(196.) Ita igitur Barbarorum classis, exceptis quindecim navibus, quibus praefuisse Sandocem dixi, ad Aphetas pervenit. Xerxes autem cum pedestribus copiis, itinere per Thessaliam et Achaïam facto, tertio etiam ante die in Maliensium fines erant ingressus. In Thessalia vero certamen instituerat inter suos equos et Thessalicum equitatum, cuius experiri virtutem voluit, quum rescivisset esse hunc praestantissimum totius Graeciae; et ex eo quidem certamine longa inferiores graeci equi discesserant. Ex fluviis autem Thessaliae unus Onochonus ad bibendum non satis aquae praebuit exercitui: ex eis vero qui Achaïam perfluunt, etiam is qui illorum maximus est, Epidanus, non nisi aegre duravit. (197.) Postquam Alum in Achaia Xerxes pervenerat, viae

γέεσθαι, ἔλεγον οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱερὸν
τοῦ Λαφυστίου Διός· ὡς Ἀθάμας ὁ Διόλου ἐμπαρή-
5 σατο Φοῖβῳ μῶρον, σὺν Ἰνῷ βουλευσας· μετέπειτα δέ,
ὡς ἐκ Θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπο-
γάνοισι ἀέθλους τοιαύτους· ὅς ἂν ἡ τοῦ γένους τούτου πρῶ-
βύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἐργεσθαι τοῦ πρυτανήσιου,
αὐτοὶ Φυλακὰς ἔχουσι· λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτα-
10 νήϊον οἱ Ἀχαιοί· ἣν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅπως ἐξεῖναι πρὶν
ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥς τε ἔτι, πρὸς τοιαῖσι, πολλοὶ
ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, δείσαντες, οἶχον-
το ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν· χρόνου δὲ προϊόντος ὀπί-
σω κατελθόντες, ἣν ἀλίσκωνται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυ-
15 τανήϊον, ὡς θύεται τε, ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυ-
κασθεῖς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθεῖς. ταῦτα δὲ πα-

duces omnia enarrare cupientes, indigenam famam
ei retulerunt ad Iovis Laphystij fanum spectantem:
Athamantem Aeoli filium, consiliis cum Ino com-
municatis, *Phrixo* mortem esse machinatum, in-
teriecto vero tempore Aethaeos ex oraculi responso
posteris eiusdem hosce imposuisse labores. Quicum-
que huius familiae natu maximus est, ei introitu
in prytaneum (quod *leitōn* illi vocant) interdiciunt;
ipsique, ne ingrediatur, excubias agunt. Qui si ni-
hilo minus introivisset, nullo pacto exire ei prius
licet quam ad aram ducatur ubi mactandus est. Ad
haec narrarunt, multos ex his, qui ita mactandi fuis-
sent, sibi timentes, in aliam terram tamquam exsu-
latum abisse: quorum si quis interiecto tempore re-
diisset, deprehendaturque prytaneum ingressus, eum
mactari, coronis et infulis oneratum, et cum pompa

σχοῦσι οἱ Κυτίσσωρου τοῦ Φρύξου παῖδὸς ἀπόγονοι, διότι καθαρὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν εἶναι, ἀπικόμενος εὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρύκατο πάσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοις ἐξ ἐαυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὥς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε τὰν τε Ἀθάμαντα ἀπογόνων τὴν οἰκὴν ὁμοίως καὶ τὸ τέμνος ἐσέβετο. 20 25

- 198 Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίᾳ. Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἦτε ἐς τὴν Μηλίδαν παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἀμπωτὶς τε καὶ ῥηχίᾳ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον ταῦτόν ἐστι χώρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάτα στενός. 5

eductum. Teneri autem hac lege posteros Cytissori, Phrixi filii, eâ caussâ, quoniam, quum Achaei ex oraculi responso lustrandae terrae suae caussa Athamantem Aeoli filium maclaturi essent, adveniens ex Aea Colchidis hic Cytissorus illum liberaverit: hoc enim facto Cytissorum iram dei in posteros suos contraxisse. His auditis Xerxes, ut ad lucum pervenit, et ipse eo abstinuit, et universo exercitui ut abstinerent edixit: et domum posterorum Athamantis pariter atque fanum veneratus est.

(198.) Haec quidem in Thessalia et in Achaia gesta. Ex hisce dein regionibus *Maliensium* fines Xerxes ingressus est, ad sinum maris, in quo quotidie aestus maris accidit et reciprocatio. Iuxta huius sinum est locus campestris, partim latus, partim

598, 47.

περὶ δὲ τὸν χώρον οὐρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληθεῖ
 πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχῖναι πέτραι καλεόμε-
 ναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ, ἰόντι ἀπὸ
 Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη· παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχήϊος, ῥέων
 10 ἐξ Ἐνιήνων, ἐς Θάλασσαν ἐκδιδῶ. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ
 εἰκοσὶ κου σταδίων, ἄλλος ποταμὸς, τῷ οὐνομα κεῖ-
 ται Δύρας, τὸν βοηθέοντα τῷ Ἡρακλεῖ καιομένῳ λό-
 γος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἰκοσι
 σταδίων, ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ, ὃς καλεῖται Μέλας.
 Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ 199
 πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πά-
 σης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς Θάλασσαν,
 κατ' ἃ Τρηχίς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ καὶ δι-
 5 μύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὐρέος, τὸ περι-
 κληθεῖ τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφαῆς πρὸς με-

vero admodum angustus. Circa illum locum montes
 praealti et inaccessi, *Trachinae petrae* dicti, uni-
 versam Maliacam terram includunt. Primum ad
 hunc sinum oppidum, ex Achaia venienti, *Anticyra*
 est; iuxta quam *Spercheus* fluvius, ex Enianibus
 profluens, in mare influit. Ab hoc, interiectis vi-
 ginti stadiis, alius fluvius est, cui nomen *Dyras*;
 quem fama est emersisse ad ferendam Herculi, quum
 cremaretur, opem. Ab hoc, rursus viginti stadiis in-
 teriectis, alius fluvius est, nomine *Melas*. (199.)
 Ab hoc Melane fluvio quinque stadia *Trachis* urbs
 abest. Eodemque loco, ubi Trachis sita est, latissime
 patet haec regio a montibus ad mare: est enim pla-
 nities vicies bis mille plethrorum. Est autem in
 monte, qui Trachinium agrum praecludit, divor-

352 HERODOTI HISTOR. VII.

200 σαμβρίην Τρηχίνος· δια δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς
 ποταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπώρεην τοῦ αὐρέος. Ἔστι δὲ
 ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς, οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην
 τοῦ Ἀσωποῦ· ὅς ἐκ τῶν αὐρέων τούτων ῥέων, ἐς τὰν
 Ἀσωπὸν ἐκδίδοι. Κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στει-
 νότατόν ἐστι· ἀμαξίτος γὰρ μὴ μούνη δέδμηται. ἀπὸ 5
 δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἔστι ἐς
 Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξύ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ
 Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι, τῇ ὄνομα Ἀνθήλη κεῖται,
 παρ' ἣν δὴ παρῥέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδι-
 δοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρος τε 10
 ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτυό-
 201 σι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτυόνος ἱερὸν. Βασιλεὺς μὲν
 δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχι-

tium à meridie Trachinis, per quod divortium *Asopus* fluit iuxta montis radicem. (200.) Est item alius fluvius a meridie Asopi, *Phoenix*, non magnus; qui postquam ex his montibus defluxit, Asopo miscetur. Prope hunc Phoenicem fluvium artissimus est huius tractus locus: quippe una sola via ibi munita est, qua nonnisi singulis plaustis transitus patet. A Phoenice vero fluvio quindecim sunt stadia ad *Thermopylas*: tum in intervallo, quod est inter Phoenicem fluvium et Thermopylas, vicus est nomine *Anthela*, praeter quem praeterfluens Asopus in mare evolvitur: et circa eundem vicum latius est spatium, in quo stat templum *Cereris Amphictyonidis*, et sedes sunt Amphictyonibus paratae, et ipsius *Amphictyonis* templum. (201.) Iam *Xerxes* in Trachinio campo terrae Maliacae castra posuit: *Graeci*

599, 78.

νίη· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χῶ-
 ρος οὗτος, ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύ-
 5 λαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι.
 ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοις τοῖσι χω-
 ρίοις. ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορρῇ ἀνεμον ἔχόν-
 των πάντων μέχρι Τρηχῖνος· οἱ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ
 μεσαμβρίην Φερώντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἔσαν δὲ οἷδε Ἕλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσῃ ἐν 202
 τούτῳ τῷ χώρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλῖται,
 καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεις ἑκατέ-
 ρων· ἕξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας, εἴκοσι καὶ ἑκα-
 5 τόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας, χίλιοι· τοσούτοι μὲν
 Ἀρκάδων ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ
 Φλιοῦντος, διηκόσιοι· καὶ Μυκηναίων ἐγδᾶκοντα. οὔτοι
 μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν,
 Θεσπιδέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

vero in ipso transitu. Nominatur autem hic locus a
 plerisque quidem Graecis *Thermopylae*: incolae vero
 et finitimi nude *Pylas* dicunt. Itaque utrique in his
 locis castra habebant: occupabat autem Xerxes totum
 spatium septemtrionem versus a Thermopylis, usque
 Trachinem pertinens; Graeci vero ea quae in hac
 continente versus meridiem sita sunt.

(202.) *Graeci* vero hoc in loco *Persam exspe-*
cantes, hi fuere. Spartani trecenti graviter armati:
 tum Tegeatae et Mantinenses mille, utrorumque
 quingenti: ex Orchomeno Arcadiae centum et vigin-
 ti, et ex reliqua Arcadia mille; tot Arcades fuere:
 Corinthii vero quadringenti: ex Phliunte ducenti;
 ex Mycenis octoginta. Hi sunt qui ex Peloponneso
 adfuerunt. Ex Boeotis vero, Thespienses septingenti,

Herod. T. III. P. I.

Z

203 Πρὸς τούτοις ἐπικλήτοι ἐγένοντο Λοκροί τε οἱ Ὀπουν-
 τιοὶ πανστρατιῇ, καὶ Φωκίων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφῆας
 ἐπεκαλέσαντο οἱ Ἕλληνες, λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὡς
 „αὐτοὶ μὲν ἦκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ
 τῶν συμμάχων προσδοκίμοι πᾶσάν εἰσι ἡμέρην· ἡ δ' Ἀ- 5
 λαοσσά τέ σφι εἴη ἐν Φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε Φρου-
 ρομένη, καὶ Αἰγινήτων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν τα-
 χθέντων. καὶ σφι εἴη δευρὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν
 ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνη-
 τὸν οὐδένα, οὐδὲ ἴσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ 10
 οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτίκων, μέγιστα.
 ὀφείλειεν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ὄντα θνητὸν,
 ἀπὸ τῆς δοξῆς πιστεῖν ἄν.“ Οἱ δὲ, ταῦτα πυθανόμε-
 204 νοι, ἐβόηθον ἐς τὴν Τρηχίνα. Τούτοις ἴσαν μὲν νυν

et Thebani quadringenti. (203.) Praeter hos vero
 evocati aderant Locri Opuntii omnibus copiis, et
 Phocenses mille. Ipsi enim Graeci missis legatis hos
 advocaverant, dicentes, *tamquam antecursores sese*
venisse ante alios, expectari vero reliquos socios
in proximum quemque diem, et maris tutelam
sibi curae esse, custodiri que illud ab Atheniensibus
et Aeginetis reliquisque in classem designatis.
Nihil autem illis esse gravius metuendum: non
enim deum esse, qui Graeciam invadat, sed homi-
nem: nullum autem nec esse nec futurum esse
mortalem, cui, ex quo natus sit, malum nullum
acciderit; immo maximis accidere maxima. Debere
itaque etiam illum, qui Graeciam invadit, mortali-
is quum sit, gloria suā excidere. His auditis, illi
 Trachinem auxilio Graecis venerunt. (204.) His

καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάστων· ὁ δὲ θω-
μαζόμενος μάλιστα, καὶ πάντες τοῦ στρατεύματος
ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης, ὁ Ἀναξαν-
5 δρίδης, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδης, τοῦ Ἀναξάν-
δρου, τοῦ Εὐρυκράτους, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμέ-
νεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλειου, τοῦ Ἡγησίλειου,
τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβότειου, τοῦ Ἐχέστρατου, τοῦ
Ἡγίου, τοῦ Εὐρυσθένης, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστο-
10 μάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέους κτη-
σάμενος τὴν βασιλείην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου.
Διζῶν γὰρ οἱ ἑόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομέ- 205
νός τε καὶ Δωριεύς, ἀπελήλατο τῆς Φροντίδος περὶ τῆς
βασιλείης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένους ἀπαιδὸς ἔρπενος
γόνου, Δωριεύς τε οὐκέτι ἑόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος
5 καὶ τούτου ἐν Σικελίᾳ, οὕτω δὲ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ

igitur et alii quidem ex quaque civitate duces praec-
erant; sed, quem maxime cuncti admirabantur, et
penes quem summa erat totius imperii, Lacedae-
monius fuit *Leonidas*, genus ab Hercule ducens
hac maiorum serie: pater Anaxandrides fuit, avus
Leon: tum reliqui progenitores, Eurycratides, Ana-
xander, Eurycrates, Polydorus, Alcamenes, Tele-
cles, Archelaus, Agesilaus, Doryssus, Leobotes,
Echestratus, Agis, Eurysthenes, Aristodemus, Ari-
stomachus, Cleodaeus, Hyllus, Herculis filius. Is
Leonidas regnum Spartae nec opinaus erat adeptus.
(205.) Quum enim duo illi fratres fuissent natu ma-
iores, Cleomenes et Dorieus, procul habuerat co-
gitationem regni adipiscendi. Sed Cleomene sine ma-
scula prole defuncto, quum iam tum Dorieus non
amplius in vivis fuisset, quippe in Sicilia mortuus,

βασιλῆϊ· καὶ διότι πρότερος ἐγγόνες Κλεομβρότου,
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδω παῖς,) καὶ δὴ
 καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. Ὃς τότε ἦτε ἐς Θερμο-
 πύλας, ἐπιλεξάμενος ἀνδρας τε τοὺς κατεστειώτας τριη- 10
 κοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἔοντες. παραλα-
 βῶν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λο-
 γισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυ-
 μάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποίησατο Λεω-
 νίδης μούρους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγά- 15
 λως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλει ὧν ἐς τὸν πόλεμον, ἵ
 θέλων εἰδέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴ τε καὶ ἀπερέουσι
 206 ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλ-
 λοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
 νίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους

ita ad *Leonidam* regnum pervenit, quoniam et ma-
 ior natu erat *Cleombroto*, *Anaxandridae* filio natu
 minimo, et *Cleomenis* etiam filiam in matrimonio
 habebat. Is igitur ad *Thermopylas* erat profectus
 cum delectis ab ipso trecentis illis, iustae aetatis
 viris, et quibus domi liberi erant. Adsumserat au-
 tem, priusquam advenisset, *Thebanos* illos quorum
 numerum supra declaravi, quibus *Leontiadēs* prae-
 erat, *Eurymachi* filius. Quos solos ex Graecis adsu-
 mere ea caussa properaverat *Leonidas*, quod accusa-
 bantur *Thebani* vehementer cum *Medis* sentire. In-
 vitaverat igitur eos ad armorum societatem, cogno-
 scere cupiens, utrum missuri essent secum socios, an
 ex aperto repudiaturi Graecorum societatem: et illi,
 aliud licet sentientes, miserant. (206.) Et *Leoni-*
dam quidem cum his, qui cum eo erant, primos

ὄρωντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύονται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνονται ὑπερβαλλομένων. μετὰ δὲ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλον ὀρτάσαντες, καὶ Φυλακὰς λυπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθεῖν πανδημεί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμαχῶν ἐνεῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσῃν· ἦν γὰρ κατὰ τὸντὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρῆγμα-
 10 σι συμπεσῶσα. οὐκὼν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτως διακριθῆσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἐπεμπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενεῶντο ποιήσῃν.
 * Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπεὶ δὴ πέλαις ἐγέ- 207
 νετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρώδεοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἐδόκει, ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν

omnium miserant Spartani hoc consilio, ut et reliqui socii, his conspectis, adversus hostes proficiscerentur, neque ipsi pariter Medorum sequerentur partes, si cunctari Spartanos intellexissent. Deinde vero, quum Carneia nunc obstarent, peractis festis diebus, custodiâ Spartae relictâ, cum omnibus cōpiis occurrere decreverant hosti. Similiter vero etiam reliqui socii facere constituerant: qui, quum in idem ipsum tempus, quo haec gerebantur, Olympias incideret, rati non tam cito ad Thermopylas armis decretum iri, antecursores interim miserunt. Tale igitur horum fuit consilium.

(207.) Iam, qui ad *Thermopylas* fuere *Graeci*, ubi haud procul ab introitu fuit Persa, timore percussi, de receptu consultare coeperunt. Et reliquis quidem Peloponnesiis placuit, abire in Peloponne-

ἔχειν ἐν Φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκίων καὶ Λοκρῶν 5
 περισπερχεόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν εἰ-
 φίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους εἰς τὰς πόλεις, κελύον-
 τὰς σφί· ἐπιβοηθεῖν, ὥς ἐόντων αὐτέων ἐλγύνων στρατῶν
 208 τῶν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων,
 ἔπεμπε Ξέρξης κατασκοπον ἱππία, ἰδεῖσθαι ὁκόσοι τέ
 εἰσι, καὶ ὅ τι ποιοῖεν. ἀκηκόες δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσα-
 λίῃ, ὥς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς
 ἡγεμόνας, ὥς εἶψαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης, 5
 ἐὼν γένος Ἡρακλείδης. ὥς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς
 τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε, καὶ κατὰρα πᾶν μὲν οὐ τὸ
 στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος,
 τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν Φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατι-
 δεῖσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος 10

sum, et Isthmum custodire. *Leonidas* vero, senten-
 tiam istam vehementer indignantibus Phocensibus
 et Locris, de communi horum consilio manere ibi
 decrevit, legatosque per civitates dimittere qui ab
 illis auxilia arcesserent, quandoquidem nimis exi-
 guus ipsorum numerus esset ad prohibendum Me-
 dorum exercitum. (208.) Dum hi ita consultant,
 interim *Xerxes* equitem misit speculatorem, qui et
 numerum eorum, et quid facerent, exploraret. Au-
 dierat enim, quum adhuc in Thessalia esset, colle-
 ctum hoc loco stare exiguum exercitum, cuius duces
 sint Lacedaemonii et *Leonidas*, ab *Hercule* genus
 ducens. Ut ad castra accessit eques, contemplatus
 est, spectavitque non totum quidem exercitum; nam,
 qui intra murum crant, quem a se instauratum Graeci
 custodiebant, hos conspiciere non potuit: exterior-

τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαι-
μόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους
τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμιας κτενιζομένους. ταῦτα
δὴ θεώμενος ἐθάμαξε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν
15 δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπήλαυσε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην·
οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρῃσεν πολλῆς.
ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τά περ ὁπῶπτε πάν-
τα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ 209
εὖ, ὅτι παρασκευάζοντο ὡς ἀπολεύμενοί τε καὶ ἀπο-
λέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαί-
νοντο ποιεῖν, μετεπέμψατο Δημάρτητον τὸν Ἀρίστωνος
5 εὖντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρ-
ξης ἑκάστα τούτων, ἐβέλων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς
τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε· „Ἦκουσας μὲν μευ

res vero observavit, qui ante murum stationem ha-
bebant. Erant autem tunc forte extra murum locati
Lacedaemonii. Horum igitur alios vidit gymnasticis
exercitationibus vacantes, alios comam pectentes.
Miratus eques spectaculum, cognito hominum nume-
ro, omnibusque rebus adcurate perceptis, rediit per
otium, nemine persequente, sed omnibus eum prorsus
contemptui habentibus. Reversus, Xerxi cuncta
quae viderat renunciavit. (209.) Quibus auditis,
coniectare *Xerxes* non potuit id quod res erat, com-
parare sese hos homines ad percundum postquam
perdidissent ipsi quam plurimos potuissent: sed,
quum ridicula facere ei viderentur, *Demaratum* ad
se vocavit, Aristonis filium, qui in castris aderat, co-
gnoscere ex eo cupiens quid esset quod facerent La-
daemonii. Et ille, *Audisti me*, inquit, iam ante,

„καὶ πρότερον, εὐτε ὀρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν
 „ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔβου, λέ-
 „γοντα τὰ περ ὧρων ἐκβησόμενα πηγάματα ταῦτα. 10
 „ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ βασι-
 „λεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἀκουσον δὲ καὶ νῦν. Οἱ
 „ἄνδρες οὗτοι ἀπίκασται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσό-
 „δου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὐ-
 „τῷ ἔχων ἐστὶ· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, 15
 „τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίσταός δὲ, εἰ τούτους
 „τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἐστὶ
 „οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ σὲ, βασιλεῦ, ὑπομένει
 „χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιλῆην τε καὶ
 „καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρεαι, καὶ ἄν- 20
 „δρας ἀρίστους.“ Κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξης ἐφαίνετο

CCIX. 10. τὰ περ. τῇ περ malles.

*quum adversus Graeciam proficisceremur, de his
 viris disserentem; at risui me habuisti quum au-
 diebas dicentem tibi quemnam fore harum rerum
 exitum praeviderem. Mihi enim, Rex, summa con-
 tentio est, veritatem adversus te colere. Audi igitur
 etiam nunc. Adsunt hi viri, de introitu nobis-
 cum pugnaturi, et ad hoc se comparant. Hic enim
 apud illos mos obtinet: quando vitae discrimen
 sunt adituri, tunc capita comunt. Scito vero: si
 hosce, et eos qui Spartae manent, subegeris; nul-
 lus alius hominum populus est, qui adversus te,
 Rex, manus tollere sustineat. Nunc enim cum
 regno et populo inter Graecos praeclarissimo tibi
 res est, et cum viris fortissimis. Quae dicta, quum
 prorsus incredibilia Xerxi viderentur, iterum quae-*

603, 2.

τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα „ὄντινα τρώ-
πον, τοσούτοι εὐόντες, τῇ ἐαυτοῦ στρατῇ μαχέσονται.“

ἽΟ δὲ εἶπε „ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύ-
25 στη, „ἢν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω.“

Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. Τέσσερας 210
μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδεή-
σεσθαι. πέμπτη δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ
ἐθαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρωόμενοι μένειν,
5 πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίουσιν θυμωθεὶς,
ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὅψιν τὴν ἐαυ-
τοῦ. Ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ
Μῆδοι, ἐπίπτον πολλοὶ ἄλλοι δ' ἐπέσῃσαν, καὶ οὐκ
ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. δῆλον δ'
10 ἐποίεον παντὶ τῷ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι

sivit, quo tandem pacto tam exigua hominum
manus suo exercitui esset repugnatura? Et ille:
Rex! inquit, age mecum ut cum homine mendaci,
nisi haec ita eventura sunt ut ego dico.

(210.) Haec Demaratus dicens Xerxi non persua-
sit. Itaque quatuor rex intermisit dies, assidue il-
los sperans fugá se recepturos. Quinto vero die,
quum illi non recessissent, sed per obstinatam, ut
Xerxi videbatur, impudentiam temeritatemque ma-
nerent, iratus rex Medos et Cissios adversus illos
misit, dato mandato ut vivos caperent et in conspē-
ctum suum adducerent. Ut vero in Graecos cum im-
petu irruerunt Medi, multi ex eis cecidere: quibus
succedere alii, nec se recepere, quamvis magna
clade accepta: ostenderuntque cuilibet, maxime vero
regi ipsi, multos quidem homines esse, sed paucos

πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ
 211 ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρας. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως
 περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπέξῃσαν, οἱ δὲ Πέρ-
 σαι ἐκδεξάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βα-
 σιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης· ὥς δὲ οὗτοί γε εὐπετέως
 κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλ- 5
 λησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς,
 ἀλλὰ τὰ αὐτά· ἅτε ἐν στεينوπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι,
 καὶ δόρασι βραχυτέροιςι χρεώμενοι ἥπερ οἱ Ἕλληνες,
 καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἀλλὰ τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ 10
 ἐπισταμένοιςι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέ-
 ψειαν τὰ νῦντα, ἀλέες Φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβα-

CCX. 11. ἄνθρωποι εἶεν. ἄνθρωποι οἱ εἶεν ed. Borh. ex coniect.
 multos ei (regi) esse homines.

viros. Praeliati sunt autem per totum diem. (211.)
 Postquam ita male accepti sunt *Medi*, tum hi qui-
 dem in castra se recepere: et *Persae* eis succeden-
 tes, quos *immortales* rex adpellabat, quibus prae-
 erat Hydarnes, in hostem iverunt; quasi hi utique
 facile confecturi rem essent. Ut vero hi quoque pu-
 gniam cum Graecis conseruere, nihilo amplius, quam
Medi, promoverunt, sed eandem habuere sortem;
 quippe in angusto transitu pugnantes, ubi explicari
 multitudo non poterat, et hastis utentes breviori-
 bus quam Graeci. *Lacedaemonii* vero memorabilem
 ediderunt pugnam, quum aliis rebus ostendentes
 peritos sese cum imperitis congregi, tum quod sub-
 inde terga verterent, veluti fugam capessentes uni-
 versi, deinde vero, quando fugientibus *Persae* cum

ροι ὀρέωντες Φεύγοντας, βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήϊσαν·
οἱ δ' ἂν, καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι
15 τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δέ, κατέβαλλον
πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐ-
τέων τῶν Σπαρτιτέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν
ἐδυνάετο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρεώμε-
νοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες,
20 ἀπήλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς 212
μάχης λέγεται βασιλεῖα, θνεύμενον, τρεῖς ἀναδραμεῖν
ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν οὗ-
τω ἡγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμει-
5 νον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ὄντων, ἐλπισαντές σφεας
κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἶους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖ-
ρας ἀνταείρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ

clamore strepituque instabant, ipsique iam in eo
erant ut deprehenderentur, subito conversa acie
hosti sese opponerent, atque ita innumerabilem Per-
sarum prosternerent multitudinem. Ceciderunt au-
tem ibi Lacedaemoniorum etiam nonnulli. Post-
quam vero, quamvis magno conatu, et surmatim et
quovis modo impetum facientes, nulla parte introi-
tus potiri Persae potuerunt, postremo hi quoque
retrogressi sunt. (212.) Dum ita conflictabantur,
fertur Xerxes, quum spectandi caussa haud procul
abesset, ter de solio suo exsiliisse, metuens nempe
suo exercitui. Tunc igitur ita pugnatum est. Postri-
die vero eius diei nihilo felicius barbari pugnauerunt.
Quum enim exiguus esset Graecorum numerus, rati
Barbari confectos esse illos vulneribus, neque vires
amplius ad resistendum habituros, denuo eos ad-

τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν
μάρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ
οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάζοντες τὴν ἀτραπὸν. Ὡς δὲ οὐδὲν 10
εὕρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνῶρων,
ἀπήλαινον.

- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλῆος ὅ τι χρήσεται τῷ παρόντι
πρήγματι, Ἐπιάτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλίου, ἦλθέ
οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγα τι παρὰ βασιλῆος δοκέων οἷσε-
σθαι· ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρος Φέρου-
σαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθερε τοὺς ταύτῃ ὑπομαί- 5
ναντας Ἕλλήνων. ὕστερον δὲ δέσας Λακεδαιμονίους,
ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλα-
γόρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομέ-
νων, ἀργύριον ἐπέκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατήλθε
γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρη- 10

gressi sunt. At Graeci, per ordines perque populos
digesti, in vicem cuncti pugnarunt, Phocensibus
exceptis: hi enim in monte erant locati, semitam
custodituri. Ubi vero nihilo melius, quam pridie,
Persae rem sibi viderunt succedere, abscesserunt.

(213.) Ibi tunc regem, quidnam consilii caperet
incertum, convenit Ephialtes, Eurydemi filius, Ma-
liensis, ingens ab illo praemium se relaturum spe-
rans, indicavitque ei *semitam per montes ad Ther-
mopylas ferentem*; atque ita Graecos perdidit, sta-
tionem ibi habentes. Idem postea, metu Lacedaemo-
niorum, in Thessaliam profugit: exsulantisque caput
proposita pecunia proscriptum est a Pylagoris,
quum Amphictyones ad agendum Pylaeum conven-
tum essent congregati. Interiecto vero tempore,

χινίου. ὁ δὲ Ἀθηναῖος οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτῃα
 δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ση-
 μαίνω· ἐτιμήθη μὲντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσπον.
 Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι 214
 δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγό-
 ρῳ, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς,
 εἰσὶ οἱ εἰπαντες πρὸς βασιλῆα τούτους τοὺς λόγους, καὶ
 5 περιγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἐμοί
 γε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρὴ σταθμώσασθαι,
 ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκλήρουν οὐκ ἐπὶ
 Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀσγύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλ-
 τη τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμε-
 10 νοι· τοῦτο δὲ, Φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰ-
 τίην οἶδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν, καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς,

quum Anticyram rediisset, ab Athenade Trachinio
 occisus est. Et interfecit quidem Ephialten Athena-
 des aliam ob causam, quam in sequentibus historiis
 exponam: at nihilo minus tamen praemio honora-
 tus est a Lacedaemoniis. Ita igitur Ephialtes postea
 periit. (214.) Fertur autem etiam alia fama, Oneta-
 m Phanagorae filium, Carystium, et Corydallum
 Anticyrensem cum rege sermones illos habuisse, et
 Persas circum montem illum circumduxisse. Quam
 famam parum esse credibilem partim inde colligi
 potest, quod Graecorum Pylagori, quos utique prae-
 caeteris compertam habuisse rei veritatem consen-
 taneum est, non Onetae et Corydalli caput proscrip-
 serunt, sed Ephialtae Trachinii; tum, quod Ephial-
 ten novimus ob hanc culpam exsulasse. Caeterum
 cognita quidem haec semita Onetae quoque, quam-
 quam non Maliensi, esse potuit, si hanc regionem

ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμειλη-
 κὼς εἴη· ἀλλ', Ἐπιάλτης γὰρ ἐστὶ ὁ περιγησάμε-
 νος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφει.
 215 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ αἱ ἤρσιε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης
 κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμπε
 Ὑδάρνια, καὶ τῶν ἐστρατήγευ Ὑδάρνης. ὠρμέατο δὲ
 περὶ λύχων ἀφ' ἑκ τοῦ στρατοπέδου. Τὴν δὲ ἀτρα-
 πὸν ταύτην ἐξεύρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξευρόν-
 τες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε ὅτε
 οἱ Φωκέες, φράξαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέ-
 πῃ τοῦ πολέμου· ἔκ τε τούτου δὴ κατεδέδεκτο εὐοῦσα
 216 οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἐχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αἰ-
 τη. ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ
 τῆς διασφάγος ρέοντος· οὐνομα δὲ τῷ οὐρεὶ τούτῳ καὶ

saepius adierat: at enimvero Ephialtes est, qui hostes
 per semitam illam circa montem circumduxit: hunc
 huius culpaе reum scribo. (215.) Xerxes, ea pro-
 bans quae se effecturum pollicitus Ephialtes erat, ve-
 hementer gavisus, sine mora Hydarnen et qui sub
 eius ductu erant misit: et illi sub noctem, quo tem-
 pore accenduntur lucernae, e castris profecti sunt.
 Invenerant illam semitam indigenae Malienses; eā-
 que repertā Thessalis adversus Phocenses itineris du-
 ces fuerant, quo tempore Phocenses, introitum in
 suam regionem opposito obstruxerant muro, atque
 ita tutos se a bello praestiterant: atque ex illo inde
 tempore adparuit pessime illā uti Malienses. (216.)
 Est autem *callis* huius *per montem* ferentis ratio
 haec. Incipit ab Asopo fluvio, ubi ille per montium

606, 90.

τῇ ἀτραπῷ τῷτὸ κείται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνό-
 5 παια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὐρεος, λήγει δὲ κατὰ τὴν
 Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην εὐῶσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν
 Μηλίων, καὶ κατὰ Μελάμπυγον τε καλεόμενον λί-
 θον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἑδρας· τῇ καὶ τὸ στενωτά-
 τόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχου- 217
 σαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶ-
 σαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὐρα τὰ Οἰταίων,
 ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων· ἡὼς τε διέφαινε, καὶ
 5 ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὐρεος. Κατὰ δὲ τοῦτ' τοῦ
 οὐρεος ἐφύλασσον, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φα-
 κέων χίλιοι ὀπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν,
 καὶ Φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ
 ἐφύλασσετο ὑπὸ τῶν εἰρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρεος

divortium perfluit. Est autem monti, per quem se-
 mita transit, semitaeque ipsi idem nomen. *Ano-
 paea*: fertque haec Anopaea secundum dorsum mon-
 tis, et desinit circa Alpenum, primum oppidorum
 Locrensium versus Malienses, eo loco ubi Melam-
 pygus qui dicitur lapis est, suntque Cercopum se-
 des: ubi etiam angustissimus callis est. (217.) Hac
 igitur semita, quam descripsi, Persae trajecto Aso-
 po totam noctem iter fecerunt, a dextra habentes
 Oetaeorum montes, a sinistra vero montes Traehini-
 orum: et illuxit aurora, quum ad summum mon-
 tem pervenerunt. Hoc igitur loco montem custodie-
 bant, ut etiam ante demonstravi, Phocenses mille
 graviter armati, et suam regionem tutantes, et cal-
 lem custodientes. Inferior enim introitus ab eis,
 quos dixi, custodiebatur: semitam autem, quae fert

ἀτραπὸν ἐβελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύ-
 218 λασσον. Ἐμαθὸν δὲ σφείας οἱ Φωκέες ὥδε ἀναβεβη-
 κότας ἀναβαίνοντες γὰρ εἰλάνθανον οἱ Πέρσαι, τὸ εὖρος
 πᾶν ἐὼν δρυῶν ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ νημεμία, ψόφου δὲ
 γινομένου πολλοῦ, ὥς οἰκὸς ἦν, Φύλλων ὑπεκχυμέ-
 νων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες, καὶ ὁ
 ἔδυντο τὰ ὅπλα· καὶ αὐτίκα οἱ Βάρβαροι παρήσαν. ὥς
 δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο·
 ἐλπίενοι γὰρ οὐδὲν σφί φανήσεσθαι ἀντίξουν, ἐνεκώ-
 ρησαν στρατῷ. Ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρωδήσας μὴ
 οἱ Φωκέες ἴωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο τὸν Ἐπιάλτῃα 10
 ποδαπὸς εἴη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασ-
 σε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλ-
 λοντο τοῖσι τοξέεσσι πολλοῖσι τε καὶ πυκνοῖσι, οἶχθη-

per montem, Phocenses custodiebant, qui Leonidae
 ultro hanc operam receperant. (218.) Adscenden-
 tes latuerant Persae, quum quercubus totus ob-
 situs mons esset: postquam vero adscenderant,
 hoc modo adventantes illos cognovere Phocenses,
 quum tranquillum esset coelum, propter folia sub
 pedibus strata multus (ut res fert) ortus strepitus
 excitavit eos ut ad arma concurrerent: et protinus
 Barbari adfuerunt. Qui ubi armatos conspexere viros,
 mirati sunt, quod, quum neminem sibi putassent
 occurrurum, in exercitum incidissent. Ibi tum Hy-
 darnes, veritus ne, qui Phocenses erant, Lacedae-
 monii essent, quaesivit ex Ephialte, cuius populi is
 esset exercitus: ubi vero quod res erat audivit, in
 aciem Persas instruxit. At Phocenses, quum multis
 crebrisque telis ferirentur, rati non nisi adversus se

το Φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι
 15 ὡς ἐπὶ σφέας ὠρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρσκευάδατο
 ὡς ἀπολειόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνον· οἱ δὲ
 ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκίων μὲν
 οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὐρος κα-
 τὰ τάχος.

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον 219
 μὲν ὁ μάντις Μεγιστής, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν
 μέλλοντα ἐσεσθαι ἅμα ἡοὶ σφι θάνατον· ἔπειτεν καὶ
 αὐτόμολοι ἦσαν, οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν
 5 περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμε-
 ροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἥδη διαφαι-
 νούσης ἡμέρης. Ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο οἱ Ἕλληνες, καὶ
 σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν
 τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακρι-

hos esse profectos, arreptâ fugâ in summum montis
 verticem se receperunt, ad occumbendam mortem
 parati. Hi igitur ita erant animati: at Persae, qui
 cum Ephialte et Hydarne erant, nullam Phocensium
 rationem habentes, descendere de monte propera-
 runt.

(219.) Qui ad *Thermopylas* erant *Graeci*, his
 primum *Megistias* vates, inspectis victimis, praedi-
 xerat mortem primo mane eis instantem: deinde ad-
 venere transfugae, quum adhuc tunc nox esset, cir-
 cuitum hostium nunciantes: tertio speculatores diur-
 ni, de summitatibus montium decurrentes, illuce-
 scente iam die, idem indicium fecere. Ibi tum *Graeci*,
 quid sibi faciendum esset deliberantes, in diver-
 sas abire sententias, aliis contententibus non dese-

γέντες, οἱ μὲν ἀπαλάσσοντο, καὶ διασκειδασθέντες κα- 10
 τὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνί-
 220 δὴ μένειν αὐτοῦ παρασκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐ-
 τὸς σφας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλυνται κηδόμε-
 νος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεούσι οὐκ
 ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἡλθον Φυλά-
 ξοντες ἀρχήν. Ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλειστός 5
 εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεὶ τε ἤσθετο τοὺς συμμάχους ἔοντας
 ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κε-
 λεύσαι σφας ἀπαλλάσσεισθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ
 καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο,
 καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο 10
 γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι, χρωμένοισι
 περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομέ-

rendam esse stationem, aliis contra nitentibus. Et,
 soluto concilio, discesserunt alii, et suam quisque in
 civitatem tendens dispersi sunt: alii vero parati erant
 cum Leonida manere. (220.) Dicunt autem, ipsum
Leonidam illos dimisisse, ne perirent curantem; *se*
autem et praesentes Spartanos non decere dicen-
tem deserere stationem ad quam custodiendam
principio missi essent. Et ego quoque quam ma-
 xime in hac sum sententia, Leonidam, quum mi-
 nime promptos esse socios vidisset, nec ad subeun-
 dum secum periculum ultro paratos, abire illos ius-
 sisse; sibi autem, ut abiret, inhonestum iudicasse.
 Contra, si maneret, ingens cum gloria manebat, et
 Spartaе felicitas non exstinguebatur. Etenim Sparta-
 nis, iam in primo huius belli initio oraculum con-
 sulentibus, responderat Pythia, *aut eversum iri La-*

- νου „ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρ-
 βάρων, ἢ τὸν βασιλῆά σφεων ἀπολέεσθαι.“ ταῦτα
 15 δὲ σφι ἐν ἔπεισι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρᾶ, λέγοντα ᾧδὲ
 Ὑμῶν δ', ὦ Σπάρτης οἰκῆτορες εὐρυχόροιο,
 ἢ μέγα ἄστυ ῥικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
 πέυθεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλῆος δὲ γενέθλης
 πενήσει βασιλῇ Φθίμενον Λακεδαίμονος οὔρος.
 20 Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
 ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἐ Φημί
 σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσῃται.
 ταῦτα τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον
 κλέος καταθέσθαι μῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
 25 τοὺς συμμαχούς μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω

*cedaemonem a barbaris, aut regem ipsorum peri-
 turum. Hoc eis illa responsum versibus hexametris
 comprehensum dederat, his verbis:*

*Vobis, ὁ spatiosae Spartae incolae,
 aut ingens urbs gloriosa a viris Persis
 evertitur; aut, si non hoc, ab Hercule oriundum
 flebit mortuum regem Laconica terra.*

*Nec enim sustinebit taurorum robur leonumque
 contra stantium. Iovis enim ille robur habet,
 eumque dico*

*non iri repressum prius, quam horum alteru-
 trum fuerit sortitus.*

Igitur *Leonidam*, haec reputantem, cupientemque
 solis Spartanis sempiternam adquirere gloriam, di-
 misisse potius arbitror socios illos qui abihere, quam
 ipsos per se, ab illo dissentientes, ita spretâ omni
 militari disciplinâ abiisse. (221.) Cuius rei mihi

- 221 ἀκόσμως οἰχέσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαστύριον δέ μοι
καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ
μοῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἶπετο
τῇ στρατῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν Ἀκαρῆνα, λεγόμε-
νον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἶπαν- 5
τα ἐκ τῶν ἱγῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, Θανρός
ἐστὶ Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόλῃται σφι.
ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπέλιπετο τὸν
δὲ παῖδα συστρατεύμενον, ὄντα οἱ μονογενέα, ἀπέ-
222 πεμφε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι εἵ-
χοντό τε ἀπίντες, καὶ ἐπείνοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιδεὶς δὲ
καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μῦνοι παρὰ Λακεδαιμόνιαι.
τούτων δὲ, Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βου-
λόμενοι κατέϊχε γὰρ σφας Λεωνίδης, ἐν ὁμήρων ἀ- 5
γῶ ποιεύμενος· Θεσπιδεὶς δὲ, ἐκόντες μάλιστα οἱ ἄλλοι

hoc etiam haud minimum documentum est, quod non modo reliqui dimissi sunt, sed quod satis constat, vati etiam exercitum sequenti, Megistiae Acarnani, genus a Melampode derivanti, eidem qui e victimis futura illis praedixerat, missionem dedisse Leonidam, veritum ne cum ipsis periret. At ille, quamquam missionem nactus, non tamen discessit; sed filium, militiae huius socium, qui unicus illi natus erat, dimisit. (222.) Caeteri igitur socii dimissi abierunt, mandato Leonidae obsequentes. Thespienses vero et Thebani soli apud Lacedaemonios manserunt. Et Thebani quidem inviti manserunt; retinuit eos autem Leonidas, obsidum loco habens: Thespienses vero summa sua voluntate; neutiquam enim Leonidam et qui cum illo erant se deserturos abscessu-

ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ,
ἀπαλλάξασθαι, ἀλλὰ καταμείναντες θυναπέθανον.
ἰστρατήγει δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω.

Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποίη- 223
σατο ἐπισχὼν χρόνον, ἐς ἀγορῆς πρὸς μαλίστα πληθῶ-
σιν προσδοκᾷ ἐποιεῖτο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλ-
τει οὕτω, ἀπὸ γὰρ τοῦ οὐρεὸς ἡ κατάβασις συντομω-
5 τέρη τέ ἐστὶ, καὶ βραχύτερος ὁ χώρος πολλόν, ἢ περ
ἡ περίοδος τε καὶ ἀνάβασις. Οἱ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμ-
Φι Ξέρξεα προσήϊσαν καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλλη-
νες, αὐτὴν ἐπὶ θανάτῳ ἐξοδὸν ποιούμενοι, ἤδη πολλῶ
μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπέξῃσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐ-
10 χῆρος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο· οἱ
δὲ ἀνα τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιώντες ἐς τὰ στενωπό-
ρα, ἐμάχοντο. Τότε δὲ, συμμίσγοντες ἐξω τῶν στενῶν,

rosque aiebant, sed apud illos m. casuros mortemque
cum eisdem occubituros. His praeerat Demophilus,
Diadromae filius.

(223.) Orto sole, Xerxes libamina fecit: deinde
aliquamdiu moratus, quo tempore forum maxime
frequentari hominibus solet impressionem in hostem
facere instituit: ita enim significatum ei ab Ephialte
erat. Nam descensus de monte brevior est, atque iter
inde ad *Thermopylas* compendiosius, quam circui-
tus et adscensus montis. Barbari igitur, qui cum
Xerxe erant, in hostem perrexerunt: et Graeci cum
Leonida, utpote ad mortem ire parati, iam multo
longius, quam ante, in spatiosiore fauciū partem
progressi sunt. Nam muri quidem munimentum cu-
stodiebatur; superioribus vero diebus in ipsas etiam

ἐπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ἐπισθε γὰρ αἱ
 ἡγεμόνες τῶν τελέων, ἔχοντες μαστίγας, ἐρράπιζον
 πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ 15
 μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ δι-
 σθεύοντο· πολλῶ δ' ἔτι πλεῖνες κατεπατέοντο τοῖσι ὑπὲρ
 ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος αὐθεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. αἴτε
 γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφιν ἔσεσθαι θάνατον
 ἐκ τῶν περιόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον 20
 ἔχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχωρώμενοι τε
 224 καὶ αἰέοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτέων
 τηνικαῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατεργότα, οἱ δὲ τοῖσι ἑξέσθαι
 διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν ταῦτα τῶ
 πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἑτέροι μετ'
 αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν 25

fauces progressi pugnaverant. Nunc igitur, quum extra
 angustias consererent pugnam, ingens hostium cecidit
 multitudo. Etenim manipulorum duces, flagellis
 a tergo instantes, et unumquemque cadentes, ad ulte-
 rius progrediendum suos concitabant. Itaque eorum
 multi in mare incidentes perierunt; multo vero plu-
 res, alii ab aliis, vivi conculcati sunt: nec ulla ratio
 habebatur pereuntium. Nam Lacedaemonii, quum
 imminere sibi mortem ab his qui montem circummi-
 verant non ignorarent, quanta maxima poterant for-
 titudinis specimina adversus Barbaros ediderunt,
 nullo modo parcentes sibi, ac furiosorum in morem
 pugnantes. (224.) Hastae quidem iam tunc plerisque
 fractae erant, et gladiis illi Persas conficiebant. In
 eo labore, ab altera parte, *Leonidas* fortissime pu-
 gnans cecidit, cum eoque alii illustres Spartani; quo-

αἰζίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ
καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πί-
πτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί· ἐν δὲ
δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπε-
10 ράνης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγο-
νότες Δαρείω. ὁ δὲ Ἀρτάνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασι-
λῆος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς·
ὃς καὶ ἐκδιδούς τὴν θυγατέρα Δαρείω, τὸν οἶκον πάν-
τα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε, ὥς μόνου οἱ εὐσσης ταύτης
τέκνου. Εἰρξέω τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι 225
μαχέομενοι. καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ Λεωνίδεω Περσέων τε
καὶ Λακεδαιμονίων ὤθισμός ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦ-
τόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο
5 τοὺς ἐναντίους τετράκις. Τοῦτο δὲ συνεστήκειε μέχρι οὗ
οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὥς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύ-

rum ego, ut dignorum virorum, nomina sciscitatus
sum cognovique: rescivi vero etiam omnium nomi-
na trecentorum. Ab altera parte, ex Persis ibidem
et alii multi illustres ceciderunt viri, et in his duo
Darii filii, Abrocomes, et Hyperanthes, quos ex Phra-
taguna Artanis filia Darius susceperat. Artanes au-
tem frater fuerat Darii, Hystaspis filius, Arsamis
nepos. Is Dario filiam suam elocans, simul totam
suam domum ei donaverat, quum unica ipsius proles
illa fuisset. (225.) Igitur duo Xerxis fratres ibi pu-
gnantes ceciderunt. Super *Leonidae* vero cadavere
acre fuit inter Persas et Lacedaemonios certamen:
donec ad extremum sua virtute Graeci illud subtra-
xerunt, quater in fugam versis adversariis. Ita pugna-
tum est, donec qui cum Ephialte erant advenere. Quos

Θοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νεῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεῖνόν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παρμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες αἰεὲς οἱ ἄλλοι, πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι, τοῖσι αὐτέων ἐτύγχανον ἐτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες· οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τεύχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθε περιστάδον.

- 226 Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιδίων τοιούτων γενομένων, ὁμῶς λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιάτης Διηνέκης. τὸν τότε Φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῆσαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πύδόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχι-

ubi accedere intellexerunt Graeci, tum vero mutatum certamen est. Tunc enim in angustias viae se receperunt, et murum etiam praetergressi, ubi ad tumultum venerunt, qui in introitu angustiarum est, ubi nunc lapideus leo stat in Leonidae memoriam, ibi confertim consederunt alii omnes, praeter Thebanos. Eodemque loco gladiis sese defendentes, quibus gladii supererant, alii manibus dentibusque depugnantes, obruti sunt Barbarorum telis, partim subruta muri munitione ex adverso ingruentium, partim ex circuitu undique circumstantium.

(226.) Tales quum se praeterissent Lacedaemonii et Thespienses omnes, fortissimus tamen ex his fuisse dicitur *Dieneces* Spartanus: quem aiunt, priusquam cum Medis congredierentur, verbum illud di-

5 Νῆαν, ὡς, ἐπεὶ οἱ βαρβαροὶ ἀπίκασιν τὰ τοξεύματα,
 τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν οἰστῶν ἀποκρύπτουσι·
 τοσοῦτό τι πλήθος αὐτέων εἶναι. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλα-
 γέντα ταῦτοισι, εἶπαι, ἐν ἀλογίᾳ ποιούμενον τὸ τῶν Μή-
 δων πλήθος, ὡς, „πάντα σοὶ ἀγαθὰ τὸ Τρηχίνιος ξείνος
 10 ἀγγέλλοι,“ εἰ ἀποκρύπτουσαν τῶν Μήδων τὸν ἥλιον,
 ὑποθήκῃ ἔσονται πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.“
 Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα ἔπεα Φασὶ Διηνέ-
 κεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ 227
 δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελ-
 Φεῖδι, Ἀλφείος καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες.
 Θεσπίων δὲ εὐδοκίμει μάλιστα τῷ οὐνομα ἦν Διθύ-
 ραμβος, Ἀρματίδew. Θαφθεῖσι δὲ σοὶ αὐτοῦ ταύτῃ 228
 τῇ περ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασιν ἢ ὑπὸ

xisse, quum Trachinium quemdam audivisset dicen-
 tem, quando Barbari tela emisserint, multitudine
 telorum solem iri obscuratum; tantam enim esse
 hostium multitudinem. Hunc igitur, nil perterri-
 tum, sed aspernantem Medorum multitudinem, re-
 spondisse aiunt, fausta omnia Graecis nunciare
 hospitem Trachinium; quandoquidem, sole telis
 Medorum obscurato, in umbra sint pugnaturi,
 non in sole. Haec et eiusdem generis alia dicta,
 aiunt, Dienecem Lacedaemonium fortis animi mo-
 numenta reliquisse. (227.) Post hunc fortissimos
 se praestitisse memorant Lacedaemonii duos fratres,
 Alpheum et Maronem, Orsiphanti filios. Ex The-
 spiensibus vero praecipuam laudem abstulit vir, cui
 Dithyrambus nomen fuit, Harmatidae filius. (228.)
 Sepulti sunt omnes eodem loco quo ceciderunt, et

378 HERODOTI HISTOR. VII.

Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἵχεσθαι, ἐπιγέγραπται
γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο

ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπάρ-
τητῆσι ἰδίῃ·

ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε·

Μνήμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτὲ Μῆδοι

Σπερχεῖον ποταμὸν κτεῖναν ἀμψιάμενοι·

μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς,

οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἕξω ἢ τὸ τοῦ μάν-

tam in horum honorem, quam in illorum qui ante
cecidérant quam dimissi a Leonida socii abierunt,
haec inscriptiones positae sunt:

*Cum trecentis olim myriadibus hic pugnarunt
ex Peloponneso quatuor millia virorum.*

Haec in honorem omnium posita inscriptio est; in
Spartanorum vero memoriam privatim ista:

*Hospes, nuncia Lacedaemoniis, hoc loco nos
iacere, dictis illorum obsequentes.*

In Lacedaemonios igitur hoc; in vatem vero istud:

*Monumentum hoc illustris Megistiae, quem
olim Medi*

*Spercheo fluvio occiderunt traiecto,
vatis, qui instans tunc fatum probe cognitum
habens,*

deserere tamen Spartae duces non sustinuit.

τιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰς σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγίστιεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγραψας.

Δύο δὲ τούτων τῶν τρηκοσίων λέγεται, Εὐρυτόν τε 229
καὶ Ἀριστόδημον, παρὲν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῶ
λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσώθῃναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην,
ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεω-
5 νίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς
τὸ ἔσχατον· ἢ, εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθα-
νέειν ἀλλὰ τοῖσι ἄλλοις παρὲν σφι τούτων τὰ ἕτερα
ποιεῖν, οὐκ ἐβελῆσαι ὁμοφρονεῖν· ἀλλὰ γνώμῃ διενει-
χθέντας, Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίο-
10 δον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐ-

Inscriptionibus istis et columnis, excepto vatis epigrammate, Amphictyones illos honorarunt: vatis vero Megistiae epigramma Simonides posuit, Leoprepis filius, pro hospitii familiaritate.

(229.) Narrant, ex trecentis illis Spartanis duos viros, *Eurytum* et *Aristodemum*, quum, si commune voluissent consilium sequi, potuissent ambo aut simul salvi Spartam redire, ut qui a Leonida e castris dimissi decubuerant in Alpenis, vehementi oculorum dolore laborantes; aut, si redire ad commilitones voluissent, mortem potuissent obire cum reliquis: hos igitur, narrant, quum alterutrum horum licuisset eligere, noluisse commune sequi consilium; sed, inter se dissentientes, *Eurytum*, cognito Persarum per montem circuitu, arma postulasse, captisque armis iussisse ilotum ut se ad pugnantes duceret, et,

τὸν κελεῦσαι τὸν εἰλωτα εἰς τοὺς μαχομένους· ὅπως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι Φεύγοντα, τὸν δὲ, ἐσπεσόντα εἰς τὸν ὄμιλον, διαφθαρῆναι· Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι. Εἰ μὲν νυν ἦν μούνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστήσαι εἰς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοί, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίην προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐβελήσαντος δὲ ἀπονήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μνηίσαι· 20
 230 μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον εἰς Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τεινῆδε. οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξέον αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιγενέσθαι· 5

postquam ad illos pervenit, ilotam quidem fuga salutem petiisse, ipsum vero in hostium agmen irrucientem occubuisse: Aristodemum autem, deficientem animo, remansisse. Quod si igitur unus Aristodemus oculorum morbo laborasset, eaque caussâ Spartam rediisset, aut si ambo simul reversi essent, Spartani (ut mihi videtur) nullam in eum iram erant exercituri: nunc vero, quum alter periit, alter, qui in eadem caussa fuerat, mori recusavit, necessario vehementer irasci Aristodemo debuerunt. (230.) Alii igitur, hoc modo hacque occasione Aristodemum, memorant, salvum Spartam evasisse: alii vero aiunt, ad deferendum nuncium quemdam missum eum fuisse e castris, et, quum pugnae deinde interesse potuisset, noluisse, sed in via moratum, supersti-

613, 99.

τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀρι- 231
 στόδημος ὄνειδος τε εἶχε καὶ ἀτιμίην. πᾶσων δὲ τοιαύδε
 ἡτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδείς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε
 διελέγετο, ὄνειδος τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος κα-
 5 λεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλα-
 βε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσαν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ 232
 ἄλλον ἀποπεμθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριη-
 κοσίων τουτέων, περιγενέσθαι, τῷ οὐνόμα εἶναι Παντί-
 τιν· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμωτο,
 ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης 233
 ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμά-
 χοντο, ὑπ' ἀναγκῆς ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος

tem fuisse; socium autem, qui simul cum eo missus fuerat, ad pugnam rediisse, in eaque occubuisse. (231.) Quidquid sit, Lacedaemonem reversus Aristodemus probro et ignominia notatus est, atque ita infamis habitus, ut nemo Spartanorum lumen ei accenderet, nec cum eo colloqueretur, utque per ignominiam *trepidus Aristodemus* nominaretur. Sed idem vir in pugna ad Plataeas culpam, quae cum premebat, dissolvit. (232.) Memorant etiam, alium ex trecentis, nomine Pantitem, quum ad deferendum nuncium in Thessaliam fuisset missus, superstitem fuisse; eundem vero, quum Spartam reversus ignominia esset notatus, voluntario suspendio vitam finisse. (233.) *Thebani* vero, quibus dux praeerat Leontiades, haecenus quidem a Graecorum partibus stantes, necessitate coacti, adversus regis exercitum dimicaverant. Ut vero superiorem esse viderunt rem

στρατιήν. ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινώ-
 μενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ελλή-
 νων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τῶ-
 νέων, χεῖράς τε προέτεινον, καὶ ἦσαν ἄσπον τῶν βαρ-
 βάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ
 μὴδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πράτρισι ἔδωκαν βα-
 σιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίῃς ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας 10
 κοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγενη-
 ῖ· ὥς τε ταῦτα λέγοντες, περιεγίνοντο· ἔχον
 γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας.
 Οὐ μέντοι τάγε πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὖτε 15
 ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπο-
 κτεῖναν προσίοντας, τοὺς δὲ πλεῖνας αὐτῶν, κελαι-
 σαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλῆα, ἀρξά-
 μενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδῃ· τοῦ τὸν πάντα

Persarum, quo tempore Graeci qui cum Leonida fu-
 rant ad tumultum se recipere properabant, his des-
 tis, passis manibus ad Barbaros accesserunt, dicentes
 id quod verissimum erat, cum Medis sese sentire;
 et inter primos terram et aquam regi tradidisse;
 necessitate autem coactos venisse ad Thermopylas,
 et a cladis culpa regi illatae esse immunes.
 His dictis, salvi evaserunt; habebant enim etiam
 Thessalos dictorum testes. Nec tamen prorsus felici-
 ter eis res cessit. Nam, ut accedentes eos in pote-
 state habuerunt Barbari, nonnullos etiam, ut accede-
 bant, interfecerunt; reliquis vero Xerxis iussu regia
 inusserunt stigmata, initio a duce Leontiaide facto;
 cuius viri filium Eurymachum, interiecto tempore,
 Plataeenses interfecerunt, quum quadringentorum

Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐβόησαν Πλαταιέες,
20 στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ σχόν-
τα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγωνί- 234
σαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάσπον, εἰρώτα ἀρξά-
μενος ἐνθένδε· „Δημάσπε, ἀπὸ εἰς ἀγαθός, τεκμαί-
„ρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέ-
5 „βη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ, κόσμοι τινὲς εἰσι οἱ λοιποὶ
„Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων ὅσοι τοιαῦτοι τὰ πολέ-
„μια, εἴτε καὶ ἅπαντες;” Οὗ δ’ εἶπε· „ὦ βασιλεῦ,
„πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ
„πόλιν πολλαί· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις· Ἔστι
10 „ἐν τῇ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακίς-
„χίλιων μάλιστα κη· οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι

dux fuisset Thebanorum, quorum ope Plataeensium urbem occupaverat.

(234.) Hoc igitur modo ad Thermopylas Graeci pugnauerant. Tum vero Xerxes vocatum ad se Demaratum interrogavit, hoc usus sermonis introitu. Demarate, vir probus es: ex vero ita iudico: quaecumque enim dixisti, ea ita evenerunt. Nunc dic mihi, quotnam numero sint reliqui Lacedaemonii; et ex his quot sint horum similes in re bellica, an etiam tales sint omnes? Et ille, Rex! inquit, multitudo quidem omnium Lacedaemoniorum ingens est, et civitates sunt multae: quod vero tu scire cupis, id dicam. Est in Laconica Sparta, civitas virorum octies mille admodum: et hi quidem omnes similes sunt his qui hic pugnarunt. Caeteri vero Lacedaemonii his utique

„ἐνθάδε μαχεσάμενοι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμό-
 „νιοι, τούτοις μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ξέρξης· „Δημάσθε, τῷ τρόπῳ ἀπονητότατα
 „τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ 15
 „γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων,
 235 „οἷα βασιλεὺς γενόμενος.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο· „ὦ
 „βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευεαὶ μοι προθύμως,
 „δικαίον μὲ σοὶ ἐστὶ φράζειν τὸ ἀρίστον. εἰ τῆς ναυτι-
 „κῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειας ἐπὶ τὴν
 „Λακωνικὴν χώραν. Ἔστι δὲ ἐπ’ αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη, 5
 „τῇ συνονομασία Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ’ ἡμῶν
 „σφωτάτος γενόμενος, κέρδος μέζον, ἔφη, εἶναι Σπαρ-
 „τήτης κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον
 „ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἔσε-
 „σθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὐ τι τὸν σὸν στόλον προ- 10

*non sunt similes, at fortes tamen viri sunt. Ad
 haec Xerxes ait: Quonam igitur pacto hos homi-
 nes minimo labore subigemus? Age, hoc mihi
 prome! Tu enim vias consiliorum omnium, qui-
 bus illi utuntur, compertas habes, quippe qui rex
 eorum fuisti. (235.) Respondit Demaratus:
 Quandoquidem studiose me consulis, aequum est
 ut tibi id, quod optimum fuerit, expromam:
 nempe, si trecentarum navium classem in Laco-
 nicam miseris terram. Est autem prope illam sita
 insula, cui nomen Cythera; de qua Chilon, vir
 olim apud nos sapientissimus, dicere consueverat,
 ingens lucrum fore Spartanis, si ea insula mari
 mergeretur potius, quam emineret. Nempe ille,
 non utique tuam classem ex longo tempore pro-*

„δως, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως Φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον.
 „ἐκ ταύτης αἶν τῆς νήσου ὁρμεύμενοι, Φοβεόντων τὺς
 „Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἐόντος οἰ-
 „κίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλά-
 15 „δος ἀλίσκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ, βοηθήωσι ταύτῃ. κα-
 „ταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἦδη τὸ
 „Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. Ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς,
 „τάδε τοι προσδέκα ἔσεσθαι. ἔστι τῆς Πελοποννήσου
 „ἰσθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοπον-
 20 „νησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλ-
 „λας τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ
 „ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις
 „προσχωρήσουσι.“ Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, 236

*spiciens, sed quamlibet quorumcumque hominum
 timens classem, semper veritus erat ne ex illa
 insula tale quidpiam patriae suae immineret,
 quale tibi ego nunc propono. Ex hac igitur insula
 impetum faciens tua classis terreat Lacedaemo-
 nios: et illi, proprio finitimoque bello pressi, nil
 verendum est. ne reliquae Graeciae, a pedestribus
 tuis copiis oppugnatae, auxilio veniant. Domitā
 autem reliquā Graeciā, Laconicum genus per se
 relinquitur invalidum. Istud autem ni feceris,
 hoc futurum exspecta. Est Peloponnesi isthmus
 angustus; quo loco a coniuratis adversus te om-
 nibus Peloponnesiis scito certamina multo acro-
 ra tibi, quam quae adhuc facta sunt, imminere.
 Istud vero si feceris, isthmus ille et civitates
 omnes sine pugna in tuam cedent potestatem.
 (236.) Post haec Achaemenes, frater Xerxis, et
 Herod. T. III. P. I. B b*

386 HERODOTI HISTOR. VII.

ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
 στρατηγός, παρατυχὼν τε τῷ λόγῳ, καὶ δείσας μὴ
 ἀναγνωσθῆ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ὀρέω
 „σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους, ὃς Φθονέει τοι εὖ πρῆσ- 5
 „σονται, ἢ καὶ προδιδῶι πρῆγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ
 „καὶ τρέποισι τοιοῦτοισι χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρου-
 „σι· τοῦ τε εὐτυχέειν Φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον στυ-
 „γέουσι. Εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες
 „νεαυηγῆκαςι τετρακόςαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέ- 10
 „δου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλῶειν Πελοπόννησον,
 „ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι. ἀλῆς δὲ ἐὼν ὁ
 „ναυτικὸς στρατὸς, δυσμεταχειρίστός τε αὐτοῖσι γίνε-
 „ται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς
 „ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ ἀρῆζει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, 15

classi praepositus, qui huic colloquio intererat, ve-
 ritus ne ad faciendum quod Demaratus suaserat Xer-
 xes induceretur, hunc sermonem est exorsus. *Rex!*
video te sermonem admittere viri, qui tuae invi-
det felicitati, aut etiam prodere res tuas cona-
tur. Nam hoc uti more amant Graeci: invident
aliis ob felicitatem, oderuntque potentiores. Quod
si tu in praesenti rerum statu, postquam quadrin-
gentae nostrarum navium naufragium fecerunt,
alias trecentas de classe dimiseris quae Pelopon-
nesum circumnavigent, erunt nobis hostes ad re-
sistendum pares. Sin coniuncta manet nostra
classis, difficilis illis erit ad oppugnandum, om-
ninoque resistere tibi neutiquam poterunt. Ad
haec universae navales copiae terrestribus erunt
praesidio, et terrestres copiae navalibus, unā iter

„ὁμοῦ πορευόμενος. εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσῃαι
 „κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κείνοι σοί. Τὰ σεαυτοῦ δὲ τι-
 „θέμενος εὖ, γνώμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπι-
 „λέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον,
 20 „τὰ τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πλεῖστος εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖ-
 „νοί γε αὐτοὶ ἐαυτῶν περὶ φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
 „ὥσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἣν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς
 „μάχην, οὐδὲ ἐν τὸ παρεὸν τρώμα ἀνιέονται.“ Ἀμεί- 237
 βεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀχαιοί, εὖ τέ μοι δοκέεις
 „λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρχτος δὲ λέγει μὲν
 „τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμῃ μέντοι ἐσσοῦ-
 5 „ται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδεξομαι, ὅπως οὐκ
 „εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσι τε λεγομένοισι
 „πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, καὶ τῷ εὔῃ, ὅτι

facientes: quos si diremeris, nec tu illis utilis esse poteris, nec illae tibi. Quod si tuae rationes recte erunt initae, sic indue animum, ut nil cures res adversariorum, quo loco gesturi sint bellum, quidve agant, aut quanta sit illorum multitudo. Satis ipsi idonei sunt suas res curare, et nos nostras. Lacedaemonii vero, si contra Persas in pugnam progredientur, ne unam quidem hanc praesentem cladem reparabunt. (237.) Cui Xerxes his verbis respondit: Achaemenes! recte tu mihi dicere videris, atque ita faciam. Demaratus autem ea dicit, quae meis rebus ipse utilissima iudicat: eius tamen sententia a tua superatur. Nam istud quidem non admitto, non bene eum cupere meis rebus: documento quippe mihi sunt quum superiores eius sermones, tum res ipsa.

„πολιότης μὲν πολίτη εὖ πρήσσοντι φρονέει, καὶ ἔστι
 „δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν, συμβουλευομένου τοῦ
 „ἄστοῦ, πολιότης ἀνὴρ τὰ ἀριστα οἱ δοκέοντα εἶναι 10
 „ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δ' εἰ-
 „σὶ οἱ τοιοῦτοι. ξένος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἐστι εὐμε-
 „νέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλευ-
 „σειε τὰ ἀριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δῆ-
 „μάρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχουσθαι τινα τοῦ λοιποῦ 15
 238 „κελεύω.“ Ταῦτα εἶπας Ξέρξης, διεξήιε διὰ τῶν νε-
 κρῶν· καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ
 στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν
 κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλὰ μοι πολλοῖσι μὲν καὶ
 ἄλλοισι τεκμηρίοις, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέ- 5
 γονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν

*Etenim civis quidem invidet felicitati civis, et ta-
 cite ei infensus est: nec facile civis, a popularium
 aliquo consultus, ea illi quae ipsi optima viden-
 tur suaserit, nisi probabiles in virtute progres-
 sus fecerit: cuiusmodi rari sunt homines. Hospes
 vero hospiti felici benevolentissimus est, et con-
 sultanti lubens optima suaserit. Itaque maledi-
 centiā adversus Demaratum, qui meus hospes est,
 abstinere dehinc quemlibet iubeo. (238.) Haec Xer-
 xes postquam dixit, per caesorum cadavera transiit;
 et Leonidae, ut audivit regem hunc et ducem Lace-
 daemoniorum fuisse, abscindi caput et e palo erigi
 iussit. Ac mihi quidem quum aliis documentis, tum
 vero maxime hoc ipso, fit manifestum, Xerxem
 vivo Leonidae omnium hominum maxime iratum*

ἐθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κοτε εἰς τὸν νεκρὸν
ταῦτα παρενόμησε· ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν
ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέ-
10 μια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν.

Ἄνεμι δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέ- 239
λιπε. Ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι, ὅτι βασιλεὺς στέλ-
λοιο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι· καὶ οὕτω δὴ εἰς τὸ
χρηστήριον τὸ εἰς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὴ σφι
5 ἐχρήσθη τὰ ὀλίγα πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ
Θωμασίῳ. Δημάροτος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, Φυγῶν εἰς
Μηδούς, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκός ἐμοὶ συμμα-
χέεται, οὐκ ἦν εὐνοος Λακεδαιμονίοισι. πάρεστι δὲ εἰ-
κάζειν, εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαί-

fuisse: alioqui enim numquam in mortui corpus ita
nefarie saeviturus erat, quandoquidem maxime om-
nium, quos novi, hominum Persae honorare fortes
viros consueverunt. Illi igitur, quibus id impera-
tum est, iussa exsecuti sunt.

(239.) Sed redeo ad eam narrationem, quam su-
perius imperfectam reliqui. Parare regem expedi-
tionem adversus Gracciam primi resciverant *Lac-
cedaemonii*, idque mira quadam ratione rescive-
rant. Ideoque ad Delphicum miserunt oraculum, ubi
illud eis editum est responsum, quod paulo ante com-
memoravi. Demaratus enim, Aristonis filius, exsulans
apud Medos, ut equidem existimo, et ratio mecum
militat, non bene animatus fuit in Lacedaemonios.
Coniectare igitur licet, utrum benevolo hoc fecerit
animo an insultandi caussa. Postquam decrevit *Xer-*

ρων. Ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλατεύειν ἐπὶ τὴν 10
Ἑλλάδα, ἔων ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρχτος, καὶ ποτόμε-
νος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλ-
λως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ
λαμφεῖν· ὁ δὲ μηχανᾶται τοιαύδε. δελτίον δίπτυχον
λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ 15
ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔργαυε τὴν βασιλέος γνώμην· ποιή-
σας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμ-
ματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα
παρέχῃ οἱ πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίκετο
εἰς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λα- 20
κεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφί, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι,
Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνή, Γοργά,
ὑπέβητο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτὴ, τὸν κηρὸν κινῶν κελεύου-
σα, καὶ εὐρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πει-

xes exercitum adversus Graeciam ducere, *Demaratus* tunc Susis praesens, ubi id rescivit, Lacedaemoniis voluit significare. Qui quum aliam rationem, qua id eis significaret, non haberet, quum periculum esset ne deprehenderetur, tali usus est commento. Summā duplicatā tabellā, ceram ex ea erasit, et ligno tabellae consilium Xerxis inscripsit: quo facto, scriptum istud infusā cerā denuo obduxit, ne nudam ferenti tabellam molestia exhiberetur a viarum custodibus. Postquam vero Lacedaemonem perlata tabella est, coniectare Lacedaemonii, quid rei esset, prius non potuere, quam (ut equidem accepi) Cleomenis filia, Leonidae uxor, Gorgo, eos docuisset. Haec enim re secum perpensa, eradi ceram iussit, atque ita in

25 *Θομένοι δὲ, εὖρον καὶ ἐπιλεξάντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.*

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ζ΄.

ligno reperturos esse scripturam ait: cum obsequentes illi, intus scripta repererunt legeruntque, ac deinde reliquis Graecis legenda miserunt. Haec igitur ita gesta esse memorant.

FINIS LIBRI SEPTIMI
HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI SEXTI.

HISTIAEUS, Miletum rediturus, (lib. V. 106.) Artapherni suspectus, nec ab ipsis Milesiis et aliis Ionibus receptus, cum Lesbiiis navibus Byzantium se confert. (*Cap.* 1-5.) Persis *Miletum* terra marique oppugnantibus, Iones ad *pugnam navalem* aliquantisper strenue se exercent, auctore Dionysio Phocensi: mox vero disciplinae pertaesi, praelio commisso, deserti a Samiis, ingenti clade adficiuntur. (6-15.) *Chiorum* ii etiam, qui evaserant, ab insciis Ephesiis occiduntur. (16.) Dionysius Siciliam petit, ibique piraticam exercet. (17.) *Miletus capta a Persis*, ut Pythia praedixerat; (18. 19.) incolae ad Tigridis ostia deportati. (20.) Milesiorum sortem lugentes Athenienses, multant *Phrynichum*, qui traegediam *Μιλήτου ἄλωσιν* docuerat. (21.)

Samiorum pars, iugum Persarum abhorrentes, cum profugis *Milesiis* Siciliam petunt, ibique *Zanclem* urbem occupant; cuius tyrannus *Scythas*, regno exutus, ad Darium profugit. (22-24.) Samus et Caria in Persarum ditionem redactae. (25.) *Histiæus* Chium subigit: dein in continente cum Persis congressus, vivus capitur, et Sardes abductus necatur ab Artapherne, invito rege. (26-30.) Caeteri Iones a Persis subiguntur. (31. 32.) *Chersonesus* ad Hellespontum et tota ora Thraciae usque *Byzantium* in Persarum ditionem redigitur. (33.)

Digressio de Chersoneso Thracica. Pisistrati aetate tenuerat eam *Miltiades*, Cypseli filius, a *Doloncis* sibi traditam, qui cum colonis Atheniensibus eo profectus est. (34-37.) Huic successerat fratris uterini *Cimonis* (cf. c. 103.) filius, *Stesagoras*; et post hunc alter *Cimonis* filius *Miltiades*, Athenis eo a Pisistratidis missus. (38. 39.) Is, Scythis post Darii

discessum in Chersonesum irrumpentibus, profugit: dein in regnum restitutus, ob Persarum metum quinque triremibus instructis Athenas rediit. Filius eius Metiochus, cum una triremi captus, ad Darium missus est et bene ab eo habitus. (40. 41.)

Ioniâ penitus pacatâ, et rebus omnibus ibi ordinatis, (42.) *Mardonius* cum ingenti classe Europam petit, Eretriae et Athenis (cf. V. 99.) bellum illaturus. (43.) Thaso et parte Macedoniae primum expugnatis, dum classis *Athon* montem circumvehitur, acri coorta tempestate, plurimae naves pereunt. (44.) Simul pedestris exercitus in Macedonia a *Brygis* Thracibus magnam cladem accepit: quibus postremo devictis, in Asiam Mardonius redit. (45.) *Thasii*, metallis opulenti, rebellionem molientes, muro et navibus exuti sunt. (46. 47.) *Darius* praecones per Graeciam dimisit, *terram et aquam* regi postulantes: (48. cf. VII. 32. et 131 - 136.) quibus quum et alii et in his *Aeginetae* essent obsecuti, Aeginetae hoc nomine ab Atheniensibus apud Spartanos accusati sunt. (49.) *Cleomenes*, rex *Spartae*, Aeginam proficiscitur deditionis auctores comprehensurus: sed per *Demarati*, alterius regis, machinationes et *Crii* Aeginetae vociferationem infecta re discedere cogitur. (50. 51.)

Digressio de regibus Spartanorum. *Aristodemus* Heraclida, conditor coloniae Doriensium in agro Laconico: eiusdem filii gemelli, *Eurysthenes* et *Procles*, duarum familiarum regiarum auctores. (52.) *Doriensium reges* a maioribus, usque a *Perseo*, *Hellenes* fuere; a Danaë vero, Aegyptiî. *Perseum* quidem Persae aiunt, quum Assyrius fuisset, Graecum esse factum. (53 - 55.) Iura atque *munera Regum Spartanorum*, in bello, (56.) et in pace. (57.) Honores post mortem iidem fere qui Persis. (58.) Alia *instituta* Spartanis cum Persis, et cum Aegyptiis, communia. (59. 60.)

Ariston. *Spartae* rex, quum duas deinceps habuisset uxores steriles, tertiam duxit, priori marito per dolum abductam, quae ex foedissimâ olim puel-

lulâ formosissima evaserat. (61. 62.) Haec *Demaratum* peperit, quem pater, spurium primo iudicatum, mox dein pro genuino habuit. (63.) *Ex praeterea* usus *Cleomenes* subornavit *Leotychidem*, qui contenderet, *Demaratum* ut spurium non legitime regnare posse Spartae. (64. 65.) Eandem in sententiam, per *Cleomenis* artificia, pronunciante oraculo, regia dignitate exutus est *Demaratus*. (66.) Is postea a *Leotychide*, qui in eius locum suffectus est, probro adfectus, matrem obtestatur, ut sibi quo patris natus sit vere dicat: quae aut ipsum *Aristonem*, qui *Astrabacum* heroem illius patrem esse adseverat (67-69.) Tum is primum *Elin*, tum *Zacynthum*, postremo ad *Darium* profugit, a quo honorificentissime exceptus est. (70.) *Leotychides*, cuius filia, *Lampito*, *Archidamo* nupsit, (71.) subsequente tempore, in bello Thessalico largitione corruptus, indictam suorum metuens, *Tegeam* se contulit, ibique exsul mortuus est. (72.)

Interim *Cleomenes*, cum eodem *Leotychide* collega *Aeginam* reversus, *Medicarum* partium patronos comprehensos *Atheniensibus* in custodiam tradit. (73.) Dein, detecto dolo quo *Demaratum* deiecerat, in *Arcadia* exulans, *Arcades* adv. *Spartam* concitavit, ircurando per *Stygiam aquam* adactos. (74.) *Spartam* revocatus, in insaniam incidit, seque ipse misero modo dilaniatum trucidat. (75.) Idem *Cleomenes* antea *Argivos* maxima clade adfecerat, et elapsos, qui in *Argi herois* lucum se receperant, per summam perfidiam obruncaverat; et, quum *Argos* capere sperasset, tamen re infecta redierat. (76-82.) *Argivi* post illam cladem servorum paruerunt imperio. (83.) *Cleomenes* *Scythico more merum bibere* adsueverat. (84.)

Leotychides a *Spartanis* *Athenas* mittitur ut *Aeginetas* *Atheniensibus* in depositum traditos repeteret; quibus ille *Glauci* *Spartani* exemplum, depositum negare conantis, proponit: nec vero *Aeginetas* reddunt *Athenienses*; (85. 86.) nempe hanc poenam ab illis sumentes ob incursionem in *Atticum* agrum

factam. (cf. V. 81.) Iam ante id tempus, quum theoridem Atheniensium navem per insidias interceptissent Aeginetae, Athenienses cum Nicodromo Aegineta de prodenda ipsis insula pepigerant; sed successum ea res non habuerat (87-93.)

Datis et Artaphernes, in Mardonii locum suffecti, cum ingenti classe Graeciam petunt: (94. 95.) *Naxum* et alias Cyclades expugnant, *Delo* parcut, cuius numina venerantur. (96. 97.) Contremiscit *Delus*. (98.) Classe ad *Euboeam* adpulsâ, *Carystum* et *Eretriam* expugnant *Persae*. (99-101.) *Hippia* duce *Marathonem* traiciunt. (102.) Eodem exeunt Athenienses, quorum praetor praecipuus *Miltiades*, nuper Chersoneso profugus, (cf. c. 41.) Cimonis filius, ter Olympiae victoris. (103. 104. coll. c. 38-39.) *Phidippidi* Spartam misso deus *Pan* occurrit. (105.) Spartani ante plenilunium exire recusant. (106.) *Hippiae* somnium, et dens sternutando excussus. (107.) Soli *Plataeenses* Atheniensibus praesto sunt. (108.) *Callimachus polemarchus* accedit *Miltiadis* sententiae, acie depugnandum esse. (109. 110.) *Pugna Marathonica*. (111-113.) *Cynaegiri* pertinax fortitudo. (114.) *Persae* *Phalerum* petunt, sed urbem diligenter custodiri videntes, in *Asiam* revertuntur. (115. 116.) Interfectorum utrimque numerus. *Epizelus*, miro modo oculorum usu privatus. (117.) Simulacrum *Apollinis*, a *Persis* ex *Delio* *Bocotiae* raptum, *Datidis* iussu restituitur. (118.) *Eretrienses* captivi deportantur in *Asiae* regionem, ubi est fons, ex quo simul bitumen et sal et oleum hauritur. (119.) *Pugnatâ iam pugnâ Athenas* veniunt auxilia *Spartanorum*. (120.)

Alcmaeonidae perhibebantur sublato scuto signum dedisse *Persis*, quo eos monerent, ut classem *Athenas* moverent: (c. 115.) quod crimen ab illis amolicens *Herodotus*, ait eos tyrannorum Atheniensium inimicos perinde aut etiam magis fuisse, quam *Calliam*; cuius singularia liberalis animi specimina laudantur. (121. 122.) *Alcmaeonidae*, familia inter Athenienses nobilissima, non minora odii *Pisistratidarum*

documenta ediderunt. (123. 124. coll. V. 62. 63.) Familia iam olim clara, aucta divitiis erat per *Alcmaeonem*, Megacelis filium, a *Croeso* ingenti auri copia donatum: (125.) dein auctus eius splendor per *Clisthenis* adfinitatem, Sicyoniorum tyranni; qui, invitatis ad se et splendidissime acceptis primariis ex omni Graecia iuvenibus, quibus filiam elocavit *Agaristen*, ex omnibus *Megaclem*, *Alcmaeonis* filium, generum elegit. (126-130.) Quo ex matrimonio natus Hippocrates filiam habuit *Agaristam*, quae Xanthippo nupta *Periclem* peperit. (131.)

Miltiades, ditaturum se Athenienses pollicens, *Parum* insulam invadit: sed a templi ministra frustra adiutus, graviter laeso femore, infecta re reversus, accusatur domi, et pecuniâ multatur. (132-136.) Idem olim *Lemnum* in Atheniensium redegebat potestatem, eiectis *Pelasgis*, qui iam ante ex Attica fuerant pulsî; et deinde mulieres Atticas, festum ad Brauronem agentes, rapuerant; quae deinde ab illis unâ cum pueris, quas in Lemno peperant, trucidatae sunt: unde *Lemnîa facta* in proverbium abierunt. (137-140.)

ARGUMENTUM LIBRI SEPTIMI.

Darius novum adversus Graeciam bellum parat, itemque adversus rebelles Aegyptios. (Cap. 1.) Copias educturus, successorem regni nominat, non filium natu maximum, sed *Xerxem*; quem in ea re consilio etiam iuvit *Demaratus* exsul, rex olim Spartae. (2. 3.) Mox mortuo Dario succedit *Xerxes*; (4.) qui a Mardonio, ab Aleuadis, Pisistratidis, et Onomacrito fatidico, ad subigendos Graecos instigatur. (5. 6.) Recipitur Aegyptus, cui Achaemenes praeficitur. (7.)

Xerxes convocatis Persiae proceribus disserit de *invadenda Graecia*. (8.) Regis consilium vehementer collaudat *Mardonius*; (9.) sed gravi oratione improbat *Artabanus*, avunculus regis. (10.) *Arta-*

bano iratus Xerxes, insequente nocte tamen, re perpensa, in illius transit sententiam: sed eadem nocte viso per somnum oblato monetur, ut in priori persistat sententia. (11. 12.) Nihilo minus postridie denuo convocatis proceribus significat, probari sibi Artabani consilium. (13.) Iterum vero eodem viso et ipsi atque etiam Artabano oblato, decernitur *Bel-lum Graeciae inferendum*. (14 - 19.)

Immensus belli adparatus per quadriennium instructus. (20. 21.) Mons *Athos perfossus*. (22 - 24.) Rudentes linei et biblini in pontium usum parati; commeatus idoneis locis dispositi. (25.) Celaenis, Phrygiae urbe, ubi *Marsyae* pellis suspensa, *Pythius* Lydus Xerxem eiusque exercitum hospitio excipit. (26 - 29.) *Colossae*, et alia Phrygiae oppida. (30. 31.) Sardibus Xerxes praefectos per Graeciam dimittit, qui *terram et aquam* postularent. (32. cf. VI. 48. et VII. 131 - 133.) *Pontibus tempestate ruptis*, qui super Hellesponto primum constructi erant, in ipsum Hellespontum stolidè saevit Xerxes. (33 - 35.) Reficiuntur pontes. (36.)

Sardibus ex hibernis movente *Xerxe* cum exercitu, defecit sol. (37.) Pythii filium, cui vacationem militiae pater a rege petit, *medium discindi* iubet rex. (38. 39.) Ordo agminis: *equi Nisaei*: currus Iovi sacer. (40. 41.) Iter per Mysiam: ad Idam montem multi milites fulmine tacti: Scamandri fl. aqua deficit. (42. 43.) Abydi *Xerxes*, copias navales et pedestres spectans, illacrymatur: inde grave *Artabani* cum illo *colloquium* de vitae humanae conditione, et de instantis expeditionis periculis (44 - 52.)

Artabano Susa dimisso, *Xerxes* cum exercitu *Hellespontum transit*: septem continui dies septemque noctes transeundo insumtae sunt. (53 - 57.) Iter copiarum navalium et pedestrium ad Doriscum usque. *Melas* fl. epotus. (58.) *Doriscus*, Thraciae ora, quam *Hebrus* perfluit: ibi naves subductae, et numerus copiarum per dena millia, unum in locum inclusa, initus. (59. 60.) Tunc per singulas nationes discretus exercitus, quarum cultus, arma et duces descri-

buntur. Primum *Persae*: olim a Graecis *Cephene* nominati, a finitimis *Artaei*; dein a *Perseo* nomen invenerunt. (61.) *Medi*, olim *Arii* dicti. *Cissii*: *Hyrcani*: (62.) *Assyrii*, a Graecis *Syrii* vocati. *Chaldaei*. (63.) *Bactriani*. *Sacae*, Scythicus populus. Persae autem omnes *Scythas*, *Sacas* vocant. (64.) *Indi*. (65.) *Arii*, *Parihi*, *Chorasmii*, *Sogdiani*, *Gandarii*, *Dadicae*. (66.) *Caspii*, *Sarangaë*, *Pactyes*. (67.) *Utii*, *Myci*, *Paricani*. (68.) *Aethiopes*, *Aethiopes Afri*. (69.) *Aethiopes Asiatum*, sermone et capillis differentes ab Afris. (70.) *Phryges*. (71.) *Paphlagones*, *Ligyes*, *Maticeni*, *Maryandini*; *Syri*, quos Persae *Cappadocas* vocant. (72.) *Phryges*, olim Macedonibus finitimi, tuncque *Briges* dicti. *Armenii*, *Phrygum* colonia: (73.) *Lydi*, olim *Maeones*. *Mysi*, *Lydorum* coloni; *idem Olympiani*. (74.) *Thraces Asiani*, s. *Bithyni*, olim *Strymonii* Europaei. (75.) *Chalybes*, [quorum nomen apud Herodotum intercidisse videtur] *idem Martis* oraculum. (76.) *Cabelenses* *Maeones*, *idem Laronii*. *Milyae*. (77.) *Moschi*, *Tibareni*, *Mecrones*, *Mosynoeci*. (78.) *Mares*, *Colchi*, *Abrodii*, *Saspis*. (79.) *Insulani ex mari Rubro*: *portati*. (80.) Hae pedestres copiae, in myriades, chiliades etc. tributae. (81.) Earum summi duces. (82.) *Immortales* quos dicunt Persae. (83.) *Equitatus*, ex Persis, Sagartiis, Medis, etc. et *Practoti* equitum. (84-88.) *Camelis* vecti Arabes. (86-87. coll. I. 80.) *Triremium* numerus, et populi quibus illae imperatae: *Phoenices* cum *Syris Palaestinis*: illi olim maris *Rubri* accolae. *Aegyptii*. (89.) *Cypriorum* varii populi, alii aliunde advenae. (90.) *Cilices*, olim *Hypachaei*. *Pamphyli*, unde *oriundi*. (91.) *Lycii*, origine Cretenses, olim *Termitae*. (92.) *Dores* *Asiani*, origine Peloponnesii. *Cares*. (93.) *Iones*, Achaiae olim in Peloponneso incolae, tunc *Pelasgi Aegialenses* dicti. (94.) *Insulani ex mari Aegaeo*: *Aeoles*: utrique olim *Pelasgi*. *Hellaspontii*, Ionum et Doriensium coloni. (95.) In qua- que navi fuit certus numerus Persarum, Medorum,

et Sacarum. *Sidoniae* naves optimae. (96.) Praefecti classis, et Nauarchi maxime illustres; in his *Artemisia*, *Halicarnassi* regina. (97-99.)

Copias et pedestres et navales lustrat *Xerxes*: (101.) tum suam potentiam iactat in colloquio cum *Demarato*, qui regi laudat Graecorum disciplinam. (101-104.) *Dorisco* praefectus *Mascomes* raram fidelitatem praestat regi; ut et *Boges*, praefectus *Eionis*. (105-107.) A *Dorisco Xerxes versus Graeciam* pergit, adsumtis in exercitum populis omnibus regiones interiectas incolentibus. Castella Samothracica, Mesembria, Stryme. Lissus fl. epotus. Brianitica regio, olim Gallaica. (108.) *Maronea*, *Dicaea*, *Abdera*. Paludes *Ismaria* et *Bistonía*: fluvii, *Travus*, *Compsatus*, *Nestus*. Lacus a iumentis exsiccatus. (109.) *Thraciae populi*: *Pacti*, *Cicones*, *Bistones*, *Sapaei*, *Dersaei*, *Edoni*, *Satrae*. (110.) *Satrae* montani libertatem semper tuiti sunt: apud eos oraculum *Bacchi*, cuius prophetae *Bessi*. (111.) Castella *Pierum*. *Mons Pangaeus*, eiusque metalla. (112.) *Paeones*, *Doberes*, *Paeoplae*. *Strymon* fluv. ad quem sita *Eion*. Regio olim *Phyllis* dicta. *Strymoni* equos candidos immolant *Magi*. (113.) *Novemviae* *Edonorum*: ubi novem pueros vivos defoderunt *Persae*. (114.) *Argilus*: *Bisaltica* regio: campus *Syleus*: *Stagira* oppidum: [Nostro *Stagirum*:] *Acanthus*. Via, qua iter fecit exercitus, religiose culta a *Thracibus*. (115.) *Acanthios* laudat *Xerxes*: ibi mortuum *Artachacem Persam* *Acanthii* ut heroem colunt. (116. 117.) *Graecis* civitatibus, qua *Xerxes* transibat, *coenae sumtuosissimae* imperatae, quibus opes earum adtritae. (118-120.)

A *Dorisco* usque *Acanthum*, classis haud procul a littore comitata erat pedestrem exercitum: nunc classis in *Sinum Thermaicum* praemittitur, recensenturque loca, quae illa in itinere adtigit. (121. 123.) Eodem pedestres copiae per mediam continentem tendunt. *Echidorus* fl. in *Axium* influens. (124.) *Cameli* a *leonibus* laniati: eisdem in locis tauri sylvestres. Quousque *leones* in Europa reperiantur.

(125. 126.) Castra Persarum ad *Thermam*. *Echidorus* fl. epotus. (127.) Xerxes invisit *Penei* fl. ostia; quae si aggere obstruerentur, ne exire aquae e *valle* Thessalica possent, denuo, ut olim, universa *Thessalia undis mergeretur*. (128-130.) Redeunt praecones in Graeciam missi: qui populi Regi terram et aquam dederunt, hos *Delphico deo decimandos* iurant reliqui Graeci. (131. 132.) Cur Athenas et Spartam praecones non miserit Darius. (133. cf. c. 32.) *Talthybii* herois ira ob necatos olim a Spartanis praecones Darii; (cf. VI. 48.) quam ad placandam duo Spartani Susa missi sunt, poenas daturi. (134-137.) Graecorum sub *Xerxis* expeditionem discordia. (138.) *Athenienses* maxime servatores fuere Graeciae. (139.) Duo *oracula Atheniensibus data*, prius minax, alterum benignius, quo commendabatur *marus ligneus*, quem *naves* interpretatus est *Themistocles*, (140-143.) qui iam persuaserat civibus, ut pecuniam publicam navibus construendis impenderent. (144.) Mutuas inimicitias dissolvunt Graeci, et Sardes speculatores mittunt; quos deprehensos Xerxes incolumes dimittit. (145-147.) *Argivi* societatem Graecorum recusant. (148-152.)

Athenienses et Lacedaemonii legatos in *Siciliam* mittunt ad *Gelonem*, primum Gelae, dein *Syracusarum* tyrannum; (153-156.) quibus auxilia adv. Persas rogantibus negat ille, ni summa imperii ipsi committatur. (157-162.) Legatis infecta re reversis, privatim sibi *Gelon* cavet a Persis, pecuniâ Delphos missâ per *Cadmum* Coum, rarae fidei virum. (163. 164.) Siculi aiunt, auxilia Graecis non misisse Gelonem ob bellum *Siciliae* a Poenis illatum *Amilcare* duce: (165.) quo bello victus *Amilcar* evanuit, quem mortuum divinis honoribus Poeni prosequuntur. (166. 167.) *Corcyraei* auxilia Graecis polliciti, per dolum illis illudunt. (168.)

Cretenses, Graecis opem ferre paratos, deterret oraculum, Minois iram minitans. (169.) Hac occasione obiter agitur de *caede Minois*, de *Cretensium* expeditione in Siculam ad eam ulciscendam suscepta; de

Creticis in *Iapygia* coloniis, et Tarentinorum et Rheginorum infelici bello adv. eas suscepto. (170.) *Cretae* insulae alii aliis temporibus incolae. (171.)

Thessali primum Graecis faventes, dein ab illis destituti, Medorum partes coacti sequuntur. (172-174.)

Delecti Graeci ad sustinendum hostem praemittuntur *Thermopylas et Artemisium*: (175-177.) quorum locorum situs describitur c. 176. De Thermopylis conf. etiam c. 200. Oraculum *ventos* pollicetur *auxilio* futuros *Graecis*. (178.) Tres naves Graecorum capiuntur a praemissis Persis; Graecorum classis ab Artemisio Chalcidem se recepit. (179-182.) Tota Persarum classis, postquam in *Myrmece* scopulo columna erecta est, ad Sepiadem Magnesia adpellit. (183.) *Numerum* computat Herodotus *hominum, quos* incolumes et terra et mari ad Thermopylas et ad Sepiadem *duxit Xerxes*, ipse formosissimus et procerissimus omnium. (184-187.) Ad Sepiadem, acri *coorta tempestate*, quum Athenienses *generum Boream* invocassent, *pereunt quadringentae naves* cum hominibus; quo ex naufragio ingentes deinde divitiae in littus eiectae sunt. (188-190.) Quarto die rabies venti a Magis placatur. Sepias Thetidi sacra. (191.)

Auditâ hostium strage, classis Graecorum *Artemisium* repetit, adorato *Neptuno Servatore*. (192.) Persarum classis *Aphetas* petit in sinu Pagasaeo. (193.) Eorum naves xv. duce Sandoce (quem Darius olim ob caussam iniuste iudicatam capitis damnaverat) in Graecorum manus incidunt: (194.) in his captus Alabandorum Cariae tyrannus, et dux Paphiorum. (195.)

Copiae pedestres *Xerxis* per Thessaliam *ad sinum Maliacum* iter faciunt. Thessali equi cedunt Medicis. Fluvii epoti. (196.) Iupiter Laphystius. Athamas: Phrixus: Cytissorus; cuius posterum prytaneo exclusi. (197.) Situs regionis: Petrae Trachiniae: Anticyra: fluvii, Spercheus, Dyrras, Melas: (198.) Tra-

chis: Asopus fl. (199.) Phoenix fl. Anthela: *Thermopylae*: Amphictyonum sedes. (200. cf. c. 176.) Persarum castra in Trachinia: Graecorum, in transitu Thermopylarum. (201.) Qui populi Graeci illuc milites miserint. (202. 203.) Horum duces. Summus dux *Leonidas*; cuius stemma exponitur, ab Hercule repetitum: (204.) idem praeter spem regnum Spartae adeptus. (205.) Graeci Thermopylas missi, nonnisi *praecursores* fuere: caeteros Spartanos *Carnei ludi*, reliquos Graecos *Olympici ludi* morabantur. (206.) Reliquis fugam suadentibus, *Leonidae* sententia vincit, manendum esse ad Thermopylas. (207.) Speculator eques a Xerxe missus Spartanos conspicit comentes capillos. (208.) De ea re colloquium Xerxis cum Demarato. (209.)

Pugna ad Thermopylas. Primis diebus Persae maxima clade adficiuntur a Graecis. (210-212.) Dein agmen Persarum, Graecos a tergo adgressurum, per angustum callem circum montem circumducitur ab *Ephialte* Maliensi; cuius caput idcirco dein a Spartanis proscriptum est. (213-218.) Cognita tramitis proditiōe, *Leonidas*, certam suorum omnium mortem prospiciens, sociorum plerosque dimittit. (219.) Spartanis oraculum praedixerat, aut *Spartam captum iri*, aut *regi esse occumbendum*. (220.) *Megistius* vates deserere regem recusat: (221.) soli cum ccc. Spartanis manent Thespienses, et Thebani; hi quidem inviti. (222.) Acerrimo edito praelio, ingenti clade Barbaris illata, occumbunt Graeci omnes, exceptis Thebanis, qui Persis se tradunt, nec tamen benigne ab illis accipiuntur. (223-225. coll. c. 233.) Ex Spartanis praecipuam laudem tulit is, cuius dictum memoratum, *in umbra pugnabimus*; tum alii nonnulli Spartani et Thespienses. (226. 227.) *Epigrammata* in mortuos. (228.) Duo Spartani, ob oculorum morbum Thermopylis dimissi, alter ad pugnam rediit; alter Spartam reversus, ignominia notatus est. (229-231.) Alius, eandem ob caussam, vitam suspendio finiit. (232.)

Xerxi, Spartanorum virtute perculso, suadet *Demaratus*, ut *Cytheram* insulam occupet, et ex ea Spartanos et Peloponnesum adgrediatur. (234.235.) Consilium Demarati calumniatur Achaemenes, et improbat etiam Xerxes, ipsum quidem Demaratum excusans. (236.237.) In cadaver *Leonidae* iratus saevit *Xerxes*. (238.) De Persarum adparatu ad bellum primi Graecorum Spartani per Demaratum, missis pugillaribus, quibus nihil inscriptum videbatur, certiores facti erant. (239.)
